

T.C.

UFUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
PSİKOLOJİ PROGRAMI

**ŞİDDETE MARUZ KALMAYA BAĞLI OLARAK PSİKOLOJİK
DAYANIKLILIK, BAĞIŞLAYICILIK VE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ
ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DUYGU ALTINTAŞ

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. RAHŞAN BALAMİR BEKTAŞ

ANKARA

2019

T.C.
UFUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
PSİKOLOJİ PROGRAMI

**ŞİDDETE MARUZ KALMAYA BAĞLI OLARAK PSİKOLOJİK
DAYANIKLILIK, BAĞIŞLAYICILIK VE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ
ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DUYGU ALTINTAŞ

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. RAHŞAN BALAMİR BEKTAŞ

ANKARA

2019

KABUL VE ONAY

Duygu Altıntaş tarafından hazırlanan "**Şiddete Maruz Kalmaya Bağlı Olarak Psikolojik Dayanıklılık, Bağışlayıcılık ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi**" başlıklı bu çalışma, **20.12.2019** tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç.Dr. Ayça GELGEÇ BAKACAK-Başkan

Doç.Dr. Rahşan BALAMİR BEKTAŞ- Danışman

Doç.Dr. Eda KARACAN- Üye

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

Prof. Dr. Mehmet TOMANBAY

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

† Tezimin 2 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum.

20.12.2019

Duygu ALTINTAŞ

Türkiye Cumhuriyeti 'nde yetişen bir kadın olarak;

Mustafa Kemal Atatürk'e minnettarım...

TEŞEKKÜR

Tezimin başlangıcından yürütülmesi ve ortaya çıkmasına kadar geçen sürede büyük emeği olan ve her zaman samimi desteğini gördüğüm tez danışmanım ve değerli hocam Doç. Dr. Rahşan BALAMİR BEKTAŞ'a, güdüleyici yaklaşımı, değerli katkıları, anlayışı ve sabrı için teşekkürlerimi sunarım.

Lisansüstü öğretimim boyunca öğrencisi olma şansına sahip olduğum çok değerli hocam Doç. Dr. Eda KARACAN'a tez konumun şekillenmesindeki katkıları, bu süreçteki destekleri, anlayışı ve tez savunma jürime katılımları ve katkı sağlayan eleştirileri için çok teşekkür ederim.

Yoğun bir tempo sürecinde tez savunma jürime katılan Hacettepe Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nden değerli hocam Doç.Dr. Ayça GELGEÇ BAKACAK'a katkıları için teşekkür ederim.

Tez yazma sürecinde ve bu tezin tamamlanmasında büyük çabası olan, her zaman yanımda olduğunu hissettiren ve cesaretlendiren, tezimin analiz aşamasında sağladığı istatistik bilgileriyle katkı sağlayan değerli komutanım Öğ.Yb. Hasan Zöğ'e emeği ve zamanı için minnettarlığımı belirtmek isterim.

Sığınma evleri konusundaki bilgi, deneyim ve tecrübelerini benimle paylaşan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı Balıkesir Kadın Konukevi yetkili ve çalışanlarına, İzmir Bayraklı Belediyesi, Ankara Büyükşehir Belediyesi, Ankara Yenimahalle Belediyesi ve İzmir Konak Belediyesine bağlı Hatay Kadın Danışma Merkezindeki Kadın, Aile ve Sosyal Hizmetlerden sorumlu sığınma evi yetkili ve çalışanlarına ilgi ve özverilerinden dolayı çok teşekkür ederim. Bu çalışmanın gerçekleşmesini sağlayan Büyükşehir Belediyelerine ve ölçeklerin uygulanması esnasında özel özen gösteren alan uzmanlarına desteklerinden ötürü teşekkürlerimi sunarım.

Verilerin toplanmasında katılımcılara ulaşmamda yardımlarını esirgemeyen canım kuzenim Gizem Tosun'a teşekkür ederim.

Ve araştırmanın yapıldığı 5 kadın sığınmaevinde kalan, yaşantı ve deneyimlerini benimle paylaşan aile içi şiddeti yaşamış, şiddetsiz bir yaşamda güçlenip

var olmaya çalışan kadınlara ve şiddeti deneyimlememiş kadınlara sorulan soruları tüm içtenliğiyle cevapladıkları için teşekkür ederim.

Son teşekkür bu tezin başından sonuna kadar her zaman güven ve desteklerini yanımda hissettiğim, canım anneme ve babama sabırlarından dolayı...

ÖZET

ALTINTAŞ, Duygu. Şiddete Maruz Kalmaya Bağlı Olarak Psikolojik Dayanıklılık, Bağışlayıcılık ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2019.

Bu araştırmada kadınların psikolojik sağlamlıkları, bağışlayıcılıkları ve şiddete maruz kalma durumlarının, psikolojik iyi oluşlarını yordama düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu genel amaçla kadınların psikolojik sağlamlık, bağışlayıcılık ve psikolojik iyi oluşları; şiddete maruz kalma ve yaş grupları, şiddete maruz kalma ve gelir durumu, yaşam yeri ve çocuk sayısı gruplarına göre karşılaştırılmıştır. Şiddete maruz kalma durumlarına göre psikolojik sağlamlık, bağışlayıcılık ve psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkiler kontrol edilmiş ve kadınların psikolojik sağlamlık ve bağışlayıcılıklarının, iyi oluşlarını yordama düzeyi belirlenmiştir.

Araştırma Ankara, İzmir ve Balıkesir illerinde yer alan fiziksel şiddete maruz kalan 129 kadın ve şiddete maruz kalmayan 97 kadın olmak üzere toplam 226 katılımcıyla yürütülmüştür. Veri toplama aracı olarak bağışlayıcı kişilik ölçeği, psikolojik sağlamlık ölçeği ve psikolojik iyi oluş ölçeği olmak üzere üç ölçekten ve kişisel bilgi formu olarak adlandırılan demografik bilgiler ile şiddet yaşantısını içeren anket formundan yararlanılmıştır.

Araştırma bulguları incelendiğinde, çocuk sayısına göre psikolojik sağlamlık ve psikolojik iyi oluş ölçeklerinde anlamlı bir farklılık elde edilmemiştir. Çocuğu olmayanların, iki ve daha fazla çocuğu olanlardan bağışlayıcı kişiliklerinin anlamlı olarak daha düşük olduğu görülmüştür.

Gelir ve şiddete maruz kalma durumuna bağlı olarak psikolojik sağlamlık ve bağışlayıcı kişilik üzerinde ortak etki anlamlı bulunmazken, psikolojik iyi olma üzerinde ortak etkinin anlamlı olduğu görülmüştür. Bağışlayıcı kişilik ölçeğinde şiddete maruz kalmayanlar lehine anlamlı fark bulunmuştur. Psikolojik iyi oluş ölçeğinde ise şiddete maruz kalmayanların, şiddete maruz kalanlara göre ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Şiddete uğramayan ve geliri olan kadınların, şiddete uğrayan ve geliri olan kadınlar ile şiddete uğrayan ve geliri olmayan kadınlara göre psikolojik iyi oluş ölçeğinin genelindeki ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Şiddete uğramayan ve geliri olmayan kadınların, şiddete uğrayan ve geliri olan kadınlar ile

şiddete uğrayan ve geliri olmayan kadınlara göre psikolojik iyi oluş ölçeğinin genelindeki ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Yaş grupları ve şiddete maruz kalma durumuna bağlı olarak psikolojik sağlamlık, bağışlayıcı kişilik ve psikolojik iyi oluş üzerinde ortak etki anlamlı bulunmazken, şiddete maruz kalma durumlarının anlamlı, bağışlayıcı kişilik ölçeğinde ise şiddete maruz kalma durumu ile beraber yaş gruplarının da anlamlı olduğu görülmüştür. Şiddete maruz kalmayan yaşlı kadınların, şiddete maruz kalan genç kadınlardan psikolojik sağlamlıklarının daha yüksek olduğu; şiddete maruz kalmayan yaşlı kadınların, şiddete maruz kalan ve kalmayan genç kadınlardan ve şiddete maruz kalan yaşlı kadınlardan bağışlayıcılıklarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca şiddete maruz kalmayan kadınların, şiddete maruz kalan tüm yaş gruplarından psikolojik iyi oluşlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Şiddete maruz kalan ve kalmayan kadınlarda psikolojik sağlamlık ile psikolojik iyi oluş arasında orta düzeyde, bağışlayıcılıkla psikolojik iyi oluş arasında düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Kadınların psikolojik iyi oluşlarında psikolojik sağlamlığın bağışlayıcılığa göre daha önemli bir yordayıcı olduğu, her iki yordayıcı değişkenin de psikolojik iyi oluş üzerinde anlamlı etkisinin olduğu görülmüştür. Şiddete maruz kalma durumunun da iyi oluşa katkı sağladığı, kadınların kendilerine yapılan davranışın özelliklerine göre bağışlayıcılıklarının değiştiği bunun da psikolojik sağlamlık ile psikolojik iyi oluşu yordadığı bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler: Şiddet, kadına şiddet, psikolojik sağlamlık, bağışlayıcılık, psikolojik iyi oluş.

ABSTRACT

ALTINTAŞ, Duygu. An Analysis Work on The Relations Among Psychological Resilience, Forgiveness and Psychological Well-Being in Relation to Being Exposed to Violence, Master Thesis, Ankara, 2019.

The aim of this study is to determine the predictive level of psychological well-being of the women regarding their psychological resilience, forgiveness and their being exposed to violence. For this general purpose; psychological resilience, forgiveness and well-being of the women have been compared within the categories as their being exposed to violence and age groups, their being exposed to violence and status of income, and place of living and the number of children. The relations among psychological resilience, forgiveness and well-being of the women have been controlled as regards their being exposed to violence, and the predictive level of psychological well-being of the women has been determined as regards their psychological resilience and forgiveness.

This study has been conducted with a total number of 226 participants; 129 of whom has been exposed to physical violence and 97 of whom has not been exposed to violence in Ankara, İzmir and Balıkesir. In this study, Forgiving Personality Scale, Psychological Resilience Scale and Psychological Well-Being Scale have been used to collect data along with a Personal Information Form as a questionnaire form including demographic information and their experience of violence.

There has been no significant difference between psychological resilience and psychological well-being regarding the number of children as for the research findings. It has been found that forgiving personality of the women having no children has been lower than those with two or more children.

Common effect on psychological resilience and forgiving personality regarding the status of income and being exposed to violence has not been found significant; on the other hand, common effect on psychological well-being has been found significant. In Forgiving Personality Scale, there has been significant difference regarding the women not exposed to violence. In Psychological Well-Being Scale, it has been determined that the mean value of the women not exposed to violence has been higher than those exposed to violence. Besides, throughout Psychological Well-being Scale, it has been

found that the mean values of the women with an income and not exposed to violence have been higher than those with an income and exposed to violence and those with no income and exposed to violence. Moreover, throughout Psychological Well-Being, it has been determined that the mean values of the women with no income and not being exposed to violence have been higher than those with an income and exposed to violence and those with no income and being exposed to violence.

Common effect on psychological resilience, forgiving personality and psychological well-being regarding the age groups and the status of being exposed to violence has not been found significant; on the other hand, it has been determined that the status of being exposed to violence has been significant. Furthermore, the age groups along with the status of being exposed to violence have been found significant in Forgiving Personality Scale. It has been determined that psychological resilience of the elder women not being exposed to violence has been higher than the young women being exposed to violence, and that forgiving of the elder women not being exposed to violence has been higher than the women exposed and not exposed to violence and the elder women exposed to violence. In addition, psychological well-being of the women not being exposed to violence has been determined to be higher than those exposed to violence from all the age groups.

It has been found that regarding the women being exposed and not exposed to violence there has been a positive and moderate level of relationship between psychological resilience and psychological well-being regarding the women being exposed and not exposed to violence; on the other hand, there has been a positive and low level of relationship between forgiveness and psychological well-being. It has been concluded that regarding psychological well-being of the women, psychological resilience has been of greater importance than forgiveness; in addition, both predictor variables have had significant effect on psychological well-being. It has been determined that the status of being exposed to violence has contributed to psychological well-being, and that forgiveness of the women has changed as regards the characteristics of the attitudes towards themselves, which has predicted psychological well-being and psychological resilience.

Keywords: Violence, violence on women, psychological resilience, forgiveness, psychological well-being.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	vi
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER	x
TABLolar LİSTESİ	xiii
GİRİŞ	1
BÖLÜM I	5
KURAMSAL ÇERÇEVE	5
1.1. KADINA KARŞI ŞİDDETE GENEL BAKIŞ.....	5
1.1.1. Şiddetin Türleri.....	11
1.1.2. Kadına Yönelik Şiddeti Açıklayan Kuram ve Yaklaşımlar	13
1.2. PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK	18
1.2.1. Psikolojik Dayanıklılığı Etkileyen Faktörler.....	23
1.3. BAĞIŞLAYICILIK	24
1.3.1. Bağışlayıcılığı Etkileyen Faktörler.....	25
1.3.2. Bağışlayıcılık İle İlgili Geliştirilen Modeller	28
1.3.2.1. Süreç Modeli	28
1.3.2.2. Piramit Model	29
1.3.2.3. Affetmenin Sosyal Psikolojik Belirleyicileri Modeli	29
1.3.3. Kendine, Diğerlerine ve Duruma Yönelik Bağışlayıcılık	30
1.4. PSİKOLOJİK İYİ OLMA	31
1.5. ARAŞTIRMANIN AMACI, ARAŞTIRMA SORULARI VE HİPOTEZLER	32
BÖLÜM II	35
YÖNTEM	35
2.1. KATILIMCILAR.....	35
2.2. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	42
2.2.1. Kişisel Bilgi Formu	42
2.2.2. Psikolojik Sağlık Ölçeği	42
2.2.3. Bağışlayıcı Kişilik Ölçeği	43

2.2.4. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği	44
2.3. İŞLEM	45
BÖLÜM III	46
BULGULAR	46
3.1. Şiddet Yaşantısına İlişkin Bulgular	47
3.2. Katılımcıların Yaşadıkları Yere ve Çocuk Sayılarına Göre Psikolojik Sağlımlıkları, Bağışlayıcılıkları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeylerindeki Farklılıklara İlişkin Bulgular	55
3.2.1. Yaşam Yeri Büyüklüğüne Göre Kadınların Psikolojik Sağlımlıkları, Bağışlayıcılıkları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri.....	55
3.2.2. Çocuk Sayısına Göre Kadınların Psikolojik Sağlımlıkları, Bağışlayıcılıkları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri.....	59
3.3. Katılımcıların Gelirlerinin Olup Olmamasına ve Şiddete Maruz Kalma Durumlarına Göre Psikolojik Sağlımlıkları, Bağışlayıcılıkları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeylerindeki Farklılıklara İlişkin Bulgular.....	66
3.4. Katılımcıların Yaşına ve Şiddete Maruz Kalma Durumlarına Göre Psikolojik Sağlımlıkları, Bağışlayıcılıkları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeylerindeki Farklılıklara İlişkin Bulgular.....	76
3.5. Şiddete Maruz Kalan ve Kalmayan Kadınların Psikolojik Sağlımlıkları, Bağışlayıcılıkları ve Psikolojik İyi Oluşları Arasındaki İlişkiye-Korelasyon Analizine-Yönelik Bulgular.....	88
3.6. Psikolojik İyi Oluşun Yordanma Düzeyinin Belirlenebilmesi İçin Yapılan Regresyon Analizine İlişkin Bulgular.....	96
BÖLÜM IV	99
TARTIŞMA	99
4.1. Katılımcıların Yaşadıkları Yere ve Çocuk Sayılarına Göre Psikolojik Sağlımlıkları, Bağışlayıcılıkları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeylerindeki Farklılıklara İlişkin Bulguların Tartışılması	110
4.2. Gelir Durumuna ve Şiddete Maruz Kalma Durumlarına Göre Kadınların Psikolojik Sağlımlıkları, Bağışlayıcılıkları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeylerindeki Farklılıklara İlişkin Bulguların Tartışılması.....	115
4.3. Kadınların Yaşına ve Şiddete Maruz Kalma Durumlarına Göre Psikolojik Sağlımlıkları, Bağışlayıcılıkları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeylerindeki Farklılıklara İlişkin Bulguların Tartışılması	120

4.4. Şiddete Maruz Kalan ve Kalmayan Kadınların Psikolojik Sağlamlıkları, Bağışlayıcılıkları ve Psikolojik İyi Oluşları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulguların Tartışılması	126
4.5. Psikolojik İyi Oluşun Yordanma Düzeyinin Belirlenebilmesi İçin Yapılan Regresyon Analizine İlişkin Sonuçların Tartışılması.....	132
SONUÇ, KATKILAR, SINIRLILIKLAR VE ÖNERİLER.....	135
KAYNAKÇA	138
EKLER.....	152
EK-1: Kişisel Bilgi Formu ve Şiddet Veri Formu	153
EK-2: Psikolojik Sağlamlık Ölçeği	157
EK-3: Bağışlayıcı Kişilik Ölçeği.....	159
EK-4: Psikolojik İyi Oluş Ölçeği	161
EK-5: Ölçeklere Ait Çarpıklık ve Basıklık Değerleri	166
EK-6: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Araştırma İzni	167
ÖZGEÇMİŞ.....	170

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 1. Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler (n= 226)	36
Tablo 2. Kadınlarda Şiddete İlişkin Betimleyici Analizler (N=226).....	48
Tablo 3. Yaşam Yeri Büyüklüğüne Göre Kadınların Psikolojik Sağlımlıkları, Bağışlayıcılıkları ve Psikolojik İyi Oluşlarına İlişkin t-Testi	56
Tablo 4. Çocuk Sayısına Göre Kadınların Psikolojik Sağlımlıklarına İlişkin	59
Tablo 5. Çocuk Sayısına Göre Kadınların Psikolojik Sağlımlıklarına İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları	60
Tablo 6. Çocuk Sayısına Göre Kadınların Bağışlayıcılıklarına İlişkin ANOVA Testi Sonuçları	61
Tablo 7. Çocuk Sayısına Göre Kadınların Bağışlayıcılıklarına İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları	63
Tablo 8. Çocuk Sayısına Göre Kadınların Psikolojik İyi Oluşlarına İlişkin ANOVA Testi Sonuçları	64
Tablo 9. Çocuk Sayısına Göre Kadınların Psikolojik İyi Oluşlarına İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları	65
Tablo 10. Kadınların Geliri Olma ve Şiddete Maruz Kalma Durumlarına Göre Psikolojik Sağlımlıkları, Bağışlayıcılıkları ve Psikolojik İyi Oluşlarına İlişkin İki Yönlü ANOVA Testi Sonuçları.....	67
Tablo 11. Gelirlerinin Olup Olmamasına ve Şiddete Maruz Kalma Durumlarına Bağılı Olarak Kadınların Psikolojik Sağlımlık, Bağışlayıcılık ve Psikolojik İyi Oluş Düzeylerine İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları	73
Tablo 12. Kadınların Yaş Grupları ve Şiddete Maruz Kalma Durumlarına Göre Psikolojik Sağlımlıkları, Bağışlayıcılıkları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeylerine İlişkin İki Yönlü ANOVA Testi Sonuçları	77
Tablo 13. Yaş Grupları ve Şiddete Maruz Kalma Durumlarına Göre Kadınların Psikolojik Sağlımlık, Bağışlayıcılık ve Psikolojik İyi Oluş Düzeylerine İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları.....	84
Tablo 14. Kadınların Psikolojik Sağlımlıkları, Bağışlayıcılıkları ve Psikolojik İyi Oluşları Arasındaki Korelasyon Düzeyleri.....	89

Tablo 15. Kadınların Psikolojik Sağlımlıkları, Bağışlayıcılıkları ve Şiddete Maruz Kalma Durumlarına Göre Psikolojik İyi Oluş Düzeylerinin Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları.....	97
--	----

GİRİŞ

Şiddet üzerine birçok çalışma antropoloji, sosyoloji, psikoloji, suç bilimi gibi farklı disiplinler tarafından yapılmaktadır. Şiddetin mağdurları, failleri, şiddetin boyutları, şiddet türleri, şiddetin yaygınlığı, şiddeti önlemek için yapılması gerekenler gibi konular sıklıkla çalışılmaktadır. Şiddet bugün tüm dünyada önemli ve çok boyutlu toplumsal bir sorun olarak kabul edilmektedir. Bu toplumsal sorundan daha fazla pay alanlar ise çoğunlukla kadınlar olmaktadır. Kadınlar günümüzde farklı biçimlerde ve yoğunlukta şiddetin mağduru olmaktadır. Yalnızca fiziksel şiddet değil duygusal-psikolojik, cinsel ve ekonomik olarak deneyimlenen şiddet öncelikle kişilerin fiziksel ve psikolojik sağlığını negatif etkilemekte bireysel kimlik üzerinde de olumsuz etkilere yol açmaktadır.

Şiddete maruz kalan kadınların evlilikleri ya da romantik ilişki sürecinde yaşadıkları olumsuz yaşam olayları karşısında gösterdikleri direnç onların psikolojik dayanıklılıkları hakkında bize fikir vermektedir. Bazı kişilerin stres verici yaşam olayları karşısında direnemeyip yenilgiyi kabul etmesi, bazı kişilerin ise riskli durumlar ve stresle baş edebilmesi, kendini yeniden toparlayabilmesi ve yaşanan zor durumların üstesinden gelebilmesi psikolojik dayanıklılık kavramıyla ifade edilmektedir (Polatçı, İrk, Gültekin ve Sobacı, 2017; Güngörmüş, Okanlı ve Kocabeyoğlu, 2015; Çetin, Yeloğlu ve Basım, 2015). Literatürde psikolojik dayanıklılığı açıklayan iki bakış açısı olduğu görülmektedir. İlki, psikolojik açıdan dayanıklı olan kişilerin özelliklerine odaklanmakta, ikincisi ise psikolojik dayanıklılığın gelişimsel bir süreç ve öğrenilebilen bir davranış biçimi olduğu yönündedir (Bektaş ve Özben, 2016).

Son zamanlarda özellikle pozitif psikoloji alanındaki gelişmelerle birlikte psikolojik dayanıklılık kavramı, kişinin önemli travmatik olaylar yaşaması ve sonrasında ayakta kalma yeteneği olarak tanımlanmaktadır (Çetin, Yeloğlu ve Basım, 2015). Literatürde psikolojik dayanıklılık, kişinin stres ve zorluk altında uyumunu sağlayan bir kişilik özelliği olarak ele alınmaktadır. Bununla birlikte psikolojik dayanıklılık kişinin hayatını yeniden kurma, devam ettirme isteğini ve kendine, yeteneklerine olan inancını ifade eden kararlılık ve kişisel yetenek; kişinin yaşamının bir amacı olduğuna inanması ve hayat içinde karşılaştığı engeller, belirsizlikler ve zorlu yaşam olayları karşısında dirençli durmasını ifade eden olumsuz duyguya dayanıklılık;

yaşamın kişiye ait olduğunu kabul etme anlayışı olan maneviyata yönelik eğilim alt boyutları çerçevesinde incelenmektedir.

Pozitif psikoloji çalışmalarının hız kazanması ve bağışlamanın da pozitif psikoloji içinde kişinin sosyal bir özelliği olarak ele alınmasından dolayı literatürde bağışlayıcılığa önem atfedilmektedir (Alpay, 2009). Çiftler arasındaki romantik ilişkilerin devamlılığını anlayabilmek amacıyla ilişkide doyum, istikrar, romantik aşk ve bağlanma gibi konular ekseninde çalışmalar yürütülmektedir. Bu konu başlıklarında yapılan birçok çalışmada günümüzde yaşanan evlilik ilişkilerinin çoğunun güven verici ve doyum sağlayıcı değil, kırıcı ve şiddet içerikli bir yapıya sahip olduğu, şiddet içerikli olumsuz durumların sonunda ise çoğu zaman karşı tarafın bağışlandığı görülmektedir (Taysi, 2007).

Bağışlayıcılık konusu Uysal'a (2015) göre dindar olma, öfke kontrolü, kişilik, yaşam doyumu, mutluluk, sağlık gibi konular çerçevesinde tartışılmaktadır. Bağışlayıcılık ile ilgili olarak yapılan çalışmalarda nefret ve kin gütmeden bağışlama, kendini bağışlama, başkalarını bağışlama, olumsuz olay ve durumları bağışlama ve Tanrı'nın bağışladığını düşünme başlıkları dikkat çekmektedir.

McCullough ve Witvliet (2002; Akt. Alpay, 2009), bağışlamanın ilk anlamının bir kişilik özelliği, ikinci anlamının belirli bir çatışmaya tepki olarak bağışlama, üçüncü anlamının sosyal birimlerin bir karakteristiği olan bağışlama şeklinde olabileceğini vurgulamaktadır.

Genel anlamda iyi olma fiziksel, psikolojik ve bilişsel bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Bradburn (1969; Akt. Ryff, 1989) iyi oluşu, yaşamdan elde edilen doyum sonucunda mutluluk duygusunun ortaya çıkması şeklinde tanımlamaktadır.

Psikolojik iyi olma, bireyin olumlu işlevde bulunmasını sağlayan tüm yapıların bileşimi olarak kabul edilmektedir. Bireyin hem olumlu hem de olumsuz deneyimlerinin bir sonucu olarak ortaya çıkan ideal psikolojik işlevselliği ifade eden psikolojik iyi olma çok boyutlu bir yapı olarak ele alınmaktadır (Dündar ve Demirli, 2018).

Çiftçi Arıdağ, Erus ve Ünsal Seydooğulları (2019) psikolojik iyi oluşu, kişinin kendini gerçekleştirme ve gelişimi olarak tanımlamaktadır. Olumlu psikolojik işleve sahip olma, olaylara ve durumlara pozitif bakabilme ve kendini iyi hissetme olarak belirtilmektedir. Kavram stressiz olmaktan ya da psikolojik problemlerin olmamasından

çok daha fazlasını içermektedir (Tatlılıoğlu, 2015). Psikolojik iyi oluş, kişinin bir bütün olarak kendini gerçekleştirme ve potansiyellerinin farkına varması olarak ele alınmaktadır. Öznel iyi oluş ise kişinin yaşamdan doyum sağlama, olumlu duyguları daha fazla, olumsuz duyguları daha az yaşaması olarak ifade edilmektedir (Tatlılıoğlu, 2015).

Psikolojik iyi oluş ile ilgili kuramsal açıklamaların yetersizliğine dikkat çeken Ryff (1989b,1995), psikolojik açıdan sağlıklı olan kişilerin hangi özelliklere sahip olması gerektiği ile ilgili kuramsal bir model sunmaktadır (Ateş, 2016). Ryff'a (1989b,1995) göre bu altı boyutta yeterli olan kişilerin psikolojik anlamda iyi durumda olması gerekmektedir (Gülaçtı, 2009; Doğan, 2012; Doğan, 2013; Göcen, 2013; Balcı, 2011). Bunlar; bireylerin kişilerarası ilişkilerde empatiyi, güven duygusunu ön planda tutması bağlamında diğer kişilerle girmiş olduğu ilişkilerdeki kalite, toplumsal çevre içerisinde düşünce ve davranışlarını düzenleyebilmesi, yönetebilmesi ve bu alanda kendi başına karar vermesi duygusu anlamına gelen özerklik, toplumsal çevrede düşünce ve davranışlarını düzenleyebilmesi, bu alanda bağımsız olması ve bu çevreye uygun seçim yapabilmesi yeteneği olan çevresel hâkimiyet, kişinin her daim kendini geliştirmesi, kişinin yaşamının amacını ve anlamını kavrayabilmesi, geçmiş ve şu anki durumuna dair olumlu değerlendirmeleri, sahip olduğu kaynaklarını tanıması ve kendini kabullenme becerisi alt boyutlarında ele alınmaktadır (Samman, 2007; Akın, 2008; Akça Koca ve Yukay Yüksel, 2017; Zümbül, 2019).

Psikolojik dayanıklılık ve bağışlayıcılığın şiddete uğrayan kadınlarda bir başarı ya da uyum sağlama süreci olduğu, şiddete karşı koyarken etkin başa çıkma tutumları geliştirdiği ve ortaya çıkması olası psikolojik rahatsızlıklardan korunmak için gerekli bir unsur olduğu düşünülmektedir. Bu duruma bağlı olarak kendisine uygulanan şiddeti sonlandırmak için kadın konukevine başvuran kadınlar olduğu gibi bu kurumlara başvurmayan ve hala şiddet gören bir grup kadının da varolduğu görülmektedir. Şiddete maruz kalan kadınların, şiddet maruz kalmayanlara göre şiddet içeren ilişkiyi bitirme ya da resmi yerlerden yardım talep etme gibi şiddetle başa çıkma yöntemlerini daha fazla kullanması beklenmektedir. Cesario ve arkadaşları (2014; Akt. Irmak ve Altıntaş, 2017) tarafından, kadınların konukevine girdikten sonra psikolojik dayanıklılıklarının arttığı, destekleyici bir çalışma olarak belirtilmektedir. Humphreys (2003; Akt. Irmak ve Altıntaş, 2017), kadın konukevinde kalan kadınlarla yaptığı bir çalışmada, psikolojik dayanıklılık ile fiziksel ve psikolojik strese uğramanın ters orantılı olduğunu

belirtmektedir. Bu durumda kadın konukevinde kalmanın kadınların şiddet gördükleri ortamdaki uzaklaşmalarını sağladığı, psikolojik dayanıklılık ve başa çıkma tutumlarını artırdığı değerlendirilmektedir.

Bu çalışmada fiziksel şiddete maruz kalan ve halen konukevlerinde kalan kadınlar ile evinde kalan ve şiddete maruz kalan kadınlar ve şiddete uğramamış kadınların psikolojik dayanıklılık, bağışlayıcılık ve psikolojik iyi oluşları; yaş grupları, gelir durumu, yaşam yeri ve çocuk sayısı değişkenlerine göre karşılaştırılacaktır. Şiddete maruz kalma durumlarına göre kadınların psikolojik sağlık, bağışlayıcılık ve psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkilere bakılacaktır. Bununla birlikte kadınların psikolojik sağlık, bağışlayıcılık ve şiddete maruz kalma durumlarının psikolojik iyi oluşlarını yordama düzeyleri belirlenecektir.

BÖLÜM I

KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. KADINA KARŞI ŞİDDETE GENEL BAKIŞ

Şiddet; insan yaşamının her alanında görülebilen ve dünyada giderek artan önemli bir toplumsal sorundur. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) şiddeti, “fiziksel güç veya iktidarın kasıtlı bir tehdit veya gerçeklik biçiminde bir başkasına uygulanması sonucunda maruz kalan kişide yaralanma, ölüm ve psikolojik zarara yol açması ya da açma olasılığı bulunması” durumu olarak tanımlamaktadır.

Köknel’e (2000) göre şiddet duygu durumunun yoğunluğunu, saldırgan davranışları, kaba kuvvet gösterilerek beden gücünün kötüye kullanılmasını, bireye ve topluma zarar veren etkinlikleri kapsamaktadır.

Şiddet; bir bireyin yaralanmasına, sindirilmesine, öfkelenmesine ve duygusal baskı altına alınmasına yol açan fiziki veya herhangi bir şekilde davranış biçimi şeklinde tanımlanmaktadır (Sevil ve Yanıkkörem, 2006). Aktaş (2008) şiddeti, bireyin bedensel ve ruhsal açıdan zarar görmesine neden olan güç ve baskı uygulayıcı bireysel ve toplu hareketler olarak tanımlamaktadır.

Şiddet olgusu gündelik yaşamın her alanında görülmekle birlikte toplumun en küçük birimi olan aile içerisinde de çeşitli biçimlerde ortaya çıkmaktadır. Şiddetin en yaygın görülen biçimi erkeğin, kadına ve çocuğa karşı uyguladığı aile içi şiddettir. Çoğu durumda gizli kalan şiddetin aile içerisindeki boyutu şiddetle mücadelede çözüm arayışlarını artırmaktadır. Özkazanç (2016) aile içi şiddeti, aile içinde büyük bir oranda kadın, çocuk ve yaşlılara yönelik olan ve özel alanda yaşanan ev içi şiddet olarak tanımlamaktadır. Ev içi şiddetin yalnızca ev içi alanda meydana gelmediği, ataerkil ilişkinin de sürdürülmesini amaçladığı dolayısıyla şiddetin nerede meydana geldiğinden ziyade ilişki yapısı içerisindeki ayrışan özelliğinin de önemli olduğu belirtilmektedir (Ertürk, 2015). Dünya Sağlık Örgütü’nün 2002 yılında yayınladığı raporunda, şiddetin en fazla aile ortamında ve kadına yönelik olduğu bildirilmektedir.

Aile içinde şu anki ya da eski eş tarafından aşağılamak, zorlamak, cezalandırmak, güç göstermek, öfke ve gerginlik boşaltmak için yöneltilen her türlü

şiddet davranışı, kadına yönelik aile içi şiddet olarak tanımlanmakta ve yinelenen ya da ilişki sürdürükçe artan bir süreç olduğu belirtilmektedir (Ayan, 2010; Irmak ve Altıntaş, 2017).

Ocak-Haziran 2017 arası Hürriyet Gazetesinde yer alan kadına şiddet haberlerinde kadınların şiddet gördüğü kişilerin yakınlık derecesi dağılım grafiğinde, şiddete maruz kalan kadınların %49'unun eşleri, % 8'inin partnerleri, %8'inin akrabaları dolayısıyla daha çok aile içi şiddete maruz kaldığı görülmektedir. Şiddete maruz kalan kadınların %16'sını ise tanıdıkların (%8 çalışma arkadaşı ve %8 arkadaş) ve %14'ünü yabancı kişilerin oluşturduğu belirtilmektedir (Balta Peltekoğlu ve Tozlu, 2017).

Güler, Tel ve Özkan Tuncay'ın (2005), Sivas ilinde yaşayan 15-49 yaş arası 162 evli kadınla yaptıkları araştırmada kadınların %40.7'sinin aile içi şiddete maruz kaldığı, bunların % 91'inin kadının eşi, %22.7'sinin eşinin yakınları, %19.7'sinin ise kendi yakınları tarafından şiddete uğradıkları yönündeki bulgusunun çalışmayı destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Ayrıca bu kadınların, şiddetin en çok kadınlara ve çocuklara uygulandığını belirtmeleri ve şiddeti tanımlamaları istendiğinde fiziksel olarak tanımlamaları bulguları destekler niteliktedir.

Kadın haklarını, kadınlara tanınan özgürlükleri, kadına yönelik ayrımcılığı ve şiddeti değerlendiren Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin ışığında Şubat 2010-Ağustos 2011 tarihlerini kapsayan 19 ayda yurt genelinde 78 bin 500 aile içi şiddet olayı yaşandığını belirtmektedir. Yine günde 138, her saatte 6 ve her 10 dakikada bir aile içi şiddet olayının yaşandığını, 183 Hattı'nın verilerine göre Eylül ve Ekim aylarında toplam 1964 kadının sığınma evine girmek için istekte bulunduğunu belirtmektedir (Köknel, 2013).

Aile içinde kadına yönelik şiddet fiziksel, cinsel, ekonomik, sosyal ve psikolojik şiddet görünümüne sahiptir. Sallan Gül (2011) kadına şiddeti kadınların özel yaşamda, aile ve toplum içinde fiziksel, psikolojik ve cinsel anlamda zarar görmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanabilecek her türlü cinsiyete dayalı eylemi, tehdidi, zorlamayı veya özgürlüğün keyfi olarak kısıtlanması olarak ifade etmektedir.

Sallan Gül ve Alican (2012) kadına yönelik şiddeti toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin bir oluşumu olarak erkekler tarafından sahiplenme, kontrol ve himaye

etme adına şiddeti kendinde bir hak olarak görme sonucu ortaya çıktığını ve ataerkil toplumsal değerlerin aile içinde erkeği korumanın meşru bir aracı haline geldiğini belirtmektedir. Delice ise (2013), kadına yönelik şiddetin kadınla erkek arasındaki güç ve fiziksel farklılıktan kaynaklandığını ve bu farklılıktan dolayı erkeklerin kadınları baskı altına aldığını belirtmektedir. Ataerkil toplumsal yapı içinde erkeğin aile reisi olarak daha fazla üstünlüğe sahip olduğunu, kadının ise erkeğin isteklerini yerine getirmek zorunda olduğunu ifade etmektedir.

Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin toplumların özüne işlediği, hemen hemen her kadının fiziksel şiddet, cinsel şiddet ve sömürü, taciz, kurumsal cinsiyetçilik bağlamında iş ayrımcılığı, eğitim, spor ve kariyer alanlarında kasıtlı yönlendirmeler, gece sokağa çıkma korkusu, laf atma vb. örtülü cinsiyetçi tavırlar ile cinsiyet ayrımcılığına maruz kaldığı görülmektedir.

Aşağılama, küçük görme, kıskançlık, takip etme gibi davranışlar sonucu psikolojik şiddet uygulanan kadınlar, çalıştırılmama ya da kazancına el konulma gibi ekonomik şiddete maruz kalan kadınlar, eğitim haklarından mahrum bırakılan ve zorla evlendirilen kız çocukları, sosyal şiddet sonucu ailesiyle ve arkadaşlarıyla görüştürülmeyen kadınlar ya da kadının cinselliğini denetlemeye yönelik her türlü davranışlar kadına yönelik şiddetin yaygınlığını göstermektedir (Pektaş, 2017).

Şiddeti aile içi şiddet olarak açıklayan bakış açısı, toplumsal cinsiyet olgusunun belirleyeciliğine yeterince vurgu yapmazken şiddeti daha çok yaş, eğitim, gelir, davranış bozuklukları, ilişki dinamikleri gibi sosyolojik, sosyo-psikolojik değişkenler aracılığıyla açıklamaktadır (Özkazanç, 2016).

Kadına şiddet sorunu 1970'lerden sonra yapılan çalışmalarla net bir şekilde ortaya konmaktadır. Uygulanan şiddeti açıklamaya çalışan yaklaşımlar kadının maruz kaldığı şiddeti gerekçelendirirken, feminist çerçevede yakın ilişkiler içinde gerçekleşen şiddeti toplumsal cinsiyete dayalı şiddet biçiminde kavramsallaştırmaktadırlar (Özkazanç, 2016). İkinci yaklaşım ise konuyu aile içi şiddet olgusu bağlamında ele alan ve toplumsal cinsiyet vurgusunu daha dolayimli yapan bakış açısı olmaktadır.

Literatürde ataerkil yapı çerçevesinde toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, şiddetin hedefinde çoğunlukla kadınların olması sebebiyle kadına yönelik şiddet olarak tanımlanmaktadır.

Michael Kaufman (1999) şiddetin patriarkal, heteroseksist ve otoriter sınıflı toplum olmak üzere üç temel dayanağı olduğunu ve kadına şiddetin ise homofobiyle, sınıfsal hiyerarşilerin içerdiği şiddetle ve var olan mekanizmalarla iç içe kurulduğunu belirtmektedir. Kadına yönelik şiddette kadının kişiliğinin ve davranışlarının erkek tarafından fiziksel güç kullanılarak veya korkutularak kontrol altına alındığını ve şiddet olaylarında genellikle kadınla erkek arasında erkek lehine bir güç dengesizliği olduğunu belirtmektedir.

Kadına yönelik şiddetin ırk, etnik grup, din, iş, eğitim durumu, yaş, cinsel tercih ve sosyal sınıf farkı tanımsızın toplumun her kesiminde görüldüğü ancak eşinden boşanmış, ayrı yaşayan ya da evini terk eden kadınlarda, gelir durumu, eğitim ve kültür seviyesi düşük kadınlarda ya da erkeğin kadının eğitim seviyesinden düşük olduğu durumlarda, çocukluk döneminde şiddete maruz kalan kadın ve erkeklerde, çocuk sayısı fazla olan kalabalık ailelerde, alkol ve ilaç bağımlısı erkeklerin eşlerinde, ruhsal bozukluğu olan aşırı kıskanç erkeklerin eşlerinde, azınlık gruba mensup olanlarda, işsiz ve herhangi bir sosyal konuma sahip olmama durumunda daha fazla görüldüğü belirtilmektedir (Sevil ve Yanikkerem, 2006).

Ertürk (2015) kadınların özerk güçlerinin ataerkil sistemlerce bastırılması sebebiyle şiddete uğradıklarını, kadına şiddetin temelinde ataerkil gücün, kadını yerinde tutmanın normalleştirildiğini ve kurumsal bir nitelik kazandırıldığını ifade etmektedir. Erkekliğin ailenin geçimini sağlama, kadın cinselliği ve üreme faktörü üzerinde denetimi sağlama, namusu koruma yapılarındaki egemen erkeklik rolleriyle tanımlandığını, kadınlığın ise erkekliğe koşut olarak ötekileştirildiğini belirtmektedir.

Bu ötekileştirmenin aynı zamanda uygulanan baskı ve şiddeti de beraberinde getirdiği belirtilmektedir. Kadınların en güvenli olmaları gereken yer olan evlerinde, en güvendikleri kişilerden; babaları, erkek kardeşleri ve özellikle de eşlerinden çeşitli şekillerde ve derecelerde şiddet gördükleri belirtilmektedir (Kanbay, Işık, Yavuzaslan ve Keleş, 2012; Köseoğlu, 2018).

Dünyada kadına uygulanan şiddetin çok yaygın olduğu görülmektedir. Köse ve Beşer (2007), Kuzey Hindistan'da yaşayan kadınların %17'sinin fiziksel, %22'sinin cinsel şiddete uğradığını belirtmektedir. Doğu Londra'da ise kadınların %61'i aile içi şiddet yaşantısının olduğunu, %87'si cinsel saldırıyla karşılaştığını belirtmektedir. Nikaragua'da yaşayan kadınların %52'si yaşamlarının bir bölümünde şiddete maruz

kaldıklarını, Japonya'daki kadınların %67'sinin ise fiziksel şiddet deneyimlerinin bulunduğu belirtilmektedir.

Abbott (1995) Washington'da yaptığı araştırmasında, kadınların %27'sinin eşleri tarafından fiziksel şiddet gördüğünü ve bu kadınların %24'ünün şiddet sonucunda yaralandığını belirtmektedir. Ülkemizde ise Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı (1997)'nin "Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları" konulu araştırma sonuçlarına göre, kadınların %61'inin uzun süredir şiddete maruz kaldıkları belirtilmektedir. Uygulanan şiddetin türlerinin ise %84'ünün sözel ve %79'unun fiziksel içerikli olduğu ifade edilmektedir (Köse ve Beşer, 2007).

Kadınlar çeşitli sebeplerden dolayı sözel, fiziksel, cinsel, psikolojik-duygusal ve ekonomik şiddete uğramaktadır. Kadınlar, aile içerisinde yalnızca fiziki şiddete uğramamakta depresyon, kendine olan özgüven ve benlik saygısı yitimi şeklinde gerçekleşen psikolojik şiddet ve arkadaş ortamından izolasyon gibi sosyal şiddete de maruz kalmaktadırlar. Bununla birlikte işten uzak kalma nedeniyle yaşanan üretim kaybı gibi ekonomik maliyeti yüksek sonuçlara da yol açmaktadır. Şiddete maruz kaldığı için işini kaybeden ve devlet desteği gören kadınların sayısından çok daha fazla oranda, daha düşük seviyelerde şiddete maruz kalan kadınların varlığının olduğu düşünülmektedir. Bu noktada aile konusunda çalışma yapan araştırmacılar, "neden kadınlar, istismara uğradıkları ilişkiyi sürdürmeyi tercih ederler?" sorusuna da cevap aramaktadırlar. Bu durum psikiyatrlar tarafından mazoşizm tezi, öz yıkım kişilik bozukluğu ya da kadının karakter zafiyeti, zayıf irade veya patolojik duygusal bağlanma olduğu şeklinde ifade edilmektedir (Kanbay ve diğ., 2012).

Sosyolojik bakış açısıyla çatışma yaklaşımı, kadına şiddet uygulayan erkeklere yönelik cezanın geç işlediği toplumlarda birçok kadının kendini fiziki, ekonomik, sosyal, psikolojik ve duygusal açıdan duruma katlanmaktan başka çıkar yolu olmadığı düşüncesine kapılmış hissettiğine ve bazı kadınların birçok kez bırakıp gitmeyi denediği fakat dışarıdaki koşulların mevcut durumdan daha kötü olduğunu gördüklerinde geri dönmek zorunda kaldıklarına dikkat çekmektedir. Bu bağlamda işi olmayan ve kendi hayatını devam ettirme imkânından yoksun olan şiddet mağduru kadınların problemleri ilişkiyi sürdürme eğiliminin, çalışan kadınlara oranla çok daha yüksek olduğu düşünülmektedir.

Günümüzde şiddete uğramış kadınların korunmasına yönelik birçok kurum faaliyet göstermektedir ancak danışmanlık hizmeti almak için bekleyen sayısız mağdur kadın da bulunmaktadır. Toplumsal şartların etkisine baktığımızda, eskiden kocası tarafından şiddete uğramış kadınların durumunun sıradanlaştırılıp öteki suçlara oranla ciddiye alınmamasının, yardım talebinde bulunmalarına engel olduğu düşünülmekteydi. Günümüzde ise toplu taşıma imkânının olmadığı kırsal yerleşim yerlerinde şiddete maruz kalan kadınların evinden ayrılmasının çok zor olduğu, ayrılrsa bile var olan durumun kadını ve çocuğunu aile, arkadaş desteğinden yoksun bıraktığı bu bağlamda çocuklarının okul hayatlarını ciddi şekilde etkilediği görülmektedir. Sonuç olarak şiddete uğramış kadınların toplumsal gerçeklikler karşısında en kötü ev ortamının bile hiç olmamasından iyi olduğu düşüncesiyle ayrılma kararından vazgeçtikleri görülmektedir.

Köknel (2007), 2002’de Avrupa Konseyinin kadına yönelik şiddeti, 16-44 yaş arası kadınların ölümüne sebep olan önemli bir halk sağlığı sorunu olarak ele aldığını ve dünyada üç kadından birine yaşamı boyunca en az bir kere fiziksel şiddet uygulandığını belirtmektedir. Uluslararası Af Örgütünün 2004 yılında yayınladığı raporda ise dünyada cinayete kurban giden kadınların yüzde 70’inin eşleri tarafından öldürüldüğü ve bu durumun sadece geri kalmış ülkelerde yaşanmadığı belirtilmektedir.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri ve bu kuruluşlara bağlı olarak çalışan kadın konukevleri ve kadın sığınma evleri, şiddete uğrayan kadınlara hizmet sunan ilgili kuruluşlar olup adli kurumlar, sivil toplum kuruluşları, barolar, belediyeler ve kolluk kuvvetleri de hizmet sunmaktadır (Sungur ve diğ., 2015). Türkiye’de ilk kadın danışma merkezlerinin sunduğu hizmeti feminist kadın örgütlerinin yaptığı, günümüzün kadın sığınma evlerinin ise merkezi yönetim, yerel yönetimler ve bağımsız kadın kuruluşları tarafından açıldığı belirtilmektedir (Sallan Gül ve Alican, 2012).

Fiziksel, duygusal, cinsel ve ekonomik şiddeti yaşamış kadınların psikolojik, sosyal ve ekonomik sorunlarını çözümlenmek, avukatlık desteği ve sağlık hizmeti sağlamak, kadını şiddet gördüğü kişi veya kişilerden korumak ve topluma kazandırmak, bu süreçte varsa çocuklarıyla birlikte yatılı olarak kalabilme imkânı sağlamak gibi sosyal destek hizmetlerini en iyi şekilde vermeye çalışan yapılar olan kadın sığınma evlerinin aile içi şiddeti yaşayan kadın ve çocuklar için büyük öneme sahip olduğu düşünülmektedir.

1.1.1. Şiddetin Türleri

Kadına karşı şiddetin sayısız şeklinin olduğu ancak bunların birbirleriyle ilişkili olup tamamen aynı olmadığı görülmektedir. Gözlemlenmesi diğer şiddet türlerine göre daha kolay olan fiziksel şiddetten, tanı koyulması ve kabul edilmesi daha zor olan evlilik içi cinsel şiddete, kadının bağımlılığına sebep olan ekonomik şiddete ve iletişim tarzlarına sızmış olan duygusal ve sembolik şiddet türlerine kadar şiddeti çeşitlendirmenin mümkün olduğu belirtilmektedir (Kuzu, 2013).

Fiziksel şiddet, fiziksel ya da zorla başka birine zarar vermeyi veya istemediği bir eylemde bulunmaya zorlamayı ifade etmektedir (Sallan Gül, 2011). Fiziksel şiddetin kadınların sıklıkla ve en fazla maruz kaldıkları şiddet türü olduğu belirtilmektedir (Çelik, 2017). Bu bağlamda eski eşler tarafından uygulanan şiddet, itme-kakma, tekme-tokat atma ve dayak, kimyasal maddelerle, kesici-delici aletlerle ve ateşli silahlarla yaralama, fetüsün cinsiyetine göre doğum öncesinde kız bebeklerin ihmali veya ölümüne yönelik uygulanan tutum ve davranışlar, istemeden evlendirilme, çocuk yaşta veya erken evlilik, gebelikte şiddet uygulama, zorla cinsel ilişkiye girme isteği ve tecavüz, cinsel organlara zarar verme, bekâret kontrolleri, başlık parası kökenli şiddet, namus, töre ve tutku cinayetleri, intihara zorlama ve teşvik etme, ensest ilişkiyi de içeren kız çocuklarının ev içerisinde uğradığı cinsel istismar fiziksel şiddet türleri olarak belirtilmektedir.

DSÖ'nün (Dünya Sağlık Örgütü) 2013 yılında yayınladığı raporda Afrika, Doğu Akdeniz ve Güneydoğu Asya bölgelerinde şiddet yaygınlığının diğer bölgelerden daha fazla olduğu belirtilmektedir. Bu şiddet yaygınlığının %30 oranında fiziksel ve/veya cinsel şiddet şeklinde görüldüğü ifade edilmektedir (HÜNEE, 2015).

Raporda kadınların en fazla kocaları, birlikte yaşadıkları sevgilileri ya da nişanlıları tarafından fiziksel şiddete maruz kaldığı belirtilmektedir. Konuya ilişkin Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün (KSGM) 2008 yılında Türkiye'de yaptırmış olduğu bir araştırmada, evli ya da hayatını bir erkekle paylaşan kadınların %39'unun hayatları boyunca en az bir kez fiziksel şiddete uğradıkları belirtilmektedir. Görüldüğü gibi kadına yönelik şiddet sadece evli çiftlerde ya da aile içinde görülmemekte; reddedilen, ayrılığı hazmedemeyen veya aşkına karşılık bulamayan erkeklerin şiddet türlerini çeşitli biçimlerde uyguladığı bilinmektedir.

2002 ile 2008 yılları arasında kocaları veya bir aile üyesi tarafından öldürülen kadınların sayısının 1400 kat artarak 66'dan 953'e ulaştığı belirtilmektedir. 2008 yılında yapılan araştırma sonuçlarına göre, hayatında eşi ya da birlikte olduğu kişi tarafından uygulanan fiziksel şiddete maruz kalan kadınların oranı %39.3, cinsel şiddete maruz kalan kadınların oranı %15.3, fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalan kadınların oranı ise %41.9 olarak belirtilmektedir. Dolayısıyla cinsel ve fiziksel şiddetin genellikle birlikte yaşandığı görülmektedir. Türkiye'de evlenmiş kadınların %44'ünün psikolojik şiddete maruz kaldığı, her 10 kadından 4'ünün ise ekonomik şiddete uğradığı belirtilmektedir (Ayata, Eryılmaz ve Kalem, 2008).

Balta Peltekoğlu ve Tozlu (2017) Dünya Sağlık Örgütü'nün raporunu incelediği çalışmasında, Bangladesh'de 10.368 kadın içerisinde şiddete maruz kalan kadınların %68'inin kimseyle içinde bulunduğu şiddet durumunu paylaşmadığı, polise başvurma davranışını ise hiçbir kadının göstermediği, %30'unun ailesiyle bu durumu paylaştığı ancak arkadaşları ve yakın çevresiyle şiddet durumunu paylaşan kadının olmadığı belirtilmiştir. Yine Mısır'da 7121 kadının içerisinde yer aldığı aynı çalışmada; şiddete uğramış olduğunu hiç kimseyle paylaşmayanların oranının %47 olduğu, aynı şekilde kadınların yine polis ya da güvenlik güçlerinden yardım talep etmediği, şiddet durumunu aile ile paylaşanların oranının %44, arkadaşlarıyla paylaşanların oranının ise %3 olduğu belirtilmiştir. Buna karşılık; Kanada'da 12.300 kişinin yer aldığı çalışmada, şiddete maruz kalan kadınların şiddete uğramış olduğunu kimseyle paylaşmama oranının %22 olduğunu, polise başvuruların oranının ise %26'lara yükseldiğini, arkadaş ve aile ile paylaşma oranının ise sırasıyla %45 ve %44 olduğunu görmekteyiz.

Şiddetin bir başka türü olan *duygusal-psikolojik şiddet* ise, psikolojik baskı yaparak ya da davranışlarına kısıtlamalar koyarak bireylerin kendilerini duygusal anlamda aşağılanmış ve değersiz hissetmelerine ilişkin tutum ve davranışları içermektedir. Kadını aşağılayarak, küçük görerek, alay ederek kendini kötü ve değersiz hissettirmek, hakaret etmek, bağırarak ya da küfür etmek, şişman ya da zayıf ve çirkin olduğunu söyleyerek çekici olmadığını belirtmek, duygusal ve fiziksel anlamda ilgi göstermemek, duygu ve düşüncelerine saygı göstermeyerek kendine olan sevgi ve güvenini yok etmek, yetersizlik ve suçluluk duygusu uyandırmak, görüşlerini, davranışlarını izlemek, kontrol etmek ve izne bağlayarak kendi görüşleri olmasını engellemeye çalışmak, ailesiyle görüşmesini engellemek veya ilişkilerine sınır koymak,

arkadaş ve dost çevresinden uzaklaştırmak veya onlara zarar vermekle korkutmak, gözdağı vermek, tehdit etmek ve sindirmek, çocuklarını ihmal etmek, kadını kötü anne olmakla suçlamak, çocuklarını kendisinden almakla, göstermemekle veya kaçırmakla tehdit etmek şeklindeki örnekler bu bağlamda düşünülmektedir (Sallan Gül, 2011).

Kadınlara yönelik saldırgan davranışların bir diğer görünümü *cinsel şiddet* şeklinde de olabilmektedir. Odman (2012), cinsel ayrımcılığın şekilleri olarak ifade edilen kadını aşağılayan, küçülten, cinsel dokunulmazlığını yok eden, fiziksel ve duygusal sağlığını bozan davranış ve eylemleri cinsel şiddet olarak ifade etmektedir.

Bu duruma yönelik olarak zorla evlendirilmek ve kadını istemediği cinsel davranışa zorlamak ya da satmak, istemediği yerde ve zamanda cinsel ilişkiye zorlamak, kaçırmak ve tecavüz korkusu yaşatmak, hamilelikten korunmaya ya da korunmamaya, doğurmaya ya da doğurmamaya zorlamak gibi kadının doğurganlığını kontrol altına almaya yönelik tutum ve davranışlarda bulunmak, cinsel organına zarar vermek, ensest olarak da ifade edilen akraba ve yakınların cinsel taciz ve istismarının cinsel şiddetin içeriğini yansıttığı belirtilmektedir (Sallan Gül, 2011).

Ekonomik şiddet, kadınların deneyimledikleri şiddet türlerinden bir başkası olarak görülmektedir. Ekonomik şiddet kadının üretimden çekilmesine, kendisini bağımlı hissetmesine neden olmaktadır. Gökçe (2007)'ye göre kadınların büyük çoğunluğu iş ve aile hayatı arasında çatışma yaşamaktadır. Toplumda yer alan sosyal normlar ve yönlendirmeler sonucunda kadın, ailesini mesleğine tercih etmektedir. Bu duruma bağlı olarak kadınlara erken emeklilik hakkının verilmesi, anneliğin değerliliği üzerinde sıkça durulması ya da yükseköğrenim görmüş ve kamu hizmetinde görev yapan kadınların niceliksel oranlarında artışa rağmen yöneticilik görevlerinin verilmemesi bir sorunsal olarak değerlendirilmektedir. Kadınların ücretli bir işte çalışması ve ekonomik özgürlüğünü kazanmasıyla birlikte toplum içinde çeşitli roller alması sonucunda bu durumun roller arası uyumsuzluk ve çatışmaların ortaya çıkmasına sebep olabileceği belirtilmektedir.

1.1.2. Kadına Yönelik Şiddeti Açıklayan Kuram ve Yaklaşımlar

Kadına yönelik şiddetin kuramsal boyutlarının açıklanmasında çeşitlilik söz konusu olmaktadır. ABD'de şiddet olgusu 1960'larda bir hastalık olarak ele alınmakla birlikte ilerleyen yıllarda şiddetin öğrenilebilir özelliğine dikkat çekilmeye başlanmıştır.

Daha sonra şiddetin bir güç ve kaynak olduğu, erkek şiddetinin de buna dayandığı öne sürülmüştür. Toplumsal yapının ataerkil dinamiklerine odaklanan kuram ise feminist kuram olmuştur (Sallan Gül, 2011).

Sosyo-biyolojistler, şiddetin uygulayıcılarının çoğunlukla erkekler olduğunu söylemektedirler. Erkeklerin doğal evrimin sonucu olarak ve kadınlardan farklı genetik yapıya sahip olduklarından saldırganlık özelliği gösterdikleri ve şiddet kullanmaya daha yatkın oldukları belirtilmektedir. Erkeklerin avcılık toplayıcılık döneminden gelen evrimsel süreçle birlikte savaşçı oldukları ve bunu bir içdürtü olarak geliştirdikleri daha sonra sahip oldukları silahları tekellerinde tutarak modern sınıflı toplumların hiyerarşi ve güce dayalı yapılarının oluşumuna neden oldukları belirtilmektedir. Sonuç olarak erkeğin, yaşadığı toprağı koruma iç dürtüsüyle, şiddeti türsel bir özellik olarak kazandığı görülmektedir (Sancar, 2009).

Sosyal öğrenme kuramı, kadına yönelik şiddeti ele alırken ailede ebeveynler tarafından şiddete maruz kalan çocukların, şiddeti model alacaklarını dolayısıyla şiddeti öğrendiklerini, büyüdüklerinde de eşlerine veya çocuklarına şiddet uygulayabileceklerini belirtmektedir (Özgentürk ve diğ.,2012). Bu kuram Albert Bandura (1973) tarafından geliştirilmiştir. Sallan Gül'e (2011) göre, çocukluk döneminde aile içinde şiddete uğramış olmak ve şiddete tanıklık etmek, erkeklerin yetişkinlik dönemlerinde eşlerine ve çocuklarına şiddet uygulamalarına neden olmaktadır. Kuram, aile içerisinde şiddet davranışına tanıklık etmenin ve şiddet uygulayıcısıyla özdeşim kurmanın, şiddeti öğrenmede ve bir çözüm aracı olarak geliştirmede etkili olduğunu belirtmektedir. Küçük yaşlarda şiddet içeren davranışları öğrenen erkek çocukların ilerideki hayatlarında bu davranışları ailesinde uyguladığını, kız çocukların ise şiddet davranışlarına katlanmayı ve şiddeti normalleştirmeyi öğrendiğini belirtmektedir (Yıldırım ve Kızmaz, 2018).

Eleanor Maccoby ve Carol Jacklin'in *The Psychology of Sex Differences* (Cinsiyet Farklarının Psikolojisi, 1974) adlı çalışmada saldırgan davranışın erkeklerde evrensel olarak görülen bir cins davranışı olarak ele alındığı belirtilmektedir. Kültürlerin çoğunda erkek çocukların saldırgan davranışlara itildiği, sebebinin ise biyolojik ya da hormonal olmadığı; toplumsal beklentiler, ahlaki zorlamalar ve erkeklik kültürü ile ilişkili olduğu belirtilmektedir (Sancar, 2009). Sosyo-kültürel birtakım şartların şiddeti sosyal öğrenme yoluyla, toplumsal ödüllendirmeler ve cezalandırmaların yönlendirmesiyle bireylere öğrettiği düşünülmektedir.

Cinsiyet rol kuramı ise erkek çocukların baskın eş, evin geçimini sağlayan, gelir getiren ya da aile reisi gibi rolleri, kız çocukların ise erkekler tarafından uygulanan baskın ilişkiyi kabullenmeyi ve diğer aile fertlerinin gereksinimlerini karşılamayı erken dönem cinsiyet rolü toplumsallaşmasında öğrendiklerini belirtmektedir (Sallan Gül, 2011).

Giddens (2017) toplumsallaşma kuramlarının cinsiyet eşitsizliklerine bakışını açıklarken biyolojik faktörlerden daha ziyade toplumsal faktörlere vurgu yapmaktadır. Dişil ve eril iki cinsiyet rolü olduğunu ve bunların herbirine iki farklı senaryo ilişitirildiğini belirtmektedir. Dişiler ve erkeklerin, kendilerine uygun senaryoyu bebekliğin ve çocukluğun ilk yıllarında toplumsallaşma yoluyla öğrendiklerini, rollerine uygun şekilde davranmalarının ise bu rollere ilişitirilmiş beklentiler ve normların yerine getirilerek öğretildiğini belirtilmektedir. Bu kurama göre cinsiyet eşitsizliklerinin var olma sebebini kadınlar ve erkeklerin farklı rolleri üstlenmek üzere toplumsallaştırılmaları şeklinde ifade etmektedir. Eğer toplumsallaşma yoluyla öğrenilmiş toplumsal senaryolar, cinsiyetçi olmayan çocuk yetiştirme mekanizmalarıyla değıştirilirse cinsiyet eşitsizliklerinin azaltılabileceğini savunulmaktadır.

Feminist kuram açısından bakıldığında kadın ile erkek arasında toplumun her alanında görülen bu eşitsizlik kadına şiddetin sebebi olarak görülmektedir.

Popüler feminist yaklaşımların erkeklik ve şiddet konusundaki yaklaşımı irdelendiğinde, şiddet kullanmanın erkeklere bir ayrıcalık olarak sunulduğu, her erkeğin şiddet kullanmasa da uygulanan eril şiddetin olanaklarından yararlandığı belirtilmektedir. Eril şiddetin olanaklı kıldığı şeylerin kadınların ikincilleştirilmesi, sindirilmesi, dışlanması ve toplu olarak itaatın oluşturulmaya çalışılması şeklinde ifade edildiği ve eril şiddetten her erkeğin kendine ataerkil bir pay aldığı belirtilmektedir. Bunlar bekâret, namus, heteroseksüel evlilik, kadınların ev içi emeğine karşılıksız el koyabilme, kadın bedeni ticareti ve iş gücü piyasasında erkek işi-kadın işi ayrımına dayalı meslekleşme modellerinin erkek egemenliğini daha değerli kılan tarzı olarak ifade edilmektedir. Bu duruma bağlı olarak kadın yaşamının egemen erkeklik değerlerine tabi olma tehdidi altında olduğu, erkek olmakla özdeşleşen şiddet kullanmayı içeren işlerin, davranışların ve sorumlulukların zaman geçtikçe normalleştiği ve sıradanlaştığı vurgulanmaktadır (Sancar, 2009).

Eril şiddet yaş, sınıf, cinsiyet ve etnisiteye dayalı hiyerarşilerle yapılandırılmış ve güçlünün kazanacağı biçimde örgütlenmiş davranışlar bütünü olarak tanımlanmaktadır. Eril şiddetin, erkeklerden beklenen toplumsal görevlerin içinde yatan duygular olduğu da ifade edilmektedir. Şiddet uygulayan erkeklerin, ailesinin geçimini sağlamanın bir erkeklik görevi olduğu bilinciyle piyasada çalışmaya koşulan işçinin işini korumak için yaşadığı rekabet ortamında giriştiği mücadele ya da karısının namusunu koruyan, çocukları kötü yola düşmesin diye onları eğitmeye çalışan bir baba olarak tanımlandığı görülmektedir (Sancar, 2009).

Walby'nin (2000; Akt.: Giddens, 2017) cinsiyet eşitsizliklerinin neden var olduğu ve varlıklarını nasıl sürdürdüklerine ilişkin açıklamaları ataerkillik kavramına dayanmaktadır. Ataerkilliği erkeklerin kadınlara hükmettiği, onları ezdiği, sömürdüğü toplumsal yapı ve pratikler sistemi olarak tanımladığı ve ev içi üretim, ücretli iş, devlet, erkek şiddeti, cinsellik ve kültürünü kadının boyun eğişinin altında yatan altı farklı ataerkil yapı olarak belirttiği görülmektedir. Bununla birlikte cinsiyet eşitsizliklerinin temelinde kapitalizm, ırkçılık ve ataerkilliğin kadınları sömürmek için birbiriyle yarıştığı ve birer baskı sistemi olarak ele alındığı vurgusunu yapmaktadır.

Ataerkilliğin 20. yüzyıl boyunca Britanya'da özelden kamusal doğru değişime uğradığı; özel ataerkillikte kadınların haneye hapsedilip kamusal hayata katılımlarının sınırlandırıldığı, kamusal ataerkillikte ise kamusal alandan dışlanmadıkları fakat eşitsizlik ve ayrımcılıkla karşılaştıkları ifade edilmektedir. Bununla birlikte feminist hareket, oy verme, eğitim alma, meslek sahibi olma, mülk edinme ve evlenip boşanmada yasal haklara sahip olmak için yürütülen mücadelelerin özel ataerkillikten kamusal ataerkilliğe doğru değişimi sağlayan en önemli nedenler olduğu belirtilmektedir. Ancak ataerkilliğin yenilenmediği sadece şekil değiştirdiği ve kadınların hane içinde sınırlandırılmak yerine tüm toplum içinde sömürüldüğünü ifade etmektedir (Giddens, 2017).

Connell'in (1987) cinsiyet eşitsizliklerinin niçin var olduğu değil nasıl sürdürüldüğünün önemli olduğu belirtilmektedir. Connell emek, iktidar ve cinsellik dâhil, duygusal ilişkilerle ilgili kateksinin (duygusal enerjinin bir nesne ya da fikre yoğunlaştırılmasının) kadın ve erkeklerin etkinliklerini sınırlandırmak için kullanılan yöntemler olduğunu belirtmektedir. Erillik ve dişiliklerin bireysel, kurumsal ya da toplumsal cinsiyet düzeninde erkeklerin kadınlar üzerindeki hegemonyası etrafında örgütlendiğini belirtmekte bunu da cinsiyet hiyerarşisi olarak ifade etmektedir. Bu

hıyerarşisinin en tepesinde otorite, güç, fiziksel sertlik, heteroseksüellik ve ücretli emek çevresinde yoğunlaşan erilliğın kültürel olarak baskınlığı yani hegemonik erilliğın olduğunu, buna pek az erkeğın ulaşabildiğı bir erillik ideali olmasına karşın çoğú erkeğın bu durumdan yarar sağladığını söylemektedir. Bu seviyeyi yordakçı erillik olarak ifade etmektedir. Toplumsal cinsiyet hıyerarşisinin en altında ise daima erilliğė boyun eğın dişilliklerin olduğunu belirtmektedir (Giddens, 2017).

Connell (1987), modern sanayileşmiş toplumlarda hegemonik erilliğın daha az olduğunu ve devlet politikalarının, erkeklerin kadınlar üzerindeki baskınlığının aile ilişkilerinde kaçınılmaz olarak haklı sayılmasına (evlilikte boşanma, aile içi şiddet, tecavüze ilişkin kanunlar, evli kadınlar için bağımsız pansiyonlar ve vergilendirme gibi yollarla) son verdiğini söylemektedir.

Connell (1987) cinsellikte de krizin belirlediğini, kadınların daha iddialı cinselliğinden gelen baskı altında hegemonik erkek heteroseksüelliğinin daha az hegemonik olduğunu belirtmektedir. Kriz eğiliminin diğerk bir örneğı de kadınların kurtuluş hareketi, gey kurtuluş hareketi, işçi sınıfı feminizmi ve heteroseksüel erkekler arasındaki cinsiyet ayrımcılığı karşıtı politikalar dâhil olmak üzere kadınlar ve erkeklerin şimdiki cinsiyet düzeniyle mücadele eden gruplar halinde birbirleriyle birleşmeleri olduğu belirtilmektedir. Buradan hareketle Connell (1987), bireyler ve gruplar yoluyla kolektif kitle ölçeğinde gerçekleşen cinsiyet düzenindeki kriz eğilimlerine ödün vererek başka eşitsizlik biçimleriyle birlikte cinsiyet eşitsizliklerinin de ortadan kaldırılabileceğı sonucuna varmaktadır (Giddens, 2017).

Güç veya kaynak kuramına göre, aile içerisinde görülen şiddet, erkeğın kendisini sosyal, kişisel ve ekonomik yönden güçlü görmesiyle ilgili olmaktadır. Aile içerisinde kadınla erkek arasındaki güç farkı arttıkça, kadının şiddet görme olasılığının da arttığını söylemek mümkündür. Ünal (2005), toplumda kadının statüsünün, eğitim durumunun, ekonomik seviyesinin ya da iş prestijinin erkekten daha yüksek olması durumunda erkeğın, ailede şiddet uygulayan konumda olabildiğini belirtmektedir. Bununla birlikte erkeğın toplumdaki baskın rolünün kültürle desteklendiğini ve şiddeti uygularken toplumsal süreçlerden etkilendiğini söylemek mümkündür. Kuzu'nun (2013) belirttiğı gibi, buradaki asıl vurgu kadınlığı ve erkekliğı kuran toplumsal ilişki ve süreçlere ilişkindir.

Ekolojik kuram şiddeti, toplumsal çevre temelinde incelenmekte ve bireyin kendisini saran beş çevreye sahip olduğunu söylemektedir. Bu modelde bireylerin davranışları, onların sosyal çevreleri arasındaki etkileşimle şekillenmektedir. Merkezde şiddete uğrayan veya şiddet uygulayan bireyin kişisel bilgileri yer almaktadır. Mikro sistemde yakın çevredeki aile, arkadaş ilişkileri yer almakta ve bireylerin kurdukları bu yakın ilişkilerin şiddet olayına etkisi araştırılmaktadır.

Mezosistemde, birey üzerinde etkisi olan ev, iş, okul, akrabalarından oluşan yakın çevre unsurları arasındaki ilişkilerle şiddet mağduru ya da şiddeti uygulayan olma arasındaki ilişkiye bakılmaktadır. Egzosistemde kişilerin bazen ilişkiye girdikleri toplumsal çevre, topluluklar ya da kurumlar ifade edilmekte ve bu kurumların şiddeti engelleyici çalışmalar yapması gerekmektedir. Makrosistemde ise bireyin şiddet davranışını etkileyen veya şiddeti kültüre göre normal ya da anormal bir davranış olarak ele alan toplumsal faktörlerin, kültürel davranış ve inançların incelenmesi anlaşılmaktadır (Gök, 2016; Çelik, 2017).

1.2. PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK

Günümüzde bilim insanları, kişilerin hayatlarında yaşadıkları sorunların ve zorlukların artmasıyla beraber, bu sorunlar karşısında vermiş oldukları yaşantısal cevabı tanımlarken; psikolojik dayanıklılık, psikolojik esneklik, psikolojik sağlamlık gibi terimlerin ortaya çıktığı belirtilmektedir. Amerikan Psikoloji Derneği, psikolojik dayanıklılığı; sıkıntı, travma, trajedi, tehdit gibi stres kaynaklarına karşı kişilerin gösterdiği adaptasyon süreci olarak tanımlamaktadır (Akdoğan ve Yalçın, 2018).

Sadedemir (2016), kişinin hayatını riske eden rahatsızlıkların olması durumunda duygu-durum bozuklukları veya toplumsal uyumsuzluklar göstermeyen kişileri belirtmek için 1950'li yıllardan sonra ayakta kalanlar ifadesinin kullanıldığını, 1960'lı yıllardan itibaren yapılan bilimsel çalışmalarda ise bu kavramın psikolojik dayanıklılık ile aynı anlama gelecek şekilde kullanılmaya başlandığını ifade etmektedir.

Turgut, Bitmiş ve Sökmen (2005) psikolojik dayanıklılığı, stresin olumsuz etkilerini azaltan ve stresli olaylarla başa çıkma becerisini destekleyen bir kişilik özelliği olarak tanımlamaktadır. Psikolojik dayanıklılığı yüksek olan kişilerin günlük yaptıkları aktivite ve işlere daha fazla bağlandıkları, hayatlarını kontrol altında tuttukları ve olağandışı meydana gelen değişiklikleri gelişme için bir fırsat olarak gördükleri

belirtilmektedir. Psikolojik dayanıklılığı düşük kişilerin ise sosyal uzaklaşma, dışsal kontrol odağı ve değişmeye karşı direnç gösterme gibi eğilimlerin görülme sıklığının daha fazla olduğu belirtilmektedir.

Psikolojik sağlamlık, kişinin sosyal çevresindeki olumlu ya da olumsuz olaylara karşı gösterdiği direnci ifade etmektedir (Polatçı, 2014). Son zamanlarda psikolojik sağlamlığın güncel ve üzerinde önemle durulan bir kavram haline geldiği görülmektedir. Bu bağlamda psikolojik sağlamlık, zor şartlara ve durumlara rağmen bireyin bu olumsuz koşullar karşısında uyum sağlayabilme, toparlayabilme gücü ve yaşanan zorlukların üstesinden başarıyla gelme yeteneği olarak tanımlanmaktadır (Öz ve Bahadır Yılmaz, 2009; Çam ve Büyükbayram, 2015). Kaya, Balay ve Demirci (2014), psikolojik dayanıklılık düzeyi yüksek olan kişilerin stresli bir çevrede iyi olma özelliklerini sürdürdüklerini bununla birlikte duygusal, bilişsel ve davranışsal olarak da kendilerini değiştirmeye ve gerçekleştirmeye çalıştıklarını ifade etmektedir.

Kişilerin yaşamda karşılaştıkları güçlükten, zorluktan, terslikten, belirsizlikten, çatışmadan, hatadan, gelişmeden ve artan sorumluluktan sonra kendini toparlamak için ortaya konulan kişisel pozitif psikolojik kapasite olduğu ifade edilmektedir (Çetin ve Basım, 2012; Sezgin, 2012, Malkoç ve Yalçın, 2015; Çetin, Yeloğlu ve Basım, 2015; Polatçı ve diğ., 2017). Psikolojik dayanıklılık, olumsuz koşullar veya kişiyi olumsuz etkileyen olaylar ile karşılaşıldığında kişinin ortaya çıkan yeni koşullara uyum sağlayabilmesini ve tüm olumsuzluklara karşın çözüm ortaya koyabilme iradesini ifade etmektedir (Yalçın, 2019). Psikolojik dayanıklılığı yüksek olan kişilerin karşılaştıkları zorlukları ve aksilikleri yaşamlarının bir parçası olarak gördükleri ve bu durumu bir fırsat olarak değerlendirip, kendilerine olumlu bir anlam çıkardıkları belirtilmektedir (Düzgün ve Yeşiltaş, 2017).

Psikolojik dayanıklılık, bireyin tüm zorlukları karşılayıp bu duruma dayanma gücü, esnekliği, uyumu, değişime olan tepkileri ve süregelen psikolojik baskılar karşısındaki tutumu olarak belirtilmektedir (Tösten ve Özgan, 2017). Kişinin çevresiyle olan değişim ve belirsizlikler karşısında verdiği mücadeleler sonucunda kazandığı yaşam boyu süren hassas bir süreç olarak ifade edilmektedir (Özkalp, 2009). Yaşamış oldukları olumlu olayların içselleştirerek olumsuz olaylarla karşılaştıklarındaysa bu olayların dışsal ve geçici olduğunu düşünen ve kendilerini toparlayarak bu olumsuz durumlarla başa çıkabilen dayanıklı bireyler olarak ifade edilmektedir (Düzgün ve Yeşiltaş, 2017).

Psikolojik dayanıklılık, Latince “resilire” kökünden türetilmiş olup esnek ve elastik olma anlamına gelen “resilient” şeklinde ifade edilmektedir. Türkçe alan yazında “resilience” kavramının karşılığı olarak psikolojik sağlık (Doğan, 2015; Gizir, 2004; Kararımak, 2006), kendini toparlama gücü (Terzi, 2006), psikolojik dayanıklılık (Basım ve Çetin, 2011; Yılmaz Irmak, 2004), dayanıklılık (Eminağaoğlu, 2006) ve yılmazlık (Demirbaş, 2010; Gürkan, 2006; Kaner ve Bayraklı, 2010; Öğülmüş, 2001) gibi kavramların kullanıldığı görülmektedir. Bu çalışmada “resilience” kavramına karşılık gelen psikolojik dayanıklılık ifadesi kullanılacaktır.

Literatürde psikolojik dayanıklılık kavramını açıklayan iki bakış açısı olduğu görülmektedir. İlki, psikolojik açıdan dayanıklı olan kişilerin özelliklerine odaklanmakta, ikincisi ise psikolojik dayanıklılığın gelişimsel bir süreç olduğunu belirtmektedir. Bu açıdan bakıldığında psikolojik dayanıklılığın öğrenilebilen ve geliştirilebilen bir davranış biçimi olduğu görülmektedir (Bektaş ve Özben, 2016; Çetin, Yeloğlu ve Basım, 2015).

Psikolojik dayanıklılık ile ilgili yapılan çalışmalarda (Öz ve Bahadır Yılmaz, 2009) psikolojik dayanıklılıkları yüksek bireylerin; şiddet, yoksulluk, sağlık sorunları, yakınların kayıpları ve terörist saldırılar gibi yaşanan stresli yaşam olayları sonucunda psikolojik dayanıklılık düzeyleri düşük bireylere göre daha başarılı bir şekilde mücadele ettikleri, karşılaştıkları sorunlara çözüm bulma ve kişiler arası alanda etkili iletişim kurma gibi olumlu özelliklere daha fazla sahip oldukları belirtilmektedir. Bitmiş, Sökmen ve Turgut (2013) tarafından da bireylerin stres yaratan zor şartlarda kendilerini toparlama kapasiteleri yükseldikçe yaşanan olumsuz durumlardan fazla etkilenmeyecekleri ve bu zor şartları bir fırsat olarak değerlendirecekleri belirtilmektedir. Tümlü ve Receptoğlu (2013) psikolojik dayanıklılığı, yüksek tehdit durumlarında iyi yönde gelişim gösterebilme, stres altındayken yetkinliğini sürdürebilme ve travmadan kolay çıkabilme şeklinde tanımlamaktadırlar.

Düzgün ve Yeşiltaş (2017), yaşanan olumsuz durumlar karşısında önceden yaşanan olumlu olayları içselleştirerek bu güçlüklerin geçici olduğunu düşünen ve güçlükler karşısında kendilerini toparlamada ve olumsuz durumlarla başa çıkmada sahip oldukları güçlere güvenen dayanıklı ve iyimser kişileri psikolojik dayanıklılığı yüksek kişiler olarak ifade etmektedir. Psikolojik sağlamlığın aile içi şiddet gibi stres verici ve zorlayıcı olumsuz etkilerden korunmak için gerekli uyum sağlama süreci olduğu düşünülmektedir.

Çetin, Yeloğlu ve Basım (2015) hayat ile tecrübelerin dengelenmesini ifade eden ölçülülük, yaşamı yeniden kurma ve devam ettirme isteğini gösteren kararlılık, kişinin kendine ve yeteneklerine inancı olan kendine güven, yaşamın bir amacı olduğuna inanmayı gösteren anlamlandırma ve yaşam yolunun kişiye has olduğunu kabul etme anlayışı olan varoluşsal yalnızlığın psikolojik dayanıklılığın oluşmasında rol oynayan birbirleriyle etkileşimli faktörler olduğunu belirtmektedir.

Irmak ve Altıntaş'ın (2017) çalışmasında kadın konukevinde kalan kadınların şiddet uygulayan kişiyle bağı kesildiği için evinde kalanlara göre ruhsal dayanıklılıklarının yüksek olduğu belirtilmektedir. Yine şiddet uygulanan kadınların, şiddete maruz kalmayanlara oranla problem odaklı ve aktif başa çıkma yöntemleri olan şiddet içeren ilişkiyi sonlandırma, konuk evine gitme, resmi kaynaklara ulaşma ve şiddeti önleme kararını almayı daha az kullandıkları bildirilmektedir. Güngörmüş, Okanlı ve Kocabeyoğlu (2015) tarafından yapılan çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin iyi olduğu ve en fazla desteği ailelerinden algıladıkları belirtilmektedir. Benzer şekilde ekonomik durumu iyi olan öğrencilerin psikolojik dayanıklılıklarının daha yüksek olduğu belirtilmektedir.

Bu araştırmada ele alınan değişkenlerden yaşam yeri, yaş, çocuk sayısı, bir işte çalışıp çalışmama, eşin bir işte çalışıp çalışmaması veya gelir durumu algısı, şiddete maruz kalma durumu, bağışlayıcılık, psikolojik dayanıklılık gibi değişkenler mikrosistemi temsil etmektedir. Şiddete maruz kalma durumlarına göre kadınların psikolojik dayanıklılık düzeylerinin mikrosistemin bir parçası olarak sosyo-demografik değişkenler bağlamında incelenmesinin, psikolojik iyi oluşun çok yönlü bakış açısının zenginleştirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Literatürde kadınların maddi yetersizliklerinin, psikolojik dayanıklılığı olumsuz etkileyen çevresel risk faktörlerden biri olduğu vurgulanmaktadır. Gelir düzeyi düşük olan kadınların yüksek olanlara kıyasla psikolojik dayanıklılıklarının daha düşük olacağını dolayısıyla ekonomik yeterliliğin psikolojik dayanıklılığı etkileyen önemli bir kavram olduğu düşünülmektedir. Kendine ait geliri olan kadınların, yaşanan olumsuz olaylarla başa çıkabilme sonucunda geliştirdiği koruyucu faktörlerin (Altıntaş ve Genç, 2018) ve başa çıkma kapasitesinin daha yüksek olduğunu belirtilmektedir.

Yaşam yeri büyüklüğü değişkenine göre bireylerin kırsalda ya da kentlerde ikamet etmelerinin onların tüm sosyal yaşantısını etkileyebileceği gibi dini yaşantılarını

da nicelik ve nitelik açısından etkileyebileceği belirtilmektedir. Kırsal ve kent yaşam tarzı açısından bakıldığında, kırsal kesimin ibadetleri yerine getirme oranının daha yüksek olduğu belirtilmektedir (Kurt, 2009). Ancak Ayten'in (2013) çalışmasında toplumsal çevre faktörünün, yaşamının çoğunluğunu kırsal bölgede geçirenlerle kentte geçirenler arasında maneviyata yönelik eğilim açısından herhangi bir farklılık oluşturmadığı belirtilmektedir. Bölgesel yaşam standartlarının ve bölgesel şartların psikolojik dayanıklılık üzerinde etkili olduğunu söyleyen (Güngörmüş, Okanlı ve Kocabeyoğlu, 2015) araştırmalar görülmektedir. Literatürde benzer bir çalışma da (Yiğitbaş ve diğ., 2018) hayatın çoğunun geçtiği yer ile psikolojik dayanıklılık arasında bir fark olmadığı yönünde olduğu şeklindedir.

Kararımak (2006) tarafından öz-saygı, umut, öğrenilmiş iyimserlik, yaşam doyumu, iyimserlik, özgüven ve olumlu duygusallık kavramlarının psikolojik dayanıklılıkla ilişkilendirilen kişilik özellikleri olduğu belirtilmektedir. Psikolojik sağlamlığı yüksek olan bireylerin stresli yaşam olayları karşısında kolayca yılgınlığa düşmedikleri, toparlanarak olumsuz çevresel koşullardan güçlenerek çıktıkları ve yeni durumlara çabuk uyum sağlayabildikleri, toplumsal yaşamda iletişim becerilerinin yüksek, duygusal açıdan kendilerine öz güven, öz saygı ve öz kabullerinin (Akdoğan ve Yalçın, 2018), duygularını denetleme ve farkında olma becerilerinin, kaygı ve engellenmeye dayanabilme güçlerinin fazla, bilişsel ve akademik yönden ise başarı motivasyonları, geleceği düşünme ve planlama yetilerinin yüksek olduğu belirtilmektedir. Çetin, Yeloğlu ve Basım (2015) dışadönüklük, gelişime açıklık, uyumluluk ve öz disiplin boyutları yüksek, nörotiklik boyutu düşük olan kişilerin genel psikolojik dayanıklılıklarının yüksek olduğunu belirtmektedir.

Psikolojik dayanıklılığın travmatik ve zorlu hayat olaylarıyla doğru mücadele edebilmeyi ve uyum gösterebilmeyi sağlayan dinamik ve geliştirilebilir bir süreci içermesi için bireyin risk veya zorluğa maruz kalması, bu duruma uyum sağlayarak üstesinden gelebilmesi ve koruyucu faktörler olan birtakım kişilik özelliklerine sahip olması gerekmektedir (Basım ve Çetin, 2011; Öz ve Yılmaz, 2009).

Eraslan Çapan ve Arıcıoğlu (2014) tarafından psikolojik dayanıklılık ve bağışlayıcılığın bireylerin uyum sağlamalarını kolaylaştıran, stresin olumsuz etkilerini azaltan ve ruhsal sağlıklarını koruyan bir kişilik özelliği olduğu belirtilmektedir. Ancak bazı araştırmalar kişilerin genetik özelliklerine dikkat çekerek daha dayanıklı olduklarını, gelişimsel süreç içeren ve öğrenilen kişisel bir özellik olduğu kadar

koruyucu faktörler, süreçler ve mekanizmalar olarak da ifade edildiğini belirtmektedirler (Basım ve Çetin, 2011).

1.2.1. Psikolojik Dayanıklılığı Etkileyen Faktörler

Psikolojik dayanıklılığın bireysel, ailesel ve çevresel faktörleri de içine alan kişisel ve kişilerarası değişkenlerin karşılıklı etkileşiminin bir ürünü olduğu düşünülmektedir. Psikolojik dayanıklılığın doğasının anlaşılmasını kolaylaştıran “Ekolojik Sistemler Kuramı”nın, çevresel odaklı modellerden biri olan Bronfenbrenner (1986) tarafından geliştirildiği belirtilmektedir.

Bu kurama göre kişinin gelişimini, çevre-kışı arasında gerçekleşen yakınsal ilişkilerde ve kişisel özellikler, ortam, çevre ve zaman boyutlarında incelemek gerekmektedir. Bunları mikrosistem (iş, ev ve okul), mezosistem (mikrosistem arasındaki ilişkiler), ekosistem (örgütler ve çalışanlar üzerindeki etkileri) ve makrosistem (sosyal ve kültürel ilişkiler) oluşturmaktadır. Dolayısıyla her kişinin aile, iş çevresi, arkadaşlar, akrabalar ve komşulardan oluşan yakın sosyal çevresi ya da mikrosisteminin olduğu ve bu mikrosistemin, mezosistemin ufak bir parçası olduğunu belirtmektedir. Mezosistem ev, okul, çevre ve toplum arasındaki ilişkiler, ekosistem ise mikro ve makrosistemin toplamı şeklinde tanımlanmaktadır (Bektaş ve Özben, 2016).

Psikolojik dayanıklılık ile ilgili yapılan çalışmaların, risk durumunda bireyin uyum göstermesi üzerine olduğu görülmektedir. Bu bağlamda yaşam içindeki stres verici olayların sebep olduğu risk faktörleri ve riskin olumsuz etkilerini hafifleten koruyucu faktörler psikolojik dayanıklılığa katkıda bulunmaktadır. Risk faktörleri; yoksulluk, algılanan sosyal desteğin eksikliği, aile içi şiddete maruz kalma, sosyo-ekonomik düzeyin düşüklüğü, annenin eğitim düzeyi, düşük zekâ düzeyi, olumsuz çocukluk yaşantısı, ebeveynlerdeki patolojik hastalıklar, genetik bozukluk, cinsel taciz, boşanma, doğal afetler ve terör olayları şeklinde belirtilmektedir. Koruyucu faktörler ise mizah duygusu, yüksek benlik saygısı, iyimserlik, öz yeterlik, iyi iletişim becerileri ve içsel kontrol odağı gibi içsel faktörler ile sosyal ekonomik düzey, öğrenim düzeyi iyi olan meslek sahibi ebeveyn, destekleyici aile ilişkileri, iyi aile düzeni ve olumlu okul yaşantısı gibi dışsal faktörler şeklinde gruplanmaktadır (Kararımak, 2006; Eraslan Çapan ve Arıcıoğlu, 2014).

Aile uyumu ve desteği, kişisel yapısal özellikler ve sosyal çevre, iş arkadaşları gibi dışsal destek sistemlerinin psikolojik dayanıklılıkta rol oynadığı belirtilmektedir. Kişisel koruyucu faktörler; fiziksel güçlülük, sosyallik, zihinsel yetenek, sakinlik, özerklik, iletişim becerisi, özgüven, sosyal olma, etkili baş etme ve iletişim becerisi, öz yeterlilik ve yetenek olarak belirtilmektedir. Kişilerin ailesini de kapsayan yakın çevresine odaklanan yakın çevre koruyucu faktörler; en az bir ebeveyn veya ebeveyn yerine geçen birisiyle olan ilişkiler, aile yakınlığı, aile uyumu, aile yapısı, duygusal destek ve olumlu atıflar olarak belirtilmektedir. Aile ve yakın çevre dışında genel sosyal çevre koruyucu faktörleri; olumlu okul tecrübeleri, zor durumların üstesinden gelmelerine yardımcı olan iyi akran ilişkileri, destekleyici eğitim çevresi, sosyal etkileşim, hobiler, diğer yetişkinlerle olan olumlu ilişkiler ve aile dışı kişilerin desteği olarak belirtilmektedir. Bu üç sürecin de psikolojik dayanıklılığın kazanılması, gelişmesi ve sürdürülmesinde önemli rol oynadığı belirtilmektedir (Çetin, Yeloğlu ve Basım, 2015; Basım ve Çetin, 2011).

Bu bağlamda psikolojik dayanıklılığın, risk yaratan durumlara karşı koruyucu faktörlerin ve toplumsal beceriler, akademik başarı, akranlar tarafından kabul görme davranışları gibi olumlu sonuçların etkileşimiyle oluşan uyum süreci olduğu belirtilmektedir (Eraslan Çapan ve Arıcıoğlu, 2014).

1.3. BAĞIŞLAYICILIK

Bireylerin sahip olduğu bazı özellikler onların dayanıklılıklarını etkilemektedir. Bağışlayıcı kişilik özelliği de psikolojik dayanıklılığı etkileyen özelliklerden biri olarak görölmektedir. Bağışlama önceleri felsefe ve din literatürünün inceleme alanında yer alırken, günümüzde pozitif psikoloji ve sosyal psikolojinin de ilgi alanı haline geldiği belirtilmektedir (Sarıçam ve Akın, 2013). Uzun yıllar teoloji ve felsefe alanlarında ruhsal doyum veya kurtuluş olduğu yönünde ifade edilen bağışlayıcılık son yıllarda psikolojik iyi oluş (McCullough, Bellah, Kilpatrick ve Johnson, 2001), depresyon ve kaygıda azalış (Al-Mabuk, Enright ve Cardis, 1995) gibi yararları nedeniyle psikoloji literatüründe önemli bir çalışma alanı oluşturduğu görölmektedir. Bağışlamanın fiziksel, ruhsal ya da ahlaksal alanlarda kişilerin belirlediği sınırların ortadan kaldırılması sonucunda kişilerin duygularında, düşüncelerinde ve davranışlarında meydana gelen olumlu yönde değişim olduğu yönündeki tanımın benimsendiği görölmektedir (McCullough, Pargament ve Thoresen, 2000). Konan ve Nazlı (2018) bağışlayıcılığın

bir değer olarak kabul edildiğini, zarar görenin veya acı çekenin kişi ya da gruptan intikam almaktan vazgeçmesi, kin ve intikm duyguları yerine merhamet duyguları geliştirmesi şeklinde tanımlamaktadır.

Bağışlama olgusunun felsefe ve din literatüründe ahlaki bir erdem olarak adlandırıldığı; incitilen kişinin suçluyu bağışlamasının merhamet, vicdan, olumlu kişilik özellikleri ve erdemle örtüştüğü görülmektedir.

Kişinin erdemlilik düzeyinin ya da erdemli davranışın kendisine karşı suç işleyen bireyleri bağışlama oranıyla eş tutulduğu belirtilmektedir. Dolayısıyla kişinin bağışlarken, kendisine yapılan bir kötülüğün acısını kötülük yapandan çıkarmak arzusu olan (Saticı, Can ve Akın, 2015) ve incinme alguları bağlamında değerlendirilen kin ve intikam duygularını içinde barındırmaması ahlakla bağlantılı olarak ifade edilmektedir. Bağışlamanın zorunluluktan öte bireyin kendi tercihine bırakılmış olduğunu, bireyin hem kendinde hem de suluda olumlu psikolojik durumlar ve ilişkilerin oluşmasına yol açacağından ahlaki anlamda yüksek bir değer olduğu belirtilmektedir (Sarıçam ve Akın, 2013). Bununla birlikte duygusal ilişkilerde karşısındakine daha çok bağlılık gösteren tarafın daha fazla bağışlayıcı daha az bağlılık gösteren tarafın daha az bağışlayıcı davrandığı düşünülmektedir. Toprak (2013), bağışlama kavramını evlilik uyumu bağlamında değerlendirdiğinde, uyumlu ilişkilerde kişilerin ilişkiye katkısı varsa o ilişkiyi daha fazla korumak istediklerini ve ilişkileri için acı çekmeye daha fazla katlanabildiklerini belirtmektedir.

1.3.1. Bağışlayıcılığı Etkileyen Faktörler

Sarıçam ve Akın (2013) bağışlayıcılık, bağlanma, ruminasyon (yaşanılan olumsuz olayla ilgili çevreyi etkili biçimde düzenlemek yerine, olayla ilgili duygu ve düşüncelerin sürekli düşünülmesi) fke, stres, duygudaşlık ve psikolojik iyi oluş kavramlarının hayat doyumuyla yakından ilişkili olduğunu belirtmektedir. “Psikolojik ve Sosyal Dışlanma ile Sosyal Reddedilme Kavramları Arasındaki Farklılıkların Saldırganlık Temelinde İncelenmesi: Cinsiyet, Bağışlayıcı Kişilik ve Negatif Duygulanımın Rolü” yüksek lisans tezinde Soylu (2010), bağışlayıcı kişiliğe sahip bireylerin bir olay karşısında gösterdikleri tepki ve yorumların söz konusu kişilik özelliklerinden etkilendiğini belirtmektedir.

İlişkilerin bireylerde karşılıklı güven, mutluluk, doyum gibi olumlu duygular ancak içerleme, haksızlık, incinme gibi olumsuz duygular da oluşturduğunu söylemektedir. Kişilerin olumsuz duygularla baş edebilmesi ve ilişkilerinde devamlılık sağlayabilmesi için bu duyguları yaşamasına sebep olan kişiyi bağışlaması gerekmektedir. Bu durumda bağışlama, algılanan yanlış harekete gösterilen ahlaki açıdan üstün bir tepki olarak kabul edilmektedir.

İlişkilerde bazı olumsuz durumsal ve ilişkisel faktörlerin ve yaşanan fiziksel, duygusal ve ahlaksal ihlallerin özellikle şiddetin de bağışlamayı zorlaştırdığı (Boon ve Sulsky, 1997) belirtilmektedir. Koç, İskender, Çolak ve Düşünceli (2016) tarafından yapılan çalışmada ise bağışlama eğiliminin arttıkça psikolojik iyi olma düzeyinin arttığı, belirsizliğe tahammülsüzlüğün azaldığı belirtilmektedir.

Zümbül (2019), kişinin kendisine karşı negatif duygularını ve tutumlarını bağışlama ile azalttığı oranda kendi pozitif kaynaklarını harekete geçirebildiğini, çevresiyle ilişkilerini olumlu yönde artırabildiğini ve genel olarak hayatında olumlu noktalara odaklanabildiğini belirtmektedir. Dolayısıyla kişiler bağışladıkları zaman yaşamış oldukları negatif olayların etkisinden kurtulabildikleri ve psikolojik iyi oluşlarını güçlendirebildikleri görülmektedir.

Bağışlama düzeyleri yüksek olan kişilerin psikolojik iyi oluşlarının da yüksek olduğunu ortaya koyan birçok araştırma olduğu görülmektedir (Koç ve diğ., 2016; Dolunay Cuğ, 2015; McCullough, 2000; Lawler-Row ve Piferi, 2006; Uysal ve Satici, 2014). Kişi, yaşamış olduğu olumsuz olayın etkisinden bağışlayarak kurtulabilmekte böylece de iyi oluşunu güçlendirebilmektedir. Bağışlamanın psikolojik iyi oluş ve olumlu psikolojik sağlıkla arasındaki ilişkinin faydalı sonuçlar doğuracağı belirtilmektedir (Zümbül, 2019).

Diğerleriyle olumlu ilişkiler kurmanın psikolojik iyi oluş için de önemli olduğu belirtilmektedir. Kişi bağışlarsa, onu inciten kişilere karşı yapıcı ve olumlu duygular geliştirebilmektedir. Kişi hayatında olumsuz etki bırakan ve gelişimini etkileyen öfke, kin gibi duyguları bırakarak psikolojik iyi oluşunu yükseltebilmektedir. Şiddete maruz kalmayan kadınların bağışlayıcılığının, şiddete maruz kalan kadınların bağışlayıcılığına göre psikolojik iyi olma ile daha güçlü bir ilişki içinde olduğu düşünülebilir. Bağışlama, suçlu kişiye karşı intikam ve öfkeye yönelik duygularda azalmayla beraber olumluya yönelik duygularda da artışı belirtmektedir. Bağışlamamaya yönelik intikam, korku,

kaygı, öfke ve depresyon duygularında azalma olmasının bağışlama için yeterli olmadığı, duruma yönelik kendilerini inciten kişiyle ilişkilerin daha olumlu olması gerektiği belirtilmektedir (Taysi, 2010; Soylu, 2010). İncinen kişinin inciten kişiyi hangi oranda sorumlu tuttuğu, bağışlama yönünde karar almasına ve o kişiyi olumlu değerlendirmesine sebep olmaktadır. Hayal kırıklığı, stres, olumsuz duygular gibi psikolojik sarsıntılara karşı bağışlamanın bireyi koruduğu vurgulanmaktadır (Eraslan Çapan ve Arıcıoğlu, 2014).

Bağışlayıcı kişiliğe sahip kişilerin olumsuz duygulardan sıyrılıp kendilerine ve hayata olumlu duygularla bakabildiği, riskli durumlarla baş edebildiği ve yeniliklere daha kolay uyum sağladığı, bu durumun da psikolojik dayanıklılığı artırdığı ifade edilebilir. Bağışlama ile ilgili çok sayıda kuramcı bağışlamanın unutmama, haklı çıkarma veya göz yumma ile aynı anlama gelmediğini, incitici davranışta bulunan kişiyle herhangi bir uzlaşmayı gerektirmeden gerçekleşen bir eylem olduğunu ileri sürmektedir (Taysi, 2007). Bağışlamanın bağışlayan açısından incinme nedeniyle zarar gören ilişkilerde duygusal ve fiziksel sağlığı iyileştirdiği, öfke ve depresyon gibi olumsuz duyguları azalttığı, iyileştirici işlevinin olduğu belirtilmektedir (Soylu, 2010).

Literatürde bağışlama, kişilik özelliklerinin bağışlama veya bağışlamama üzerindeki etkililiği olarak genel bağışlama (Kara, 2009); ilişkide belirli bir kişiyle yaşanan olaylar karşısında suçlu kişinin bağışlanması ve belirli bir ihlal sonrası görülen bağışlama şekli olmak üzere üç şekilde olduğu belirtilmektedir. Bağışlama eğiliminde bir ilişkide devamlı olan ihlallere karşı bağışlama ifade edilirken; üçüncü tür bağışlama, bir ilişkideki tek bir ihlal sonrası bu ihlalin bağışlanmasını tanımlamaktadır. Bu çalışmada ise bağışlama, şiddete maruz kalma durumuna göre kadınların, şiddet uygulayanı bağışlamasına yönelik ele alınmaktadır (Taysi, 2010; Sarıçam ve Akın, 2013).

Bağışlamanın son yıllarda ikili ilişkilerdeki önemi sebebiyle ikili ilişkilerde ve romantik ilişkilerde incelenmeye başladığı görülmektedir. Evlilikte çatışma ortaya çıktığında bağışlamaya özellikle ihtiyaç duyulduğu ve sorunların çözümünde bir müdahale yöntemi olarak kullanıldığı, öfke ve intikamın kırılmasına yardımcı olduğu ve evlilikte sürekli güncel kalması gereken bir öge olması gerektiği vurgulanmaktadır (Taysi, 2010).

İkili ilişkilerde yaşanan çatışmalarla nasıl başa çıkılabileceği konusunda bağışlamanın önemli olduğu belirtilmektedir. Taysi (2010) çalışmasında, en son ihlalin şiddeti arttıkça bağışlamanın da azalacağını belirtmektedir. Yaşanılan şiddet sonucu eşten ve ilişkiden kaçınmak, intikam almayı istemek, kişinin ilişkiye olan inancını ya da kaybetmiş olabileceği kontrolü intikam ile tekrar kazanmak istemesiyle ya da gelecek olası şiddete karşı kendine bir tür koruma sağlamasıyla açıklanabileceği düşünülmektedir. Ayrıca suçlayan ve şiddet davranışının niyetli yapıldığını düşünen kadınların, daha fazla kin tutma ve intikam duyguları yaşadığını gösteren çalışmalar olduğu belirtilmektedir (Taysi, 2010).

Bugay ve Demir (2011), hatanın şiddeti ve tekrarının ilişkilerde bağışlamayı etkileyen önemli bir değişken olarak algılandığını, bağışlamayla hatanın şiddetine dair algılama arasında olumsuz bir ilişki olduğunu belirtmektedir. Hatanın şiddeti arttıkça bağışlamanın daha da zorlaştığı ancak hatanın bilerek yapılmadığının düşünülmesi ya da hata yapan kişinin özür dilemesinin bağışlamaya yardımcı olduğu görülmektedir.

1.3.2. Bağışlayıcılık İle İlgili Geliştirilen Modeller

Bağışlama ile ilgili çalışmaların son yıllarda hızlı bir artış gösterdiği günümüzde ise alan yazında, bağışlamayı anlamak için bazı kuramsal modellerin öne sürüldüğü görülmektedir. Bu modellerin ortak noktası, kişilerin psikolojik sağlığı için bağışlamanın gerekli olduğuna dikkat çekmeleridir. Bu üç model, Enright'ın (1996) Affetme Süreç Modeli, Worthington'ın (1998a) Affetme Piramit Modeli ve McCullough ve diğerleri (1997) tarafından geliştirilen Affetmenin Sosyal Psikolojik Belirleyicileri modelidir.

1.3.2.1. Süreç Modeli

Bu modelde, hem başkalarını hem de kendini bağışlama sürecinde dört evre bulunmaktadır. Keşfetme evresi ilk evre olup, kişi yaşadığı olayın ve yapılan hatanın kendisi ve başkaları için ne anlama geldiğini düşünmektedir (Bugay ve Demir, 2012). Karar evresinde, kişi kendini bağışlamanın ne olduğunu ve ne işe yarayacağını anlamaya çalışmaktadır. Kendini bağışlamaya karar verdiğinde ise bilişsel bir süreç yaşadığı belirtilmektedir (Alpay, 2009). Ancak bağışlama tam gerçekleşmediği için kişi çalışma evresinde, yaptığı hatanın sorumluluğunu aldıktan sonra her insanın hata yapabileceğini kabul edip, kendine karşı daha olumlu bir bakış açısı geliştirip durumu

anlamaya başlamaktadır (Çardak, 2012). Derinleşme evresinde ise kazanmış olduğu yeni perspektifle öfke, özür gibi kişinin psikolojisini olumsuz etkileyen duygulardan bilinçli olarak vazgeçip yeni hedefler bulmaktadır. Özür dileme gibi davranışlar kazanmaktadır. Ayrıca bu evrelerin kişiden kişiye ve yapılan hatanın özelliklerine göre değişebileceği belirtilmektedir (Çoklar ve Dönmez, 2014; Bugay ve Demir, 2011). Affetme süreç modelinde bireyin öncelikle incinmeyle ilgili iç görü kazanması (Taysi, 2007), bağışlamaya karar vermesi sonra inciten kişiye karşı yeni bir bakış açısı kazanarak, bu kişiye karşı tutum değiştirmesi şeklinde ortaya çıkmaktadır. Böylelikle incinen kişinin olumlu duyguları artarken olumsuz duyguları azalmakta ve bağışlama ortaya çıkmaktadır (Gündüz, 2014).

1.3.2.2. Piramit Model

Bu model, korkunun bağışlamamaya sebep olduğunu belirtmektedir. Piramit model; acıyı hatırlama, acı veren kişiyle empati kurma, affetmenin özverili bir armağan oluşu, affetme teşebbüsü ve affetmeyi sürdürmek aşamalarından oluşmaktadır. Acıyı hatırlamada mağdur kişi, suçlu olan kişiye kin ve intikam duyguları duyduğundan görüşmediğini, sonrasında kişide korku şartlanmasının oluştuğunu belirtmektedir. Kişiden, acının tekrar yaşanması şeklinde olmadan durumu zihninde canlandırmasını, acıyı geri çağırarak kişinin korku şartlanmasını bağışlama ile değiştirmesi şeklinde olduğu belirtilmektedir. Acı veren kişi ile empati kurmada kişilere, suçlu kişinin suçu işlerken hissettiği duyguların aynısı hissettirilerek, incinme veya korku sebebiyle suçu işlemiş olabileceğinin düşündürülmesi ve sonrasında bağışlanma fikrinin oluşabileceği belirtilmektedir. Affetmenin özverili bir hediye oluşu ise, kişinin de suç işleyen kişi durumuna düşebileceği ve buna yönelik yeni bir bakış açısı kazanması gerektiği belirtilmektedir. Bir diğer aşama olan affetme teşebbüsünde ise kişiler sözel olarak bağışladığını söyleyerek, durumu mektupla anlatarak ya da sembollerle bağışladığını belirtmektedir. Şahin (2013), geçmişteki hatayı sürekli düşünmenin bağışlamayı olumsuz etkilediğini, kişinin kendisini ve diğerlerini bağışlamakta zorlanmasına neden olduğunu belirtmektedir.

1.3.2.3. Affetmenin Sosyal Psikolojik Belirleyicileri Modeli

Bu modelde, iki olumsuz duygunun iki güdüye denk gelmesiyle bağışlama sistemi açıklanmaktadır. İlk yaşanan duygu incinme, diğeri ise öfke duygusudur.

İncinme duygusu sonucu kişi, suçlu kişiyi bir saldırı olarak algılamakta ve kaçınmaktadır. Öfke duygusu sonucunda ise suçlu kişiden intikam alma ve zarar verme isteğine yönelik intikam güdüsünü geliştirdiği ve bu iki güdünün de bağışlamama durumunda belirttiği söylenmektedir. Türkoğlu (2014) tarafından kaçınma, intikam, ilişki doyumu, bağlanma, yakınlık, özür, empati ve yapılan hata ve oluşan zarar, olayı çok sık düşünme ve yüklemelerin bağışlamayı etkileyen sosyal bilişsel değişkenler olduğu ifade edilmektedir. Çıvan (2013), bağışlamanın sosyal bilişsel değişkenleri olarak zararın şiddeti, suçlunun özrü ve bağışlanmasının bağışlamaya daha yakın, diğer değişkenin ise kişilerin yakınlık düzeyi olduğunu belirtmektedir. Kişilik özellikleri ve bilişsel süreçlerin ise bağışlamaya en uzak değişkenler olduğunu belirtmektedir.

1.3.3. Kendine, Diğerlerine ve Duruma Yönelik Bağışlayıcılık

Bağışlama kişinin kendisine ve çevresine zarar veren düşmanlık, öç alma ve saldırganlık gibi olumsuz duygu, biliş ve davranıştan vazgeçmesi, bunların nötrleşmesi ve giderek olumlu duygulara sahip olma ya da etki olarak duyguların yoğunluğunun azalması şeklinde belirtilmektedir. Bağışlayıcılığın, kişinin kendine, diğerlerine ve duruma yönelik çok boyutlu olduğu söylenmektedir. Kişinin yapılan hatalardan sonra kendini sevmesi ve saygı duyabilmesi, kendine yönelik bağışlama; zarar veren kişiye dair olumsuz duygulardan vazgeçebilmesi, diğerlerine yönelik bağışlama; yaşanan durumların kişinin kontrolünde olup olmamasına bağlı olarak olumsuz duygulardan vazgeçilebilmesi ise duruma yönelik bağışlama olarak belirtilmektedir (Sarıçam ve Akın, 2013; Eraslan Çapan ve Arıcıoğlu, 2014). Bugay (2010) tarafından ruminasyon, utanç, başkalarınca belirlenen mükemmeliyetçilik ve telafi edici davranışlar kendini bağışlamanın önemli yordayıcıları olarak belirtilmektedir. Kara (2009), bağışlama veya bağışlamamayı etkileyen faktörlerin başında öfke, kin, düşmanlık gibi olumsuz kişilik özellikleriyle uzlaşmacılık, empati ve dışa dönüklük gibi olumlu özelliklerin geldiğini belirtmektedir. Öfke, kin ve düşmanlığın bağışlamayı zorlaştırdığı; uzlaşmacılık, dışa dönüklük ve empati kurabilen kişilerin bağışlamaya daha yatkın olduğu belirtilmektedir. Eğer korkunun sebebi, acı veren olayın tekrar yaşanma endişesiye bağışlamanın gerçekleşmediği ve korkuyla bağışlamama arasında bir ilişki bulunduğu söylenmektedir. Kişinin kendinden nefret etmesi ve içinde bulunduğu depresyonun da bağışlamayı olumsuz etkilediği belirtilmektedir.

1.4. PSİKOLOJİK İYİ OLMA

Genel anlamda iyi olma fiziksel, psikolojik ve bilişsel bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Kişinin bedensel, ruhsal ve mental olarak sağlıklı olması, dolu ve mutlu bir yaşam sürmesi anlamına gelmektedir. Bradburn (1969; Akt. Ryff, 1989) iyi oluşu, yaşamdan elde edilen doyum sonucunda mutluluk duygusunun ortaya çıkması şeklinde tanımlamaktadır.

İyi oluş, bireylerin yaşam doyum ve mutluluk merkezli olmalarına göre öznel iyi oluş, kendini gerçekleştiren fonksiyonel birey olmalarına göre de psikolojik iyi oluş olarak tanımlanmaktadır. Dolayısıyla kişilerin olumlu duyguları daha fazla yaşamaları, olumsuz duyguları oldukça az yaşamaları ve hayattan yüksek doyum almaları, yüksek düzeyde öznel iyi oluşa sahip oldukları anlamına gelmektedir. Dündar ve Demirli (2018) öznel iyi olmayı; geçmişe dair yaşam doyumunu, geleceğe ilişkin umut ve iyimserlik ve şu anki mutluluk olduğunu belirtmektedir. Öznel iyi oluş mutluluk, doyum ve yaşam problemlerinin olmaması olgularını içerirken, psikolojik iyi oluş kişisel gelişim, meydan okuma, özerklik, çaba harcama olgularını içermektedir (Hamurcu, 2011; Telef, 2013; Özen Rıza, 2016).

Pozitif psikolojik işleyişin çoklu yönlerine işaret eden psikolojik iyi oluş; kişilerin sahip olduğu kaynakları tanınması ve kendini kabul etmesi, diğer kişilerle nitelikli ilişkiler kurması, toplumsal çevrede düşünce ve davranışlarını düzenleyebilmesi ve bu alanda bağımsız olması, kendine uygun çevre oluşturması ve bu çevreye uygun seçim yapabilmesi, yaşama amacını kavrayabilmesi ve kendini geliştirmesi olarak belirtilmektedir (Akça Koca ve Yukay Yüksel, 2017; Zümbül, 2019). Ryff (1989; Akt. Cenkseven ve Akbaş, 2007) psikolojik iyi oluşu yalnızca mutluluk ve yaşam doyumunu (Günay ve Çelik, 2019) ile değil duygusal ve fiziksel sağlığın nasıl geliştirileceği ile ilgili çok boyutlu bir model olarak ele almakta ve psikolojik iyi olmanın altı boyuttan oluştuğunu belirtmektedir. Kişinin olumlu benlik algılaması, sınırlı olduğu durumları kabul edip bu durumla bütünleşmesi, diğer kişilerle iletişimi etkili kurabilmesi, kişisel ihtiyaçlarına uygun şekilde çevresini şekillendirmesi, özgür ve girişimci olması, hayatın anlam ve amacına yönelik yapabileceklerinin farkında olması ve kendini bu yönlerde geliştirmesi gibi özellikler psikolojik iyi olmayı yansıtmaktadır. Kendini kabullenme, özerklik, kişisel gelişim, yaşama amacı, çevresel hâkimiyet ve başkalarıyla olumlu ilişkiler bu modelde yer alan altı boyut olarak adlandırılmaktadır (Akın, 2008; Cenkseven, 2004).

1.5. ARAŞTIRMANIN AMACI, ARAŞTIRMA SORULARI VE HİPOTEZLER

Bu araştırmanın amacı, şiddete maruz kalmaya bağlı olarak kadınların psikolojik dayanıklılık, bağışlayıcılık ve psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkilerin belirlenmesidir. Araştırmada psikolojik iyi oluş bağımlı (yordanan) değişken olarak ele alınmıştır. Bağımsız değişkenler ise psikolojik dayanıklılık ve bağışlayıcılıktır.

Araştırmada yaş, eğitim düzeyi, çocuk sayısı, yaşam yeri büyüklüğü, gelir durumu, medeni durum, çalışma durumu, şiddet görme sıklığı gibi demografik verilere dayanarak kadına uygulanan şiddet hakkında betimsel bilgi verilmesi hedeflenmiştir.

Araştırma kapsamında şu sorulara yanıt alınması beklenmektedir:

1. Demografik değişkenlere (çocuk, yaşam yeri) bağlı olarak kadınların psikolojik dayanıklılık, bağışlayıcılık ve psikolojik iyi oluşları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

2. Gelir durumuna ve şiddete maruz kalma durumlarına bağlı olarak kadınların psikolojik dayanıklılık, bağışlayıcılık ve psikolojik iyi oluşları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

3. Yaş gruplarına ve şiddete maruz kalma durumlarına bağlı olarak kadınların psikolojik dayanıklılık, bağışlayıcılık ve psikolojik iyi oluşları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

4. Şiddete maruz kalan ve kalmayan kadınlarda psikolojik iyi oluş, bağışlayıcılık ve psikolojik dayanıklılık arasında anlamlı bir ilişki bulunmakta mıdır?

5. Şiddete maruz kalan ve kalmayan kadınların psikolojik dayanıklılıkları, bağışlayıcılıkları ve şiddet görme durumları psikolojik iyi oluşun yordayıcısı mıdır?

Araştırma kapsamında belirlenen hipotezler ise şunlardır:

Hipotez 1. Demografik değişkenlere (çocuk sahibi olma ve yaşam yerine) bağlı olarak kadınların psikolojik sağlamlık, bağışlayıcılık ve psikolojik iyi oluşları arasında fark vardır.

H1a: Çocuğu olmayan kadınların çocuk sahibi olan kadınlara kıyasla psikolojik dayanıklılıkları, bağışlayıcılıkları ve psikolojik iyi oluşları daha düşüktür.

H1b: İlde yaşayan kadınların ilçede yaşayanlara kıyasla psikolojik dayanıklılıkları, bağışlayıcılıkları ve psikolojik iyi oluşları daha düşüktür.

Hipotez 2. Gelir durumuna ve şiddete maruz kalma durumlarına bağlı olarak kadınların psikolojik dayanıklılık, bağışlayıcılık ve psikolojik iyi oluşları arasında fark vardır.

H2a: Şiddete maruz kalan gelir düzeyi düşük olan kadınların gelir düzeyi yüksek olanlara kıyasla psikolojik dayanıklılıkları, bağışlayıcılıkları ve psikolojik iyi oluşları daha düşüktür.

H2b: Şiddete maruz kalmayan gelir düzeyi düşük olan kadınların gelir düzeyi yüksek olanlara kıyasla psikolojik dayanıklılıkları, bağışlayıcılıkları ve psikolojik iyi oluşları daha düşüktür.

Hipotez 3. Yaş gruplarına ve şiddete maruz kalma durumlarına göre kadınların psikolojik dayanıklılık, bağışlayıcılık ve psikolojik iyi oluşları arasında fark vardır.

H3a: Şiddete maruz kalan genç kadınların yaşça daha büyük olanlara kıyasla psikolojik dayanıklılıkları, bağışlayıcılıkları ve psikolojik iyi oluşları düşüktür.

H3b: Şiddete maruz kalmayan genç kadınların yaşça daha büyük olanlara kıyasla psikolojik dayanıklılıkları, bağışlayıcılıkları ve psikolojik iyi oluşları düşüktür.

Hipotez 4. Şiddete maruz kalma durumlarına göre kadınların psikolojik dayanıklılık, bağışlayıcılık ve psikolojik iyi oluşları arasında ilişki vardır.

H4a: Şiddete maruz kalan kadınların psikolojik dayanıklılıkları arttıkça bağışlayıcılıkları ve psikolojik iyi oluşları artar.

H4b: Şiddete maruz kalan kadınların psikolojik iyi oluşları arttıkça bağışlayıcılıkları artar.

H4c: Şiddete maruz kalmayan kadınların psikolojik dayanıklılıkları arttıkça bağışlayıcılıkları ve psikolojik iyi oluşları artar.

H4ç: Şiddete maruz kalmayan kadınların psikolojik iyi oluşları arttıkça bağışlayıcılıkları artar.

Hipotez 5. Şiddete maruz kalma durumlarına göre kadınların psikolojik dayanıklılık ve bağışlayıcılıkları, psikolojik iyi oluşlarının yordayıcısıdır.

H5a: Kadınların psikolojik dayanıklılıkları, psikolojik iyi oluşlarının pozitif yordayıcısıdır.

H5b: Kadınların bağışlayıcılıkları, psikolojik iyi oluşlarının pozitif yordayıcısıdır.

H5c: Şiddete maruz kalma durumları kadınların psikolojik iyi oluşlarını etkiler.

BÖLÜM II

YÖNTEM

2.1. KATILIMCILAR

Araştırma İzmir Bayraklı Belediyesi, Ankara Büyükşehir Belediyesi, Ankara Yenimahalle Belediyesi ve İzmir Konak Belediyesi içerisinde yer alan Hatay Kadın Danışma Merkezine bağlı dört kadın sığınma evinde kalan şiddete maruz kalan 49 kadın, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı Balıkesir Kadın Konukevinde kalan şiddete uğrayan 48 kadın ve İzmir İli Dikili ilçesinde yaşayan, sığınma evinde kalmayıp şiddete maruz kalan 63 kadın olmak üzere fiziksel şiddete uğrayan 160 kadın ve basit tesadüfi örnekleme (Simple Random Sampling) yöntemi ile belirlenen ve fiziksel şiddete uğramadığını beyan eden 131 kadın olmak üzere toplam 291 katılımcıdan veri toplanmıştır.

Basit tesadüfi örnekleme, evrendeki elemanların tek tek, eşit seçilme şanslarının sahip oldukları durumda yapılan örneklemedir. Basit tesadüfi örneklemede evrenin karakteristikleri ya da bunların dağılımı konusunda önceden bilgi sahibi olmayı gerektirmediğinden, evrenin tümünün listesinin bulunduğu durumlarda uygulanabilecek kestirme bir yoldur (Balcı, 2001). Bu örneklem türünde evrenden örnekleme girecek eleman miktarı tamamen şansa kalmıştır (Karasar, 2004). Şiddete uğramadığını beyan eden kadınlar belirlenirken, analize tabi tutulacak değişkenlerin her bir gözeneği için veri oluşuncaya kadar katılımcılara uygulanmaya devam edilmiştir.

Veri toplama işlemi sonucunda istatistiksel analizlere uygun olmadığı değerlendirilen 65 kadına ait veriler analizlere dâhil edilmeyerek, geriye kalan 226 kadına ait verilerin analizlerde kullanılmasına karar verilmiştir.

Bu itibarla, İzmir Bayraklı Belediyesi, Ankara Büyükşehir Belediyesi, Ankara Yenimahalle Belediyesi ve İzmir Konak Belediyesi içerisinde yer alan Hatay Kadın Danışma Merkezine bağlı dört kadın sığınma evinde kalan şiddete maruz kalan 39 kadın, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı Balıkesir Kadın Konukevinde kalan şiddete maruz kalan 39 kadın ve İzmir İli Dikili ilçesinde yaşayan, sığınma evinde kalmayıp şiddete maruz kalan 51 kadın olmak üzere fiziksel şiddete uğrayan 129 kadın ve fiziksel şiddete uğramadığını beyan eden 97 kadın olmak üzere toplam 226 katılımcıyla yürütülmüştür.

Katılımcılara ilişkin demografik bilgiler olan betimleyici istatistikler, bulgular bölümünde daha detaylı olarak verilmektedir (Bknz. Tablo 1).

Tablo 1
Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler (n= 226)

Katılımcı Bilgileri	Şiddet Durumu	
	Maruz kalan (n=129)	Maruz kalmayan (n=97)
Yaş		
25 ve daha küçük	16 (%12.4)	11 (%11.3)
26-35	39 (%30.2)	32 (%33)
36-45	37 (%28.7)	32 (%33)
46 ve üzeri	37 (%28.7)	22 (%22.7)
Kendine Ait Gelir Durumu		
Var	52 (%40.3)	82 (%84.5)
Yok	77 (%59.7)	15 (%15.5)
Çocuk Sayısı		
Çocuk yok	23 (%17.8)	26 (%26.8)
1 çocuk	35 (%27.1)	37 (%38.1)
2 ve fazla çocuk	71 (%55)	34 (%35.1)
Yaşanılan Yer		
İl	64 (%49.6)	67 (%69.1)
İlçe	65 (%50.4)	30 (%30.9)
Öğrenim Durumu		
Okuryazar değil	6 (%4.7)	1 (%1)
Okuryazar	15 (%11.6)	0 (%0)
İlkokul/Ortaokul	46 (%35.7)	11 (%10.3)
Lise	37 (%28.7)	23 (%23.7)
Yüksekokul/Üniversite	21 (%16.3)	49 (%50.5)
Yüksek lisans	4 (%3.1)	13 (%13.4)
Meslek		
İşsiz	37 (%28.7)	2 (%2.1)
Öğrenci	2 (%1.6)	2 (%2.1)
Ev hanımı	43 (%33.3)	14 (%14.4)
Memur/Küçük Esnaf vb.	19 (%14.7)	41 (%42.3)
İşçi/Tezgâhtar/Usta/Çiftçi	14 (%10.9)	8 (%8.2)
Üst düzey bürokrat/serbest meslek/tüccar	3 (%2.3)	5 (%5.2)
Diğer	11 (%8.5)	25 (%25.8)
Sosyo-Ekonomik Düzey		
Düşük	60 (%46.5)	5 (%5.2)
Ortanın altı	20 (%15.5)	7 (%7.2)
Orta	39 (%30.2)	57 (%58.8)
Ortanın üstü	9 (%7)	28 (%28.9)
Yüksek	1 (%0.8)	0 (%0)

Evlenme Tanışma Biçimi		
Görücü usulü	52 (%40.3)	16 (%16.5)
Konuşup anlaşarak	63 (%48.8)	78 (%80.4)
Diğer	14 (%10.9)	3 (%3.1)
Evlenme Tanışma Yaşı		
20 yaş ve daha az	67 (%52)	18 (%19)
21-25	35 (%27)	30 (%31)
26-30	14 (%11)	20 (%21)
31-35	3 (%2)	5 (%5)
36 yaş ve daha fazla	3 (%2)	7 (%7)
Evlilik Birliktelik Süresi		
1 yıldan az	14 (%10.9)	2 (%2.1)
1-5 yıl	25 (%19.4)	15 (%15.5)
6-10 yıl	21 (%16.3)	16 (%16.5)
11 yıl ve daha fazla	62 (%48.1)	47 (%48.5)
Medeni Durum		
Evlü	66 (%51.2)	74 (%76.3)
Bekâr	7 (%5.4)	17 (%17.5)
Dul	17 (%13.2)	0 (%0)
Boşanmış/Ayrılmış	39 (%30.2)	6 (%6.2)
Anne/Baba Sağ Olma Durumu		
Evet	87 (%67.4)	80 (%82.5)
Hayır	42 (%32.6)	17 (%17.5)

Tablo 1'de görüleceği üzere şiddete maruz kalan kadınların % 12.4'ü (n=16) "25 ve daha küçük", % 30.2'si (n=39) "26-35", % 28.7'si (n=37) "36-45" ve % 28.7'si (n=37) "46 ve üzeri" yaş grubundadır. Şiddete maruz kalmayan kadınlar ise % 11.3'ü (n=11) "25 ve daha küçük", % 33'ü (n=32) "26-35", % 33'ü (n=32) "36-45" ve % 22.7'si (n=22) "46 ve üzeri" yaş grubundadır. Şiddete maruz kalan kadınlar içerisinde kendine ait geliri olanların oranı % 40.3 (n=52) iken kendine ait geliri olmayan kadınların oranı % 59.7 (n=77)'dir.

Şiddete maruz kalmayan kadınlar içerisinde ise kendine ait geliri olanların oranının % 84.5 (n=82) olduğu, kendine ait geliri olmayanların oranının % 15.5 (n=15) olduğu görülmektedir. Tablo 1'e göre şiddete maruz kalmış kadınların çocuk sayısına baktığımızda, % 17.8'inin (n=23) çocuğunun olmadığını, % 27.1'inin (n=35) 1 çocuk ve %55'inin (n=71) 2 ve daha fazla çocuğunun olduğunu söyleyebiliriz. Şiddete maruz kalmayan kadınların çocuk sayısına baktığımızda, % 26.8'inin (n=26) çocuğunun olmadığını, % 38.1'inin (n=37) 1 çocuk ve % 35.1'inin (n=34) 2 ve daha fazla çocuğunun olduğu görülmektedir. Tablo 1'de görüleceği üzere ilde yaşayan kadınların % 49.6'sının (n=64), ilçede yaşayan kadınların % 50.4'ünün (n=65) şiddete maruz

kaldığı, şiddete maruz kalmayan kadınların ise % 69.1'inin (n=67) ilde, % 30.9'unun (n=30) ilçede yaşadığı belirtilmektedir.

Şiddete maruz kalan ve kalmayan kadınların öğrenim durumları incelendiğinde; “okur-yazar olmayanların” % 4.7'sinin (n=6) şiddete maruz kaldığı, % 1'inin (n=1) şiddete maruz kalmadığı; “okur-yazar” olanların % 11.6'sının (n=15) şiddete maruz kaldığı, hiçbirinin şiddete uğramadığı; “ilkokul/ortaokul” mezunu olanların % 35.7'sinin (n=46) şiddete maruz kaldığı, % 10.3'ünün (n=11) şiddete maruz kalmadığı; “lise” mezunu olanların % 28.7'sinin (37 kişi) şiddete maruz kaldığı, % 23.7'sinin (n=23) şiddete maruz kalmadığı; “yüksekokul/üniversite” mezunlarının % 16.3'ünün (n=21) şiddete maruz kaldığı, % 50.5'inin (n=49) şiddete maruz kalmadığı ve “yüksek lisans” mezunlarının % 3.1'inin (n=4) şiddete maruz kaldığı, %13.4'ünün (n=13) ise şiddete maruz kalmadığı görülmektedir.

Araştırmaya katılan kadınların toplam öğrenim durumları incelendiğinde; n=7'sinin “okuryazar olmadığı”, n=15'inin “okuryazar” olduğu, n=57'sinin “ilkokul/ortaokul”, n=60'ının “lise”, n=70'inin “yüksekokul/üniversite” ve n=17'sinin “yüksek lisans” mezunu olduğu görülmüştür. Bu bağlamda fiziksel şiddetin öğrenim düzeyine göre çok da farklılaşmadığı belirtilebilir. Her öğrenim düzeyinde kadın aile içi şiddet ve ihmali yaşayarak sığınma evine gelmiştir. Araştırmanın bulgularında da görüldüğü gibi kadınların öğrenim durumlarının farklı olduğu ve çoğu kadının eğitim seviyesinin düşük olduğu görülmektedir. Bu da kadının öğrenim durumu ve çalışma hayatına atılmasıyla şiddete maruz kalma arasında bir ilişki olduğunu göstermektedir. Kadının ekonomik bağımsızlığının olması, kendini ifade edebilmesi, öğrenim durumunun artması ve toplum içerisinde sosyal hareketliliği gerçekleştirmesi şiddete uğrama ihtimalini azaltmaktadır.

Şiddete maruz kalan ve şiddete maruz kalmayan kadınların mesleki dağılımları incelendiğinde; “işsiz” olan kadınların % 28.7'sinin (n=37) şiddete maruz kaldığı, % 2.1'inin (n=2) şiddete maruz kalmadığı; “öğrenci” olan kadınların % 1.6'sının (n=2) şiddete maruz kaldığı, %2.1'inin (2 kişi) şiddete maruz kalmadığı; “ev kadını” olanların % 33.3'ünün (n=43) şiddete maruz kaldığı, % 14.4'ünün (n=14) şiddete maruz kalmadığı; “memur/küçük esnaf vb.” olan kadınların % 14.7'sinin (n=19) şiddete maruz kaldığı, % 42.3'ünün (n=41) şiddete maruz kalmadığı; “işçi/tezgâhtar/usta/çiftçi” olan kadınların % 10.9'unun (n=14) şiddete maruz kaldığı, % 8.2'sinin (n=8) şiddete maruz kalmadığı; “bürokrat/serbest meslek/tüccar” olan kadınların % 2.3'ünün (n=3) şiddete

maruz kaldığı, % 5.2'sinin (n=5) şiddete maruz kalmadığı ve “diğer” mesleklerden olanların % 8.5'inin (n=11) şiddete maruz kaldığı, % 25.8'inin (n=25) ise şiddete maruz kalmadığı belirtilmektedir. Sığınma evlerinde kalan şiddet mağduru kadınların mesleklerine bakıldığında; % 33.3'ünün (n=43) “ev kadını” olduğu ve daha önce herhangi bir iş deneyimleri olmadığı görülmektedir. Çalışma deneyimi olan kadınların sayısı 47'dir.

Genel olarak değerlendirildiğinde “herhangi bir işte çalışmayan”, “ev kadını” ve “öğrencilerin” toplamı 100'dür. Çalışmayan kadınların birkaçının, babasının emekli maaşının dışında gelirlerinin olmadığı da görülmüştür. Araştırmaya katılan tüm kadınların mesleki dağılımı incelendiğinde; n=39'unun “işsiz”, n=4'ünün “öğrenci”, n=57'sinin “ev kadını”, n=60'ının “memur/küçük esnaf vb.”, n=22'sinin “işçi/tezgâhtar/usta/çiftçi”, n=8'inin “bürokrat/serbest meslek/tüccar” ve n=36'sinin “diğer” mesleklerden olduğu görülmüştür.

Şiddete maruz kalan ve şiddete maruz kalmayan kadınların algılanan sosyo-ekonomik düzeylerine baktığımızda; kendilerini “düşük” sosyo-ekonomik grupta hisseden kadınların % 46.5'inin (n=60) şiddete maruz kaldığı, %5.2'sinin (n=5) şiddete maruz kalmadığı; kendisini “ortanın altı” sosyo-ekonomik grupta hisseden kadınların % 15.5'inin (n=20) şiddete maruz kaldığı, % 7.2'sinin (n=7) şiddete maruz kalmadığı; kendisini “orta” sosyo-ekonomik grupta hisseden kadınların % 30.2'sinin (n=39) şiddete maruz kaldığı, % 58.8'inin (n=57) şiddete maruz kalmadığı; kendisini “ortanın üstü” sosyo-ekonomik grupta hisseden kadınların % 7'sinin (n=9) şiddete maruz kaldığı, % 28.9'unun (n=28) şiddete maruz kalmadığı ve kendisini “yüksek” sosyo-ekonomik grupta hisseden kadınların % 0.8'inin (n=1), tamamının şiddete maruz kaldığı belirtilmektedir.

Araştırmaya katılan tüm kadınların kendilerini algıladıkları sosyo-ekonomik düzeylerine baktığımızda; n=65'inin “düşük” sosyo-ekonomik grupta, n=27'sinin “ortanın altı” sosyo-ekonomik grupta, n=96'sının “orta” sosyo-ekonomik grupta, n=37'sinin “ortanın üstü” sosyo-ekonomik grupta ve n=1'inin “yüksek” sosyo-ekonomik grupta algıladığı görülmüştür.

Tablo 1'e göre kadınların şiddete maruz kalma durumları dikkate alındığında ise “görücü usulü” ile evlenenlerin % 40.3'ünün (n=52) şiddete maruz kaldığı, % 16.5'inin (n=16) ise şiddete maruz kalmadığı; “konuşup anlaşarak” evlenenlerin %

48.8'inin (n=63) şiddete maruz kaldığı, % 80.4'ünün (n=78) şiddete maruz kalmadığı ve "diğer" usule göre (ailelerinin onayı olmadan kaçarak imam nikâhlı, zorla) tanışan ya da evlenenlerin % 10.9'unun (n=14) şiddete maruz kaldığı ve % 3.1'inin (n=3) şiddete maruz kalmadığı görülmektedir. Araştırmaya katılan şiddete maruz kalan kadınlardan % 40.3'ü (n=52) "görücü usulü" ile evlendiğini ifade etmiştir. Yine % 48.8'i (n=63) ise "konuşup anlaşarak" evlendiklerini belirtmişlerdir. Söz konusu kadınların anlaşarak evlenmesine karşın eşlerinden şiddet görmesi de diğer önemli bir husustur. Bu sonuçlar, evliliğin gerçekleşme şeklinin şiddet üzerinde etkili olabildiğini göstermektedir.

Tablo 1'e göre genel olarak kadınların evlenme/tanışma biçimlerinin dağılımına baktığımızda; n=68'inin "görücü usulü", n=141'inin "konuşup anlaşarak" ve n=17'sinin "diğer" usule göre (ailelerinin onayı olmadan kaçarak imam nikâhlı, zorla) evlendiği ya da tanıştığı söylenebilir. Her ne kadar anlaşarak evlendiğini ifade eden kadınlar da şiddete maruz kaldığını ifade etse de şiddete maruz kalan kadınlar arasında görücü usulü evlilik yapan kadınların oranı da yüksektir. Araştırmaya katılan şiddet mağduru kadınlardan % 10.9'unun (n=14) ise "diğer" usule göre evlendiği/tanıştığı söylenebilir.

Tablo 1'e göre şiddete maruz kalma durumu dikkate alındığında, kadınların evlenme/tanışma yaşlarının dağılımına baktığımızda; "20 ve daha küçük" yaşta evlenen/tanışanların % 52'sinin (n=67) şiddete maruz kaldığı, %19'unun (n=18) şiddete maruz kalmadığı; "21-25" yaş aralığında evlenen/tanışanların % 27'sinin (n=35) şiddete maruz kaldığı, % 31'inin (n=30) şiddete maruz kalmadığı, "26-30" yaş aralığında evlenen/tanışanların %11'inin (n=14) şiddete maruz kaldığı, % 21'inin (n=20) şiddete maruz kalmadığı, "31-35" yaş aralığında evlenen/tanışanların % 2'sinin (n=3) şiddete maruz kaldığı, % 5'inin (n=5) şiddete maruz kalmadığı ve "36 ve daha büyük" yaş aralığında evlenen/tanışanların % 2'sinin (n=3) şiddete maruz kaldığı, % 7'sinin (n=7) şiddete maruz kalmadığı görülmektedir. Evlenme/tanışma yaşlarına bakıldığında ortalama 20 ve daha az yaştan 36 ve daha fazla yaşa kadar değişen bir yaş yelpazesinin olduğu görülmekle birlikte, n=85'inin 20 yaş ve daha az yaş aralığında evlendiği/tanıştığı ancak 18 yaş altı çocuk yaşta ilk evliliklerini yapan kadınların da bulunduğu görülmektedir.

Tablo 1'de görüldüğü gibi sığınma evlerinde kalan kadınların evlilik/tanışma yaş aralıkları çoğunlukla 20 ve daha azdır. Özellikle ülkenin geri kalmış kırsal kesimlerinde küçük yaşta evliliklerin oldukça yaygın olduğu gerçeği bu çalışmada

karşımıza çıkmaktadır. Bu sorunun nedeni ise ülkemizde zorla ve görücü usulü evliliklerin yaygın olmasının olabileceği düşünülmektedir. Şiddete maruz kalma durumu dikkate alındığında; “1 yıldan az” evlilik/birliktelik yaşayanların % 10.9’unun (n=14) şiddete maruz kaldığı, % 2.1’inin (n=2) şiddete maruz kalmadığı; “1-5 yıl” evlilik/birliktelik süresi yaşayanların % 19.4’ünün (n=25) şiddete maruz kaldığı, % 15.5’inin (n=15) şiddete maruz kalmadığı, “6-10 yıl” evlilik/birliktelik süresi yaşayanların % 16.3’ünün (n=21) şiddete maruz kaldığı, % 16.5’inin (n=16) şiddete maruz kalmadığı ve “11 yıl ve daha fazla” evlilik/birliktelik süresi yaşayanların % 48.1’inin (n=62) şiddete maruz kaldığı, % 48.5’inin (n=47) ise şiddete maruz kalmadığı Tablo 1’de görülmektedir.

Görüşülen kadınların evlilik süreleri 1 yıldan az olmak üzere 11 yıl ve üzerine kadar değişkenlik göstermektedir. Şiddete maruz kalan kadınların % 10.9’u (14 kişi) “1 yıldan az” evliliği olan kadınlardır. Ancak şiddet sadece yeni evlilerde değil, tüm evlilik sürecinde devam eden bir olgudur.

Araştırmaya katılan tüm kadınların evlilik/birliktelik sürelerinin genel dağılımına baktığımızda; n=16’sının “1 yıldan az”, n=40’ının “1-5 yıl” arası, n=37’sinin “6-10 yıl” arası, n=109’unun “11 yıl ve daha fazla” evlilik/birliktelik yaşadığını söylemek mümkündür. Sığınma evlerinde kalan şiddete maruz kalan kadınların % 51.2’si (n=66) evlidir. Yine şiddete maruz kalmayan kadınların % 76.3’ünün (n=74) evli olduğu söylenebilir. Buna karşılık bekâr olanların % 5.4’ünün (n=7) şiddete maruz kaldığı, % 17.5’inin (n=17) şiddete maruz kalmadığı; dul olan kadınların % 13.2’sinin (n=17) tamamının şiddete maruz kaldığı ve boşanmış/ayrılmış olan kadınların % 30.2’sinin (n=39) şiddete maruz kaldığı, % 6.2’sinin (n=6) ise şiddete maruz kalmadığı Tablo 1’de belirtilmiştir.

Araştırma grubuna alınan tüm kadınların medeni durum değişkenine göre genel dağılımları incelendiğinde; n=140’ının evli, n=24’ünün bekâr, n=17’sinin dul ve n=45’nin boşanmış/ayrılmış olduğu belirtilmiştir. Tablo 1’de görüldüğü üzere anne/baba sağ olma durumu dikkate alındığında, şiddete maruz kalan kadınların % 67.4’ünün (n=87) anne/babasının sağ olduğu, anne/babası sağ olanların % 82.5’inin (n=80) ise şiddete maruz kalmadığı belirtilmiştir. Yine şiddete maruz kalan kadınların % 32.6’sının (n=42) anne/babasının sağ olmadığı, anne/babası sağ olmayanların % 17.5’inin (n=17) şiddete maruz kalmadığını söyleyebiliriz.

2.2. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları; Kişisel Bilgi Formu, Bağışlayıcı Kişilik Ölçeği, Psikolojik Sağamlık Ölçeği ve Psikolojik İyi Oluş Ölçeği olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının bir örneği EK 1, EK 2, EK 3 ve EK 4’te sunulmuştur.

2.2.1. Kişisel Bilgi Formu

Veri toplama araçlarından “Kişisel Bilgi Formu” olarak adlandırılan demografik bilgilerle şiddet yaşantısını içeren anket formundan yararlanılmıştır. Demografik özellikler olarak medeni durum, yaş, öğrenim durumu, yaşanan yer, meslek, kendine ait gelire sahip olma durumu, sosyo-ekonomik grup, çocuk sayısı, evlenme biçimi, evlenme yaşı ve evlilik süresine ilişkin bilgiler katılımcılardan isim belirtilmeksizin toplanmıştır.

Yukarıda yer alan bağımsız değişkenlere ek olarak bu formda; eşin şiddet uygulama nedenleri, şiddet sonrası tepkiler, şiddet sonrası yaşanan duygu durumu, şiddet sonrası resmi kurumlardan yardım talepleri, şiddet nedeniyle doktor raporunun olup olmadığı ve sonucun ne olduğu, eşin ailesiyle görüşme sıklığı, eş dışı şiddet uygulayan kişilerin varlığı, ebeveynlerden birinin sağ olup olmama durumu ve ilişki durumları, kişinin kendi ailesiyle görüşme sıklığı, kardeşlerin varlığı ve ebeveyn dışı diğer aile bağları, şiddeti aileye anlatma durumu ve gösterdikleri tutum, şiddet sonrası yakın arkadaşların desteği, sığınma evi öncesi ev dışında nerede kalındığı, kalınan yerden ayrılma sebebi ve ne kadar süre ayrı yaşandığı, sığınma evi kalış süresi ve sığınma evine başvuru sebebi hakkında bilgi toplamak amacıyla hazırlanan Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

2.2.2. Psikolojik Sağamlık Ölçeği

Connor ve Davidson (2003) psikolojik dayanıklılık sürecini göz ardı ederek stresle başarılı biçimde baş etme yeteneğini ele almış ve stres, baş etme ve uyumluluğa odaklanmıştır. Bu amaçla geliştirdikleri ölçeğin cronbach alfa katsayısı Connor ve Davidson (2003) tarafından .89 olarak hesaplanmıştır.

Ölçeğin Türkçeye uyarlaması Kararımak (2006) tarafından gerçekleştirilmiştir. Psikolojik Sağamlık Ölçeği genelinin Cronbach alfa katsayısı .92 olarak

hesaplanmıştır. Alt boyutlar olarak Kararlılık ve kişisel yetenek, olumsuz duyguya dayanıklılık gösterme, maneviyata yönelik eğilim sırasıyla .93 (15 madde),.79 (6 madde) ve.50 (3 madde) Cronbach alfa değerleri hesaplanmıştır. Araştırmacı tarafından yapılan bu çalışmada Psikolojik Sağlamlık Ölçeğinin geneli için .943, Kararlılık ve Kişisel Yetenek için .945, Olumsuz Duyguya Dayanıklılık için .802 ve Maneviyata Yönelik Eğilim için .730 Cronbach alfa değerleri hesaplanmıştır. Toplam 25 madde içeren Psikolojik Sağlamlık Ölçeği beş basamaklı Likert tipi olup, ölçek maddeleri 1 (Hiç doğru değil) ile 5 (Her zaman doğru) arasında değerlendirilmiştir. Yüksek puan psikolojik sağlamlığın yüksek olduğuna işaret etmektedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 25, en yüksek puan ise 125'tir. Ölçekte ters kodlanan madde bulunmamaktadır.

2.2.3. Bağışlayıcı Kişilik Ölçeği

Kamat, Jones ve Row (2006) tarafından geliştirilen bu ölçek bağışlamayı bir kişilik boyutu olarak ele almaktadır. Kamat ve diğerleri (2006) ölçeğin karamsar olumsuzculuk, bağışlamanın erdemi, kin tutma, bağışlamanın algılanan sınırları ve intikam olmak üzere 5 boyutu olduğunu ve sırasıyla her bir boyutunun toplam varyansın % 8.5, % 8.1, % 7.8, % 5.4 ve % 3.9'unu açıkladığını rapor etmişlerdir. Aynı çalışmada ölçeğin iç tutarlık katsayısının .93 olarak hesapladıklarını bildirmişlerdir.

Ölçeğin 32 maddeden oluşan Türkçeye uyarlaması Bilge Soylu (2010) tarafından gerçekleştirilmiştir. Yaptığı güvenirlik çalışması sonucu 32 maddeye faktör analizi türlerinden temel bileşenler analizi uygulamış, sonucunda ortaya 3 boyutlu bir yapı çıktığını bildirmiştir. Bilge Soylu (2010) tarafından Bağışlayıcı Kişilik Ölçeğinin genelinin Cronbach alfa katsayısı .90 olarak hesaplanmıştır. Alt boyutlar olarak Bağışlamanın Erdemi, Kin Tutma ve İntikam, Karamsar Olumsuzculuk sırasıyla .81 (14 madde), .76 (8 madde) ve .81 (10 madde) Cronbach alfa değerleri hesaplanmıştır. Araştırmacı tarafından yapılan bu çalışmada Bağışlayıcı Kişilik Ölçeğinin geneli için .929, Bağışlamanın Erdemi için .857, Kin Tutma ve İntikam için .785 ve Karamsar Olumsuzculuk için .809 Cronbach alfa değerleri hesaplanmıştır. Toplam 32 madde içeren Bağışlayıcı Kişilik Ölçeği beş basamaklı Likert tipi olup, ölçek maddeleri 1 (Hiç katılmıyorum) ile 5 (Tamamen katılıyorum) arasında değerlendirilmiştir. Yüksek puan bağışlayıcı kişiliğin yüksek olduğuna işaret etmektedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 32, en yüksek puan ise 160'tır. Ölçekte Bağışlamanın Erdemi alt boyutunda 2, 7,

12, 17, 21, 24, 28, 29 ve 32. maddeler, Kin Tutma ve İntikam alt boyutunda 4, 16, 20 ve 22. maddeler, Karamsar Olumsuzculuk alt boyutunda 6, 8, 10, 13, 15, 26, 27 ve 31. maddeler ters kodlanmıştır.

2.2.4. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği

Psikolojik iyi oluş ölçekleri, Ryff (1989a) tarafından bireyin psikolojik iyi oluş halini değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Ryff'ın (1989a) geliştirdiği çok boyutlu psikolojik iyi olma modeli; pozitif öz saygı, kişiler arası ilişkilerin kalitesi, bireyin çevresini yönetebilme becerisi, anlamlı ve amaçlı aktivitelerde bulunması ve bireysel gelişimini devam ettirmesi gibi özellikler üzerinde durmuştur. Ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışması Akın (2008) tarafından yapılmıştır. Akın (2008) tarafından yapılan analiz sonucunda elde edilen ölçekte toplam varyans oranı % 68 olarak bulunmuş olup, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği genelinin Cronbach alfa katsayısı .93 olarak hesaplanmıştır. Alt boyutlar olarak Özerklik, Çevresel Hâkimiyet, Bireysel Gelişim, Diğerleriyle Olumlu İlişkiler, Yaşam Amaçları, Öz-Kabul sırasıyla .91 (14 madde), .94 (12 madde), .90 (14 madde) 89 (14 madde), .96 (11 madde) ve .87 (14 madde). Cronbach alfa değerleri hesaplanmıştır. Araştırmacı tarafından yapılan bu çalışmada Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinin geneli için .948, Özerklik için .723, Çevresel Hâkimiyet için .759, Bireysel Gelişim için .786, Diğerleriyle Olumlu İlişkiler için .836, Yaşam Amaçları için .740 ve Öz kabul için .826 Cronbach alfa değerleri hesaplanmıştır. Toplam 79 madde içeren Psikolojik İyi Oluş Ölçeği altı basamaklı Likert tipi olup, ölçek maddeleri 1 (Hiç katılmıyorum) ile 6 (Tamamen katılıyorum) arasında değerlendirilmiştir Yüksek puan psikolojik iyi oluşun yüksek olduğuna işaret etmektedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 79, en yüksek puan ise 474'tür. Ölçekte Özerklik alt boyutunda 2, 19, 29, 41, 53, 59 ve 70. maddeler, Çevresel Hâkimiyet alt boyutunda 14, 42, 60 ve 71. maddeler, Bireysel Gelişim alt boyutunda 4, 21, 31, 55, 72 ve 77. maddeler, Diğerleriyle Olumlu İlişkiler alt boyutunda 7, 12, 28, 40, 52, 58 ve 69. maddeler, Yaşam Amaçları alt boyutunda 10, 16, 26, 32, 38 ve 78. maddeler, Öz kabul alt boyutunda 17, 22, 39, 51, 57, 62 ve 79. maddeler ters kodlanmıştır.

2.3. İŞLEM

Uygulama aşamasına geçilmeden önce Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nden gerekli etik izin alınmıştır. Uygulamanın başında katılımcılara sözlü ve onay formları (Bknz. Ek 1) aracılığıyla yazılı olarak araştırmaya ilişkin bilgi verilmiştir.

Demografik bilgiler ve çalışma kapsamında alınan yanıtların gizli kalacağı bunun akademik amaçlı bir çalışma olduğu ve çalışmanın amacının genel olarak açıklandığı bir yönerge, ölçeklerin başına eklenerek katılımcılara verilmiştir. Katılımcılara uygulamaya başlanılmadan maddelerle ilgili gerekli açıklamalar yapılmıştır. Her katılımcı ile görüşme başlangıcında kurum ilgili yöneticisi hazır bulunmuştur. Katılımcılara veri toplama araçları araştırmacı tarafından bizzat uygulanmıştır.

Bağışlayıcı kişilik, psikolojik sağlamlık ve psikolojik iyi oluş ölçekleri araştırmacı tarafından İzmir Bayraklı Belediyesi, Ankara Büyükşehir Belediyesi, Ankara Yenimahalle Belediyesi ve İzmir Konak Belediyesi içerisinde yer alan Hatay Kadın Danışma Merkezine bağlı dört kadın sığınma evinde kalan şiddete maruz kalan 39 kadın, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı Balıkesir Kadın Konukevinde kalan şiddete maruz kalan 39 kadın ve İzmir İli Dikili ilçesinde yaşayan, sığınma evinde kalmayıp şiddete maruz kalan 51 kadın olmak üzere fiziksel şiddete uğrayan 129 kadın ve fiziksel şiddete uğramadığını beyan eden 97 kadın olmak üzere toplam 226 katılımcıyla yürütülmüştür.

BÖLÜM III

BULGULAR

Şiddete maruz kalma durumlarına göre kadınların psikolojik dayanıklılıkları, bağışlayıcılıkları ve psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkiler sunulurken önce katılımcıların şiddet yaşantısına ilişkin bulgularına, sonra betimsel analiz sonuçlarına en son olarak da hipotez testlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Veri toplama işlemi sonucunda analizlere geçmeden önce bireylerin ölçeklere verdikleri cevaplar ve bilgilerin bilgisayara doğru girilip girilmediği, kayıp değerlerin olup olmadığı ve normal dağılım sayılıtısının karşılanıp karşılanmadığı SPSS 22.0 paket programı ile yapılan analizler ile kontrol edilmiştir.

Araştırmada kullanılan ölçeklere ait çarpıklık ve basıklık değerlerinin, -1 ile +1 arasında kalması (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012) nedeniyle, verilerin dağılımların normal olduğu bu nedenle araştırma verilerinin analizlerinde parametrik test tekniklerinin kullanılabilmesi sonucuna varılmıştır. Ölçeklere ait verilerin çarpıklık ve basıklık değerleri EK 5'te sunulmuştur.

Verilerin analizinde betimsel analizlerden sonra kadınların şiddete maruz kalma durumuna bağlı olarak psikolojik sağlık, bağışlayıcılık ve psikolojik iyi oluş düzeyindeki farklılıklar ele alınmıştır.

Psikolojik dayanıklılıkları, bağışlayıcılıkları ve psikolojik iyi oluşlarının yaşam yeri ve kendilerine ait gelirleri olma değişkenlerine göre karşılaştırılmasında bağımsız gruplar t-testi; psikolojik dayanıklılıkları, bağışlayıcılıkları ve psikolojik iyi oluşlarının sahip oldukları çocuk sayısı değişkenleri ile karşılaştırılmasında tek yönlü varyans analizi, gruplar arasında farkın ortaya çıkması durumunda farklılığın kaynağının belirlenmesi için post-hoc tekniklerinden scheffe testi; psikolojik dayanıklılıkları, bağışlayıcılıkları ve psikolojik iyi oluşlarının yaş ve şiddet görme durumlarının ortak etkisinin belirlenmesinde iki yönlü varyans analizi, gruplar arasında farkın ortaya çıkması durumunda, yaş ve şiddete maruz kalma durumlarına göre katılımcılar tekrar kodlanarak, farklılığın kaynağının belirlenmesi için post-hoc tekniklerinden scheffe testi; psikolojik dayanıklılıkları, bağışlayıcılıkları ve psikolojik iyi oluşlarının birlikte değişip değişmediğinin belirlenmesinde pearson korelasyon katsayısı; psikolojik

dayanıklılıkları ve bağışlayıcı kişilik düzeylerinin, şiddete uğrama durumlarının psikolojik iyi oluşlarına etkisinin belirlenmesinde regresyon analizi kullanılmıştır.

Özetle, bu bölümde araştırmanın amacını gerçekleştirmek için toplanan verilere uygulanan istatistiksel analizlere ve analizler sonucu elde edilen bulgulara yer verilmektedir. Bununla birlikte araştırmanın problemi ve hipotezleri çerçevesinde elde edilen bulgulara değinilmektedir.

3.1. Şiddet Yaşantısına İlişkin Bulgular

Eşin/birlikte yaşadığı kişinin şiddet uygulama nedeni, şiddet sonrası davranışlar, şiddet sonrası yaşanan duygu durumu, fiziksel şiddet sonrası resmi kurumlardan yardım talebi sıklıkları, fiziksel şiddet sonucu rapor alma durumu ve dava sürecine etkisi, eşin ailesiyle görüşme sıklığı, eş dışında eşin ailesinden şiddet görme durumları, ebeveynleriyle ilişkilerini algılama durumları, ebeveynleriyle görüşme sıklıkları, kardeşleriyle aile bağlarını algılama durumları, uygulanan şiddeti yakınlarına anlatma durumları, sığınma evi öncesi ev dışında bir yerde kalma durumları, yakın arkadaşlarının kendilerine destek olma durumları, sığınma evi öncesi kaldıkları yerden ayrılma sebepleri, sığınma evine başvurmayı düşünme nedenleri ve sığınma evinde kalma süreleri başlıkları altında incelenmiştir.

Şiddete maruz kalmaya bağlı olarak katılımcıların şiddete ilişkin analizleri Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2
Kadınlarda Şiddete İlişkin Betimleyici Analizler (N=226)

Katılımcı Bilgileri	Şiddet Durumu	
	Maruz kalan (n=129)	Kalmayan (n=97)
Eşin/Birlikte yaşadığı kişinin şiddet uygulama nedeni		
Kendisini reddetme (cinsel ilişki)	32 (%24.8)	
Çocuklarla ilgili sorunlar	32 (%24.8)	
Kıskançlık	53 (%41.1)	
Ekonomik sıkıntılar	51 (%39.5)	
Eşin alkol kullanımı	36 (%27.9)	
Eşin dışarıda yaşanan sıkıntılar	29 (%22.5)	
Babasından gördüğü için	16 (%12.4)	
Eşin ailesinin gelini istememesi	8 (%6.2)	
Diğer nedenler	29 (%22.5)	
Şiddet sonrası davranışlar		
Evi terk etme	38 (%29.5)	
Aileye haber verme	21 (%16.3)	
Polis çağırma	29 (%22.5)	
Eş ile konuşmaya çalışma	29 (%22.5)	
İstedığı şeyleri yapmayarak eşini cezalandırma	6 (%4.7)	
Susup, öfkесinin geçmesini bekleme	45 (%34.9)	
Şiddete devam durumunda boşanacağını söyleme	23 (%17.8)	
Diğer nedenler	16 (%12.4)	
Şiddet sonrası yaşanan duygu durumu		
Kendinden nefret etme	21 (%16.3)	
Kendimden utanma	18 (%14)	
Şiddeti engelleyemediği için kendine kızma	30 (%23.3)	
Kendini aşağılanmış hissetme	39 (%30.2)	
Eşten nefret etme	68 (%52.7)	
Kendini suçlu hissetme	10 (%7.8)	
Ona karşı öfke hissetme	45 (%34.9)	
Çaresiz olduğunu hissetme	54 (%41.9)	
Diğer	10 (%7.8)	
Fiziksel şiddet sonrası resmi kurumlardan yardım talebi sıklıkları		
Hiç yardım talebinde bulunmayan	71 (%55)	
1 kez yardım talebi	30 (%23.3)	
2 kez yardım talebi	9 (%7)	
3 ve daha fazla yardım talebi	19 (%14.7)	

Fiziksel şiddet sonucu rapor alma durumu ve dava sürecine etkisi		
Rapor almadım	74 (%57.4)	
Boşanma	20 (%15.5)	
Dava reddi	2 (%1.6)	
Duruşmaya gitmeme	9 (%7)	
Duruşmaya devam edilmesi	5 (%3.9)	
Davadan vazgeçme	19 (%14.7)	
Eşin ailesiyle görüşme sıklığı		
Her gün	32 (%24.8)	6 (%6.2)
Haftada 1-2 kere	24 (%18.6)	26 (%26.8)
Ayda birkaç kere	15 (%11.6)	15 (%15.5)
Yılda birkaç kere	17 (%13.2)	16 (%16.5)
Nadiren	17 (%13.2)	21 (%21.6)
Hiçbir zaman	24 (%18.6)	13 (%13.4)
Eş dışında eşin ailesinden şiddet görme durumları		
Hayır görmedim	105 (%81.4)	
Eşin annesi	12 (%9.3)	
Eşin kardeşleri	5 (%3.9)	
Eşin diğer akrabaları	2 (%1.6)	
Diğer	9 (%7)	
Ebeveynleriyle ilişkilerini algılama durumları		
Çok kötü	13 (%10.1)	2 (%2.1)
Kötü	11 (%8.5)	0 (%0)
Orta	14 (%10.9)	5 (%5.2)
İyi	70 (%54.3)	47 (%48.5)
Çok iyi	21 (%16.3)	43 (%44.3)
Ebeveynleriyle görüşme sıklıkları		
Her gün	20 (%15.5)	24 (%24.7)
Haftada 1-2	27 (%20.9)	27 (%27.8)
Ayda birkaç kere	19 (%14.7)	20 (%20.6)
Yılda birkaç kere	15 (%11.6)	16 (%16.5)
Nadiren	17 (%13.2)	8 (%8.2)
Hiç	31 (%24)	2 (%2.1)
Kardeşleriyle aile bağlarını algılama durumları		
Kardeşi yok	9 (%7)	4 (%4.1)
Çok kötü	22 (%17.1)	4 (%4.1)
Kötü	19 (%14.7)	4 (%4.1)
Orta	20 (%15.5)	10 (%10.3)
İyi	37 (%28.7)	26 (%26.8)
Çok iyi	22 (%17.1)	49 (%50.5)

Uygulanan şiddeti yakınlarına anlatma durumları	
Hayır anlatmadım	59 (%45.7)
Kocamı haklı buldular	10 (%7.8)
Kocamı uyardılar	18 (%14)
Sabretmemi, zamanla değişeceğini söylediler	44 (%34.1)
Boşanmama destek oldular	8 (%6.2)
Diğer	7 (%5.4)

Yakın arkadaşlarının kendilerine destek olma durumları	
Destek oldular	65 (%50.4)
Destek olmadılar	64 (%49.6)

Sığınma evi öncesi ev dışında bir yerde kalma durumları	
Başka bir yerde kalmadım	71 (%55)
Aile yanında	23 (%17.8)
Kardeşlerin yanında	8 (%6.2)
Arkadaşları yanında	8 (%6.2)
Akraba yanında	8 (%6.2)
Diğer	17 (%13.2)

Sığınma evi öncesi kaldıkları yerden ayrılma sebepleri	
Maddi sıkıntılar	24 (%18.6)
Eş yanına dönmek için baskı kurma	12 (%9.3)
Daha fazla bakamayacaklarını söyleme	16 (%12.4)
Yanlarında güvende olunamayacağı düşüncesi	19 (%14.7)
Diğer	21 (%16.3)

Sığınma evinde kalma süreleri	
0-3 ay	55 (%42.6)
3-6 ay	12 (%9.3)
6-9 ay	2 (%1.6)
9-12 ay	1 (%0.8)
12 ay ve üzeri	9 (%7)

Sığınma evine başvurmayı düşünme nedenleri	
Şiddete ilk maruz kaldığı zaman	14 (%10.9)
Şiddet uygulamaları sıklaştığında	13 (%10.1)
Ciddi ruhsal ve bedensel hasarlardan sonra	23 (%17.8)
Şiddet çocuklara yönelince	12 (%9.3)
Çocuklar büyüyünce	11 (%8.5)
Ailenin şiddete rağmen eşle kalma baskısı yaptığında	11 (%8.5)
Şiddete daha fazla dayanılmadığında	28 (%21.7)
Diğer	27 (%20.9)

Tablo 2'ye göre şiddete maruz kalan kadınların sığınma evlerine geliş nedenleri sorgulandığında kadına yönelik aile içi şiddetin bütün türlerinin iç içe geçtiğini söylemek mümkündür. Ancak kadınların durumu dile getirişlerinde fiziksel şiddet öne çıkmaktadır. Araştırmaya katılan kadınların %41.1'i (n=53) "kıskançlık" sırasıyla %39.5'i (n=51) "ekonomik sıkıntılar", %27.9'u (n=36) "alkol kullanımı", %24.8'i (n=32) "çocuklarla ilgili sorunlar", %24.8'i (n=32) "kendisini reddetme (cinsel ilişki)", %22.5'i (n=29) "dışarıda yaşadığı sıkıntılar", %22.5'i (n=29) "diğer" sebepler dolayısıyla, %12.4'ü (n=16) "babasından rol model aldığı için" ve %6.2'si (n=8) "eşin ailesinin gelini istememesi" nedeniyle şiddet gördüğünü ifade etmiştir. Fiziksel şiddetin davranışsal yansımalarına baktığımızda; araştırmaya katılan kadınların %34.9'u (n=45) susup, eşinin öfkesinin geçmesini beklediğini, %29.5'i (n=38) evi terk edeceğini, %22.5'i (N=29) polis çağıracağını, %22.5'i (n=29) eşiyile konuşmaya çalışacağını, %17.8'i (N=23) şiddete devam ettiği durumda boşanacağını, %16.3'ü (N=21) ailesine haber vereceğini, %12.4'ü (n=16) diğer sebepleri ve %4.7'si (n=6) kocasının istediği şeyleri yapmayarak onu cezalandıracağını ifade etmiştir.

Fiziksel şiddetin duygusal yansımalarına bakıldığında; araştırmaya katılan kadınların %52.7'si (n=68) eşinden nefret ettiğini, %41.9'u (n=54) çaresizlik duygusu yaşadığını, %34.9'u (n=45) eşine karşı öfke hissettiğini, %30.2'si (n=39) kendisini aşağılanmış hissettiğini, %7.8'i (n=10) kendini suçlu hissettiğini, %23.3'ü (n=30) şiddeti engelleyemediği için kendine kızdığını, %16.3'ü (n=21) kendinden nefret ettiğini, %14'ü (n=18) kendinden utandığını ve %7.8'i (n=10) diğer sebepleri göstererek duygu durumlarını ifade etmişlerdir. Şiddet sonrası kadınların resmi kurumlardan yardım talebinde bulunma sıklıklarına baktığımızda; yardım talep etmeyen kadınların sayısı 71 (%55) olup, en az 1 kez yardım talebinde bulunanların sayısı 30 (%23.3), 2 kez yardım talebinde bulunanların sayısı 9 (%7), 3 ve daha fazla yardım talebinde bulunan kadınların sayısı ise 19 (%14.7)'dur. Fiziksel herhangi bir yaralanma nedeniyle doktor raporu alan kadınların sayısı 55 (%42.6) olup, alınan raporun dava sürecine etkisine baktığımızda; kadınların %15.5'i (n=20) boşandığını, %14.7'si (n=19) süreçten vazgeçtiğini, %7'si (n=9) duruşmaya gitmediğini, %3.9'u (n=5) duruşmanın devam ettiğini ve %1.6'sı (n=2) ise davasının reddedildiğini; 74 (%57.4) kişi ise fiziksel herhangi bir yaralanma nedeniyle doktor raporu almadığını belirtmiştir. Tablo 2'ye göre şiddete maruz kalan ve kalmayan kadınların genel olarak eşlerinin aileleriyle görüşme sıklıklarına baktığımızda; n=38'inin "her gün", n=50'sinin "haftada 1-2 kere",

n=30'unun "ayda birkaç kere", n=33'ünün "yılda birkaç kere", n=38'inin "nadiren" görüştüğünü, n=37'sinin "hiçbir zaman" görüşmediğini söylemek mümkündür.

Şiddete maruz kalmaya bağlı olarak; eşlerinin aileleriyle "her gün" görüşenlerin % 24.8'inin (n=32) şiddete maruz kaldığı, % 6.2'sinin (n=6) şiddete uğramadığı; "haftada 1-2 kere" görüşenlerin %18.6'sının (n=24) şiddete maruz kaldığı, % 26.8'inin (n=26) şiddete maruz kalmadığı; "ayda birkaç kere" görüşenlerin %11.6'sının (n=15) şiddete maruz kaldığı, %15.5'inin (n=15) şiddete uğramadığı; "yılda birkaç kere" görüşenlerin %13.2'sinin (n=17) şiddete maruz kaldığı, %16.5'inin (n=16) şiddete maruz kalmadığı; "nadiren" görüşenlerin %13.2'sinin (n=17) şiddete maruz kaldığı, %21.6'sının (n=21) şiddete uğramadığı ve "hiçbir zaman" görüşmediğini ifade eden kadınların %18.6'sının (n=24) şiddete maruz kaldığı, %13.4'ünün (n=13) şiddete maruz kalmadığı Tablo 2'de belirtilmiştir.

Eşlerinin ailesi tarafından şiddete maruz kalmadığını söyleyen kadınların oranı %81.4 (n=105) olup; kayınvalidesi tarafından şiddet uygulananların oranı %9.3 (n=12), kocanın kardeşleri tarafından şiddete maruz kalanların oranı %3.9 (n=5), kocanın diğer akrabalarından şiddete maruz kalanların oranı % 1.6 (n=2) ve diğer olarak nitelendirilenlerin %7 (n=9) olduğu Tablo 2'de belirtilmiştir.

Şiddete maruz kalan ve kalmayan kadınların genel olarak ebeveynleriyle ilişkilerinin sıklık düzeylerine baktığımızda; n=15'inin çok kötü, n=11'inin kötü, n=19'unun orta, n=117'sinin iyi ve n=64'ünün çok iyi olarak algıladıkları belirtilmiştir. Şiddete maruz kalan ve kalmayan kadınların ebeveynleriyle ilişki durumları incelendiğinde, "çok kötü" olarak ifade edenlerin % 10.1'inin (n=13) şiddete maruz kaldığı, %2.1'inin (n=2) şiddete maruz kalmadığı; "kötü" diyenlerin % 8.5'inin (n=11) şiddete maruz kaldığı; "orta" diyenlerin % 10.9'unun (n=14) şiddete maruz kaldığı, % 5.2'sinin (n=5) şiddete maruz kalmadığı; "iyi" olarak ifade edenlerin % 54.3'ünün (n=70) şiddete maruz kaldığı, % 48.5'inin (n=47) şiddete maruz kalmadığı ve "çok iyi" olarak ifade edenlerin %16.3'ünün (n=21) şiddete maruz kaldığı, % 44.3'ünün (n=43) şiddete maruz kalmadığı Tablo 2'de görülmektedir.

Tablo 2'ye göre şiddete maruz kalan ve kalmayan kadınların genel olarak ebeveynleriyle görüşme sıklıklarına baktığımızda; n=44'ünün "her gün", n=54'ünün "haftada 1-2", n=39'unun "ayda birkaç kere", n=31'inin "yılda birkaç kere", n=25'inin "nadiren" görüştüğünü, n=33'ünün "hiçbir zaman" görüşmediğini söylemek

mümkündür. Şiddete maruz kalmaya bağlı olarak; ebeveynleriyle “her gün” görüşen kadınların % 15.5’inin (n=20) şiddete maruz kaldığı, %24.7’sinin (n=24) şiddete maruz kalmadığı; “haftada 1-2” görüşenlerin % 20.9’unun (n=27) şiddete maruz kaldığı, % 27.8’inin (n=27) şiddete maruz kalmadığı; “ayda birkaç kere” görüşenlerin %14.7’sinin (n=19) şiddete maruz kaldığı, % 20.6’sinin (n=20) şiddete maruz kalmadığı; “yılda birkaç kere” görüşenlerin % 11.6’sinin (n=15) şiddete maruz kaldığı, % 16.5’inin (n=16) şiddete uğramadığı; “nadiren” görüşenlerin %13.2’sinin (n=17) şiddete maruz kaldığı, % 8.2’sinin (n=8) şiddete uğramadığı ve “hiçbir zaman” görüşmediğini ifade edenlerin %24’ünün (n=31) şiddete maruz kaldığı, %2.1’inin (n=2) şiddete uğramadığı Tablo 2’de belirtilmektedir.

En az 1 kardeşe sahip olan kadınların sayısı 213 olup, 13 kişi ise kardeşi olmadığını ifade etmiştir. Kardeşi olan kadınlar arasından 120 kişinin şiddete maruz kaldığı, 93 kişinin şiddete uğramadığı; kardeşi olmayan kadınlar arasından 9 kişinin (% 7) şiddete maruz kaldığı, 4 kişinin (% 4.1) şiddete maruz kalmadığı belirtilmektedir. Kadınların tamamının kardeşleriyle olan aile bağlarını algılama biçimlerine baktığımızda; 26 kadının “çok kötü”, 23 kadının “kötü”, 30 kadının “orta”, 63 kadının “iyi” ve 71 kadının “çok iyi” olarak algıladığı belirtilmektedir.

Kadınların şiddete maruz kalmalarına bağlı olarak; kardeşleriyle aile bağlarını “çok kötü” olarak algılayanların % 17.1’inin (n=22) şiddete maruz kaldığı, % 4.1’inin (n=4) şiddete maruz kalmadığı; “kötü” olarak algılayanların % 14.7’sinin (n=19) şiddete maruz kaldığı, % 4.1’inin (n=4) şiddete maruz kalmadığı; “orta” olarak algılayanların % 15.5’inin (n=20) şiddete maruz kaldığı, % 10.3’ünün (n=10) şiddete uğramadığı; “iyi” olarak algılayanların %28.7’sinin (n=37) şiddete maruz kaldığı, %26.8’inin (n=26) şiddete uğramadığı ve “çok iyi” olarak algılayanların %17.1’inin (n=22) şiddete maruz kaldığı, %50.5’inin (n=49) şiddete uğramadığı Tablo 2’de belirtilmektedir.

Eşleri tarafından kendilerine uygulanan şiddeti yakınlarına anlatmayan kadınların oranı % 45.7 (n=59) olup, şiddeti yakınlarına anlatma durumlarına baktığımızda; “kocamı haklı buldular” diyenlerin oranının % 7.8 (n=10), “kocamı uyardılar” diyenlerin oranının % 14 (n=18), “sabretmemi, zamanla değişeceğini söylediler” diyenlerin oranının % 34.1 (n=44), “boşanmama destek oldular” diyenlerin oranının % 6.2 (n=8) ve “diğer” olarak ifade edenlerin oranının % 5.4 (n=7) olduğu Tablo 2’de belirtilmektedir. Kadınların yakın arkadaşlarının destek olma durumlarına

baktığımızda; yakın arkadaş desteği görenlerin oranı % 50.4 (n=65), yakın arkadaş desteği görmeyenlerin oranı ise % 49.6 (n=64)'dır. Kadınların % 55'i (n=71) sığınma evi öncesinde ev dışında herhangi bir yerde kalmamıştır.

Sığınma evine başvurmadan önce ev dışında herhangi bir yerde kalanların oranına baktığımızda; ailesinin yanında kalanların %17.8'i (n=23), kardeşlerinin yanında kalanların %6.2'si (n=8), arkadaşlarının yanında kalanların %6.2'si (n=8), akrabalarının yanında kalanların %6.2'si (n=8) ve diğer olarak ifade edenlerin oranının ise %13.2'si (n=17) olduğu Tablo 2'de görülmektedir.

Sığınma evi öncesi maddi sıkıntılar sebebiyle kaldıkları yerden ayrıldıklarını belirten kadınların oranı %18.6 (n=24)'dır. Kaldıkları yerde güvende olmayacağını düşünen ve bu sebeple ayrılanların oranı %14.7 (n=19) ve diğer sebepleri ifade edenlerin oranı %16.3 (n=21) olmakla birlikte, daha fazla bakamayacaklarını söylemeleri sebebiyle kaldıkları yerden ayrılanların oranının %12.4 (n=16) ve kocasının yanına dönmesi için baskı gördüğünü ifade edenlerin oranının ise %9.3 (n=12) olduğu Tablo 2'de belirtilmektedir.

Sığınma evinde kalan kadınların % 42.6'sının (n=55) "0-3 ay" arası, %9.3'ünün (n=12) "3-6 ay" arası, % 7'sinin (n=9) "12 ay ve üzeri" kaldığı, bununla birlikte % 1.6'sının (n=2) "6-9 ay" arası ve % 0.8'inin (n=1) "9-12 ay" arası kaldığı belirtilmektedir. Sığınmaevi Yönetmeliğinin 12. maddesine göre kadınların kalma süreleri 3 aydır. Bazı belediyelerde bu süre 2 ya da 3 ay olarak değişmektedir. VAKAD'da 2 ay ile bu süre sınırlandırılmıştır. Mor Çatıda süre sınırlaması yoktur (Sallan Gül, 2011). Ancak genel eğilim kadınların 3 ay ve altı sürede bağımsız bir yaşam kurmaları sağlanarak mümkün olan en kısa sürede sığınma evlerinden ayrılmaları beklenmektedir. Sığınma evlerinde 3 ay ve altında kalanların oranı (n=55) % 42.6 olup, 3 ay üstünde kalanların oranı ise sadece (n=24) % 18.7'dir. Sığınma evlerine kabul edilen kadınların kalma sürelerinin değişkenliği göz önüne alınarak yıl içinde barınan kadın sayısı toplam kapasitenin üzerinde olabilmekte ve bu süre 1 haftayla 1.5 yıl arasında değişebilmektedir.

Tablo 2'de erkek eş tarafından kadınların %10.9'u (n=14 kişi) fiziksel şiddete ilk maruz kaldığında, %10.1'i (n=13) şiddet uygulamaları sıklaştığında, %17.8'i (n=23) ciddi fiziksel ve psikolojik şiddet sonucu, %9.3'ü (n=12) erkek eş tarafından çocuklara şiddet gösterildiğinde, %8.5'i (n=11) çocuklar büyüyünce, %8.5'i (n=11) aileler şiddete

rağmen koca ile kalma yönünde baskı yaptığında, %21.7'si (n=28) şiddete dayanmak güçleştiğinde ve %20.9'u (n=27) diğer sebeplerden sığınma evine başvurmayı düşünmektedir.

Araştırmada sığınma evlerinde kalan ve görüşülen 129 kadında fiziksel şiddetin ağırlıkta olduğu ancak ekonomik ve psikolojik şiddetin de fiziksel şiddetle birlikte yaşandığı görülmüştür. Kocanın karısı ve çocuğuna fiziksel şiddet uygulaması, diğer nedenler arasında sayabileceğimiz kadın ve çocukların ihmali ya da bakmaması, parasızlık veya evden atma sonucu kalacak yerlerinin olmaması kadınların sığınma evlerine başvurma sebepleri arasındadır. Tablo 2'de kadınların % 8.5'inin (n=11) öğrenilmiş çaresizlik içinde son çare olarak çocuklar büyüyünce evden ayrılma sürecini başlattıkları görülmektedir. Ailelerin uygulanan şiddete rağmen eşlerin barışmaları için baskı yaptıklarında sadece şiddet sarmalının devam etmesine yol açtıkları görülmektedir.

3.2. Katılımcıların Yaşadıkları Yere ve Çocuk Sayılarına Göre Psikolojik Sağlımlıkları, Bağışlayıcılıkları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeylerindeki Farklılıklara İlişkin Bulgular

Bu bölümde ilk olarak yaşam yerine bağlı olarak elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

3.2.1. Yaşam Yeri Büyüklüğüne Göre Kadınların Psikolojik Sağlımlıkları, Bağışlayıcılıkları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri

Yaşam yeri büyüklüğüne göre kadınların psikolojik sağlımlıkları, bağışlayıcılıkları ve psikolojik iyi oluşlarına ilişkin t-testi sonuçları Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3
Yaşam Yeri Büyüklüğüne Göre Kadınların Psikolojik Sağlamlıkları, Bağışlayıcılıkları ve Psikolojik İyi Oluşlarına İlişkin t-Testi

Alt Boyutlar	Yaşam Yeri	N	\bar{X}	SS	t	p	d																																																																																																																																																																				
1. Kararlılık ve Kişisel Yetenek	İl	131	4.10	.71	2.642	.009**	.358																																																																																																																																																																				
	İlçe	95	3.82	.85				2. Olumsuz Duyguya Dayanıklılık Gösterme	İl	131	3.70	.75	3.194	.002**	.432	İlçe	95	3.35	.87	3. Maneviyata Yönelik Eğilim	İl	131	3.63	.89	-1.707	.089		İlçe	95	3.84	.87	Psikolojik Sağlamlık	İl	131	3.93	.63	2.557	.011*	.346	İlçe	95	3.69	.77	1. Bağışlamanın Erdemi	İl	131	3.79	.72	1.815	.071		İlçe	95	3.61	.72	2. Kin Tutma ve İntikam	İl	131	3.64	.83	.215	.830		İlçe	95	3.62	.79	3. Karamsar Olumsuzculuk	İl	131	3.10	.78	1.092	.276		İlçe	95	2.98	.83	Bağışlayıcı Kişilik	İl	131	3.54	.71	1.263	.208		İlçe	95	3.42	.70	1. Özerklik	İl	131	4.42	.78	3.415	.001**	.462	İlçe	95	4.07	.76	2. Çevresel Hâkimiyet	İl	131	4.56	.80	3.789	.000**	.513	İlçe	95	4.13	.91	3. Bireysel Gelişim	İl	131	4.73	.76	4.467	.000**	.605	İlçe	95	4.25	.85	4. Diğerleriyle Olumlu İlişkiler	İl	131	4.70	.87	3.163	.002**	.428	İlçe	95	4.30	1.05	5. Yaşam Amaçları	İl	131	4.57	.88	2.937	.004**	.398	İlçe	95	4.22	.91	6. Öz kabul	İl	131	4.23	.98	4.529	.000**	.613	İlçe	95	3.65	.91	Psikolojik İyi Oluş	İl	131	4.53	.70	4.470	.000**	.605
2. Olumsuz Duyguya Dayanıklılık Gösterme	İl	131	3.70	.75	3.194	.002**	.432																																																																																																																																																																				
	İlçe	95	3.35	.87				3. Maneviyata Yönelik Eğilim	İl	131	3.63	.89	-1.707	.089		İlçe	95	3.84	.87	Psikolojik Sağlamlık	İl	131	3.93	.63	2.557	.011*	.346	İlçe	95	3.69	.77	1. Bağışlamanın Erdemi	İl	131	3.79	.72	1.815	.071		İlçe	95	3.61	.72	2. Kin Tutma ve İntikam	İl	131	3.64	.83	.215	.830		İlçe	95	3.62	.79	3. Karamsar Olumsuzculuk	İl	131	3.10	.78	1.092	.276		İlçe	95	2.98	.83	Bağışlayıcı Kişilik	İl	131	3.54	.71	1.263	.208		İlçe	95	3.42	.70	1. Özerklik	İl	131	4.42	.78	3.415	.001**	.462	İlçe	95	4.07	.76	2. Çevresel Hâkimiyet	İl	131	4.56	.80	3.789	.000**	.513	İlçe	95	4.13	.91	3. Bireysel Gelişim	İl	131	4.73	.76	4.467	.000**	.605	İlçe	95	4.25	.85	4. Diğerleriyle Olumlu İlişkiler	İl	131	4.70	.87	3.163	.002**	.428	İlçe	95	4.30	1.05	5. Yaşam Amaçları	İl	131	4.57	.88	2.937	.004**	.398	İlçe	95	4.22	.91	6. Öz kabul	İl	131	4.23	.98	4.529	.000**	.613	İlçe	95	3.65	.91	Psikolojik İyi Oluş	İl	131	4.53	.70	4.470	.000**	.605	İlçe	95	4.10	.76								
3. Maneviyata Yönelik Eğilim	İl	131	3.63	.89	-1.707	.089																																																																																																																																																																					
	İlçe	95	3.84	.87				Psikolojik Sağlamlık	İl	131	3.93	.63	2.557	.011*	.346	İlçe	95	3.69	.77	1. Bağışlamanın Erdemi	İl	131	3.79	.72	1.815	.071		İlçe	95	3.61	.72	2. Kin Tutma ve İntikam	İl	131	3.64	.83	.215	.830		İlçe	95	3.62	.79	3. Karamsar Olumsuzculuk	İl	131	3.10	.78	1.092	.276		İlçe	95	2.98	.83	Bağışlayıcı Kişilik	İl	131	3.54	.71	1.263	.208		İlçe	95	3.42	.70	1. Özerklik	İl	131	4.42	.78	3.415	.001**	.462	İlçe	95	4.07	.76	2. Çevresel Hâkimiyet	İl	131	4.56	.80	3.789	.000**	.513	İlçe	95	4.13	.91	3. Bireysel Gelişim	İl	131	4.73	.76	4.467	.000**	.605	İlçe	95	4.25	.85	4. Diğerleriyle Olumlu İlişkiler	İl	131	4.70	.87	3.163	.002**	.428	İlçe	95	4.30	1.05	5. Yaşam Amaçları	İl	131	4.57	.88	2.937	.004**	.398	İlçe	95	4.22	.91	6. Öz kabul	İl	131	4.23	.98	4.529	.000**	.613	İlçe	95	3.65	.91	Psikolojik İyi Oluş	İl	131	4.53	.70	4.470	.000**	.605	İlçe	95	4.10	.76																				
Psikolojik Sağlamlık	İl	131	3.93	.63	2.557	.011*	.346																																																																																																																																																																				
	İlçe	95	3.69	.77				1. Bağışlamanın Erdemi	İl	131	3.79	.72	1.815	.071		İlçe	95	3.61	.72	2. Kin Tutma ve İntikam	İl	131	3.64	.83	.215	.830		İlçe	95	3.62	.79	3. Karamsar Olumsuzculuk	İl	131	3.10	.78	1.092	.276		İlçe	95	2.98	.83	Bağışlayıcı Kişilik	İl	131	3.54	.71	1.263	.208		İlçe	95	3.42	.70	1. Özerklik	İl	131	4.42	.78	3.415	.001**	.462	İlçe	95	4.07	.76	2. Çevresel Hâkimiyet	İl	131	4.56	.80	3.789	.000**	.513	İlçe	95	4.13	.91	3. Bireysel Gelişim	İl	131	4.73	.76	4.467	.000**	.605	İlçe	95	4.25	.85	4. Diğerleriyle Olumlu İlişkiler	İl	131	4.70	.87	3.163	.002**	.428	İlçe	95	4.30	1.05	5. Yaşam Amaçları	İl	131	4.57	.88	2.937	.004**	.398	İlçe	95	4.22	.91	6. Öz kabul	İl	131	4.23	.98	4.529	.000**	.613	İlçe	95	3.65	.91	Psikolojik İyi Oluş	İl	131	4.53	.70	4.470	.000**	.605	İlçe	95	4.10	.76																																
1. Bağışlamanın Erdemi	İl	131	3.79	.72	1.815	.071																																																																																																																																																																					
	İlçe	95	3.61	.72				2. Kin Tutma ve İntikam	İl	131	3.64	.83	.215	.830		İlçe	95	3.62	.79	3. Karamsar Olumsuzculuk	İl	131	3.10	.78	1.092	.276		İlçe	95	2.98	.83	Bağışlayıcı Kişilik	İl	131	3.54	.71	1.263	.208		İlçe	95	3.42	.70	1. Özerklik	İl	131	4.42	.78	3.415	.001**	.462	İlçe	95	4.07	.76	2. Çevresel Hâkimiyet	İl	131	4.56	.80	3.789	.000**	.513	İlçe	95	4.13	.91	3. Bireysel Gelişim	İl	131	4.73	.76	4.467	.000**	.605	İlçe	95	4.25	.85	4. Diğerleriyle Olumlu İlişkiler	İl	131	4.70	.87	3.163	.002**	.428	İlçe	95	4.30	1.05	5. Yaşam Amaçları	İl	131	4.57	.88	2.937	.004**	.398	İlçe	95	4.22	.91	6. Öz kabul	İl	131	4.23	.98	4.529	.000**	.613	İlçe	95	3.65	.91	Psikolojik İyi Oluş	İl	131	4.53	.70	4.470	.000**	.605	İlçe	95	4.10	.76																																												
2. Kin Tutma ve İntikam	İl	131	3.64	.83	.215	.830																																																																																																																																																																					
	İlçe	95	3.62	.79				3. Karamsar Olumsuzculuk	İl	131	3.10	.78	1.092	.276		İlçe	95	2.98	.83	Bağışlayıcı Kişilik	İl	131	3.54	.71	1.263	.208		İlçe	95	3.42	.70	1. Özerklik	İl	131	4.42	.78	3.415	.001**	.462	İlçe	95	4.07	.76	2. Çevresel Hâkimiyet	İl	131	4.56	.80	3.789	.000**	.513	İlçe	95	4.13	.91	3. Bireysel Gelişim	İl	131	4.73	.76	4.467	.000**	.605	İlçe	95	4.25	.85	4. Diğerleriyle Olumlu İlişkiler	İl	131	4.70	.87	3.163	.002**	.428	İlçe	95	4.30	1.05	5. Yaşam Amaçları	İl	131	4.57	.88	2.937	.004**	.398	İlçe	95	4.22	.91	6. Öz kabul	İl	131	4.23	.98	4.529	.000**	.613	İlçe	95	3.65	.91	Psikolojik İyi Oluş	İl	131	4.53	.70	4.470	.000**	.605	İlçe	95	4.10	.76																																																								
3. Karamsar Olumsuzculuk	İl	131	3.10	.78	1.092	.276																																																																																																																																																																					
	İlçe	95	2.98	.83				Bağışlayıcı Kişilik	İl	131	3.54	.71	1.263	.208		İlçe	95	3.42	.70	1. Özerklik	İl	131	4.42	.78	3.415	.001**	.462	İlçe	95	4.07	.76	2. Çevresel Hâkimiyet	İl	131	4.56	.80	3.789	.000**	.513	İlçe	95	4.13	.91	3. Bireysel Gelişim	İl	131	4.73	.76	4.467	.000**	.605	İlçe	95	4.25	.85	4. Diğerleriyle Olumlu İlişkiler	İl	131	4.70	.87	3.163	.002**	.428	İlçe	95	4.30	1.05	5. Yaşam Amaçları	İl	131	4.57	.88	2.937	.004**	.398	İlçe	95	4.22	.91	6. Öz kabul	İl	131	4.23	.98	4.529	.000**	.613	İlçe	95	3.65	.91	Psikolojik İyi Oluş	İl	131	4.53	.70	4.470	.000**	.605	İlçe	95	4.10	.76																																																																				
Bağışlayıcı Kişilik	İl	131	3.54	.71	1.263	.208																																																																																																																																																																					
	İlçe	95	3.42	.70				1. Özerklik	İl	131	4.42	.78	3.415	.001**	.462	İlçe	95	4.07	.76	2. Çevresel Hâkimiyet	İl	131	4.56	.80	3.789	.000**	.513	İlçe	95	4.13	.91	3. Bireysel Gelişim	İl	131	4.73	.76	4.467	.000**	.605	İlçe	95	4.25	.85	4. Diğerleriyle Olumlu İlişkiler	İl	131	4.70	.87	3.163	.002**	.428	İlçe	95	4.30	1.05	5. Yaşam Amaçları	İl	131	4.57	.88	2.937	.004**	.398	İlçe	95	4.22	.91	6. Öz kabul	İl	131	4.23	.98	4.529	.000**	.613	İlçe	95	3.65	.91	Psikolojik İyi Oluş	İl	131	4.53	.70	4.470	.000**	.605	İlçe	95	4.10	.76																																																																																
1. Özerklik	İl	131	4.42	.78	3.415	.001**	.462																																																																																																																																																																				
	İlçe	95	4.07	.76				2. Çevresel Hâkimiyet	İl	131	4.56	.80	3.789	.000**	.513	İlçe	95	4.13	.91	3. Bireysel Gelişim	İl	131	4.73	.76	4.467	.000**	.605	İlçe	95	4.25	.85	4. Diğerleriyle Olumlu İlişkiler	İl	131	4.70	.87	3.163	.002**	.428	İlçe	95	4.30	1.05	5. Yaşam Amaçları	İl	131	4.57	.88	2.937	.004**	.398	İlçe	95	4.22	.91	6. Öz kabul	İl	131	4.23	.98	4.529	.000**	.613	İlçe	95	3.65	.91	Psikolojik İyi Oluş	İl	131	4.53	.70	4.470	.000**	.605	İlçe	95	4.10	.76																																																																																												
2. Çevresel Hâkimiyet	İl	131	4.56	.80	3.789	.000**	.513																																																																																																																																																																				
	İlçe	95	4.13	.91				3. Bireysel Gelişim	İl	131	4.73	.76	4.467	.000**	.605	İlçe	95	4.25	.85	4. Diğerleriyle Olumlu İlişkiler	İl	131	4.70	.87	3.163	.002**	.428	İlçe	95	4.30	1.05	5. Yaşam Amaçları	İl	131	4.57	.88	2.937	.004**	.398	İlçe	95	4.22	.91	6. Öz kabul	İl	131	4.23	.98	4.529	.000**	.613	İlçe	95	3.65	.91	Psikolojik İyi Oluş	İl	131	4.53	.70	4.470	.000**	.605	İlçe	95	4.10	.76																																																																																																								
3. Bireysel Gelişim	İl	131	4.73	.76	4.467	.000**	.605																																																																																																																																																																				
	İlçe	95	4.25	.85				4. Diğerleriyle Olumlu İlişkiler	İl	131	4.70	.87	3.163	.002**	.428	İlçe	95	4.30	1.05	5. Yaşam Amaçları	İl	131	4.57	.88	2.937	.004**	.398	İlçe	95	4.22	.91	6. Öz kabul	İl	131	4.23	.98	4.529	.000**	.613	İlçe	95	3.65	.91	Psikolojik İyi Oluş	İl	131	4.53	.70	4.470	.000**	.605	İlçe	95	4.10	.76																																																																																																																				
4. Diğerleriyle Olumlu İlişkiler	İl	131	4.70	.87	3.163	.002**	.428																																																																																																																																																																				
	İlçe	95	4.30	1.05				5. Yaşam Amaçları	İl	131	4.57	.88	2.937	.004**	.398	İlçe	95	4.22	.91	6. Öz kabul	İl	131	4.23	.98	4.529	.000**	.613	İlçe	95	3.65	.91	Psikolojik İyi Oluş	İl	131	4.53	.70	4.470	.000**	.605	İlçe	95	4.10	.76																																																																																																																																
5. Yaşam Amaçları	İl	131	4.57	.88	2.937	.004**	.398																																																																																																																																																																				
	İlçe	95	4.22	.91				6. Öz kabul	İl	131	4.23	.98	4.529	.000**	.613	İlçe	95	3.65	.91	Psikolojik İyi Oluş	İl	131	4.53	.70	4.470	.000**	.605	İlçe	95	4.10	.76																																																																																																																																												
6. Öz kabul	İl	131	4.23	.98	4.529	.000**	.613																																																																																																																																																																				
	İlçe	95	3.65	.91				Psikolojik İyi Oluş	İl	131	4.53	.70	4.470	.000**	.605	İlçe	95	4.10	.76																																																																																																																																																								
Psikolojik İyi Oluş	İl	131	4.53	.70	4.470	.000**	.605																																																																																																																																																																				
	İlçe	95	4.10	.76																																																																																																																																																																							

sd=224; *p< .05, p**< .01

Tablo 3'te, yaşam yeri büyüklüğüne göre, kararlılık ve kişisel yetenek alt boyutunda ilde yaşayan kadınların psikolojik sağlamlık düzeylerinde, ilçede yaşayan kadınlara göre anlamlı farklılık [$t_{(224)}=2.642$; $p< .01$] belirlenmiştir. Kararlılık ve kişisel yetenek alt boyutundan alınan puanların ortalaması ilde yaşayan kadınlarda ($\bar{X}=4.10$; $SS=.71$), ilçede yaşayan kadınlarda ($\bar{X}=3.82$; $SS=.85$) olarak bulunmuştur. Farkın etki büyüklüğü orta düzeydedir ($d=.358$).

Yaşam yeri büyüklüğüne göre, olumsuz duyguya dayanıklılık alt boyutunda ilde yaşayan kadınların psikolojik sağlamlık düzeyleri, ilçede yaşayan kadınlara göre

anlamli farklilik [$t_{(224)}=3.194$; $p < .01$] belirlenmiştir. Farkın etki büyüklüğü orta düzeydedir ($d=.432$). Olumsuz duyguya dayanıklılık alt boyutundan alınan puanların ortalaması ilde yaşayan kadınlarda ($\bar{X}=3.70$; $SS=.75$), ilçede yaşayan kadınlarda ($\bar{X}=3.35$; $SS=.87$) olarak bulunmuştur.

Yaşam yeri büyüklüğüne göre maneviyata yönelik eğilimin ilde yaşayan kadınlarda, ilçede yaşayanlara göre daha düşük olduğu görülmektedir. İlde yaşayan kadınlarda maneviyata yönelik eğilim alt boyutunda anlamlı farklilik [$t_{(224)}=-1.707$; $p > .05$] belirlenmemiştir. Maneviyata yönelik eğilim dışında kararlılık ve kişisel yetenek ile olumsuz duyguya dayanıklılık alt boyutunda ilde yaşayan kadınlar lehine anlamlı fark ($p < .01$) belirlenmiştir. Maneviyata yönelik eğilim alt boyutunda alınan puanların ortalaması ilde yaşayan kadınlarda ($\bar{X}=3.63$; $SS=.89$), ilçede yaşayan kadınlarda ($\bar{X}=3.84$; $SS=.87$) olarak bulunmuştur.

Psikolojik sağlamlık ölçeğinin genelinde ortalamalar arası farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı incelendiğinde, ortalamalar arasında ilde yaşayan kadınlar lehine psikolojik sağlamlığın anlamlı düzeyde [$t_{(224)}=2.557$; $p < .01$] farklı olduğu belirlenmiştir. Farkın etki büyüklüğü orta düzeydedir ($d=.346$). Psikolojik sağlamlık ölçeğinin genel ortalamaları incelendiğinde, ilde yaşayan kadınların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=3.93$; $SS=.63$), ilçede yaşayan kadınlardan ($\bar{X}=3.69$; $SS=.77$) daha yüksek olduğu görülmektedir.

Bağışlayıcı kişilik ölçeğinin genelinde ortalamalar arası farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı incelendiğinde, ölçekten alınan puanların ortalamaları arasında anlamlı farklilik [$t_{(224)}=1.263$; $p > .05$] belirlenmemiştir. Bağışlayıcı kişilik ölçeğinin genel ortalamaları incelendiğinde, ilde yaşayan kadınların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=3.54$; $SS=.71$), ilçede yaşayan kadınlardan ($\bar{X}=3.42$; $SS=.70$) daha yüksek olduğu görülmektedir.

Bağışlayıcı kişilik ölçeğinin genel ortalamasında ve bağışlamanın erdemi, kin tutma ve intikam ve karamsar olumsuzculuk alt boyutlarında yaşam yeri büyüklüğüne göre, istatistiksel olarak anlamlı farklilik bulunmamaktadır. Bu duruma bağlı olarak yaşam yeri büyüklüğünün, kadınların bağışlayıcılıkları üzerinde anlamlı düzeyde bir etkiye sahip olmadığı söylenebilir.

Tablo 3'e göre; bağışlamanın erdemi alt boyutunda alınan puanların ortalaması ilde yaşayan kadınlarda (\bar{X} =3.79; SS=.72), ilçede yaşayan kadınlarda (\bar{X} =3.61; SS=.72) olarak bulunmuştur. Kin tutma ve intikam alt boyutunda ise alınan puanların ortalaması ilde yaşayan kadınlarda (\bar{X} =3.64; SS=.83), ilçede yaşayan kadınlarda (\bar{X} =3.62; SS=.79) olarak bulunmuştur. Son olarak, karamsar olumsuzculuk alt boyutunda alınan puanların ortalaması ilde yaşayan kadınlarda (\bar{X} =3.10; SS=.78), ilçede yaşayan kadınlarda ise (\bar{X} =2.98; SS=.83) olarak bulunmuştur.

Psikolojik iyi oluş ölçeğinin genelinde ortalamalar arasında ilde yaşayan kadınların psikolojik iyi oluşlarına yönelik, ilçede yaşayan kadınlara göre istatistiksel açıdan anlamlı [$t_{(224)}=4.470$; $p < .01$] farklılık belirlenmiştir. Farkın etki büyüklüğü orta düzeydedir ($d=.605$). Psikolojik iyi oluş ölçeğinin genelinde, yaşam yeri büyüklüğüne göre alınan puanların ortalaması ilde yaşayan kadınlarda (\bar{X} =4.53; SS=.70), ilçede yaşayan kadınlarda (\bar{X} =4.10; SS=.76) olarak bulunmuştur.

Tablo 3'e göre; özerklik alt boyutunda ortalamalar arasında ilde yaşayan kadınların psikolojik iyi oluşlarına yönelik olarak istatistiksel açıdan anlamlı farklılık [$t_{(224)}=3.415$; $p < .01$] belirlenmiştir. Farkın etki büyüklüğü orta düzeydedir ($d=.462$). Özerklik alt boyutundan alınan puanların ortalaması ilde yaşayan kadınlarda (\bar{X} =4.42; SS=.78), ilçede yaşayan kadınlarda (\bar{X} =4.07; SS=.76) olarak bulunmuştur.

Çevresel hâkimiyet alt boyutunda ortalamalar arasında ilde yaşayan kadınların psikolojik iyi oluşlarına yönelik olarak istatistiksel açıdan anlamlı farklılık [$t_{(224)}=3.789$; $p < .01$] belirlenmiştir. Farkın etki büyüklüğü orta düzeydedir ($d=.513$). Çevresel hâkimiyet alt boyutundan alınan puanların ortalaması ilde yaşayan kadınlarda (\bar{X} =4.56; SS=.80), ilçede yaşayan kadınlarda (\bar{X} =4.13; SS=.91) olarak bulunmuştur.

Bireysel gelişim alt boyutunda ortalamalar arasında ilde yaşayan kadınların psikolojik iyi oluşlarına yönelik olarak istatistiksel açıdan anlamlı farklılık [$t_{(224)}=4.467$; $p < .01$] belirlenmiştir. Farkın etki büyüklüğü orta düzeydedir ($d=.605$). Bireysel gelişim alt boyutundan alınan puanların ortalaması ilde yaşayan kadınlarda (\bar{X} =4.73; SS=.76), ilçede yaşayan kadınlarda (\bar{X} =4.25; SS=.85) olarak bulunmuştur.

Diğerleriyle olumlu ilişkiler alt boyutunda ortalamalar arasında ilde yaşayan kadınların psikolojik iyi oluşlarına yönelik olarak istatistiksel açıdan anlamlı farklılık [$t_{(224)}=3.163$; $p < .01$] belirlenmiştir. Farkın etki büyüklüğü orta düzeydedir ($d=.428$).

Diğerleriyle olumlu ilişkiler alt boyutundan alınan puanların ortalaması ilde yaşayan kadınlarda ($\bar{X}=4.70$; $SS=.87$), ilçede yaşayan kadınlarda ($\bar{X}=4.30$; $SS=1.05$) olarak bulunmuştur.

Yaşam amaçları alt boyutunda ortalamalar arasında ilde yaşayan kadınların psikolojik iyi oluşlarına yönelik olarak istatistiksel açıdan anlamlı farklılık [$t_{(224)}=2.937$; $p<.01$] belirlenmiştir. Farkın etki büyüklüğü orta düzeydedir ($d=.398$). Yaşam amaçları alt boyutundan alınan puanların ortalaması ilde yaşayan kadınlarda ($\bar{X}=4.57$; $SS=.88$), ilçede yaşayan kadınlarda ($\bar{X}=4.22$; $SS=.91$) olarak bulunmuştur.

Öz kabul alt boyutunda ortalamalar arasında ilde yaşayan kadınların psikolojik iyi oluşlarına yönelik olarak istatistiksel açıdan anlamlı farklılık [$t_{(224)}=4.529$; $p<.01$] belirlenmiştir. Farkın etki büyüklüğü orta düzeydedir ($d=.6136$). Öz kabul alt boyutundan alınan puanların ortalaması ilde yaşayan kadınlarda ($\bar{X}=4.23$; $SS=.98$), ilçede yaşayan kadınlarda ($\bar{X}=3.65$; $SS=.91$) olarak bulunmuştur.

3.2.2. Çocuk Sayısına Göre Kadınların Psikolojik Sağlamlıkları, Bağışlayıcılıkları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri

Çocuk sayısına göre kadınların psikolojik sağlamlıklarına ilişkin anova sonuçları Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4
Çocuk Sayısına Göre Kadınların Psikolojik Sağlamlıklarına İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

Değişimin Kaynağı		Toplam		Kareler		
		Kareler	sd	Orta.	F	p
1. Kararlılık ve Kişisel Yetenek	Grup İçi	.665	2	.332	.537	.585
	Gruplar Arası	137.928	223	.619		
	Toplam	138.592	225			
2. Olumsuz Duyguya Dayanıklılık	Grup İçi	2.180	2	1.090	1.626	.199
	Gruplar Arası	149.522	223	.671		
	Toplam	151.702	225			
3. Maneviyata Yönelik Eğilim	Grup İçi	1.697	2	.848	1.074	.343
	Gruplar Arası	176.187	223	.790		
	Toplam	177.883	225			
Psikolojik Sağlamlık	Grup İçi	.939	2	.469	.959	.385
	Gruplar Arası	109.105	223	.489		
	Toplam	110.044	225			

Çocuk sayısına göre kadınların psikolojik sağlamlıklarına ilişkin anova sonuçlarına baktığımızda; Psikoloji Sağlamlık Ölçeğinin genelinde ve alt boyutlarında ortalamalar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p > .05$).

Sahip olunan çocuk sayısına göre kadınların psikolojik sağlamlıklarına ilişkin betimsel analiz sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5
Çocuk Sayısına Göre Kadınların Psikolojik Sağlamlıklarına İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları

Değişkenler	Çocuk Yok (n=49)		1 Çocuk (n=72)		2 ve Üzeri Çocuk (n=105)	
	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS
1. Kararlılık ve Kişisel Yetenek	3.88	.72	4.02	.79	4.01	.81
2. Olumsuz Duyguya Dayanıklılık	3.41	.76	3.68	.77	3.54	.88
3. Maneviyata Yönelik Eğilim	3.58	.79	3.70	.95	3.80	.89
Psikolojik Sağlamlık	3.71	.63	3.88	.69	3.85	.74

Psikolojik sağlamlık ölçeğinin kararlılık ve kişisel yetenek alt boyutunda 1 çocuğu olan kadınların ($\bar{X}=4.02$; $SS=.79$), kararlılık ve kişisel yetenek ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmüştür. 2 ve üzeri çocuğu olan ($\bar{X}=4.01$; $SS=.81$) ve çocuğu olmayan kadınların ($\bar{X}=3.88$; $SS=.72$), 1 çocuğu olan kadınlara göre daha düşük aritmetik ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

Olumsuz duyguya dayanıklılık ve psikolojik sağlamlık ölçeğinin genelinde 1 çocuğu olan kadınların, 2 ve üzeri çocuğu olan ve çocuğu olmayan kadınlara göre aritmetik ortalamalarının diğer gruplara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Olumsuz duyguya dayanıklılık alt boyutundan alınan puanların ortalaması 1 çocuğu olan kadınlarda ($\bar{X}=3.68$; $SS=.77$), 2 ve üzeri çocuğu olan kadınlarda ($\bar{X}=3.54$; $SS=.88$), çocuğu olmayan kadınlarda ise ($\bar{X}=3.41$; $SS=.76$) olarak bulunmuştur. Sahip olunan çocuk sayısına göre, psikolojik sağlamlık ölçeğinin olumsuz duyguya dayanıklılık alt boyutunda 1 çocuğu olan kadınların olumsuz duyguya dayanıklılıklarının çocuğu olmayanlara ve 2 ve üzeri çocuğu olanlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Psikolojik sağlamlık ölçeğinin genelinden alınan puanların ortalamasının 1 çocuğu olan kadınlarda ($\bar{X}=3.88$; $SS=.69$) en yüksek olduğu, bunu sırasıyla 2 ve üzeri çocuğu olan kadınların ($\bar{X}=3.85$; $SS=.74$) ve çocuğu olmayan kadınların ($\bar{X}=3.71$; $SS=.63$) izlediği görülmüştür. Ancak maneviyata yönelik eğilim alt boyutunda 2 ve

üzeri çocuğu olan kadınların maneviyata yönelik eğilimlerinin daha yüksek (\bar{X} =3.80; SS=.89) olduğu bunu sırasıyla 1 çocuğu olan (\bar{X} =3.70; SS=.95) ve çocuğu olmayan kadınların (\bar{X} =3.58; SS=.79) izlediği söylenebilir. Maneviyata yönelik eğilimin 2 ve üzeri çocuğu olan kadınlarda daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Psikolojik sağlamlık ölçeğinin grup ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan anova testi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Çocuk sayısına göre kadınların bağışlayıcılıklarına ilişkin anova sonuçları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6
Çocuk Sayısına Göre Kadınların Bağışlayıcılıklarına İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

Değişimin Kaynağı	Toplam Kareler	sd	Kareler		F	p	D ²	Fark
			Orta.					
1. Bağışlamanın Erdemi	Grup İçi	8.489	2	4.244	8.602	.000**	.072	Ç0<Ç1
	Gr.Arası	110.035	223	.493				Ç0<Ç2
	Toplam	118.524	225					
2. Kin Tutma ve İntikam	Grup İçi	5.537	2	2.769	4.337	.014*	.037	Ç0<Ç2
	Gr.Arası	142.355	223	.638				
	Toplam	147.892	225					
3. Karamsar Olumsuzculuk	Grup İçi	5.282	2	2.641	4.204	.016*	.036	Ç0<Ç2
	Gr.Arası	140.102	223	.628				
	Toplam	145.384	225					
Bağışlayıcı Kişilik	Grup İçi	6.655	2	3.328	7.016	.001**	.059	Ç0<Ç1
	Gr.Arası	105.761	223	.474				Ç0<Ç2
	Toplam	112.416	225					

sd=2, 223; **p< .01, *p< .05; Ç0=Çocuk Yok, Ç1=1 Çocuk, Ç2= 2 ve Üzeri Çocuk

Bağışlayıcı kişilik ölçeği genelinde ortalamalar arasında anlamlı fark [$F_{(2,223)}=7.016$, $p<.01$, $D^2=.059$] belirlenmiştir. Farklılık, çocuğu olmayan kadınlar (\bar{X} =3.17; SS=.69) ile 1 çocuğu olan kadınlar (\bar{X} = 3.50; SS=.66) ve 2 ve üzeri çocuğu olan kadınlar (\bar{X} = 3.62; SS=.71) kategorisi arasında 2 ve üzeri çocuğu olan kadınlar lehinedir. Kadınların genel anlamda bağışlayıcılıkları, sahip olunan çocuk sayısı açısından farklılık göstermektedir. 2 ve üzeri çocuğu olan kadınların bağışlayıcı kişilik düzeyleri, çocuğu olmayan ve 1 çocuğu olan kadınların bağışlayıcı kişilik düzeylerinden daha yüksektir. Ancak istatistiksel farkın etki büyüklüğü (Eta Kare) düşüktür. Bu durumda, 2 ve üzeri çocuğa sahip olmanın genel bağışlayıcı kişilik düzeyindeki etkisi dikkate alınacak büyüklükte olmadığı söylenebilir.

Bağışlayıcı kişilik ölçeğinin bağışlamanın erdemi alt boyutunda ortalamalar arasında anlamlı fark [$F_{(2,223)}=8.602$, $p < .01$, $D^2=.072$] belirlenmiştir. Farklılık, çocuğu olmayan kadınlar ($\bar{X}=3.36$; $SS=.75$) ile 1 çocuğu olan kadınlar ($\bar{X}= 3.74$; $SS=.68$) ve 2 ve üzeri çocuğu olan kadınlar ($\bar{X}= 3.86$; $SS=.70$) kategorisi arasında 2 ve üzeri çocuğu olan kadınlar lehinedir.

Bağışlamanın erdemi alt boyutunda kadınların bağışlayıcılıkları, sahip olunan çocuk sayısı açısından farklılık göstermektedir. 2 ve üzeri çocuğu olan kadınlarda Bağışlamanın erdemi alt boyutu, çocuğu olmayan ve 1 çocuğu olan kadınlardan daha yüksektir. Ancak istatistiksel farkın etki büyüklüğü (Eta Kare) düşüktür. Bu durum, 2 ve üzeri çocuğa sahip olmanın bağışlayıcı kişilik ölçeğinin bağışlamanın erdemi alt boyutundaki etkisi, dikkate alınacak büyüklükte olmadığını göstermektedir.

Kin tutma ve intikam alt boyutunda ortalamalar arasında anlamlı fark [$F_{(2,223)}=4.337$, $p < .05$, $D^2=.037$] belirlenmiştir. Farklılık, çocuğu olmayan kadınlar ($\bar{X}=3.35$; $SS=.74$) ile 1 çocuğu olan kadınlar ($\bar{X}= 3.64$; $SS=.79$) ve 2 ve üzeri çocuğu olan kadınlar ($\bar{X}= 3.76$; $SS=.83$) kategorisi arasında 2 ve üzeri çocuğu olan kadınlar lehinedir. Kin tutma ve intikam alt boyutunda kadınların bağışlayıcılıkları, sahip olunan çocuk sayısı açısından farklılık göstermektedir. 2 ve üzeri çocuğu olan kadınlarda Kin tutma ve intikam alt boyutu, çocuğu olmayan ve 1 çocuğu olan kadınlardan daha yüksektir. Ancak istatistiksel farkın etki büyüklüğü (Eta Kare) düşüktür. Bu durum, 2 ve üzeri çocuğa sahip olmanın bağışlayıcı kişilik ölçeğinin kin tutma ve intikam alt boyutundaki etkisi, dikkate alınacak büyüklükte olmadığını göstermektedir.

Karamsar olumsuzculuk alt boyutunda ortalamalar arasında anlamlı fark [$F_{(2,223)}=4.204$, $p < .05$, $D^2=.016$] belirlenmiştir. Farklılık, çocuğu olmayan kadınlar ($\bar{X}=2.77$; $SS=.79$) ile 1 çocuğu olan kadınlar ($\bar{X}= 3.05$; $SS=.77$) ve 2 ve üzeri çocuğu olan kadınlar ($\bar{X}= 3.17$; $SS=.81$) kategorisi arasında 2 ve üzeri çocuğu olan kadınlar lehinedir. Karamsar olumsuzculuk alt boyutunda kadınların bağışlayıcılıkları, sahip olunan çocuk sayısı açısından farklılık göstermektedir. 2 ve üzeri çocuğu olan kadınlarda karamsar olumsuzculuk alt boyutu, çocuğu olmayan kadınlardan daha yüksektir. Ancak istatistiksel farkın etki büyüklüğü (Eta Kare) düşüktür. Bu durum, 2 ve üzeri çocuğa sahip olmanın bağışlayıcı kişilik ölçeğinin karamsar olumsuzculuk alt boyutundaki etkisi, dikkate alınacak büyüklükte olmadığını söyleyebilir.

Çocuk sayısına göre kadınların bağışlayıcılıklarına ilişkin betimsel analiz sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7
Çocuk Sayısına Göre Kadınların Bağışlayıcılıklarına İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları

Değişkenler	Çocuk Yok (n=49)		1 Çocuk (n=72)		2 ve Üzeri Çocuk (n=105)	
	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS
1. Bağışlamanın Erdemi	3.36	.75	3.74	.68	3.86	.70
2. Kin Tutma ve İntikam	3.35	.74	3.64	.79	3.76	.83
3. Karamsar Olumsuzculuk	2.77	.79	3.05	.77	3.17	.81
Bağışlayıcı Kişilik	3.17	.69	3.50	.66	3.62	.71

Bağışlayıcı kişilik ölçeğinin bağışlamanın erdemi alt boyutunda en yüksek aritmetik ortalamayı 2 ve üzeri çocuğu olan kadınların (\bar{X} =3.86; SS=.70) oluşturduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla 1 çocuğu olan (\bar{X} =3.74; SS=.68) ve çocuğu olmayan kadınların (\bar{X} =3.36; SS=.75) izlediği görülmektedir. Kin tutma ve intikam alt boyutundan alınan puanların ortalaması 2 ve üzeri çocuğu olan kadınlarda (\bar{X} =3.76; SS=.83), 1 çocuğu olan kadınlarda (\bar{X} =3.64; SS=.79), çocuğu olmayan kadınlarda ise (\bar{X} =3.35; SS=.74) olarak bulunmuştur.

Bağışlayıcı kişilik ölçeğinin kin tutma ve intikam alt boyutunda 2 ve üzeri çocuğu olan kadınların aritmetik ortalamalarının, 1 çocuğu olanlara ve çocuğu olmayanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Karamsar olumsuzculuk alt boyutundan alınan puanların ortalamasının 2 ve üzeri çocuğu olan kadınlarda (\bar{X} =3.17; SS=.81), 1 çocuğu olan kadınlarda (\bar{X} =3.05; SS=.77) ve çocuğu olmayan kadınlarda (\bar{X} =2.77; SS=.79) olarak bulunmuştur.

Karamsar olumsuzculuğun, 2 ve üzeri çocuğu olan kadınlarda daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bağışlayıcı kişilik ölçeğinin genelinde en yüksek aritmetik ortalamaya 2 ve üzeri çocuğu olan kadınların (\bar{X} =3.62; SS=.71), sırasıyla 1 çocuğu olan (\bar{X} =3.50; SS=.66) ve çocuğu olmayan kadınların (\bar{X} =3.17; SS=.69) sahip olduğu görülmektedir.

Bağışlayıcı kişilik ölçeğinin genelinde ve bağışlamanın erdemi, kin tutma ve intikam ve karamsar olumsuzculuk alt boyutlarında 2 ve üzeri çocuğa sahip olan kadınların en yüksek aritmetik ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Bağışlayıcı

kişilik ölçeğinin grup ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan anova testi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Çocuk sayısına göre kadınların psikolojik iyi oluşlarına ilişkin anova sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8
Çocuk Sayısına Göre Kadınların Psikolojik İyi Oluşlarına İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

	Değişimin Kaynağı	Toplam		Kareler		p
		Kareler	sd	Orta.	F	
1. Özerklik	Grup İçi	1.812	2	.906	1.463	.234
	Gruplar Arası	138.089	223	.619		
	Toplam	139.901	225			
2. Çevresel Hâkimiyet	Grup İçi	.048	2	.024	.031	.969
	Gruplar Arası	171.454	223	.769		
	Toplam	171.502	225			
3. Bireysel Gelişim	Grup İçi	.382	2	.191	.274	.760
	Gruplar Arası	155.324	223	.697		
	Toplam	155.707	225			
4. Diğerleriyle Olumlu İlişkiler	Grup İçi	.081	2	.040	.043	.958
	Gruplar Arası	210.083	223	.942		
	Toplam	210.164	225			
5. Yaşam Amaçları	Grup İçi	.953	2	.476	.577	.563
	Gruplar Arası	184.207	223	.826		
	Toplam	185.160	225			
6. Öz Kabul	Grup İçi	.761	2	.380	.384	.682
	Gruplar Arası	221.136	223	.992		
	Toplam	221.897	225			
Psikolojik İyi Oluş	Grup İçi	.378	2	.189	.329	.720
	Gruplar Arası	128.419	223	.576		
	Toplam	128.798	225			

Tablo 8 değerleri incelendiğinde psikolojik iyi oluş ölçeğinin genelinde ve alt boyutlarında ortalamalar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p > .05$).

Çocuk sayısına göre kadınların psikolojik iyi oluşlarına ilişkin betimsel analiz sonuçları Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9
Çocuk Sayısına Göre Kadınların Psikolojik İyi Oluşlarına İlişkin Betimsel Analiz
Sonuçları

Değişkenler	Çocuk Yok (n=49)		1 Çocuk (n=72)		2 ve Üzeri Çocuk (n=105)	
	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS
1. Özerklik	4.39	.82	4.33	.75	4.18	.79
2. Çevresel Hâkimiyet	4.35	.80	4.39	.95	4.38	.86
3. Bireysel Gelişim	4.54	.84	4.57	.88	4.48	.80
4. Diğerleriyle Olumlu İlişkiler	4.52	.84	4.56	1.04	4.52	.98
5. Yaşam Amaçları	4.37	.82	4.51	.96	4.38	.91
6. Öz Kabul	4.05	.93	4.04	1.06	3.93	.98
Psikolojik İyi Oluş	4.37	.70	4.40	.80	4.31	.75

Psikolojik iyi oluş ölçeğinin özerklik (\bar{X} =4.39; SS=.82) ve öz kabul (\bar{X} =4.05; SS=.93) alt boyutlarında en yüksek aritmetik ortalamaya çocuğu olmayan kadınların sahip olduğu görülmektedir. Çocuğu olmayan kadınların özerklik ve öz kabullerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Özerklik alt boyutunda 1 çocuğu olan kadınların (\bar{X} =4.33; SS=.75), 2 ve üzerinde çocuğu olan kadınların (\bar{X} =4.18; SS=.79) aritmetik ortalamaya sahip olduğu söylenebilir. Psikolojik iyi oluş ölçeğinin öz kabul alt boyutunda çocuğu olmayan kadınların en yüksek aritmetik ortalamaya (\bar{X} =4.05; SS=.93) sahip olduğunu, bunu sırasıyla 1 çocuğu olan kadınların (\bar{X} =4.04; SS=1.06) ve en düşük aritmetik ortalamayla (\bar{X} =3.93; SS=.98) 2 ve üzeri çocuğa sahip olanların oluşturduğunu söyleyebiliriz.

Çevresel hâkimiyet alt boyutundan alınan puanların ortalaması 1 çocuğu olan kadınlarda (\bar{X} =4.39; SS=.95), 2 ve üzeri çocuğu olan kadınlarda (\bar{X} =4.38; SS=.86) ve çocuğu olmayan kadınlarda ise (\bar{X} =4.35; SS=.80) olarak bulunmuştur. Psikolojik iyi oluş ölçeğinin çevresel hâkimiyet alt boyutunda 1 çocuğu olan kadınların aritmetik ortalamalarının, 2 ve üzeri çocuğu olanlara ve çocuğu olmayanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bireysel gelişim alt boyutundan alınan puanların ortalamasının 1 çocuğu olan kadınlarda (\bar{X} =4.57; SS=.88), çocuğu olmayan kadınlarda (\bar{X} =4.54; SS=.84) ve 2 ve üzeri çocuğu olan kadınlarda (\bar{X} =4.48; SS=.80) olarak bulunmuştur. Bireysel gelişim alt boyutuna ait aritmetik ortalamasının, 1 çocuğu olan kadınlarda daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Çocuğu olmayan kadınların (\bar{X} =4.54; SS=.84) ve 2 ve üzerinde çocuğu olan kadınların (\bar{X} =4.48; SS=.80) ortalamalarının daha düşük olduğu görülmektedir.

Diğerleriyle olumlu ilişkiler alt boyutundan alınan puanların ortalamasının 1 çocuğu olan kadınlarda ($\bar{X}=4.56$; $SS=1.04$), çocuğu olmayan kadınlarda ($\bar{X}=4.52$; $SS=.84$) ve 2 ve üzeri çocuğu olan kadınlarda ($\bar{X}=4.52$; $SS=.98$) olarak bulunmuştur. Diğerleriyle olumlu ilişkiler alt boyutuna ait aritmetik ortalamasının, 1 çocuğu olan kadınlarda daha yüksek olduğu belirlenmiştir. 2 ve üzeri çocuğu olan ($\bar{X}=4.52$; $SS=.98$) ve çocuğu olmayan kadınların ($\bar{X}=4.52$; $SS=.84$) aritmetik ortalamalarının daha düşük olduğu görülmektedir. Yaşam amaçları alt boyutundan alınan puanların ortalaması 1 çocuğu olan kadınlarda ($\bar{X}=4.51$; $SS=.96$), 2 ve üzeri çocuğu olan kadınlarda ($\bar{X}=4.38$; $SS=.91$), çocuğu olmayan kadınlarda ise ($\bar{X}=4.37$; $SS=.82$) olarak bulunmuştur. Sahip olunan çocuk sayısına göre, psikolojik iyi oluş ölçeğinin yaşam amaçları alt boyutunda 1 çocuğu olan kadınların yaşam amaçlarının çocuğu olmayanlara ve 2 ve üzeri çocuğu olanlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. 2 ve üzeri çocuğu olan kadınların ($\bar{X}=4.38$; $SS=.91$) ve çocuğu olmayan kadınların ($\bar{X}=4.37$; $SS=.82$) daha düşük aritmetik ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

Psikolojik iyi oluş ölçeğinin genelinden alınan puanların ortalamasının 1 çocuğu olan kadınlarda ($\bar{X}=4.40$; $SS=.80$) en yüksek olduğu, bunu sırasıyla çocuğu olmayan kadınların ($\bar{X}=4.37$; $SS=.70$) ve 2 ve üzeri çocuğu olan kadınların ($\bar{X}=4.31$; $SS=.75$) izlediği görülmüştür. Psikolojik iyi oluş ölçeğinin grup ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan anova testi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

3.3. Katılımcıların Gelirlerinin Olup Olmamasına ve Şiddete Maruz Kalma Durumlarına Göre Psikolojik Sağlamlıkları, Bağışlayıcılıkları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeylerindeki Farklılıklara İlişkin Bulgular

Kadınların psikolojik sağlamlıkları, bağışlayıcılıkları ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin geliri olma ve şiddete uğrama değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla iki yönlü varyans analizi yapılmıştır. Ayrıca şiddete uğrama ve gelir durumuna göre gruplar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla geliri olma ve şiddete maruz kalma durumlarına göre kadınların psikolojik sağlamlık, bağışlayıcılık ve psikolojik iyi oluşlarına yönelik iki yönlü varyans analizi yapılmış ve sonuçları Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10
Kadınların Geliri Olma ve Şiddete Maruz Kalma Durumlarına Göre Psikolojik
Sağlamlıkları, Bağışlayıcılıkları ve Psikolojik İyi Oluşlarına İlişkin İki Yönlü
ANOVA Testi Sonuçları

DEĞİŞKEN	Kaynak	Kareler		Kareler		F	p	Fark
		Toplamı	Sd	Ortalaması				
Kararlılık ve Kişisel Yetenek	Şiddet	3.212	1	3.212	5.307	.022*	şg>Şg	
	Gelir	.111	1	.111	.184	.669		
	ŞiddetxGelir	1.383	1	1.383	2.285	.132		
	Hata	134.365	222	.605				
	Toplam	3723.499	226					
Olumsuz Duyguya Dayanıklılık	Şiddet	3.682	1	3.682	5.709	.018*	şG>Şg	
	Gelir	.462	1	.462	.716	.398		
	ŞiddetxGelir	1.103	1	1.103	1.710	.192		
	Hata	143.178	222	.645				
	Toplam	3005.792	226					
Maneviyata Yönelik Eğilim	Şiddet	5.111	1	5.111	6.574	.011*	şG>Şg	
	Gelir	.946	1	.946	1.217	.271		
	ŞiddetxGelir	.421	1	.421	.541	.463		
	Hata	172.583	222	.777				
	Toplam	3306.106	226					
Psikolojik Sağlamlık	Şiddet	1.799	1	1.799	3.739	.054		
	Gelir	.011	1	.011	.024	.878		
	ŞiddetxGelir	.849	1	.849	1.764	.185		
	Hata	106.830	222	.481				
	Toplam	3427.230	226					
Bağışlamanın Erdemi	Şiddet	4.789	1	4.789	9.418	.002**	şG>Şg	
	Gelir	.266	1	.266	.523	.470		
	ŞiddetxGelir	.155	1	.155	.305	.581		
	Hata	112.886	222	.508				
	Toplam	3232.796	226					
Kin Tutma ve İntikam	Şiddet	5.071	1	5.071	8.030	.005**	şG>ŞG	
	Gelir	.331	1	.331	.524	.470		
	ŞiddetxGelir	.192	1	.192	.303	.582		
	Hata	140.181	222	.631				
	Toplam	3131.341	226					
Karamsar Olumsuzculuk	Şiddet	1.597	1	1.597	2.488	.116		
	Gelir	.026	1	.026	.041	.840		
	ŞiddetxGelir	.011	1	.011	.017	.897		
	Hata	142.508	222	.642				
	Toplam	2243.828	226					
Bağışlayıcı Kişilik	Şiddet	3.669	1	3.669	7.576	.006**	şG>ŞG	
	Gelir	.102	1	.102	.210	.647		
	ŞiddetxGelir	.001	1	.001	.002	.965		
	Hata	107.503	222	.484				
	Toplam	2856.826	226					

DEĞİŞKEN	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
Özerklik	Şiddet	8.209	1	8.209	14.032	.000**	şG>ŞG
	Gelir	.201	1	.201	.344	.558	şG>Şg
	ŞiddetxGelir	.604	1	.604	1.032	.311	
	Hata	129.871	222	.585			
	Toplam	4266.594	226				
Çevresel Hâkimiyet	Şiddet	15.357	1	15.357	22.533	.000**	şG>ŞG
	Gelir	.093	1	.093	.136	.713	şG>Şg
	ŞiddetxGelir	1.867	1	1.867	2.740	.099	şg>ŞG
	Hata	151.302	222	.682			şg>Şg
	Toplam	4504.479	226				
Bireysel Gelişim	Şiddet	12.575	1	12.575	19.962	.000**	şg>ŞG
	Gelir	.239	1	.239	.380	.538	şg>Şg
	ŞiddetxGelir	2.663	1	2.663	4.227	.041*	şG>Şg
	Hata	139.848	222	.630			
	Toplam	4782.610	226				
Diğerleriyle Olumlu İlişkiler	Şiddet	35.360	1	35.360	47.680	.000**	şG>ŞG
	Gelir	.694	1	.694	.936	.334	şG>Şg
	ŞiddetxGelir	9.832	1	9.832	13.257	.000**	şg>ŞG
	Hata	164.640	222	.742			şg>Şg
	Toplam	4852.192	226				şg>ŞG
Yaşam Amaçları	Şiddet	24.545	1	24.545	34.649	.000**	şG>Şg
	Gelir	1.383	1	1.383	1.952	.164	şG>ŞG
	ŞiddetxGelir	3.330	1	3.330	4.701	.031*	şg>Şg
	Hata	157.261	222	.708			şg>ŞG
	Toplam	4599.777	226				
Öz kabul	Şiddet	34.037	1	34.037	44.269	.000**	şG>Şg
	Gelir	.026	1	.026	.033	.855	şG>ŞG
	ŞiddetxGelir	6.818	1	6.818	8.867	.003**	şG>Şg
	Hata	170.684	222	.769			şg>ŞG
	Toplam	3818.459	226				şg>Şg
Psikolojik İyi Oluş	Şiddet	20.331	1	20.331	43.964	.000**	şG>Şg
	Gelir	.246	1	.246	.532	.467	şG>ŞG
	ŞiddetxGelir	3.635	1	3.635	7.861	.005**	şg>Şg
	Hata	102.661	222	.462			şg>ŞG
	Toplam	4404.752	226				

*p< .05; **p<.01;

ŞG=Şiddete uğrayan ve Geliri olan; Şg=Şiddete uğrayan ve geliri olmayan;

şG=şiddete uğramayan ve Geliri olan; şg=Şiddete uğramayan ve geliri olmayan.

Tablo 10 değerlerine göre psikolojik sağlamlık ölçeğinin kararlılık ve kişisel yetenek alt boyutunda şiddete maruz kalma ve geliri olmanın ortak etkisinin anlamlı olmadığı [$F_{(1,226)}= 2.285, p> .05$] görülmektedir. Kadınların şiddete maruz kalma durumları kararlılık ve kişisel yetenek alt boyutu üzerinde anlamlı bir fark [$F_{(1,226)}= 5.307, p< .05$] oluştururken, gelir durumlarına göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır [$F_{(1,226)}= .184, p> .05$].

Post-Hoc testi sonucunda şiddete uğramayan ve geliri olmayan kadınların kadınların, şiddete uğrayan ve geliri olmayan kadınlara göre kararlılık ve kişisel yetenek alt boyutu ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Psikolojik sağlamlık ölçeğinin olumsuz duyguya dayanıklılık alt boyutunda şiddete maruz kalma ve geliri olmanın ortak etkisinin anlamlı olmadığı [$F_{(1,226)}=1.710$, $p > .05$] görülmektedir. Kadınların şiddete maruz kalma durumları olumsuz duyguya dayanıklılık alt boyutu üzerinde anlamlı bir fark [$F_{(1,226)}=5.709$, $p < .05$] oluştururken, gelir durumlarına göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır [$F_{(1,226)}= .716$, $p > .05$]. Post-Hoc testi sonucunda şiddete uğramayan ve geliri olan kadınların, şiddete uğrayan ve geliri olmayan kadınlara göre olumsuz duyguya dayanıklılık alt boyutu ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Psikolojik sağlamlık ölçeğinin maneviyata yönelik eğilim alt boyutunda şiddete maruz kalma ve geliri olmanın ortak etkisinin anlamlı olmadığı [$F_{(1,226)}= .541$, $p > .05$] görülmektedir. Kadınların şiddete maruz kalma durumları maneviyata yönelik eğilim alt boyutu üzerinde anlamlı bir fark [$F_{(1,226)}= 6.574$, $p < .05$] oluştururken, gelir durumlarına göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır [$F_{(1,226)}= 1.217$, $p > .05$]. Post-Hoc testi sonucunda şiddete uğramayan ve geliri olan kadınların, şiddete uğrayan ve geliri olmayan kadınlara göre maneviyata yönelik eğilim alt boyutu ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Kadınların şiddet görme durumları psikolojik sağlamlık ölçeğinin geneli üzerinde anlamlı bir fark [$F_{(1,226)}= 3.739$, $p > .05$] oluşturmazken, gelir durumlarına göre de anlamlı bir farklılık oluşturmamaktadır [$F_{(1,226)}=.024$, $p > .05$]. Psikolojik sağlamlık ölçeğinin genelinde şiddete maruz kalma ve geliri olmanın ortak etkisinin anlamlı olmadığı [$F_{(1,226)}= 1.764$, $p > .05$] görülmektedir.

Bağışlayıcı kişilik ölçeğinin bağışlamanın erdemi alt boyutunda şiddete maruz kalma ve geliri olmanın ortak etkisinin anlamlı olmadığı [$F_{(1,226)}= .305$, $p > .05$] görülmektedir. Kadınların şiddete maruz kalma durumları bağışlamanın erdemi alt boyutu üzerinde anlamlı bir fark [$F_{(1,226)}= 9.418$, $p < .01$] oluştururken, gelir durumlarına göre anlamlı bir fark oluşturmamaktadır [$F_{(1,226)}= .523$, $p > .05$]. Şiddete maruz kalma ve geliri olmanın ortak etkisinin anlamlı olmadığı [$F_{(1,226)}= .305$, $p > .05$] görülmektedir. Post-Hoc testi sonucunda şiddete uğramayan ve geliri olan kadınların, şiddete uğrayan

ve geliri olmayan kadınlara göre bağışlamanın erdemi alt boyutu ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Bağışlayıcı kişilik ölçeğinin kin tutma ve intikam alt boyutunda şiddete maruz kalma ve geliri olmanın ortak etkisinin anlamlı olmadığı [$F_{(1,226)} = .303$, $p > .05$] görülmektedir. Kadınların şiddete maruz kalma durumları kin tutma ve intikam alt boyutu üzerinde anlamlı bir fark [$F_{(1,226)} = 8.030$, $p < .01$] oluştururken, gelir durumlarına göre anlamlı bir fark oluşturmamaktadır [$F_{(1,226)} = .524$, $p > .05$]. Post-Hoc testi sonucunda şiddete uğramayan ve geliri olan kadınların, şiddete uğrayan ve geliri olan kadınlara göre kin tutma ve intikam alt boyutu ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Bağışlayıcı kişilik ölçeğinin karamsar olumsuzluk alt boyutunda şiddete maruz kalma ve geliri olmanın ortak etkisinin anlamlı olmadığı [$F_{(1,226)} = .017$, $p > .05$] görülmektedir. Kadınların şiddete maruz kalma durumları karamsar olumsuzluk alt boyutu üzerinde anlamlı bir fark [$F_{(1,226)} = 2.488$, $p > .05$] oluşturmazken, gelir durumlarına göre de anlamlı bir fark oluşturmamaktadır [$F_{(1,226)} = .041$, $p > .05$].

Bağışlayıcı kişilik ölçeğinin genelinde şiddete maruz kalma ve geliri olmanın ortak etkisinin anlamlı olmadığı [$F_{(1,226)} = .002$, $p > .05$] görülmektedir. Kadınların şiddete maruz kalma durumları bağışlayıcı kişilik ölçeğinin genelinde anlamlı bir fark [$F_{(1,226)} = 7.576$, $p < .01$] oluştururken, gelir durumlarına göre anlamlı bir fark oluşturmamaktadır [$F_{(1,226)} = .210$, $p > .05$]. Post-Hoc testi sonucunda şiddete uğramayan ve geliri olan kadınların, şiddete uğrayan ve geliri olan kadınlara göre bağışlayıcı kişilik ölçeğinin genelindeki ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Psikolojik iyi oluş ölçeğinin özerklik alt boyutunda şiddete maruz kalma ve geliri olmanın ortak etkisinin anlamlı olmadığı [$F_{(1,226)} = 1.032$, $p > .05$] görülmektedir. Kadınların şiddete maruz kalma durumları özerklik alt boyutu üzerinde anlamlı bir fark [$F_{(1,226)} = 14.032$, $p < .01$] oluştururken, gelir durumlarına göre anlamlı bir fark oluşturmamaktadır [$F_{(1,226)} = .344$, $p > .05$]. Post-Hoc testi sonucunda şiddete uğramayan ve geliri olan kadınların, şiddete uğrayan ve geliri olan kadınlara göre özerklik alt boyutu ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte şiddete uğramayan ve geliri olan kadınların, şiddete uğrayan ve geliri olmayan kadınlara göre özerklik alt boyutu ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Psikolojik iyi oluş ölçeğinin çevresel hâkimiyet alt boyutunda şiddete maruz kalma ve geliri olmanın ortak etkisinin anlamlı olmadığı [$F_{(1,226)}= 2.740, p> .05$] görülmektedir. Kadınların şiddete maruz kalma durumları çevresel hâkimiyet alt boyutu üzerinde anlamlı bir fark [$F_{(1,226)}= 22.533, p< .01$] oluştururken, gelir durumlarına göre anlamlı bir fark oluşturmamaktadır [$F_{(1,226)}= .136, p> .05$]. Post-Hoc testi sonucunda şiddete uğramayan ve geliri olan kadınların, şiddete uğrayan ve geliri olan kadınlar ile şiddete uğrayan ve geliri olmayan kadınlara göre çevresel hâkimiyet alt boyutu ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Şiddete uğramayan ve geliri olmayan kadınların, şiddete uğrayan ve geliri olan kadınlara göre çevresel hâkimiyet alt boyutu ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Şiddete uğramayan ve geliri olmayan kadınların, şiddete uğrayan ve geliri olmayan kadınlara göre çevresel hâkimiyet alt boyutu ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Psikolojik iyi oluş ölçeğinin bireysel gelişim alt boyutunda şiddete maruz kalma ve geliri olmanın ortak etkisinin anlamlı olduğu [$F_{(1,226)}= 4.227, p< .05$] görülmektedir. Kadınların şiddete maruz kalma durumları Bireysel Gelişim alt boyutu üzerinde anlamlı bir fark [$F_{(1,226)}= 19.962, p< .01$] oluştururken, gelir durumlarına göre anlamlı bir fark oluşturmamaktadır [$F_{(1,226)}= .380, p> .05$].

Post-Hoc testi sonucunda şiddete uğramayan ve geliri olmayan kadınların, şiddete uğrayan ve geliri olan kadınlar ile şiddete uğrayan ve geliri olmayan kadınlara göre bireysel gelişim alt boyutu ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Şiddete uğramayan ve geliri olan kadınların ise şiddete uğrayan ve geliri olmayan kadınlara göre bireysel gelişim alt boyutu ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Psikolojik iyi oluş ölçeğinin diğerleriyle olumlu ilişkiler alt boyutunda şiddete maruz kalma ve geliri olmanın ortak etkisinin anlamlı olduğu [$F_{(1,226)}= 13.257, p< .01$] görülmektedir. Kadınların şiddete maruz kalma durumları diğerleriyle olumlu ilişkiler alt boyutu üzerinde anlamlı bir fark [$F_{(1,226)}= 47.680, p< .01$] oluştururken, gelir durumlarına göre anlamlı bir fark oluşturmamaktadır [$F_{(1,226)}= .936, p> .05$].

Post-Hoc testi sonucunda şiddete uğramayan ve geliri olan kadınların, şiddete uğrayan ve geliri olan ve olmayanlara göre diğerleriyle olumlu ilişkiler alt boyutu ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Şiddete uğramayan ve geliri olmayan kadınların ise şiddete uğrayan ve geliri olan ve olmayan kadınlara göre

diğerleriyle olumlu ilişkiler alt boyutu ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Şiddete uğramayan ve geliri olmayan kadınların, şiddete uğramayan ve geliri olan kadınlara göre diğerleriyle olumlu ilişkiler alt boyutu ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Psikolojik iyi oluş ölçeğinin yaşam amaçları alt boyutunda şiddete maruz kalma ve geliri olmanın ortak etkisinin anlamlı olduğu [$F_{(1,226)}= 4.701, p < .05$] görülmektedir. Kadınların şiddete maruz kalma durumları yaşam amaçları alt boyutu üzerinde anlamlı bir fark [$F_{(1,226)}= 34.649, p < .01$] oluştururken, gelir durumlarına göre anlamlı bir fark oluşturmamaktadır [$F_{(1,226)}= 1.952, p > .05$]. Post-Hoc testi sonucunda şiddete uğramayan ve geliri olan kadınların, şiddete uğrayan ve geliri olan kadınlar ile şiddete uğrayan ve geliri olmayan kadınlara göre yaşam amaçları alt boyutu ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Şiddete uğramayan ve geliri olmayan kadınların, şiddete uğrayan ve geliri olan ve olmayan kadınlara göre yaşam amaçları alt boyutu ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Psikolojik iyi oluş ölçeğinin öz kabul alt boyutunda şiddete maruz kalma ve geliri olmanın ortak etkisinin anlamlı olduğu [$F_{(1,226)}= 8.867, p < .01$] görülmektedir. Kadınların şiddete maruz kalma durumları yaşam amaçları alt boyutu üzerinde anlamlı bir fark [$F_{(1,226)}= 44.269, p < .01$] oluştururken, gelir durumlarına göre anlamlı bir fark oluşturmamaktadır [$F_{(1,226)}= .033, p > .05$]. Post-Hoc testi sonucunda şiddete uğramayan ve geliri olan kadınların, şiddete uğrayan ve geliri olan kadınlar ile şiddete uğrayan ve geliri olmayan kadınlara göre öz kabul alt boyutu ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Şiddete uğramayan ve geliri olmayan kadınların, şiddete uğrayan ve geliri olan kadınlar ile şiddete uğrayan ve geliri olmayan kadınlara göre öz kabul alt boyutu ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Kadınların şiddete maruz kalma durumları psikolojik iyi oluş ölçeğinin geneli üzerinde anlamlı bir fark [$F_{(1,226)}= 43.964, p < .01$] oluştururken, gelir durumlarına göre anlamlı bir fark oluşturmamaktadır [$F_{(1,226)}= .532, p > .05$]. Psikolojik iyi oluş ölçeğinin genelinde şiddete maruz kalma ve geliri olmanın ortak etkisinin anlamlı olduğu [$F_{(1,226)}= 7.861, p < .01$] görülmektedir.

Post-Hoc testi sonucunda şiddete uğramayan ve geliri olan kadınların, şiddete uğrayan ve geliri olan kadınlar ile şiddete uğrayan ve geliri olmayan kadınlara göre psikolojik iyi oluş ölçeğinin genelindeki ortalamalarının daha yüksek olduğu

görülmektedir. Şiddete uğramayan ve geliri olmayan kadınların, şiddete uğrayan ve geliri olan ve olmayan kadınlara göre psikolojik iyi oluş ölçeğinin genelindeki ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Gelir ve şiddete maruz kalma durumlarına bağlı olarak kadınların psikolojik sağlamlıkları, bağışlayıcılıkları ve psikolojik iyi oluşlarına ilişkin betimsel analiz sonuçları Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11
Gelirlerinin Olup Olmamasına ve Şiddete Maruz Kalma Durumlarına Bağlı Olarak Kadınların Psikolojik Sağlamlık, Bağışlayıcılık ve Psikolojik İyi Oluş Düzeylerine İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları

DEĞİŞKENLER	Geliri Var				Geliri Yok			
	Şiddete maruz kalan (n=52)		Şiddete maruz kalmayan (n=82)		Şiddete maruz kalan (n=77)		Şiddete maruz kalmayan (n=15)	
	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS
Kararlılık ve Kişisel Yetenek	3.97	.74	4.07	.80	3.83	.83	4.32	.41
Olumsuz Duyguya Dayanıklılık	3.59	.85	3.73	.73	3.30	.87	3.79	.61
Maneviyata Yönelik Eğilim	3.87	.83	3.60	.85	3.82	.96	3.33	.79
Psikolojik Sağlamlık	3.85	.67	3.92	.66	3.68	.77	4.06	.41
Bağışlamanın Erdemi	3.57	.78	3.87	.77	3.59	.64	4.02	.43
Kin Tutma ve İntikam	3.38	.90	3.83	.82	3.55	.70	3.85	.70
Karamsar Olumsuzculuk	2.96	.88	3.18	.88	2.95	.66	3.14	.68
Bağışlayıcı Kişilik	3.33	.80	3.64	.78	3.38	.55	3.70	.52
Özerklik	4.13	.82	4.48	.85	4.07	.66	4.68	.58
Çevresel Hâkimiyet	4.24	.79	4.66	.85	4.06	.87	4.94	.51
Bireysel Gelişim	4.43	.75	4.75	.84	4.24	.80	5.10	.64
Diğerleriyle Olumlu İlişkiler	4.42	.76	4.89	.98	4.03	.85	5.55	.43
Yaşam Amaçları	4.20	.88	4.72	.94	4.09	.73	5.22	.61
Öz kabul	3.89	.93	4.43	.95	3.43	.83	4.83	.36
Psikolojik İyi Oluş	4.22	.68	4.65	.78	3.98	.60	5.05	.41

Tablo 11’de geliri olma ve şiddete maruz kalma durumlarına göre kadınların psikolojik sağlamlık, bağışlayıcılık ve psikolojik iyi oluş düzeylerine ilişkin betimsel analiz sonuçları incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Psikolojik sağlamlık ölçeğinin;

Kararlılık ve kişisel yetenek alt boyutunda en yüksek aritmetik ortalamaya şiddete maruz kalmayan geliri olmayan (\bar{X} =4.32; SS=.41) kadınların sahip olduğu, bu grubu sırasıyla şiddete maruz kalmayan geliri olan (\bar{X} =4.07; SS=.80) kadınlar, şiddete

maruz kalan geliri olan ($\bar{X}=3.97$; $SS=.74$) kadınlar ve şiddete maruz kalan geliri olmayan ($\bar{X}=3.83$; $SS=.83$) kadınların,

Olumsuz duyguya dayanıklılık gösterme alt boyutunda en yüksek aritmetik ortalamayı şiddete maruz kalmayan geliri olmayan kadınların ($\bar{X}=3.79$; $SS=.61$) oluşturduğu, bu grubu sırasıyla şiddete maruz kalmayan geliri olan ($\bar{X}=3.73$; $SS=.73$), şiddete maruz kalan geliri olan ($\bar{X}=3.59$; $SS=.85$) ve şiddete maruz kalan geliri olmayan ($\bar{X}=3.30$; $SS=.87$) kadınların,

Maneviyata yönelik eğilim alt boyutunda en yüksek aritmetik ortalamayı şiddete maruz kalan geliri olan kadınların ($\bar{X}=3.87$; $SS=.83$) oluşturduğu, bu grubu sırasıyla şiddete maruz kalan geliri olmayan ($\bar{X}=3.82$; $SS=.96$), şiddete maruz kalmayan geliri olan ($\bar{X}=3.60$; $SS=.85$) ve şiddete maruz kalmayan geliri olmayan ($\bar{X}=3.33$; $SS=.79$) kadınların,

Genelinde ise en yüksek aritmetik ortalamayı şiddete maruz kalmayan geliri olmayan kadınların ($\bar{X}=4.06$; $SS=.41$) oluşturduğu, bu grubu sırasıyla şiddete maruz kalmayan geliri olan ($\bar{X}=3.92$; $SS=.66$), şiddete maruz kalan geliri olan ($\bar{X}=3.85$; $SS=.67$) ve şiddete maruz kalan geliri olmayan ($\bar{X}=3.68$; $SS=.77$) kadınların izlediği görülmektedir.

Bağışlayıcı kişilik ölçeğinin;

Bağışlamanın erdemi alt boyutunda en yüksek aritmetik ortalamaya şiddete maruz kalmayan geliri olmayan kadınların ($\bar{X}=4.02$; $SS=.43$) sahip olduğu, bu grubu sırasıyla şiddete maruz kalmayan geliri olan ($\bar{X}=3.87$; $SS=.77$), şiddete maruz kalan geliri olmayan ($\bar{X}=3.59$; $SS=.64$) ve şiddete maruz kalan geliri olan ($\bar{X}=3.57$; $SS=.78$) kadınların,

Kin tutma ve intikam alt boyutunda en yüksek aritmetik ortalamaya şiddete maruz kalmayan geliri olmayan kadınların ($\bar{X}=3.85$; $SS=.70$) sahip olduğu, bu grubu sırasıyla şiddete maruz kalmayan geliri olan ($\bar{X}=3.83$; $SS=.82$), şiddete maruz kalan geliri olmayan ($\bar{X}=3.55$; $SS=.70$) ve şiddete maruz kalan geliri olan ($\bar{X}=3.38$; $SS=.90$) kadınların,

Karamsar olumsuzculuk alt boyutunda en yüksek aritmetik ortalamaya şiddete maruz kalmayan geliri olan kadınların ($\bar{X}=3.18$; $SS=.88$) sahip olduğu, bu grubu sırasıyla şiddete maruz kalmayan geliri olmayan ($\bar{X}=3.14$; $SS=.68$), şiddete maruz kalan geliri olan ($\bar{X}=2.96$; $SS=.88$) ve şiddete maruz kalan geliri olmayan ($\bar{X}=2.95$; $SS=.66$) kadınların,

Genelinde ise en yüksek aritmetik ortalamayı şiddete maruz kalmayan geliri olmayan kadınların ($\bar{X}=3.70$; $SS=.52$) oluşturduğu, bu grubu sırasıyla şiddete maruz kalmayan geliri olan ($\bar{X}=3.64$; $SS=.78$), şiddete maruz kalan geliri olmayan ($\bar{X}=3.38$; $SS=.55$) ve şiddete maruz kalan geliri olan ($\bar{X}=3.33$; $SS=.80$) kadınların izlediği görülmektedir.

Psikolojik iyi oluş ölçeğinin;

Özerklik alt boyutunda en yüksek aritmetik ortalamaya şiddete maruz kalmayan geliri olmayan kadınların ($\bar{X}=4.68$; $SS=.58$) sahip olduğu, bu grubu sırasıyla şiddete maruz kalmayan geliri olan ($\bar{X}=4.48$; $SS=.85$), şiddete maruz kalan geliri olan ($\bar{X}=4.13$; $SS=.82$) ve şiddete maruz kalan geliri olmayan ($\bar{X}=4.07$; $SS=.66$) kadınların,

Çevresel hâkimiyet alt boyutunda en yüksek aritmetik ortalamaya şiddete maruz kalmayan geliri olmayan kadınların ($\bar{X}=4.94$; $SS=.51$) sahip olduğu, bu grubu sırasıyla şiddete maruz kalmayan geliri olan ($\bar{X}=4.66$; $SS=.85$), şiddete maruz kalan geliri olan ($\bar{X}=4.24$; $SS=.79$) ve şiddete maruz kalan geliri olmayan ($\bar{X}=4.06$; $SS=.87$) kadınların,

Bireysel gelişim alt boyutunda en yüksek aritmetik ortalamaya şiddete maruz kalmayan geliri olmayan kadınların ($\bar{X}=5.10$; $SS=.64$) sahip olduğu, bu grubu sırasıyla şiddete maruz kalmayan geliri olan ($\bar{X}=4.75$; $SS=.84$), şiddete maruz kalan geliri olan ($\bar{X}=4.43$; $SS=.75$) ve şiddete maruz kalan geliri olmayan ($\bar{X}=4.24$; $SS=.80$) kadınların,

Diğerleriyle olumlu ilişkiler alt boyutunda en yüksek aritmetik ortalamaya şiddete maruz kalmayan geliri olmayan kadınların ($\bar{X}=5.55$; $SS=.43$) sahip olduğu, bu grubu sırasıyla şiddete maruz kalmayan geliri olan ($\bar{X}=4.89$; $SS=.98$), şiddete maruz kalan geliri olan ($\bar{X}=4.42$; $SS=.76$) ve şiddete maruz kalan geliri olmayan ($\bar{X}=4.03$; $SS=.85$) kadınların,

Yaşam amaçları alt boyutunda en yüksek aritmetik ortalamaya şiddete maruz kalmayan geliri olmayan kadınların ($\bar{X}=5.22$; $SS=.61$) sahip olduğu, bu grubu sırasıyla şiddete maruz kalmayan geliri olan ($\bar{X}=4.72$; $SS=.94$), şiddete maruz kalan geliri olan ($\bar{X}=4.20$; $SS=.88$) ve şiddete maruz kalan geliri olmayan ($\bar{X}=4.09$; $SS=.73$) kadınların,

Öz kabul alt boyutunda en yüksek aritmetik ortalamaya şiddete maruz kalmayan geliri olmayan kadınların ($\bar{X}=4.83$; $SS=.36$) sahip olduğu, bu grubu sırasıyla şiddete maruz kalmayan geliri olan ($\bar{X}=4.43$; $SS=.95$), şiddete maruz kalan geliri olan ($\bar{X}=3.89$; $SS=.93$) ve şiddete maruz kalan geliri olmayan ($\bar{X}=3.43$; $SS=.83$) kadınların,

Genelinde ise en yüksek aritmetik ortalamaya şiddete maruz kalmayan geliri olmayan kadınların ($\bar{X}=5.05$; $SS=.41$) sahip olduğu, bu grubu sırasıyla şiddete maruz kalmayan geliri olan ($\bar{X}=4.65$; $SS=.78$), şiddete maruz kalan geliri olan ($\bar{X}=4.22$; $SS=.68$) ve şiddete maruz kalan geliri olmayan ($\bar{X}=3.98$; $SS=.60$) kadınların izlediği görülmektedir.

3.4. Katılımcıların Yaşına ve Şiddete Maruz Kalma Durumlarına Göre Psikolojik Sağlamlıkları, Bağışlayıcılıkları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeylerindeki Farklılıklara İlişkin Bulgular

Şiddete maruz kalma ve yaş kategorilerine göre gruplar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yaş grupları ve şiddete maruz kalma durumlarına göre kadınların psikolojik sağlamlık, bağışlayıcılık ve psikolojik iyi oluşlarına yönelik iki yönlü varyans analizi yapılmış ve sonuçları Tablo 12'de sunulmuştur.

Tablo 12
Kadınların Yaş Grupları ve Şiddete Maruz Kalma Durumlarına Göre Psikolojik
Sağlamlıkları, Bağışlayıcılıkları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeylerine İlişkin İki
Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

DEĞİŞKEN	Kaynak	Kareler		Kareler		p	Fark
		Toplamı	Sd	Ortalaması	F		
Kararlılık ve Kişisel Yetenek	Şiddet	2.812	1	2.812	4.619	.033*	GE<YH
	Yaş	1.397	2	.699	1.148	.319	
	Şiddet x Yaş	.520	2	.260	.427	.653	
	Hata	133.912	220	.609			
	Toplam	3723.499	226				
Olumsuz Duyguya Dayanıklılık	Şiddet	6.190	1	6.190	9.462	.002**	GE<YH
	Yaş	1.836	2	.918	1.404	.248	
	Şiddet x Yaş	.190	2	.095	.145	.865	
	Hata	143.915	220	.654			
	Toplam	3005.792	226				
Maneviyata Yönelik Eğilim	Şiddet	6.007	1	6.007	7.884	.005**	GE<OH
	Yaş	.287	2	.143	.188	.829	OE<OH
	Şiddet x Yaş	5.392	2	2.696	3.538	.031*	OE<YH
	Hata	167.637	220	.762			
	Toplam	3306.106	226				
Psikolojik Sağlamlık	Şiddet	1.985	1	1.985	4.108	.044*	GE<YH
	Yaş	1.187	2	.594	1.229	.295	
	Şiddet x Yaş	.486	2	.243	.503	.605	
	Hata	106.276	220	.483			
	Toplam	3427.230	226				
Bağışlamanın Erdemi	Şiddet	6.064	1	6.064	12.201	.001**	GE<YH
	Yaş	3.812	2	1.906	3.835	.023*	OE<YH
	Şiddet x Yaş	.262	2	.131	.264	.769	YE<YH
	Hata	109.338	220	.497			GH<YH
	Toplam	3232.796	226				
Kin Tutma ve İntikam	Şiddet	6.877	1	6.877	11.109	.001**	GE<YH
	Yaş	4.751	2	2.376	3.837	.023*	GE<OH
	Şiddet x Yaş	.116	2	.058	.094	.911	GE<YH
	Hata	136.192	220	.619			
	Toplam	3131.341	226				
Karamsar Olumsuzculuk	Şiddet	3.826	1	3.826	6.049	.015*	GE<YH
	Yaş	2.390	2	1.195	1.890	.154	
	Şiddet x Yaş	1.602	2	.801	1.266	.284	
	Hata	139.138	220	.632			
	Toplam	2243.828	226				
Bağışlayıcı Kişilik	Şiddet	5.496	1	5.496	11.608	.001**	GE<YH
	Yaş	3.369	2	1.685	3.559	.030*	GH<YH
	Şiddet x Yaş	.443	2	.221	.468	.627	YE<YH
	Hata	104.149	220	.473			
	Toplam	2856.826	226				

DEĞİŞKEN	Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
Özerklik	Şiddet	8.794	1	8.794	14.893	.000**	GE<GH
	Yaş	.322	2	.161	.272	.762	OE<GH
	Şiddet x Yaş	.174	2	.087	.148	.863	
	Hata	129.914	220	.591			
	Toplam	4266.594	226				
Çevresel Hâkimiyet	Şiddet	16.887	1	16.887	24.668	.000**	GE<GH
	Yaş	1.487	2	.743	1.086	.339	GE<OH
	Şiddet x Yaş	1.070	2	.535	.781	.459	GE<YH
	Hata	150.605	220	.685			OE<YH
	Toplam	4504.479	226				
Bireysel Gelişim	Şiddet	11.797	1	11.797	18.393	.000**	GE<GH
	Yaş	1.376	2	.688	1.073	.344	OE<GH
	Şiddet x Yaş	.175	2	.087	.136	.873	YE<GH
	Hata	141.098	220	.641			YE<YH
	Toplam	4782.610	226				
Diğerleriyle Olumlu İlişkiler	Şiddet	34.952	1	34.952	44.127	.000**	GE<G,O,YH
	Yaş	.099	2	.049	.062	.940	OE<G,O,YH
	Şiddet x Yaş	.353	2	.176	.223	.801	YE<G,O,YH
	Hata	174.257	220	.792			
	Toplam	4852.192	226				
Yaşam Amaçları	Şiddet	22.884	1	22.884	31.660	.000**	GE<GH, YH
	Yaş	1.455	2	.728	1.007	.367	OE<GH, YH
	Şiddet x Yaş	.454	2	.227	.314	.731	YE<GH, YH
	Hata	159.015	220	.723			
	Toplam	4599.777	226				
Öz kabul	Şiddet	37.723	1	37.723	47.113	.000**	GE<G,O,YH
	Yaş	.858	2	.429	.536	.586	OE<G,O,YH
	Şiddet x Yaş	1.728	2	.864	1.079	.342	YE<GH, OH
	Hata	176.151	220	.801			
	Toplam	3818.459	226				
Psikolojik İyi Oluş	Şiddet	20.798	1	20.798	43.197	.000**	GE<GH, YH
	Yaş	.343	2	.172	.356	.701	OE<GH, YH
	Şiddet x Yaş	.120	2	.060	.125	.883	YE<GH, YH
	Hata	105.923	220	.481			
	Toplam	4404.752	226				

*p<.05; **p<.01

G=35 Yaş ve Aşağı, O=36-45 Yaş, Y=46 Yaş ve Üzeri, E:Şiddete maruz kalan, H:Şiddete maruz kalmayan

Tablo 12 değerlerine göre psikolojik sağlamlık ölçeğinin kararlılık ve kişisel yetenek alt boyutunda şiddete uğrama ve yaş gruplarının ortak etkisinin anlamlı olmadığı [$F_{(2,226)} = .427, p > .05$] görülmektedir.

Kadınların şiddete maruz kalma durumları kararlılık ve kişisel yetenek alt boyutu üzerinde anlamlı bir fark [$F_{(1,226)} = 4.619, p < .05$] oluştururken, yaş gruplarına

göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır [$F_{(2,226)}= 1.148, p> .05$]. Post-Hoc testi sonucunda şiddet maruz kalan genç kadınların, şiddete maruz kalmayan yaşlı kadınlara göre kararlılık ve kişisel yetenek alt boyutu ortalamalarının daha düşük olduğu görülmektedir.

Psikolojik sağlamlık ölçeğinin olumsuz duyguya dayanıklılık alt boyutunda şiddete uğrama ve yaş gruplarının ortak etkisinin anlamlı olmadığı [$F_{(2,226)}= .145, p> .05$] görülmektedir. Kadınların şiddete maruz kalma durumları olumsuz duyguya dayanıklılık alt boyutu üzerinde anlamlı bir fark [$F_{(1,226)}= 9.462, p< .01$] oluştururken, yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır [$F_{(2,226)}= 1.404, p> .05$]. Post-Hoc testi sonucunda şiddete maruz kalan genç kadınların, şiddete maruz kalmayan yaşlı kadınlara göre olumsuz duyguya dayanıklılık alt boyutu ortalamalarının daha düşük olduğu görülmektedir.

Psikolojik sağlamlık ölçeğinin maneviyata yönelik eğilim alt boyutunda şiddete uğrama ve yaş gruplarının ortak etkisinin anlamlı olduğu [$F_{(2,226)}= 3.538, p< .05$] görülmektedir. Kadınların şiddete maruz kalma durumları maneviyata yönelik eğilim alt boyutu üzerinde anlamlı bir fark [$F_{(1,226)}= 7.884, p< .01$] oluştururken, yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır [$F_{(2,226)}= .188, p> .05$].

Post-Hoc testi sonucunda şiddete maruz kalan orta yaş kadınların, şiddete maruz kalmayan orta yaş ve yaşlı kadınlara göre ve şiddete maruz kalan genç kadınların şiddete maruz kalmayan orta yaş kadınlara göre maneviyata yönelik eğilim alt boyutu ortalamalarının daha düşük olduğu görülmektedir. Psikolojik sağlamlık ölçeğinin genelinde şiddete maruz kalma ve yaş gruplarının ortak etkisinin anlamlı olmadığı [$F_{(2,226)}= .503, p> .05$] görülmektedir.

Kadınların şiddete maruz kalma durumları psikolojik sağlamlık ölçeğinin geneli üzerinde anlamlı bir fark [$F_{(1,226)}= 4.108, p< .05$] oluştururken, yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır [$F_{(2,226)}=1.229, p> .05$]. Post-Hoc testi sonucunda şiddete maruz kalan genç kadınların, şiddete maruz kalmayan yaşlı kadınlara göre psikolojik sağlamlık ölçeğinin genelindeki ortalamalarının daha düşük olduğu görülmektedir.

Bağışlayıcı kişilik ölçeğinin bağışlamanın erdemi alt boyutunda şiddete uğrama ve yaş gruplarının ortak etkisinin anlamlı olmadığı [$F_{(2,226)}= .264, p> .05$]

görülmektedir. Kadınların şiddete maruz kalma durumları bağışlamanın erdemi alt boyutu üzerinde anlamlı bir fark [$F_{(1,226)}= 12.201, p< .01$] oluştururken, yaş gruplarına göre de anlamlı bir fark oluşturmaktadır [$F_{(2,226)}= 3.835, p< .05$].

Post-Hoc testi sonucunda şiddete maruz kalan genç, orta yaş ve yaşlı kadınların, şiddete maruz kalmayan yaşlı kadınlara göre bağışlamanın erdemi alt boyutu ortalamalarının daha düşük olduğu görülmektedir. Toplamda ise şiddete maruz kalmayan genç kadınların, şiddete maruz kalmayan yaşlı kadınlara göre bağışlamanın erdemi alt boyutu ortalamalarının daha düşük olduğu görülmektedir.

Bağışlayıcı kişilik ölçeğinin kin tutma ve intikam alt boyutunda şiddete uğrama ve yaş gruplarının ortak etkisinin anlamlı olmadığı [$F_{(2,226)}= .094, p> .05$] görülmektedir. Kadınların şiddete maruz kalma durumları kin tutma ve intikam alt boyutu üzerinde anlamlı bir fark [$F_{(1,226)}= 11.109, p< .01$] oluştururken, yaş gruplarına göre de anlamlı bir fark oluşturmaktadır [$F_{(2,226)}= 3.837, p< .05$]. Post-Hoc testi sonucunda şiddete maruz kalan genç kadınların, şiddete maruz kalmayan orta yaş ve yaşlı kadınlara göre kin tutma ve intikam alt boyutu ortalamalarının daha düşük olduğu görülmektedir.

Bağışlayıcı kişilik ölçeğinin karamsar olumsuzluk alt boyutunda şiddete uğrama ve yaş gruplarının ortak etkisinin anlamlı olmadığı [$F_{(2,220)}= 1.266, p> .05$] görülmektedir. Kadınların şiddete maruz kalma durumları karamsar olumsuzluk alt boyutu üzerinde anlamlı bir fark [$F_{(1,226)}= 6.049, p< .05$] oluştururken, yaş gruplarına göre anlamlı bir fark oluşturmamaktadır [$F_{(2,226)}= 1.890, p> .05$].

Post-Hoc testi sonucunda şiddete maruz kalmış genç kadınların, şiddete maruz kalmamış yaşlı kadınlara göre karamsar olumsuzluk alt boyutu ortalamalarının daha düşük olduğu görülmektedir. Bağışlayıcı kişilik ölçeğinin genelinde şiddete maruz kalma ve yaş gruplarının ortak etkisinin anlamlı olmadığı [$F_{(2,226)}= .468, p> .05$] görülmektedir. Bu duruma bağlı olarak; şiddete maruz kalan yaşlı kadınların, şiddete maruz kalmayan yaşlı kadınlara göre bağışlayıcı kişilik ölçeğinin genelindeki ortalamalarının daha düşük olduğu görülmektedir.

Kadınların şiddete maruz kalma durumları bağışlayıcı kişilik ölçeğinin geneli üzerinde anlamlı bir fark [$F_{(1,226)}= 11.608, p< .01$] oluştururken, yaş gruplarına göre de anlamlı bir fark oluşturmaktadır [$F_{(2,226)}=3.559, p< .05$]. Post-Hoc testi sonucunda

şiddete maruz kalan ve şiddete uğramayan genç kadınların, şiddete uğramayan yaşlı kadınlara göre bağışlayıcı kişilik ölçeğinin genelindeki ortalamalarının daha düşük olduğu görülmektedir.

Psikolojik iyi oluş ölçeğinin özerklik alt boyutunda şiddete uğrama ve yaş gruplarının ortak etkisinin anlamlı olmadığı [$F_{(2,226)} = .148, p > .05$] görülmektedir. Kadınların şiddete maruz kalma durumları özerklik alt boyutu üzerinde anlamlı bir fark [$F_{(1,226)} = 14.893, p < .01$] oluştururken, yaş gruplarına göre anlamlı bir fark oluşturmamaktadır [$F_{(2,226)} = .272, p > .05$]. Post-Hoc testi sonucunda şiddete maruz kalan genç ve orta yaş kadınların, şiddete uğramamış genç kadınlara göre özerklik alt boyutu ortalamalarının daha düşük olduğu görülmektedir.

Psikolojik iyi oluş ölçeğinin çevresel hâkimiyet alt boyutunda şiddete uğrama ve yaş gruplarının ortak etkisinin anlamlı olmadığı [$F_{(2,226)} = .781, p > .05$] görülmektedir. Kadınların şiddete maruz kalma durumları çevresel hâkimiyet alt boyutu üzerinde anlamlı bir fark [$F_{(1,226)} = 24.668, p < .01$] oluştururken, yaş gruplarına göre anlamlı bir fark oluşturmamaktadır [$F_{(2,226)} = 1.086, p > .05$].

Post-Hoc testi sonucunda şiddete maruz kalan genç kadınların, şiddete maruz kalmayan genç, orta yaş ve yaşlı kadınlara göre çevresel hâkimiyet alt boyutu ortalamalarının daha düşük olduğu görülmektedir. Toplamda ise orta yaş şiddete maruz kalan kadınların, şiddete uğramamış yaşlı kadınlara göre çevresel hâkimiyet alt boyutu ortalamalarının daha düşük olduğu görülmektedir.

Psikolojik iyi oluş ölçeğinin bireysel gelişim alt boyutunda şiddete uğrama ve yaş gruplarının ortak etkisinin anlamlı olmadığı [$F_{(2,226)} = .136, p > .05$] görülmektedir. Kadınların şiddete maruz kalma durumları bireysel gelişim alt boyutu üzerinde anlamlı bir fark [$F_{(1,226)} = 18.393, p < .01$] oluştururken, yaş gruplarına göre anlamlı bir fark oluşturmamaktadır [$F_{(2,226)} = 1.073, p > .05$].

Post-Hoc testi sonucunda şiddete maruz kalan genç, orta yaş ve yaşlı kadınların, şiddete uğramamış genç kadınlara göre bireysel gelişim alt boyutu ortalamalarının daha düşük olduğu görülmektedir. Toplamda ise şiddete maruz kalan yaşlı kadınların, şiddete uğramamış yaşlı kadınlara göre bireysel gelişim alt boyutu ortalamalarının daha düşük olduğu görülmektedir.

Psikolojik iyi oluş ölçeğinin diğerleriyle olumlu ilişkiler alt boyutunda şiddete uğrama ve yaş gruplarının ortak etkisinin anlamlı olmadığı [$F_{(2,226)} = .223, p > .05$] görülmektedir. Kadınların şiddete maruz kalma durumları diğerleriyle olumlu ilişkiler alt boyutu üzerinde anlamlı bir fark [$F_{(1,226)} = 44.127, p < .01$] oluştururken, yaş gruplarına göre anlamlı bir fark oluşturmamaktadır [$F_{(2,226)} = .062, p > .05$]. Post-Hoc testi sonucunda şiddete maruz kalan genç, orta yaş ve yaşlı kadınların; şiddete maruz kalmayan genç, orta yaş ve yaşlı kadınlara göre diğerleriyle olumlu ilişkiler alt boyutu ortalamalarının daha düşük olduğu görülmektedir.

Psikolojik iyi oluş ölçeğinin yaşam amaçları alt boyutunda şiddete uğrama ve yaş gruplarının ortak etkisinin anlamlı olmadığı [$F_{(2,220)} = .314, p > .05$] görülmektedir. Kadınların şiddete maruz kalma durumları yaşam amaçları alt boyutu üzerinde anlamlı bir fark [$F_{(1,226)} = 31.660, p < .01$] oluştururken, yaş gruplarına göre anlamlı bir fark oluşturmamaktadır [$F_{(2,226)} = 1.007, p > .05$]. Post-Hoc testi sonucunda şiddete maruz kalan genç, orta yaş ve yaşlı kadınların; şiddete uğramamış genç ve yaşlı kadınlara göre yaşam amaçları alt boyutu ortalamalarının daha düşük olduğu görülmektedir.

Psikolojik iyi oluş ölçeğinin öz kabul alt boyutunda şiddete uğrama ve yaş gruplarının ortak etkisinin anlamlı olmadığı [$F_{(2,226)} = 1.079, p > .05$] görülmektedir. Buna bağlı olarak; şiddete maruz kalan yaşlı kadınların, şiddete maruz kalmayan genç ve orta yaş kadınlara göre öz kabul alt boyutu ortalamalarının daha düşük olduğu görülmektedir. Kadınların şiddete maruz kalma durumları öz kabul alt boyutu üzerinde anlamlı bir fark [$F_{(1,226)} = 47.113, p < .01$] oluştururken, yaş gruplarına göre anlamlı bir fark oluşturmamaktadır [$F_{(2,226)} = .536, p > .05$].

Post-Hoc testi sonucunda şiddete maruz kalan genç ve orta yaş kadınların; şiddete maruz kalmayan genç, orta yaş ve yaşlı kadınlara göre öz kabul alt boyutu ortalamalarının daha düşük olduğu görülmektedir. Psikolojik iyi oluş ölçeğinin genelinde şiddete maruz kalma ve yaş gruplarının ortak etkisinin anlamlı olmadığı [$F_{(2,226)} = .125, p > .05$] görülmektedir.

Kadınların şiddete maruz kalma durumları psikolojik iyi oluş ölçeğinin geneli üzerinde anlamlı bir fark [$F_{(1,226)} = 43.197, p < .01$] oluştururken, yaş gruplarına göre anlamlı bir fark oluşturmamaktadır [$F_{(2,226)} = .356, p > .05$]. Tablo 12 değerlerine göre psikolojik sağlamlığın kadınların yaşından etkilenmediği görülmektedir. Post-Hoc testi sonucunda şiddete maruz kalan genç, orta yaş ve yaşlı kadınların, şiddete maruz

kalmayan genç ve yaşlı kadınlara göre psikolojik iyi oluş ölçeğinin genelindeki ortalamalarının daha düşük olduğu görülmektedir.

Kadınların psikolojik sağlımlıkları, bağışlayıcılıkları ve psikolojik iyi oluşlarının yaş grupları ve şiddet görme durumu değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla iki yönlü varyans analizi yapılmıştır. Yaş grupları 35 ve daha küçük yaş grubunda olan “genç”, 36-45 yaş grubunda olan kadınlar “orta yaş” ve 46 ve üzeri yaş grubunda olan kadınlar ise “yaşlı” olarak alınmıştır. Yaş grupları ve şiddete maruz kalma durumlarına göre kadınların psikolojik sağlımlıkları, bağışlayıcılıkları ve psikolojik iyi oluş düzeylerine ilişkin betimsel analiz sonuçları Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 13

Yaş Grupları ve Şiddete Maruz Kalma Durumlarına Göre Kadınların Psikolojik Sağlık, Bağışlayıcılık ve Psikolojik İyi Oluş Düzeylerine İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları

DEĞİŞKENLER	35 yaş ve daha küçük (Genç)				36-45 yaş (Orta yaş)				46 yaş ve üzeri (Yaşlı)			
	Şiddete maruz kalan (n=55)		Şiddete maruz kalmayan (n=43)		Şiddete maruz kalan (n=37)		Şiddete maruz kalmayan (n=32)		Şiddete maruz kalan (n=37)		Şiddete maruz kalmayan (n=22)	
	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS
Kararlılık ve Kişisel Yetenek	3.79	.81	4.08	.75	3.94	.74	4.03	.80	3.98	.84	4.29	.69
Olumsuz Duyguya Dayanıklılık	3.33	.86	3.64	.74	3.46	.87	3.74	.70	3.49	.91	3.93	.64
Maneviyata Yönelik Eğilim	3.63	.95	3.70	.81	4.06	.71	3.44	.89	3.93	.97	3.45	.84
Psikolojik Sağlık	3.64	.74	3.91	.65	3.82	.71	3.88	.65	3.84	.76	4.09	.57
Bağışlamanın Erdemi	3.49	.67	3.74	.76	3.56	.73	3.90	.81	3.73	.69	4.16	.43
Kin Tutma ve İntikam	3.31	.70	3.67	.81	3.61	.94	3.91	.87	3.61	.72	4.03	.63
Karamsar Olumsuzculuk	2.91	.76	3.00	.90	3.01	.73	3.22	.77	2.95	.78	3.46	.82
Bağışlayıcı Kişilik	3.27	.62	3.49	.76	3.40	.70	3.69	.78	3.46	.67	3.91	.56
Özerklik	4.10	.73	4.53	.78	4.01	.72	4.48	.92	4.18	.73	4.50	.73
Çevresel Hâkimiyet	4.01	.89	4.72	.84	4.19	.76	4.58	.90	4.26	.82	4.86	.60
Bireysel Gelişim	4.37	.81	4.92	.77	4.27	.70	4.69	.97	4.27	.82	4.73	.67
Diğerleriyle Olumlu İlişkiler	4.25	.90	4.97	.92	4.16	.67	4.97	1.03	4.13	.89	5.05	.91
Yaşam Amaçları	4.15	.84	4.90	.80	4.08	.73	4.62	1.09	4.17	.81	4.87	.84
Öz kabul	3.50	.94	4.51	.90	3.54	.84	4.49	.95	3.86	.86	4.44	.83
Psikolojik İyi Oluş	4.06	.67	4.76	.72	4.04	.58	4.64	.87	4.14	.66	4.73	.62

Yaş grupları; 35 ve daha küçük yaş grubunda olan kadınlar “genç”, 36-45 yaş grubunda olan kadınlar “orta yaş” ve 46 ve üzeri yaş grubunda olan kadınlar ise “yaşlı” olarak alınmıştır.

Tablo 13'te yaş grupları ve şiddete maruz kalma durumlarına göre kadınların psikolojik sağlamlık, bağışlayıcılık ve psikolojik iyi oluş düzeylerine ilişkin betimsel analiz sonuçları incelendiğinde aşğıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Psikolojik sağlamlık ölçeğinin;

Kararlılık ve kişisel yetenek alt boyutunda en yüksek aritmetik ortalamaya şiddete maruz kalmayan yaşlı kadınların ($\bar{X}=4.29$; $SS=.69$) sahip olduğu, bu grubu sırasıyla şiddete maruz kalmayan genç ($\bar{X}=4.08$; $SS=.75$), şiddete maruz kalmayan orta yaş ($\bar{X}=4.03$; $SS=.80$), şiddete maruz kalan yaşlı ($\bar{X}=3.98$; $SS=.84$), şiddete maruz kalan orta yaş ($\bar{X}=3.94$; $SS=.74$) ve şiddete maruz kalan genç ($\bar{X}=3.79$; $SS=.81$) kadınların,

Olumsuz duyguya dayanıklılık gösterme alt boyutunda en yüksek aritmetik ortalamayı şiddete maruz kalmayan yaşlı kadınların ($\bar{X}=3.93$; $SS=.64$) oluşturduğu, bu grubu sırasıyla şiddete maruz kalmayan orta yaş ($\bar{X}=3.74$; $SS=.70$), şiddete maruz kalmayan genç ($\bar{X}=3.64$; $SS=.74$), şiddete maruz kalan yaşlı ($\bar{X}=3.49$; $SS=.91$), şiddete maruz kalan orta yaş ($\bar{X}=3.46$; $SS=.87$) ve şiddete maruz kalan genç ($\bar{X}=3.33$; $SS=.86$) kadınların,

Maneviyata yönelik eğilim alt boyutunda en yüksek aritmetik ortalamayı şiddete maruz kalan orta yaş kadınların ($\bar{X}=4.06$; $SS=.71$) oluşturduğu, bu grubu sırasıyla şiddete maruz kalan yaşlı ($\bar{X}=3.93$; $SS=.97$), şiddete maruz kalmayan genç ($\bar{X}=3.70$; $SS=.81$), şiddete maruz kalan genç ($\bar{X}=3.63$; $SS=.95$), şiddete maruz kalmayan yaşlı ($\bar{X}=3.45$; $SS=.84$) ve şiddete maruz kalmayan orta yaş ($\bar{X}=3.44$; $SS=.89$) kadınların,

Genelinde ise en yüksek aritmetik ortalamayı şiddete maruz kalmayan yaşlı kadınların ($\bar{X}=4.09$; $SS=.57$) oluşturduğu, bu grubu sırasıyla şiddete maruz kalmayan genç ($\bar{X}=3.91$; $SS=.65$), şiddete maruz kalmayan orta yaş ($\bar{X}=3.88$; $SS=.65$), şiddete maruz kalan yaşlı ($\bar{X}=3.84$; $SS=.76$), şiddete maruz kalan orta yaş ($\bar{X}=3.82$; $SS=.71$) ve şiddete maruz kalan genç ($\bar{X}=3.64$; $SS=.74$) kadınların izlediği görülmektedir.

Bağışlayıcı kişilik ölçeğinin;

Bağışlamanın erdemi alt boyutunda en yüksek aritmetik ortalamaya şiddete maruz kalmayan yaşlı kadınların ($\bar{X}=4.16$; $SS=.43$) sahip olduğu, bu grubu sırasıyla

şiddete maruz kalmayan orta yaş ($\bar{X}=3.90$; $SS=.81$), şiddete maruz kalmayan genç ($\bar{X}=3.74$; $SS=.76$), şiddete maruz kalan yaşlı ($\bar{X}=3.73$; $SS=.69$), şiddete maruz kalsn orta yaş ($\bar{X}=3.56$; $SS=.73$) ve şiddete maruz kalan genç ($\bar{X}=3.49$; $SS=.67$) kadınların,

Kin tutma ve intikam alt boyutunda en yüksek aritmetik ortalamaya şiddete maruz kalmayan yaşlı kadınların ($\bar{X}=4.03$; $SS=.63$) sahip olduğu, bu grubu sırasıyla şiddete maruz kalmayan orta yaş ($\bar{X}=3.91$; $SS=.87$), şiddete maruz kalmayan genç ($\bar{X}=3.67$; $SS=.81$), şiddete maruz kalan yaşlı ($\bar{X}=3.61$; $SS=.72$), şiddete maruz kalan orta yaş ($\bar{X}=3.61$; $SS=.94$) ve şiddete maruz kalan genç ($\bar{X}=3.31$; $SS=.70$) kadınların,

Karamsar olumsuzculuk alt boyutunda en yüksek aritmetik ortalamaya şiddete maruz kalmayan yaşlı kadınların ($\bar{X}=3.46$; $SS=.82$) sahip olduğu, bu grubu sırasıyla şiddete maruz kalmayan orta yaş ($\bar{X}=3.22$; $SS=.77$), şiddete maruz kalan orta yaş ($\bar{X}=3.01$; $SS=.73$), şiddete maruz kalmayan genç ($\bar{X}=3.00$; $SS=.90$), şiddete maruz kalan yaşlı ($\bar{X}=2.95$; $SS=.78$) ve şiddete maruz kalan genç ($\bar{X}=2.91$; $SS=.76$) kadınların,

Genelinde ise en yüksek aritmetik ortalamayı şiddete maruz kalmayan yaşlı kadınların ($\bar{X}=3.91$; $SS=.56$) oluşturduğu, bu grubu sırasıyla şiddete maruz kalmayan orta yaş ($\bar{X}=3.69$; $SS=.78$), şiddete maruz kalmayan genç ($\bar{X}=3.49$; $SS=.76$), şiddete maruz kalan yaşlı ($\bar{X}=3.46$; $SS=.67$), şiddete maruz kalan orta yaş ($\bar{X}=3.40$; $SS=.70$) ve şiddete maruz kalan genç ($\bar{X}=3.27$; $SS=.62$) kadınların izlediği görülmektedir.

Psikolojik iyi oluş ölçeğinin;

Özerklik alt boyutunda en yüksek aritmetik ortalamaya şiddete maruz kalmayan genç kadınların ($\bar{X}=4.53$; $SS=.78$) sahip olduğu, bu grubu sırasıyla şiddete maruz kalmayan yaşlı ($\bar{X}=4.50$; $SS=.73$), şiddete maruz kalmayan orta yaş ($\bar{X}=4.48$; $SS=.92$), şiddete maruz kalan yaşlı ($\bar{X}=4.18$; $SS=.73$), şiddete maruz kalan genç ($\bar{X}=4.10$; $SS=.73$) ve şiddete maruz kalan orta yaş ($\bar{X}=4.01$; $SS=.72$) kadınların,

Çevresel hâkimiyet alt boyutunda en yüksek aritmetik ortalamaya şiddete maruz kalmayan yaşlı kadınların ($\bar{X}=4.86$; $SS=.60$) sahip olduğu, bu grubu sırasıyla şiddete maruz kalmayan genç ($\bar{X}=4.72$; $SS=.84$), şiddete maruz kalmayan orta yaş ($\bar{X}=4.58$; $SS=.90$), şiddete maruz kalan yaşlı ($\bar{X}=4.26$; $SS=.82$), şiddete maruz kalan orta yaş ($\bar{X}=4.19$; $SS=.76$) ve şiddete maruz kalan genç ($\bar{X}=4.01$; $SS=.89$) kadınların,

Bireysel Gelişim alt boyutunda en yüksek aritmetik ortalamaya şiddete maruz kalmayan genç kadınların ($\bar{X}=4.92$; $SS=.77$) sahip olduğu, bu grubu sırasıyla şiddete maruz kalmayan yaşlı ($\bar{X}=4.73$; $SS=.67$), şiddete maruz kalmayan orta yaş ($\bar{X}=4.69$; $SS=.97$), şiddete maruz kalan genç ($\bar{X}=4.37$; $SS=.81$), şiddete maruz kalan orta yaş ($\bar{X}=4.27$; $SS=.70$) ve şiddete maruz kalan yaşlı ($\bar{X}=4.27$; $SS=.82$) kadınların,

Diğerleriyle olumlu ilişkiler alt boyutunda en yüksek aritmetik ortalamaya şiddete maruz kalmayan yaşlı kadınların ($\bar{X}=5.05$; $SS=.91$) sahip olduğu, bu grubu sırasıyla şiddete maruz kalmayan orta yaş ($\bar{X}=4.97$; $SS=1.03$), şiddete maruz kalmayan genç ($\bar{X}=4.97$; $SS=.92$), şiddete maruz kalan genç ($\bar{X}=4.25$; $SS=.90$), şiddete maruz kalan orta yaş ($\bar{X}=4.16$; $SS=.67$) ve şiddete maruz kalan yaşlı ($\bar{X}=4.13$; $SS=.89$) kadınların,

Yaşam amaçları alt boyutunda en yüksek aritmetik ortalamaya şiddete maruz kalmayan genç kadınların ($\bar{X}=4.90$; $SS=.80$) sahip olduğu, bu grubu sırasıyla şiddete maruz kalmayan yaşlı ($\bar{X}=4.87$; $SS=.84$), şiddete maruz kalmayan orta yaş ($\bar{X}=4.62$; $SS=1.09$), şiddete maruz kalan yaşlı ($\bar{X}=4.17$; $SS=.81$), şiddete maruz kalan genç ($\bar{X}=4.15$; $SS=.84$) ve şiddete maruz kalan orta yaş ($\bar{X}=4.08$; $SS=.73$) kadınların,

Öz kabul alt boyutunda en yüksek aritmetik ortalamaya şiddete maruz kalmayan genç kadınların ($\bar{X}=4.51$; $SS=.90$) sahip olduğu, bu grubu sırasıyla şiddete maruz kalmayan orta yaş ($\bar{X}=4.49$; $SS=.95$), şiddete maruz kalmayan yaşlı ($\bar{X}=4.44$; $SS=.83$), şiddete maruz kalan yaşlı ($\bar{X}=3.86$; $SS=.86$), şiddete maruz kalan orta yaş ($\bar{X}=3.54$; $SS=.84$) ve şiddete maruz kalan genç ($\bar{X}=3.50$; $SS=.94$) kadınların,

Genelinde ise en yüksek aritmetik ortalamaya şiddete maruz kalmayan genç kadınların ($\bar{X}=4.76$; $SS=.72$) sahip olduğu, bu grubu sırasıyla şiddete maruz kalmayan yaşlı ($\bar{X}=4.73$; $SS=.62$), şiddete maruz kalmayan orta yaş ($\bar{X}=4.64$; $SS=.87$), şiddete maruz kalan yaşlı ($\bar{X}=4.14$; $SS=.66$), şiddete maruz kalan genç ($\bar{X}=4.06$; $SS=.67$) ve şiddete maruz kalan orta yaş ($\bar{X}=4.04$; $SS=.58$) kadınların izlediği görülmektedir.

3.5. Şiddete Maruz Kalan ve Kalmayan Kadınların Psikolojik Sağlamlıkları, Bağışlayıcılıkları ve Psikolojik İyi Oluşları Arasındaki İlişkiye-Korelasyon Analizine-Yönelik Bulgular

Psikolojik iyi olma, psikolojik sağlamlık ve bağışlayıcı kişilik arasındaki ilişkilere yönelik korelasyon analizine ilişkin bulgular ve yorumlar bu başlık altında incelenmiştir. Korelasyon analizi iki değişken arasındaki ilişkinin incelenmesi amacı ile kullanılmaktadır (Çil, 2005). Araştırmada, iki değişken arasında ilişki düzeyi korelasyon katsayısı .00-.30 aralığında “düşük”, .31-.70 aralığında “orta” ve .70-1.00 aralığında ise “yüksek” olarak ele alınmıştır.

Şiddete maruz kalan ve kalmayan kadınların psikolojik iyi oluşları ile psikolojik sağlamlıkları ve bağışlayıcılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla pearson korelasyon analizi yapılmış ve analiz sonuçları Tablo 14’te sunulmuştur. Tablo 14 değerlerinde koyu renk dolgu ile oluşturulan köşegenin alt kısmında yer alan korelasyon değerleri şiddete maruz kalmayan, koyu renk köşegenin üst kısmında yer alan korelasyon değerleri de şiddete maruz kalan kadınlara ait verilerden elde edilmiştir.

Tablo 14

Kadınların Psikolojik Sağlımlıkları, Bağışlayıcılıkları ve Psikolojik İyi Oluşları Arasındaki Korelasyon Düzeyleri

DEĞİŞKENLER	A.Psikolojik Sağlımlık	A1.Kararlılık ve Kişisel Yetenek	A2.Olumsuz Duyguya Dayanıklılık	A3.Maneviyata Yönelik Eğilim	B.Bağışlayıcı Kişilik	B1.Bağışlamanın Erdemi	B2.Kin Tutma ve İntikam	B3.Karamsar Olumsuzluk	C.Psikolojik İyi Oluş	C1.Özerklik	C2.Çevresel Hâkimiyet	C3.Bireysel Gelişim	C4.Diğerleriyle Olumlu İlişkiler	C5.Yaşam Amaçları	C6.Öz kabul
A.Psikolojik Sağlımlık		.97**	.90**	.16	.15	.25**	.22*	-.09	.66**	.39**	.64**	.58**	.43**	.55**	.56**
A1.Kararlılık ve Kişisel Yetenek	.97**		.74**	.48**	.18*	.28**	.24**	-.05	.67**	.42**	.65**	.59**	.45**	.57**	.53**
A2.Olumsuz Duyguya Dayanıklılık	.87**	.81**		.38**	.01	.09	.06	-.14	.60**	.31**	.57**	.48**	.37**	.49**	.61**
A3.Maneviyata Yönelik Eğilim	.58**	-.02	.06		.17	.25**	.25**	-.06	.19*	.14	.20*	.23**	.13	.14	.10
B.Bağışlayıcı Kişilik	.19	.22*	.16	-.11		.95**	.94**	.93**	.32**	.24**	.24**	.30**	.23**	.27**	.24**
B1.Bağışlamanın Erdemi	.26*	.29**	.22*	-.11	.92**		.74**	.66**	.43**	.32**	.34**	.42**	.33**	.38**	.28**
B2.Kin Tutma ve İntikam	.21*	.23*	.19	-.12	.87**	.86**		.64**	.27**	.25**	.21*	.26**	.17	.20*	.19*
B3.Karamsar Olumsuzluk	.06	.08	.05	-.10	.86**	.79**	.83**		.10	.03	.05	.06	.07	.10	.15
C.Psikolojik İyi Oluş	.70**	.78**	.61**	-.28**	.31**	.38**	.32**	.16		.80**	.88**	.86**	.83**	.90**	.92**
C1.Özerklik	.59**	.67**	.49**	-.26*	.15	.23*	.19	.00	.74**		.52**	.59**	.47**	.48**	.49**
C2.Çevresel Hâkimiyet	.72**	.77**	.63**	-.19	.25*	.31**	.27**	.11	.85**	.67**		.65**	.61**	.66**	.59**
C3.Bireysel Gelişim	.65**	.71**	.56**	-.21*	.26*	.32**	.29**	.12	.83**	.61**	.70**		.56**	.71**	.48**
C4.Diğerleriyle Olumlu İlişkiler	.49**	.55**	.45**	-.28**	.29**	.34**	.31**	.17	.76**	.53**	.67**	.67**		.48**	.45**
C5.Yaşam Amaçları	.58**	.67**	.48**	-.28**	.30**	.37**	.27**	.18	.80**	.69**	.79**	.74**	.67**		.56**
C6.Öz kabul	.64**	.70**	.58**	-.23*	.35**	.40**	.33**	.23*	.77**	.70**	.81**	.75**	.72**	.81**	

*p< .05, **p< .01

Şiddete maruz kalan kadınların psikolojik sağlımlıkları, bağışlayıcılıkları ve psikolojik iyi oluşları arasındaki korelasyon tablosu incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Psikolojik Sağlamlık Ölçeğinin Kararlılık ve Kişisel Yetenek alt boyutunun, Olumsuz Duyguya Dayanıklılık ($r = .74, p < .01$) ve Genel Psikolojik Sağlamlık ($r = .97, p < .01$) ile arasında “yüksek” düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunurken; Maneviyata Yönelik Eğilim alt boyutu ile ($r = .48, p < .01$) “orta” düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Aynı şekilde Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinin Özerklik ($r = .42, p < .01$), Çevresel Hâkimiyet ($r = .65, p < .01$), Bireysel Gelişim ($r = .59, p < .01$), Diğerleriyle Olumlu İlişkiler ($r = .45, p < .01$), Yaşam Amaçları ($r = .57, p < .01$), Öz kabul ($r = .53, p < .01$) alt boyutları ve Genel Psikolojik İyi Oluş ($r = .67, p < .01$) ile arasında “orta” düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Bağışlayıcı Kişilik Ölçeğinin Bağışlamanın Erdemi ($r = .28, p < .01$), Kin Tutma ve İntikam ($r = .24, p < .01$) alt boyutları ile “düşük” düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki içerisindedir. Genel Bağışlayıcı Kişilik ($r = .18, p < .05$) ile “düşük” düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki içerisinde olduğu bulunmuştur. Karamsar Olumsuzculuk ($r = -.05, p > .05$) alt boyutu ile arasında anlamlı (herhangi) bir ilişki bulunamamıştır.

Psikolojik Sağlamlık Ölçeğinin Olumsuz Duyguya Dayanıklılık alt boyutunun, Maneviyata Yönelik Eğilim alt boyutu ($r = .38, p < .01$) ile “orta” düzeyde pozitif yönde ve Genel Psikolojik Sağlamlık ($r = .87, p < .01$) ile “yüksek” düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunurken; Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinin Özerklik ($r = .31, p < .01$), Çevresel Hâkimiyet ($r = .57, p < .01$), Bireysel Gelişim ($r = .48, p < .01$), Diğerleriyle Olumlu İlişkiler ($r = .37, p < .01$), Yaşam Amaçları ($r = .49, p < .01$), Öz kabul ($r = .61, p < .01$) alt boyutları ve Genel Psikolojik İyi Oluş ($r = .60, p < .01$) ile arasında “orta” düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Buna bağlı olarak Bağışlayıcı Kişilik Ölçeğinin Bağışlamanın Erdemi ($r = .09, p > .05$), Kin Tutma ve İntikam ($r = .06, p > .05$) ve Karamsar Olumsuzculuk ($r = -.14, p < .05$) alt boyutları ve Genel Bağışlayıcı Kişilik ($r = .01, p > .05$) ile arasında ilişki olmadığı görülmektedir. Psikolojik Sağlamlık Ölçeğinin Maneviyata Yönelik Eğilim alt boyutunun, Genel Psikolojik Sağlamlık ($r = .58, p < .01$) ile arasında “orta” düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişkili olduğu bulunurken; Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinin Özerklik ($r = .14, p > .05$), Diğerleriyle Olumlu İlişkiler ($r = .13, p > .05$), Yaşam Amaçları ($r = .14, p > .05$) ve Öz kabul ($r = .10, p > .05$) alt boyutları ile (herhangi) bir ilişki içerisinde olmadığı

görülmektedir. Çevresel Hâkimiyet ($r=.20, p<.05$), Bireysel Gelişim ($r=.23, p<.01$) ve Genel Psikolojik İyi Oluş ($r=.19, p<.05$) ile de arasında “düşük” düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Bağışlayıcı Kişilik Ölçeğinin Bağışlamanın Erdemi ($r=.25, p<.01$) ve Kin Tutma ve İntikam ($r=.25, p<.01$) alt boyutları ile “düşük” düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunurken; Karamsar Olumsuzculuk ($r= -.06, p<.05$) alt boyutu ve Genel Bağışlayıcı Kişilik ($r=.17, p>.05$) ile (anlamlı bir) ilişki olmadığı görülmüştür.

Psikolojik Sağlık Ölçeğinin geneline baktığımızda ise Bağışlayıcı Kişilik Ölçeğinin Bağışlamanın Erdemi ($r=.25, p<.01$), Kin Tutma ve İntikam ($r=.22, p<.05$) alt boyutları ile “düşük” düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmekle birlikte; ölçeğin Karamsar Olumsuzculuk ($r= -.09, p<.05$) alt boyutu ve Genel Bağışlayıcı Kişilik Düzeyi ($r=.15, p>.05$) ile aralarında ilişki bulunamamıştır. Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinin Özerklik ($r=.39, p<.01$), Çevresel Hâkimiyet ($r=.64, p<.01$), Bireysel Gelişim ($r=.58, p<.01$), Diğerleriyle Olumlu İlişkiler ($r=.43, p<.01$), Yaşam Amaçları ($r=.55, p<.01$), Öz kabul ($r=.56, p<.01$) alt boyutları ve Genel Psikolojik İyi Oluş ($r=.66, p<.01$) ile arasında “orta” düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

Bağışlayıcı Kişilik Ölçeğinin Bağışlamanın Erdemi alt boyutunun; Kin Tutma ve İntikam alt boyutu ($r =.74, p<.01$) ve Genel Bağışlayıcı Kişilik ($r=.92, p<.01$) ile “yüksek” düzeyde pozitif yönde, Karamsar Olumsuzculuk alt boyutu ile ($r=.66, p<.01$) “orta” düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişkili olduğu bulunmuştur. Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinin Özerklik ($r=.32, p<.01$), Çevresel Hâkimiyet ($r=.34, p<.01$), Bireysel Gelişim ($r=.42, p<.01$), Diğerleriyle Olumlu İlişkiler ($r=.33, p<.01$), Yaşam Amaçları ($r=.38, p<.01$), Öz kabul ($r=.28, p<.01$) alt boyutları ve Genel Psikolojik İyi Oluş ($r=.43, p<.01$) ile arasında ise “orta” düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Bağışlayıcı Kişilik Ölçeğinin Kin Tutma ve İntikam alt boyutunun; Karamsar Olumsuzculuk ($r=.64, p<.01$) ile “orta” düzeyde pozitif yönde ve Genel Bağışlayıcı Kişilik ($r=.87, p<.01$) ile arasında “yüksek” düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinin Özerklik ($r=.25, p<.01$), Çevresel Hâkimiyet ($r=.21, p<.05$), Bireysel Gelişim ($r=.26, p<.01$), Yaşam Amaçları ($r=.20, p<.05$), Öz kabul ($r=.19, p<.05$) alt boyutları ve Genel Psikolojik İyi Oluş ($r=.27, p<.01$) ile arasında “düşük” düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunurken, Diğerleriyle Olumlu İlişkiler ($r=.17, p>.05$) alt boyutu ile (anlamlı) bir ilişki olmadığı görülmektedir.

Bağışlayıcı Kişilik Ölçeğinin Karamsar Olumsuzculuk alt boyutunun; Genel Bağışlayıcı Kişilik ($r=.86$, $p<.01$) ile arasında “yüksek” düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunurken; Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinin Özerklik ($r=.03$, $p>.05$), Çevresel Hâkimiyet ($r=.05$, $p>.05$), Bireysel Gelişim ($r=.06$, $p>.05$), Diğerleriyle Olumlu İlişkiler ($r=.07$, $p>.05$), Yaşam Amaçları ($r=.10$, $p>.05$), Öz kabul ($r=.15$, $p>.05$) alt boyutları ve Genel Psikolojik İyi Oluş ($r=.10$, $p>.05$) ile arasında ilişki olmadığı bulunmuştur.

Bağışlayıcı Kişilik Ölçeğinin genelinde; Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinin Özerklik ($r=.24$, $p<.01$), Çevresel Hâkimiyet ($r=.24$, $p<.01$), Bireysel Gelişim ($r=.30$, $p<.01$), Diğerleriyle Olumlu İlişkiler ($r=.23$, $p<.01$), Yaşam Amaçları ($r=.27$, $p<.01$), Öz kabul ($r=.24$, $p<.01$) alt boyutları ile “düşük” düzeyde pozitif yönde ve Genel Psikolojik İyi Oluş ($r=.32$, $p<.01$) ile arasında “orta” düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinin Özerklik alt boyutunun; Çevresel Hâkimiyet ($r=.52$, $p<.01$), Bireysel Gelişim ($r=.59$, $p<.01$), Diğerleriyle Olumlu İlişkiler ($r=.47$, $p<.01$), Yaşam Amaçları ($r=.48$, $p<.01$), Öz kabul ($r=.49$, $p<.01$) alt boyutları ile arasında “orta” düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ancak Genel Psikolojik İyi Oluş ($r=.74$, $p<.01$) ile arasında “yüksek” düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır.

Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinin Çevresel Hâkimiyet alt boyutunun; Bireysel Gelişim ($r=.65$, $p<.01$), Diğerleriyle Olumlu İlişkiler ($r=.61$, $p<.01$), Yaşam Amaçları ($r=.66$, $p<.01$), Öz kabul ($r=.59$, $p<.01$) alt boyutları ile arasında “orta” düzeyde; Genel Psikolojik İyi Oluş ($r=.85$, $p<.01$) ile “yüksek” düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinin Bireysel Gelişim alt boyutunun; Diğerleriyle Olumlu İlişkiler ($r=.56$, $p<.01$) ve Öz kabul ($r=.48$, $p<.01$) alt boyutları ile arasında “orta” düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Ancak Yaşam Amaçları ($r=.71$, $p<.01$) alt boyutu ve Genel Psikolojik İyi Oluş ($r=.83$, $p<.01$) ile arasında “yüksek” düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinin Diğerleriyle Olumlu İlişkiler alt boyutunun; Yaşam Amaçları ($r=.48$, $p<.01$) ve Öz kabul ($r=.45$, $p<.01$) alt boyutları ile arasında “orta” düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmekle birlikte; Genel Psikolojik İyi

Oluş ($r=.76$, $p<.01$) ile arasında “yüksek” düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinin Yaşam Amaçları alt boyutunun; Öz kabul ($r=.56$, $p<.01$) alt boyutu ile “orta” düzeyde pozitif yönde; Genel Psikolojik İyi Oluş ($r=.80$, $p<.01$) ile arasında “yüksek” düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinin Öz kabul alt boyutunun; Genel Psikolojik İyi Oluş ($r=.77$, $p<.01$) ile arasında “yüksek” düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Şiddete maruz kalmayan kadınların psikolojik sağlımlıkları, bağışlayıcılıkları ve psikolojik iyi oluşları arasındaki korelasyon tablosu incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Psikolojik Sağlamlık Ölçeğinin Kararlılık ve Kişisel Yetenek alt boyutunun, Olumsuz Duyguya Dayanıklılık ($r=.81$, $p<.01$) ve Genel Psikolojik Sağlamlık ($r=.97$, $p<.01$) ile arasında “yüksek” düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunurken; Maneviyata Yönelik Eğilim alt boyutu ile ($r= -.02$, $p>.05$) arasında (anlamlı) bir ilişki bulunamamıştır. Aynı şekilde Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinin Çevresel Hâkimiyet ($r=.77$, $p<.01$), Bireysel Gelişim ($r=.71$, $p<.01$) alt boyutları ve Genel Psikolojik İyi Oluş ($r=.78$, $p<.01$) ile arasında “yüksek” düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunurken; Özerklik ($r=.67$, $p<.01$), Diğerleriyle Olumlu İlişkiler ($r=.55$, $p<.01$), Yaşam Amaçları ($r=.67$, $p<.01$) ve Öz kabul ($r=.70$, $p<.01$) alt boyutları ile arasında “orta” düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Bağışlayıcı Kişilik Ölçeğinin Bağışlamanın Erdemi ($r=.29$, $p<.01$) alt boyutu ile arasında “düşük” düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Kin Tutma ve İntikam ($r=.23$, $p<.05$) alt boyutu ve Genel Bağışlayıcı Kişilik ($r=.22$, $p<.05$) ile de arasında “düşük” düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunurken; Karamsar Olumsuzculuk ($r=.08$, $p>.05$) alt boyutu ile arasında (anlamlı) bir ilişki bulunamamıştır.

Psikolojik Sağlamlık Ölçeğinin Olumsuz Duyguya Dayanıklılık alt boyutunun, Maneviyata Yönelik Eğilim ($r=.06$, $p>.05$) alt boyutu ile arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Genel Psikolojik Sağlamlık ($r=.90$, $p<.01$) ile de “yüksek” düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna bağlı olarak; Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinin Özerklik ($r=.49$, $p<.01$), Çevresel Hâkimiyet ($r=.63$, $p<.01$), Bireysel Gelişim ($r=.56$, $p<.01$), Diğerleriyle Olumlu İlişkiler ($r=.45$, $p<.01$), Yaşam Amaçları ($r=.48$,

$p < .01$) ve Öz kabul ($r = .58, p < .01$) alt boyutları ile Genel Psikolojik İyi Oluş ($r = .61, p < .01$) arasında “orta” düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bağışlayıcı Kişilik Ölçeğinin Bağışlamanın Erdemi ($r = .22, p < .05$) alt boyutu ile arasında “düşük” düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Kin Tutma ve İntikam ($r = .19, p > .05$), Karamsar Olumsuzculuk ($r = .05, p > .05$) alt boyutları ve Genel Bağışlayıcı Kişilik ($r = .16, p > .05$) ile arasında (anlamlı) bir ilişkisi bulunamamıştır.

Psikolojik Sağlık Ölçeğinin Maneviyata Yönelik Eğilim alt boyutunun; Genel Psikolojik Sağlık ($r = .16, p > .05$) ile arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinin Özerklik ($r = -.26, p < .05$), Bireysel Gelişim ($r = -.21, p < .05$), Diğerleriyle Olumlu İlişkiler ($r = -.28, p < .01$), Yaşam Amaçları ($r = -.28, p < .01$) ve Öz kabul ($r = -.23, p < .05$) alt boyutları ile Genel Psikolojik İyi Oluş ($r = -.28, p < .01$) arasında “düşük” düzeyde negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bununla birlikte Çevresel Hâkimiyet ($r = -.19, p < .05$) alt boyutu ile arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Bağışlayıcı Kişilik Ölçeğinin Bağışlamanın Erdemi ($r = -.11, p < .05$), Kin Tutma ve İntikam ($r = -.12, p < .05$), Karamsar Olumsuzculuk ($r = -.10, p < .05$) alt boyutları ve Genel Bağışlayıcı Kişilik ($r = -.11, p < .05$) ile aralarında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Psikolojik Sağlık Ölçeğinin geneline baktığımızda; Bağışlayıcı Kişilik Ölçeğinin Bağışlamanın Erdemi ($r = .26, p < .05$) ve Kin Tutma ve İntikam ($r = .21, p < .05$) alt boyutları ile arasında “düşük” düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Ölçeğin, Karamsar Olumsuzculuk ($r = .06, p > .05$) alt boyutu ve Genel Bağışlayıcı Kişilik ($r = .19, p > .05$) ile aralarında ilişki yoktur. Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinin Çevresel Hâkimiyet ($r = .72, p < .01$) alt boyutu ile “yüksek” düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

Özerklik ($r = .59, p < .01$), Bireysel Gelişim ($r = .65, p < .01$), Diğerleriyle Olumlu İlişkiler ($r = .49, p < .01$), Yaşam Amaçları ($r = .58, p < .01$), Öz kabul ($r = .64, p < .01$) alt boyutları ve Genel Psikolojik İyi Oluş ($r = .70, p < .01$) ile arasında “orta” düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Bağışlayıcı Kişilik Ölçeğinin Bağışlamanın Erdemi alt boyutunun; Kin Tutma ve İntikam ($r = .86, p < .01$) ve Karamsar Olumsuzculuk ($r = .79, p < .01$) alt boyutları ve Genel Bağışlayıcı Kişilik ($r = .95, p < .01$) ile arasında “yüksek” düzeyde pozitif yönde

anlamli bir iliŒki bulunmuŒtur. Bununla birlikte; Psikolojik İyi OluŒ Ölçeğinin Özerklik ($r=.23, p<.05$) alt boyutu ile “düşük” düzeyde pozitif yönde anlamli bir iliŒki olduğu görölmektedir. Çevresel Hâkimiyet ($r=.31, p<.01$), Bireysel GeliŒim ($r=.32, p<.01$), Diğerleriyle Olumlu İliŒkiler ($r=.34, p<.01$), YaŒam Amaçları ($r=.37, p<.01$), Öz kabul ($r=.40, p<.01$) alt boyutları ve Genel Psikolojik İyi OluŒ ($r=.38, p<.01$) ile de arasında “orta” düzeyde pozitif yönde anlamli bir iliŒki vardır.

BađıŒlayıcı KiŒilik Ölçeğinin Kin Tutma ve İntikam alt boyutunun; Karamsar Olumsuzculuk ($r=.83, p<.01$) alt boyutu ve Genel BađıŒlayıcı KiŒilik ($r=.94, p<.01$) ile arasında “yüksek” düzeyde pozitif yönde anlamli bir iliŒki olduğu bulunmuŒtur. Psikolojik İyi OluŒ Ölçeğinin Çevresel Hâkimiyet ($r=.27, p<.01$), Bireysel GeliŒim ($r=.29, p<.01$) ve YaŒam Amaçları ($r=.27, p<.01$) alt boyutları ile arasında “düşük” düzeyde pozitif yönde anlamli bir iliŒki olduğu görölmektedir. Diğerleriyle Olumlu İliŒkiler ($r=.31, p<.01$), Öz kabul ($r=.33, p<.01$) alt boyutları ve Genel Psikolojik İyi OluŒ ($r=.32, p<.01$) ile de “orta” düzeyde pozitif yönde anlamli bir iliŒki olduğu bulunmuŒtur. Bununla birlikte Özerklik ($r=.19, p>.05$) alt boyutu ile arasında anlamli bir iliŒki bulunamamıŒtır.

BađıŒlayıcı KiŒilik Ölçeğinin Karamsar Olumsuzculuk alt boyutunun; Genel BađıŒlayıcı KiŒilik ($r=.93, p<.01$) ile arasında “yüksek” düzeyde pozitif yönde anlamli bir iliŒki olduğu görölmektedir. Psikolojik İyi OluŒ Ölçeğinin Özerklik ($r=.00, p>.05$), Çevresel Hâkimiyet ($r=.11, p>.05$), Bireysel GeliŒim ($r=.12, p>.05$), Diğerleriyle Olumlu İliŒkiler ($r=.17, p>.05$) ve YaŒam Amaçları ($r=.18, p>.05$) alt boyutları ile Genel Psikolojik İyi OluŒ ($r=.16, p>.05$) arasında “düşük” düzeyde pozitif yönde anlamli bir iliŒki olduğu bulunmuŒtur. Öz kabul ($r=.23, p<.05$) alt boyutu ile anlamli bir iliŒki bulunamamıŒtır.

Genel BađıŒlayıcı KiŒilik Ölçeği ile Psikolojik İyi OluŒ Ölçeğinin Özerklik ($r=.15, p>.05$) alt boyutu arasında anlamli bir iliŒki yoktur. Çevresel Hâkimiyet ($r=.25, p<.05$), Bireysel GeliŒim ($r=.26, p<.05$), Diğerleriyle Olumlu İliŒkiler ($r=.29, p<.01$) ve YaŒam Amaçları ($r=.30, p<.01$) alt boyutları ile arasında “düşük” düzeyde pozitif yönde anlamli bir iliŒki olduğu bulunmuŒtur. Öz kabul ($r=.35, p<.01$) alt boyutu ve Genel Psikolojik İyi OluŒ ($r=.31, p<.01$) ile arasında “orta” düzeyde pozitif yönde anlamli bir iliŒki olduğu görölmektedir. Psikolojik İyi OluŒ Ölçeğinin Özerklik alt boyutunun; Genel Psikolojik İyi OluŒ ($r=.80, p<.01$) ile arasında “yüksek” düzeyde pozitif yönde;

Çevresel Hâkimiyet ($r=.67$, $p<.01$), Bireysel Gelişim ($r=.61$, $p<.01$), Diğerleriyle Olumlu İlişkiler ($r=.53$, $p<.01$), Yaşam Amaçları ($r=.69$, $p<.01$) ve Öz kabul ($r=.70$, $p<.01$) alt boyutları ile arasında “orta” düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinin Çevresel Hâkimiyet alt boyutunun; Yaşam Amaçları ($r=.79$, $p<.01$), Öz kabul ($r=.81$, $p<.01$) alt boyutları ve Genel Psikolojik İyi Oluş ($r=.88$, $p<.01$) ile arasında “yüksek” düzeyde pozitif yönde; Bireysel Gelişim ($r=.70$, $p<.01$) ve Diğerleriyle Olumlu İlişkiler ($r=.67$, $p<.01$) alt boyutları ile arasında “orta” düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinin Bireysel Gelişim alt boyutunun; Yaşam Amaçları ($r=.74$, $p<.01$), Öz kabul ($r=.75$, $p<.01$) alt boyutları ve Genel Psikolojik İyi Oluş ($r=.86$, $p<.01$) ile arasında “yüksek” düzeyde; Diğerleriyle Olumlu İlişkiler ($r=.67$, $p<.01$) alt boyutu ile arasında “orta” düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinin Diğerleriyle Olumlu İlişkiler alt boyutunun; Yaşam Amaçları ($r=.67$, $p<.01$) alt boyutu ile arasında “orta” düzeyde pozitif yönde; Öz kabul ($r=.72$, $p<.01$) alt boyutu ve Genel Psikolojik İyi Oluş ($r=.83$, $p<.01$) ile arasında “yüksek” düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinin Yaşam Amaçları alt boyutunun; Öz kabul ($r=.81$, $p<.01$) alt boyutu ve Genel Psikolojik İyi Oluş ($r=.90$, $p<.01$) ile arasında “yüksek” düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinin Öz kabul alt boyutunun; Genel Psikolojik İyi Oluş ($r=.92$, $p<.01$) ile arasında “yüksek” düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

3.6. Psikolojik İyi Oluşun Yordanma Düzeyinin Belirlenebilmesi İçin Yapılan Regresyon Analizine İlişkin Bulgular

Kadınların psikolojik sağlamlıkları, bağışlayıcı kişilikleri ve şiddete maruz kalma değişkenlerine göre psikolojik iyi oluşlarını yordama düzeyinin belirlenebilmesi için yapılan regresyon analizinde psikolojik iyi oluş bağımlı değişken (yordanan), bağışlayıcı kişilik ve psikolojik sağlamlık yordayıcı değişken olarak ele alınmıştır.

Kadınların psikolojik dayanıklılıkları ve bağışlayıcı kişilik düzeylerinin şiddete maruz kalma durumlarına göre psikolojik iyi oluşlarını yordayıp yordamadığının

belirlenmesine yönelik analizlere geçmeden önce, yordayıcı değişkenler olan psikolojik dayanıklılık ve bağışlayıcı kişilik düzeyi ile kukla değişkeni olarak ele alınan şiddet görme durumları arasındaki ilişkinin doğrusal olup olmadığı, puanların normal dağılım gösterip göstermediği analiz sonuçları ve grafiklerle incelenmiştir.

Yapılan incelemede standardize edilmiş artık değerler ile yordanan değerlere yönelik oluşturulan saçılma diyagramlarına göre, çok değişkenli analiz varsayımları olan doğrusallığın olmaması (Durbin-Watson=1.88; $VIF_{PS}=1,047$; $VIF_{BK}=1,073$; $VIF_{SD}=1,056$) ve çoklu normallik varsayımlarının karşılandığına karar verilmiştir.

Regresyon analizi iki aşamada gerçekleştirilmiştir. Denklem öncelikle psikolojik sağlamlık ve bağışlayıcı kişilik ortalamaları enter yöntemi ile girilmiştir (Model 1). Daha sonra denkleme kadınların şiddete maruz kalma durumları dummy (kukla değişken) olarak ilave edilmiştir (Model 2).

Kadınların psikolojik sağlamlıkları, bağışlayıcı kişilikleri ve şiddete maruz kalma değişkenlerine göre psikolojik iyi oluşlarının yordanmasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 15'te verilmiştir.

Tablo 15
Kadınların Psikolojik Sağlamlıkları, Bağışlayıcılıkları ve Şiddete Maruz Kalma Durumlarına Göre Psikolojik İyi Oluş Düzeylerinin Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Model	B	Std. Hata	β	t	p	r	Kısmi r
1 Sabit	.866	.245		3.531	.001*		
Psikolojik Sağlamlık	.667	.052	.616	12.777	.000*	.663	.650
Bağışlayıcı Kişilik	.267	.052	.249	5.164	.000*	.364	.327
R=0.707	R ² =0.499						
F(2,223)=111.184	* p < .05						
2 Sabit	1.457	.241		6.037	.000*		
Psikolojik Sağlamlık	.634	.048	.586	13.208	.000*	.663	.663
Bağışlayıcı Kişilik	.207	.048	.193	4.307	.000*	.364	.278
Şiddete Maruz Kalma	-.452	.068	-.297	-6.658	.000*	-.417	-.408
R=0.763	R ² =0.583						
F(3,222)=103,302	* p < .05						

Kadınların psikolojik iyi oluşlarının yordanmasına ilişkin çoklu regresyon analizi iki aşamalı olarak gerçekleştirilmiştir. Denklem öncelikle psikolojik sağlamlık ve bağışlayıcı kişilik değişkenleri birlikte dâhil edilerek 1'inci model oluşturulmuş ve

bu değişkenlerin birlikte, kadınların psikolojik iyi oluşlarındaki varyansın yaklaşık yüzde 50'sini açıkladığı görülmüştür ($R=0.707$, $R^2=0.499$, $p<.05$).

Standardize edilmiş regresyon katsayısına göre (β) yordayıcı değişkenlerden psikolojik sağlıklı, bağışlayıcı kişiliğe göre daha önemli bir yordayıcıdır. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde, her iki yordayıcı değişkenin de psikolojik iyi oluş üzerinde anlamlı olduğu görülmüştür. Denkleme daha sonra kadınların şiddete maruz kalma durumu eklenmiş ve sonuçlar 2'nci model olarak sunulmuştur. Denkleme eklenen psikolojik sağlıklı, bağışlayıcı kişilik ve şiddete maruz kalma durumu birlikte, kadınların psikolojik iyi oluşlarındaki varyansın yaklaşık yüzde 58'ini açıklamaktadır ($R=0.763$, $R^2=0.583$, $p<.05$). Bu bağlamda şiddete maruz kalma durumunun, kadınların psikolojik iyi oluşlarına yaklaşık yüzde 8'lik bir katkı sağladığı söylenebilir. Standardize edilmiş regresyon katsayılarına göre (β) bu modelde yordayıcı değişkenlerin önem sırasının psikolojik sağlıklı, şiddete maruz kalma durumu ve bağışlayıcı kişilik olduğu görülmektedir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise üç yordayıcı değişkenin de psikolojik iyi oluş üzerindeki etkisinin anlamlı olduğu görülmektedir.

BÖLÜM IV

TARTIŞMA

Bu araştırmanın amacı, şiddete maruz kalmaya bağlı olarak kadınların psikolojik dayanıklılık, bağışlayıcılık ve psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkilerin belirlenmesidir.

Araştırmanın genel amacına ulaşmak için yapılan bu çalışmada iki bölüm yer almaktadır. Birinci bölümde sığınmaevinde kalan ve kalmayan şiddete maruz kalan katılımcıların şiddet yaşantısına ilişkin bulgularına ve şiddete maruz kalmayan kadınlara yönelik değişkenler arasındaki ilişkilerin betimsel istatistiksel bulgularına, sonraki bölümde ise hipotez testlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. İlk olarak şiddete maruz kalan ve kalmayan kadınların araştırma değişkenleri açısından farklılaşım farklılaşmadığına bakılmaktadır. Daha sonra şiddete maruz kalma durumlarına göre kadınların psikolojik dayanıklılık, bağışlayıcılık ve psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişki incelenmektedir. Son olarak, psikolojik iyi oluş düzeyinin psikolojik sağlık, bağışlayıcılık ve şiddete maruz kalma durumunu yordama düzeyine bakılmaktadır.

Yapılan çalışmada katılımcılara ilişkin demografik bilgiler incelendiğinde genç yetişkinlik ve orta yaş gruplarında olma, gelirin olmayışı, çocuk sayısının fazlalığı, statü yokluğu, düşük sosyo-ekonomik düzey ve öğrenim durumu, erken yaşta evlilik, evli olma, evlilik süresi, evlenme biçimi, ebeveynlerin sağ olma durumu şiddetin artmasına sebep olan önemli değişkenler olarak bulunmuştur.

Yapılan çalışmada şiddete maruz kalmayan kadınların, şiddete maruz kalan kadınlara göre psikolojik sağlık, bağışlayıcılık ve psikolojik iyi oluşlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Şiddete maruz kalan kadınların, şiddete maruz kalmayan kadınlara göre küçük yaşta evlilikler yaptığı, gelirlerinin bulunmadığı ya da alt sosyo-ekonomik gelir düzeyine sahip oldukları, öğrenim düzeylerinin düşük, çocuk sayılarının fazla olduğu, genellikle evli veya boşanmış oldukları ve evlilik sürelerinin uzun olduğu görülmektedir. Araştırma bulgularına göre şiddete maruz kalan kadınların durumu dile getirişlerinde fiziksel şiddetin öne çıktığı görülmektedir. 26-35 yaş grubunda olan şiddete maruz kalan kadınların oranının daha yüksek olduğu görülmektedir. Şiddete uğrayan kadınlar içerisinde yaş arttıkça şiddete uğrama davranışının giderek azaldığını

görülmektedir. Bununla birlikte şiddete maruz kalan 25 yaş ve daha küçük yaş grubunda fiziksel şiddetin görülme sebebinin geleneksel toplumlarda küçük yaşta evliliklerin yaygın olması olduğu düşünülmektedir.

Balta Peltekoğlu ve Tozlu (2017) çalışmasında, kadına yönelik şiddet ile erken yaşta yapılan evlilikler arasında önemli bir ilişki olduğunu belirtmektedir. Bu durum kadına yönelik şiddet ile erken yaşta yapılan evlilikler arasında doğru orantı olduğunu yönündedir. Karaçam ve Pulur (2016), kadın katılımcıların yaş durumlarını incelediği çalışmasında kadınların psikolojik iyi oluşlarının erkeklerden anlamlı şekilde daha yüksek olduğunu belirtmektedir.

Şiddete neden olan önemli etmenlerden birisi de öğrenim durumudur. Araştırma bulgularında kadınların öğrenim durumlarının birbirinden farklı olduğu fakat fiziksel şiddetin öğrenim düzeyine göre çok da farklılaşmadığı görülmektedir. Çoğu kadının eğitim seviyesinin düşük olduğu ve her öğrenim düzeyinde kadının aile içi şiddet ve ihmali yaşayarak sığınma evine geldiği görülmektedir. Kadın sığınma evine gelen kadınların büyük çoğunluğunu ilkököl ve ortaokul mezunlarının oluşturduğu görülmektedir. Öztürk (2014) tarafından lise ve üniversite mezunlarının kadın sığınma evlerini tercih etmelerinin sebebi olarak, aile içi şiddete modern bir çözüm olarak üretilen bir kurum olarak algılamaları olabileceği belirtilmektedir. Sığınma evinde kalan kadınların eğitim düzeyinin genel olarak hiç okula gitmeyen veya ilkököl mezunu kadınlardan oluştuğu bulgusuyla (Erim ve Yücens, 2016) yapılan çalışmanın benzerlik gösterdiği görülmektedir. Daha sonra lise mezunları ve yüksekokul/üniversite mezunları gelmektedir. Kahraman (2016), Kamu Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi çalışanları üzerinde yaptığı bir çalışmada öğrenim düzeyi lise olan kişilerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin eğitim durumu farklı olan bireylere göre daha düşük olduğunu belirtmektedir. Bu durum kadının öğrenim durumu ve çalışma hayatıyla şiddete maruz kalma arasında ilişki olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde eğitim düzeyinin şiddete maruz kalma yaygınlığını azalttığını tespit eden çalışmalar bulunmaktadır (Köseoğlu, 2018).

Yağmur ve Türkmen'in (2017) hasta yakınlarıyla yaptığı çalışmada eğitim düzeyi düşük olan hasta yakınlarının eğitim düzeyi yüksek olanlara göre psikolojik dayanıklılık düzeylerinin daha düşük olduğunu belirtmektedir. Kişilerin öğrenim

durumları arttıkça psikolojik dayanıklılıklarının da anlamlı biçimde arttığı düşünülmektedir.

Ediz ve Altan (2017) her öğrenim seviyesinden kadının şiddete maruz kaldığını fakat en fazla ilkökul eğitimi alan kadınların şiddete maruz kaldığını belirttiği çalışması ile yapılan araştırmanın tutarlılık gösterdiği görülmektedir. Bu bağlamda eğitim faktörünün şiddetten uzak kalmayı sağlayan koruyucu bir faktör olduğu düşünülmektedir. Ancak kadının öğrenim düzeyi arttıkça eşi veya partneri tarafından maruz kaldığı şiddetin artma gösterdiği eğiliminin literatürdeki bu bulguyla (Eryurt ve Seçkiner, 2015) uyuşmadığı görülmektedir.

Aile içinde otoriteye karşı gelen aile üyesini yanlış olduğu sanılan davranıştan vazgeçirme, gelir durumu yönünden eşlerine bağımlı kadınların şiddeti kabul etmeleri ve bu durumun kültürel normlarca kabul görmesi gibi sebeplerden dolayı şiddetin gizli kaldığını görmekteyiz.

Araştırma bulgularında şiddete maruz kalan kadınların yarıdan fazlasının kendine ait gelirin bulunmadığı görülmektedir. Han Almiş, Koyuncu Kütük, Gümüştas ve Çelik (2018), kadınların gelir durumları ve öğrenim düzeylerinin düşük olmasının eşleri tarafından fiziksel şiddete uğrama açısından önemli risk faktörleri olduğu değerlendirilmektedir. Bu bağlamda kadının öğrenim durumunun artması, işgücüne katılmasına ve ekonomik bağımsızlığını kazanmasına, toplum içerisinde sosyal hareketliliği gerçekleştirmesine, evlenme yaşının uzamasına ve şiddete uğrama ihtimalinin azalmasına yol açacaktır. Yapılan çalışmada, sığınmaevinde kalan şiddet mağduru kadınların büyük çoğunluğunun ev kadını olduğu ve daha önce herhangi bir iş deneyimleri olmadığı görülmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde herhangi bir işte çalışmayan, ev kadını ve öğrencilerin toplamda fazla olduğu görülmektedir. Çalışmayan kadınların birkaçının babasının emekli maaşının dışında gelirlerinin olmadığı da belirtilmektedir.

Öztürk'ün (2014) çalışmasında da kadın sığınmaevinde kalan kadınların çoğunun, maddi açıdan eşlerine bağımlı olan ev hanımlarından oluştuğu belirtilmektedir. Ediz ve Altan (2017) tarafından ekonomik bağımlılığın kadına karşı şiddette önemli olduğu, şiddete maruz kalan kadınların büyük bir oranının bir işte çalışmadığı ya da gelirin olmadığı belirtilmektedir. Kadınların gelir seviyesinin

yükselmesiyle maruz kaldıkları şiddetin oranının da düşeceği yönündeki ifadenin araştırmanın sonucunu destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

Araştırmanın sonuçlarına göre geliri olmayan kadınların şiddete maruz kalma oranının, geliri olan kadınlara göre daha fazla olduğu belirtilmektedir. Kadının herhangi bir kurumda çalışıyor olmasının şiddete maruz kalma olasılığını azalttığı görülmektedir. Bu duruma bağlı olarak psikolojik sağlamlığın, riskli duruma karşı koruyucu faktörler olan öz-yeterlik gibi içsel koruyucu faktörler ile sosyo-ekonomik düzey gibi olumlu aile ilişkileri ve destekleyici aile ilişkileri gibi dışsal koruyucu faktörlerin etkileşiminden ortaya çıkan bir uyum süreci olduğu araştırma bulgularıyla desteklenmektedir (Eraslan Çapan ve Arıcıoğlu, 2014).

Deveci, Açık, Gülbayrak ve Tokdemir (2005) tarafından Elazığ'da yapılan çalışmada; erken yaşta evlenen, evliliğinin ilk senelerinde olan, görücü usulüyle evlenen, sosyo-ekonomik gelir durumu, statüsü ve öğrenim düzeyi düşük, çocukluklarında şiddet yaşantısı geçirmiş olan kadınlarda fiziksel şiddetin arttığı yönündeki bulgu ile yapılan çalışmanın uyumlu olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmada yaşam yerinin, il ya da ilçede yaşıyor olmanın şiddeti göstermede büyük bir etkiye sahip olmadığı görülmektedir.

Bir diğer faktör olan evlilik ve birliktelik süresinin çok kısa ve çok uzun sürmesinin şiddeti artırıcı bir etkisinin olduğu görülmektedir. Görüşülen kadınların evlilik süreleri 1 yıldan az olmak üzere 11 yıl ve üzerine kadar değişkenlik göstermektedir. Şiddete maruz kalan kadınlar içerisinde 1 ile 5 yıl arası evliliği olan kadınlar ile 11 yıl ve daha fazla evlilik süresi olan kadınların şiddete maruz kalma durumunun bu sürenin artmasıyla beraber arttığı belirtilmektedir. Evlilik süresinin artmasının kadınların eşlerinden şiddete uğramalarını artıran bir faktör olarak değerlendiren Dindaş'ın (2008) bulgusuyla yapılan çalışmanın benzerlik gösterdiği görülmektedir. Aile içi şiddetin evlilik süresinin artışıyla bağlantılı olmasının konuyla ilgili yapılan çalışmalar açısından uyumlu olduğu görülmektedir (Kurçer, Güneş ve Genç,1999; Rath, Jarratt ve Leonardson, 1989).

Yapılan çalışmada kadınların evlenme ya da tanışma biçimlerine baktığımızda; görücü usulü, konuşup anlaşarak ve diğer usul olan ailelerinin onayı olmadan kaçarak imam nikâhlı, zorla evlenildiği görülmektedir. Her ne kadar anlaşarak evlendiğini ifade

eden kadınlar da şiddete uğradığını belirtse de şiddete maruz kalan kadınlar arasında görücü usulü evlilik yapan kadınların oranı daha yüksektir.

Şiddet sadece yeni evlilerde değil, tüm evlilik sürecinde devam eden bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapılan çalışmada konuşup anlaşarak evlenme dediğimiz modern biçimli evliliklerde kadınların, görücü usulü olan geleneksel modele göre daha fazla şiddet görüyor olması şaşırtıcı bulunmaktadır. Araştırmaya katılan kadınların çoğunun konuşup anlaşarak evlenmesine karşın eşlerinin şiddetine maruz kalmaları da diğer önemli bir husustur. Bu durum evliliğin gerçekleşme şeklinin şiddet üzerinde etkili olabildiğini göstermektedir. Aşkın ve Umur'a (2017) göre, zorla ya da sadece ailenin istemesiyle, kaçarak veya ailenin onayı alındıktan sonra istediği kişiyle evlendirilen kadınların durumunun kadına şiddet gerçeğini değiştirmedini belirtmektedir. Erkeğin şiddet uygulamasının ana nedeni olarak; ataerkil sosyal yapıda kadından daha üstün sayılan konumu, kadının bağımlı olarak algılanması ve kontrol edilmesi olduğunu belirtmektedir.

Görücü usulü ve anlaşarak gerçekleşen evlilik yaşantıları arasında birtakım değişiklikler olduğu dolayısıyla erkeklerin karar almada daha kısıtlayıcı ve baskın etkilerinin görücü usulü evliliklerde daha fazla olduğu bulgusu ile yapılan çalışmanın benzerlik gösterdiği görülmektedir (Çimen, 2007). Yapılan çalışmada şiddete maruz kalan ve kalmayan kadınların çoğunluğu tarafından yapılan evliliklerin severek yapıldığı, görücü usulü evlilik yapanların çoğunluğunun ise şiddete maruz kalan kadınlar olduğu görülmektedir. Dolayısıyla şiddete uğrayan kadınların daha çok geleneksel evlilik yaptığını ve kırsal bölgede varlığını sürdürdüğünü göstermektedir.

Yapılan çalışmada evlenme veya tanışma yaşlarına bakıldığında ortalama 20 ve daha az yaştan 36 ve daha fazla yaşa kadar değişen bir yaş yelpazesinin olduğu görülmektedir. 20 yaş ve daha az yaş aralığında evlendiği ya da tanıştığı dolayısıyla 18 yaş altı ilk evliliklerini yapan az sayıda kadının bulunduğu da görülmektedir. Sığınma evlerinde kalan kadınların da evlilik ya da tanışma yaş aralıklarının çoğunlukla 20 ve daha az olduğu görülmektedir. Özellikle ülkenin geri kalmış kırsal kesimlerinde küçük yaşta evliliklerin oldukça yaygın olduğu gerçeği bu çalışmada karşımıza çıkmaktadır. Bu sorunun nedeni ise ülkemizde zorla ve görücü usulü evliliklerin yaygın olmasıdır. Evlenme ya da tanışma yaşı arttıkça kadınlar daha geç evlendiğinden şiddete maruz kalma olasılıklarının azaldığı görülmektedir. Araştırmanın bu bulgusu Kaya'nın (2017),

kadınların evlenme ve tanışma yaşı ile evlilik uyumu ya da şiddete maruz kalmama davranışı arasında pozitif bir ilişki olduğunu ve evlilik yaşının arttıkça evlilik uyumunun da arttığını belirttiği yönündeki bulgusuyla tutarlılık gösterdiği düşünülmektedir.

Yapılan çalışmada şiddete maruz kalan kadınların medeni durumlarına bakıldığında evli olan kadınların en fazla şiddete maruz kalan grup olduğu bunu sırasıyla boşanmış ve ayrılmış olan kadınların izlediği daha sonra ise dul ve bekâr olan kadınların oluşturduğu görülmektedir. Resmi nikâh olmadan birlikte yaşayanlarda ise bu oranın en düşük seviyede olduğu görülmektedir. Dolayısıyla kadına yönelik şiddetin evlilik yoluyla meşrulaştırıldığı ya da haklı hale getirilmeye çalışıldığı düşünülmektedir. Bununla birlikte boşanmış veya ayrı yaşayan kadınların da şiddeti evli kadınlar gibi yüksek düzeyde yaşamasının sebebi olarak hâlâ devam eden boşanmış veya ayrı yaşayan kadınlara karşı geliştirilen önyargıların varlığı gibi sosyolojik faktörlerin bulunduğu düşünülmektedir. Köseoğlu (2018) tarafından boşanmış ya da ayrı yaşayan kadının eşi, eski eşi, babası, erkek kardeşi, sevgilisi tarafından ayrılığı kabullenememe, namusu koruma gibi çeşitli nedenlerle şiddete uğradığı belirtilmektedir.

Literatür incelendiğinde psikolojik dayanıklılığın medeni durum değişkenine göre değişmediğini bulgulayan araştırmalara da rastlanılmaktadır. Karataş (2016) psikolojik dayanıklılığı medeni duruma göre değerlendirdiği çalışmasında, bekârların psikolojik dayanıklılık ölçek puanlarını evlilerden daha yüksek bulmaktadır. Bundan dolayı bekâr kişilerin sorumluluklarının evli kişilere göre daha az olmasının sorunlarla daha az karşılaşmaları anlamına geldiği düşünülmektedir.

Dündar ve Demirli (2018) evliliğin toplum tarafından kabul edilen resmi bir kurum olması, sosyal ilişkileri güçlendirmesi, kişilerin birbirlerine sosyal, duygusal ve ekonomik destek sağlaması gibi sebeplere bağlı olarak evli bireylerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin daha yüksek olduğunu bu durumun psikolojik iyi oluşu olumlu etkilediğini belirtmektedir. Psikolojik iyi oluşun alt boyutu olan çevresel hâkimiyetin, kadınların medeni durumlarına göre farklılaştığını, bekârlıktan evliliğe geçen bireylerin çevresel hâkimiyet puanlarında artış olduğunu belirtmektedir.

Gökmen (2009) sığınma evinde yaşayan ve şiddete maruz kalan kadınlarla eşiyle yaşayıp şiddete maruz kalan kadınların bağlanma stilleri ve psikolojik sağlamlıkları üzerine yaptığı araştırmada, psikolojik sağlamlığın medeni hâl

değişkeniyle ilişkili olduğunu ve sığınma evinde kalan ve daha önce şiddete uğrayan kadınların psikolojik sağlamlıklarının eşyle yaşayan ve şiddete maruz kalan kadınlara göre anlamlı düzeyde yüksek olduğunu belirtmektedir.

Araştırma bulgularında yer alan medeni durum değişkeninde en dikkat çekici unsurun, kadınların boşanmış veya ayrılmış olsalar bile eşleri tarafından halen şiddete maruz kaldıkları yönündeki bulgunun, literatürle desteklenmiş olduğu görülmektedir (Ediz ve Altan, 2017). Tümlü ve Receptoğlu (2013), üniversitede istihdam edilen kişilerle yürüttükleri bir araştırmada, psikolojik dayanıklılığın medeni duruma göre anlamlı bir farklılık sergilemediğini ancak evli kişilerin psikolojik dayanıklılık puan ortalamalarının daha yüksek bulunduğunu ifade etmektedirler.

Araştırma sonuçlarına göre şiddete maruz kalan kadınların özellikle yakın çevrelerindeki erkekler tarafından şiddete uğradığı buna bağlı olarak da evli olan kadınlara en çok eşleri tarafından şiddet uygulandığı görülmektedir. Şiddete maruz kalan kadının eşinden ayrılrsa dahi şiddete uğrama durumunun ortadan kalkmadığı bu sebeple boşanmış kadınların veya ayrı yaşayan kadınların maruz kaldığı şiddet yaygınlığı değerlendirildiğinde ikinci sırada yer aldığı görülmektedir. Bu bulgunun literatürle benzerlik gösterdiği görülmektedir (Köseoğlu, 2018). Bekâr ve dul olan kadınların şiddete maruz kalma oranının ise en az çıktığı görülmektedir.

Literatürde evlilik olgusunu ilişkinin niteliğinden bağımsız değerlendirirsek, bireyin psikolojik iyi oluşunda önemli bir etkiye sahip olduğu, evli kişilerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin evli olmayan (hiç evlenmemiş, boşanmış ve dul) kişilerin psikolojik iyi oluş düzeylerine göre anlamlı derecede yüksek olduğu belirtilmektedir (Yeşiltepe ve Çelik, 2014). Bununla birlikte anne veya baba sağ olma durumu dikkate alındığında, şiddete maruz kalan kadınların çoğunun anne veya babasının sağ olduğu dolayısıyla ailelerin evliliklerde ya da birlikteliklerde birleştirici-bütünleştirici bir fonksiyon üstlendikleri için bu durumun şiddeti artırıcı bir etkiye sahip olduğu düşünülmektedir.

Yapılan çalışmada şiddete maruz kalan kadınların öğrenilmiş çaresizlik içinde son çare olarak çocuklar büyüyünce evden ayrılma sürecini başlattıkları görülmektedir. Ailelerin uygulanan şiddete rağmen eşlerin barışmaları için baskı yaptıklarında bu durumun sadece şiddet sarmalının devam etmesine yol açtıkları görülmektedir. Kadınların yakın arkadaşlarının destek olma durumlarına baktığımızda; yakın arkadaş

desteği görenler ile görmeyenlerin oranının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Öztürk Turgut (2018) kadınların, aile yeleri ve arkadaşları başta olmak üzere herhangi birinden toplumsal destek almasının kadına, zarar veren ilişkisinden kurtulma aşamasında yardımcı olduğunu ifade ettiği bulgusunun literatürle benzerlik gösterdiği görülmektedir. Bunun yanında algılanan sosyal desteğin psikolojik iyi oluş ile doğrudan ilişkili olduğu belirtilmektedir (Vural Yüzbaşı, 2019).

Psikolojik sağlamlığın risk faktörleri ve koruyucu faktörlerin etkileşimiyle oluşan dinamik bir süreç olduğu göz önüne alınırsa sosyal desteğin eksikliği, olumsuz çocukluk yaşantısı, düşük zeka düzeyi, yaşanan travma sonrasındaki stresli yaşam olayları ve travmanın şiddeti gibi faktörlerin psikolojik sağlamlığı olumsuz etkileyen risk faktörleri haline geldiği araştırma bulgularıyla desteklenmektedir (Eraslan apan ve Arıcioğlu, 2014).

Yapılan araştırmada şiddete maruz kalan kadınlarda fiziksel şiddetin ağrılıktaki olduğu görülmektedir. Kocanın karısına ve çocuğuna fiziksel şiddet uygulaması, kadın ve çocukların ihmali ya da bakmaması, parasızlık veya evden atma sonucu kalacak yerlerinin olmaması gibi sebepler sonucunda kadınların yaşadıkları şiddetin hemen ardından (Gökler Danışman, Tarhan Uçar ve Okay, 2018) sığınma evlerinde kalmaya başladıkları görülmektedir.

şiddete maruz kalan kadınların sığınma evlerine geliş nedenleri sorgulandığında kadına yönelik aile içi şiddetin bütün türlerinin i içe geçtiğini söylemek mümkündür. Bu duruma bağlı olarak eşin ya da birlikte yaşanılan kişinin fiziksel şiddet uygulama nedenleri arasında en fazla oranın kıskanılık, ekonomik sıkıntılar ve zorluklar olduğunu daha sonra eşin alkol kullanımı, çocuklarla ilgili sorunlar ve cinsel ilişkiyi reddetme gibi sebeplerin olduğunu söylemek mümkündür. Erkeğin alkol veya uyuşturucu madde kullanımının kadına şiddeti artıran risk faktörleri olarak belirtildiği bulgusunun (Polat, 2001; Deveci ve diğ., 2005) literatürle benzer olduğu değerlendirilmektedir. Araştırmanın bu bulgusunun erkeğin şiddete başvurmasındaki sebeplerin maddi sıkıntılar olduğu bulgusuyla (Somunoğlu İkinci, 2014) tutarlılık gösterdiği görülmektedir. Akadlı Ergöçmen, ner, Abbasoğlu ve Gökçen (2009) ekonomik sıkıntılar ve zorlukları, eşin dışarıda yaşadığı sıkıntılarını ve kadını kıskanmasını erkeksi nedenler olarak ele aldığı, çocuklarla ilgili sorunlar ve cinsel ilişkiyi reddetme gibi sebepleri kadınıla ilgili nedenler ve erkeğin alkol

kullanmasını, erkeğin kötü alışkanlıkları olarak ifade ettiği yönündeki bulgusuyla tutarlı olduğu görülmektedir. Ayrıca Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından kadına uygulanan şiddetin sebeplerinin ve şiddetle mücadele etme yöntemlerinin belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmada, kadının isteği dışında cinsel ilişkiye zorlanmasının kadınlara yönelik fiziksel ve cinsel şiddetin temel nedenleri arasında sayıldığı bulgusuyla tutarlılık gösterdiği görülmektedir (World Health Organization, 2005; Boyacıoğlu, 2016).

Türkiye genelinde ve yerleşim yeri düzeyinde evlenmiş kadınların son bir yıl içinde en sık maruz kaldığı cinsel şiddet biçiminin “kadının istemediği halde korktuğu için cinsel ilişkiye girmesi”; ikinci sırada ise “zorla cinsel ilişkiye girme durumu” olduğu belirtilmektedir (Köseoğlu, 2018). Bu bulgunun yapılan çalışma ile benzerlik gösterdiği görülmektedir.

Yapılan çalışmada şiddete maruz kalan kadınların şiddet sonrası susup (Bilgin Şahin ve Erbay Dünder, 2017) eşinin öfkesinin geçmesini bekledikleri ve eşiyile konuşmaya çalıştıkları görülmektedir. Bunun yanı sıra kadınların şiddet sonrası evi terk etme ve polis çağırma davranışı gösterdiklerini, şiddetin devam etmesi durumunda ise boşanacaklarını dile getirdikleri ve ailesine haber verdikleri görülmektedir. Bu durum boşanma sürecine karar verme ya da aileye haber vererek duruma yönelik sosyal destek alma açısından dikkat çekmektedir.

Şiddet sonrası yaşanan eş kaynaklı duygu duruma baktığımızda; eşten nefret etme, eşe karşı öfke hissetme, şiddet sonrası çaresizlik duygusu gibi duyguların şiddete maruz kalan kadınların en yoğun yaşadığı duygular olduğu görülmektedir. Şiddete maruz kalan kadınların kendilerini aşağılanmış hissettikleri, şiddeti engelleyemedikleri için kendilerine kızdıkları, kendilerinden nefret ettikleri, suçlu hissettikleri ve utandıkları görülmektedir. Şiddete uğrayan kadınlardan neredeyse tamamına yakınının kendine yönelik öfke duygusu yaşadığını söylemek mümkündür. Bilgin Şahin ve Erbay Dünder (2017), kadınların eş veya eski eşlerinden yaşamlarında en az bir kez, bazı kadınların da her gün veya haftada en az bir gün şiddete uğradığını ifade etmektedir. Fiziksel şiddet sonrası resmi kurumlardan hiç yardım talebinde bulunmayan kadınların oranının yüksek olduğunu, 1 kez yardım talebinden sonra yardım isteme oranının düştüğünü ve daha sonra tekrar yükseldiğini söylemek mümkündür.

Cem Ersoy, Hünler ve Namer'in (2017), Türkiye'de şiddete maruz kalan kadınların yarısının yaşadığı şiddeti paylaşmadığını sadece çok azının bu durumu yasal

mercilere götürdüğünü ifade ettiği bulgusuyla benzerlik göstermektedir. Fiziksel şiddet sonrası rapor almayan kadınların oranının yüksek olduğu, bazılarının boşandığı ve davadan çeşitli sebeplerle vazgeçtiği görülmektedir. Davanın reddi, duruşmaya gitmeme ve duruşmaya devam edilememesi gibi nedenlerin az oranda dava sürecini etkilediğini görülmektedir.

Şiddete maruz kalan kadınların çoğunun az da olsa eşin ailesiyle diyaloglarının devam ettiği, ailesiyle hiç görüşmeyen kadınların oranının ise daha az olduğu görülmektedir. Bu oran şiddete maruz kalmamış kadınlarla karşılaştırıldığında eşin ailesiyle her gün görüşen kadınların görüşme sıklıklarının düştüğü, bu durumun da şiddete maruz kalan kadınların sosyal destek arama ihtiyaçlarının artmasıyla ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Şiddete maruz kalan ve kalmayan kadınların ebeveynleriyle ilişkilerini daha çok iyi düzeyde algıladıkları görülmektedir. Şiddete uğrayan kadınların ebeveynleriyle görüşme sıklıklarının yoğun olduğu ancak ebeveynleriyle hiç görüşmeyen kadınların da oranının fazla olduğu görülmektedir. Ayrıca kardeşleriyle aile bağlarını kötü ya da iyi olarak algılayan şiddete maruz kalan kadınların oranının birbirine yakın olduğunu söylemek mümkündür. Buna rağmen şiddete maruz kalmamış kadınların kardeşleriyle bağlarını algılama durumlarının daha iyi olduğu görülmektedir.

Yapılan çalışmada eş dışında eşin ailesi tarafından şiddete uğramadığını ifade eden kadınların fazla olduğu görülmektedir. Ancak şiddetin daha çok aile içinde yaşandığı, şiddete maruz kalan kadının en fazla eşin annesinden, eşin kardeşlerinden, eşin diğer akrabalarından ve diğer olarak nitelendirilen kişiler tarafından şiddete maruz kaldığı görülmektedir.

Han Almış ve diğerleri (2018) tarafından yapılan bir çalışmada 262 kadının şiddete maruz kalmadığını belirtirken, 77 kişinin sadece eşlerinden, 21 kişinin sadece eşi dışındaki kimselerden ve 40 kişinin eşi ve eşi dışındaki kimselerden fiziksel şiddet gördüklerini belirtmektedirler. Bilgin Şahin ve Erbay Dünder (2017), kadına yönelik fiziksel şiddetin eş dışında ailenin diğer üyeleri tarafından da uygulandığını belirtmektedir. Eş dışında uygulanan şiddetin en fazla baba, erkek kardeş, anne ve eşinin aile bireyleri olan kayınvalide ve kayınpeder tarafından uygulandığını belirtmektedir (Uyar, Yıldırım ve Şahin, 2019).

Yapılan çalışmada şiddete maruz kalan kadınların çoğunun uygulanan şiddeti yakınlarına anlatmadığı görülmektedir. Şiddete maruz kaldığını yakınlarına anlatan kadınların çoğunun ailesinin de kadınların eşlerini haklı buldukları, uyardıkları ya da sabretmeleri yönünde tutum takındıkları için boşanmalarına destek olmadıkları görülmektedir. Yakın arkadaştan destek görme ve görmeme oranının ise yarı yarıya olduğunu söylemek mümkündür.

Yapılan çalışmanın; Güngörmüş, Okanlı ve Kocabeyoğlu (2015) tarafından aileden ve arkadaştan algılanan sosyal destek ile psikolojik dayanıklılık düzeyi arasında pozitif yönde güçlü bir ilişki olduğu yönündeki bulgusu ile yapılan çalışma arasında benzerlik olduğu görülmektedir. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün (2014) yılında yaptığı çalışmada, fiziksel ve/veya cinsel şiddet sonucu evlerini terk etmiş kadınların ilk olarak çoğunlukla kendi ailelerinin yanına gittikleri belirtilmektedir. Buna bağlı olarak aile ve arkadaş desteği arttıkça psikolojik dayanıklılığın da arttığını ve bu durumun psikolojik sağlığı olumlu yönde etkilediğini, stresin etkisini azaltarak stresi tamponlayıcı bir özelliğe sahip olduğunu belirtmek mümkündür. Benzer bir çalışma olan Terzi'nin (2008) psikolojik dayanıklılık ve algılanan sosyal destek arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmasında, sosyal destek düzeyi yüksek olan öğrencilerin psikolojik dayanıklılıklarının da yüksek olduğu belirtilmektedir. Bu duruma ek olarak araştırmanın bu bulgusunun, eş şiddetine uğrayan kadınların bu şiddeti ailelerine veya yakın arkadaşlarına anlatarak yardım beklemesi ve büyük çoğunluğunun sağlık kuruluşları ya da polis gibi resmi makamlara başvurmayı tercih etmemesi yönünde ulaşılan bulguyla uyumadığı belirtilmektedir (World Health Organization, 2005).

Yapılan çalışmada şiddete maruz kalan kadınların sığınma evi öncesi genellikle başka bir yerde kalmadıkları, çoğunlukla aile ve akrabalarından destek gördükleri bulgusuna rastlanılmaktadır. Ancak sığınma evi öncesi kaldıkları yerden ayrılma sebeplerine baktığımızda maddi sıkıntıların, güvende olunamayacağı hissinin ve eşin yanına dönülmesi için kurulan baskının kadınlar üzerinde etkili olduğu görülmektedir.

Sığınmaevi yönetmeliğinin 12. maddesine göre şiddet mağduru kadınların sığınma evinde kalma süreleri 3 ay olup bazı belediyelerde bu sürenin 2 ya da 3 ay olarak değiştiği görülmektedir. Van Kadın Derneği'nde (VAKAD) 2 ay ile bu süre sınırlandırılmış olup Mor Çatıda ise süre sınırlamasının olmadığı belirtilmektedir (Sallan Gül, 2011). Ancak genel eğilim kadınların 3 ay ve altı sürede bağımsız bir

yaşam kurmalarının sağlanarak mümkün olan en kısa sürede sığınma evlerinden ayrılmalarının beklendiği yönünde olmaktadır.

Yapılan çalışmada sığınma evlerinde 3 ay ve altında kalanların sayısı 55 kişi, 3 ay ve üstünde kalanların sayısının ise 24 kişi olduğu görülmektedir. Sığınma evlerine kabul edilen kadınların kalma sürelerinin değişkenliği göz önüne alınarak bazen yıl içinde kalan kişi sayısının toplam kapasitenin üzerinde olabildiği ve bu sürenin 1 gün ile 1.5 yıl arasında değişebildiği görülmektedir.

Bu çalışmada şiddete uğrayan kadınların en fazla, şiddete daha fazla dayanamayacaklarını anladıklarında ya da ciddi bedensel ve ruhsal hasarlar aldıktan sonra ve diğer sebepler adı altında sığınma evine başvurmayı düşündükleri görülmektedir. Araştırmada sığınma evlerinde kalan ve görüşülen kadınların daha çok fiziksel şiddete uğradıkları ancak ekonomik ve psikolojik şiddetin de fiziksel şiddetle birlikte yaşandığı görülmektedir. Kocanın karısı ve çocuğuna fiziksel şiddet uygulaması, kadın ve çocukların ihmali ya da bakmaması, parasızlık veya evden atma sonucu kalacak yerlerinin olmaması kadınların sığınma evlerine başvurma sebepleri arasında görülmektedir. Bununla birlikte yapılan çalışmada kadınların öğrenilmiş çaresizlik duygusu içinde son çare olarak çocuklar büyüyünce evden ayrılma sürecini başlattıkları görülmektedir. Şiddete maruz kalan kadınların içinde buldukları durumu normal görmeleri, çocuklarını kaybetmekten korkmaları yönünde davranış göstermelerinin temel gerekçeler arasında yer aldığı bulgusu literatür ile (World Health Organization, 2005) tutarlılık göstermektedir. Bu duruma yönelik olarak ailelerin, uygulanan şiddete rağmen eşlerin barışmaları için baskı yaptıklarında sadece şiddet sarmalının devam etmesine neden oldukları görülmektedir.

4.1. Katılımcıların Yaşadıkları Yere ve Çocuk Sayılarına Göre Psikolojik Sağlıkları, Bağışlayıcılıkları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeylerindeki Farklılıklara İlişkin Bulguların Tartışılması

Kadınların psikolojik sağlık, bağışlayıcılık ve psikolojik iyi oluşları; şiddete maruz kalma ve yaş grupları, şiddete maruz kalma ve gelir durumu, yaşam yeri ve çocuk sayısı gruplarına göre karşılaştırılmıştır. Bu çalışmada ilk olarak değinilen husus demografik değişkenler olan çocuk sahibi olma ve yaşam yerine bağlı olarak kadınların psikolojik sağlık, bağışlayıcılık ve psikolojik iyi oluşları arasında farklılık

bulunacağı beklentisidir. Bazı araştırma sonuçları da çocuk sayısı, kadının çalışması, evlenme şekli gibi değişkenlerin toplumsal cinsiyete dayalı şiddet üzerinde etkili olabileceğini belirtmektedir (Akkuş ve Yıldırım, 2018).

Öz ve Bahadır Yılmaz (2009) tarafından aile içi şiddet, düşük sosyo-ekonomik statü, yoksulluk gibi olumsuz olaylar yaşayıp başarısız olmuş kişilerin, stres yaratan durumlardan uyum göstererek en az zararla kurtuldukları ve koruyucu faktörler olan birtakım kişilik özelliklerine sahip olmaları sonucunda da psikolojik sağlık düzeylerinin geliştiği belirtilmektedir. Psikolojik sağlamlığı güçlü olan şiddete maruz kalan kadınların zor durumlar karşısında gösterdikleri dayanma ve stresle başa çıkmada daha dirençli oldukları görülmektedir.

Bazı sosyo-demografik değişkenlerin psikolojik iyi oluşu etkileyeceği düşünülmektedir (Günay ve Çelik, 2019). Psikolojik sağlık ölçeğinin olumsuz duyguya dayanıklılık ve kararlılık ve kişisel yetenek alt boyutlarında ve ölçeğin genelinde, ilde yaşayan kadınlar lehine psikolojik sağlamlığın anlamlı düzeyde farklı olduğu görülmektedir. Sadece yaşam yeri büyüklüğüne göre maneviyata yönelik eğilimin ilde yaşayan kadınlarda, ilçede yaşayanlara göre daha düşük olduğu görülmektedir. Buna bağlı olarak, psikolojik sağlamlığın maneviyata yönelik eğilim alt boyutunun kentlerde yaşayan kadınlarda daha düşük olduğu görülmektedir. Dolayısıyla ilde yaşayan kadınlarda maneviyata yönelik eğilim alt boyutunda anlamlı farklılık belirlenmediği görülmektedir.

Yapılan çalışmada ilde yaşayan kadınların ilçede olanlara kıyasla maneviyata yönelik eğilim alt boyutu dışındaki diğer değişkenlere yönelik psikolojik sağlamlıklarının yüksek olduğu görülmektedir. İlde yaşayan kadınların kararlılık ve kişisel yetenek, olumsuz duyguya dayanıklılık gösterme ve genel psikolojik sağlık düzeylerinin ilçede yaşayan kadınlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Psikolojik iyi oluş ölçeğinin genelinde ve tüm alt boyutlarında ilde yaşayan kadınlar lehine anlamlı bir fark bulunmaktadır. Bu bulgunun, bireylerin kırsalda ya da kentlerde ikamet etmelerinin onların tüm sosyal yaşantısını etkileyebileceği gibi dini yaşantılarını da nicelik ve nitelik yönünden etkileyebileceği bulgusuyla tutarlılık gösterdiği görülmektedir.

Türkiye’de gerçekleştirilen bir araştırmada, kırsal ve kent yaşam tarzı açısından bakıldığında, kırsal kesimin ibadetleri yerine getirme oranının daha yüksek olduğu

belirtilmektedir (Kurt, 2009). Ancak bu bulgunun, Ayten'in (2013) çalışmasıyla benzerlik göstermediği görülmektedir. Toplumsal çevre faktörünün, yani yaşamının çoğunluğunu kırsal bölgede geçirenlerle kentte geçirenler arasında maneviyata yönelik eğilim açısından herhangi bir farklılık oluşturmadığı belirtilmektedir. Yiğitbaş ve diğerleri (2018) tarafından yapılan benzer bir çalışma da hayatın çoğunun geçtiği yer ile psikolojik dayanıklılık arasında yapılan analizde bir fark olmadığı yönünde olduğu belirtilmektedir.

Bağışlayıcı kişilik ölçeğinin genel ortalamasında ve bağışlamanın erdemi, kin tutma ve intikam ve karamsar olumsuzculuk alt boyutlarında yaşam yeri büyüklüğüne göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Yaşam yeri büyüklüğünün, kadınların bağışlayıcılıkları üzerinde anlamlı düzeyde bir etkiye sahip olmadığı görülmektedir. Yapılan çalışmanın ilde yaşayan kadınların ilçede olanlara kıyasla bağışlayıcılıklarının daha düşük olduğu hipotezi ile benzerlik göstermediği görülmektedir.

Psikolojik iyi oluş ölçeğinin genelinde ve alt boyutlarında ortalamalar arasında yaşam yeri büyüklüğüne göre ilde yaşayan kadınların psikolojik iyi oluş düzeylerinde, ilçede yaşayan kadınlara göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık belirlendiği görülmektedir. Psikolojik iyi oluş kapsamında ele alınan özerklik, çevresel hâkimiyet, bireysel gelişim, diğerleriyle olumlu ilişkiler, yaşam amaçları, öz kabul (Erdem ve Kabasakal, 2015) alt boyutları bağlamında ilde yaşayan kadınların, ilçede yaşayan kadınlara oranla psikolojik iyi oluşlarının daha fazla gelişim gösterdiği görülmektedir. Bu bağlamda yapılan çalışmanın sonuçları ile literatürün benzerlik gösterdiği söylenebilir fakat ilde yaşayan kadınların ilçede olanlara kıyasla psikolojik iyi oluşlarının daha düşük olduğu hipotezi ile çalışmanın sonuçlarının benzerlik göstermediği görülmektedir.

Erdem ve Kabasakal (2015), kişinin hayatı ve geçmiş yaşantısıyla ilgili olumlu değerlendirmeler yapması, devamlı gelişme hissine sahip olması, yaşamının anlamına ilişkin inancı, diğer kişilerle kaliteli ilişkiler kurması, yaşamını ve çevresini etkili bir şekilde yönetebilmesi ve özgür olması, düşünce ve davranışına yönelik karşılaştığı toplumsal baskıya direnç gösterebilmesi ve kararlarını başkalarının onayına bağlı kalmadan içsel mekanizmalarıyla alabilmesini psikolojik iyi oluş olarak ifade etmektedir. Literatürde kadınların kendilerini özerk hissettiği ve duygusal ilişkilerinde

bu özerkliğın onaylandığını deneyimlediği durumlarda, yakın ilişkilerinin daha olumlu olduğu yönündeki bulgunun çalışmayla uyumlu olabileceği değerlendirilmektedir.

Sahip olunan ocuk sayısına göre psikolojik sağamlık leğinin genelinde, kararlılık ve kişisel yetenek ve olumsuz duyguya dayanıklılık alt boyutlarında 1 çocuğu olan kadınların, çocuğu olmayan ve 2 ve üzeri çocuğu olan kadınlara göre ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Dolayısıyla 1 çocuğu olan kadınların olumsuz duyguya dayanıklılıklarının ve kararlılık ve kişisel yeteneklerinin çocuğu olmayanlara ve 2 ve üzeri çocuğu olanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

z ve Bahadır Yılmaz (2009), en az dört çocuklu kalabalık aileye sahip olmanın ve iki ocuk arasındaki sürenin 2 yıldan az olmasının ailesel risk faktörlerini doğurduğunu ve psikolojik dayanıklılığı azalttığını belirtmektedir. Söz konusu edilen faktörlere bakıldığında olumlu bir ailesel özelliğin kadınların psikolojik sağamlık düzeyini artırdığı görülmektedir. Eğer söz konusu faktörler olumsuzsa kadının ruh sağlığının bozulduğu, psikolojik sağamlık düzeyinin azaldığı belirtilmektedir.

Yapılan çalışmada maneviyata yönelik eğilimin 2 ve üzeri çocuğu olan kadınlarda daha yüksek olduğu görülmektedir. ocuk sayısının artmasının hayata karşı bağlılığı ve memnuniyeti olumlu yönde etkileyerek ve sorumluluğu artırarak psikolojik sağamlılığı olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir. Bu bulgu maneviyata yönelik eğilim arttıka hayat memnuniyeti düzeyinin de arttığını söyleyen literatürdeki bulguyla (Ayten, 2013) rtşmektedir. ocuğu olmayan kadınların çocuğu olanlara kıyasla psikolojik sağamlılıklarının daha düşük olduğu görülmektedir.

Bağışlayıcı kişilik leğinin genelinde ve bağışlamanın erdemi, kin tutma ve intikam ve karamsar olumsuzculuğun 2 ve üzeri çocuğu olan kadınlarda, 1 çocuğu olan kadınlara ve çocuğu olmayan kadınlara oranla daha yüksek olduğu görülmektedir. Sonuç olarak çocuğu olmayan kadınların çocuğu olan kadınlara kıyasla bağışlayıcılıklarının daha düşük olduğu görülmektedir. Bağışlayıcı kişilik leğinin genelinde ve bağışlamanın erdemi alt boyutunda çocuğu olmayanların, bir çocuğu olanlar ile iki ve daha fazla çocuğu olanlardan; kin tutma ve intikam ile karamsar olumsuzculuk alt boyutlarında, çocuğu olamayanların iki ve daha fazla çocuğu olanlardan daha az bağışlayıcı olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. ocuk sayısı gibi sosyo-demografik değişkenlerin artmasının bağışlayıcılık eğilimlerini etkilediği

düşünülmektedir. Ancak Karaman Kepenekçi ve Nayir (2015) tarafından yapılan çalışmada, affedicilikle çocuk sahibi olup olmama arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı bulgusunun yapılan çalışma ile benzer olmadığı görülmektedir.

Psikolojik iyi oluş ölçeğinin özerklik ve öz kabul alt boyutlarında en yüksek ortalamaya çocuğu olmayan kadınların sahip olduğu görülmektedir. Dolayısıyla (Özmete, 2016) kendi kendine karar verme duygusunun, kendine ve geçmişine ilişkin olumlu algılamalar ve sınırlılıkların farkında olarak kendinden memnun olma düzeyinin çocuğu olmayan kadınlarda daha yüksek olduğu beklirtilmektedir.

Çocuğu olmayan kadınların çocuğu olan kadınlara göre psikolojik iyi oluşlarının daha düşük olduğu hipotezi ile çalışmanın özerklik ve öz kabul değişkenlerine ait sonuçlar açısından benzerlik göstermemektedir. Ancak psikolojik iyi oluş ölçeğinin çevresel hâkimiyet, bireysel gelişim, diğerleriyle olumlu ilişkiler ve yaşam amaçları alt boyutlarında 1 çocuğu olan kadınların ortalamalarının, 2 ve üzeri çocuğu olanlara ve çocuğu olmayanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bağlamda çocuğu olmayan kadınların çocuğu olan kadınlara göre psikolojik iyi oluşlarının daha düşük olduğu hipotezi ile çalışmanın diğer alt boyutlarına ait sonuçların benzerlik gösterdiği görülmektedir. Psikolojik iyi oluş ölçeğinin geneli, çevresel hâkimiyet, bireysel gelişim, diğerleriyle olumlu ilişkiler ve yaşam amaçlarının 1 çocuğu olan kadınlarda çocuğu olmayan ve 2 ve üzeri çocuğu olanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Kişilerarası ilişkilerde güven verici ilişkiler geliştirmek, etrafındakileri ihtiyaç ve isteklerini karşılayabilecek şekilde yönlendirebilmek, yaşamda amaç oluşturmak, kapasitesinin bilincinde olmak ve sürekli geliştiği duygusunu taşımak gibi alt boyutlardan alınan puanların, tek çocuğa sahip olan kadınlarda yüksek olduğu belirtilmektedir (Özen, 2010).

Sonuçta sahip olunan çocuk sayısına göre kadınların psikolojik sağlık ve psikolojik iyi oluş ölçeğinin genelinde ve alt boyutlarında ortalamalar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Bağışlayıcı kişilik ölçeği genelinde ise ortalamalar arasında anlamlı fark olduğu görülmektedir. Farklılık, 2 ve üzeri çocuğu olan kadınlar lehinedir. Kadınların genel anlamda bağışlayıcılıkları, sahip olunan çocuk sayısı açısından farklılık göstermektedir. 2 ve üzeri çocuğu olan kadınların bağışlayıcılıkları, çocuğu olmayan ve 1 çocuğu olan kadınların

bağışlayıcılıklarından daha yüksek olduğu görülmekt ancak istatistiksel farkın etki büyüklüğünün düşük olduğu görülmektedir. Bu durum, 2 ve üzeri çocuğa sahip olmanın genel bağışlayıcı kişilik düzeyindeki etkisinin dikkate alınacak büyüklükte olmadığını göstermektedir.

Bağışlayıcı kişilik ölçeğinin bağışlamanın erdemi, kin tutma ve intikam ve karamsar olumsuzculuk alt boyutlarında ortalamalar arasında anlamlı fark olmadığı görülmektedir. Farklılık, her üç alt boyutta da 2 ve üzeri çocuğu olan kadınlar lehine olmaktadır. Bağışlamanın erdemi alt boyutunda çocuk sayısı arttıkça kadınların daha bağışlayıcı olduğu görülmektedir. 2 ve üzeri çocuğu olan kadınlarda kin tutma ve intikam alt boyutunun, çocuğu olmayan kadınlardan daha yüksek olduğu görülmektedir. Yine fazla çocuğa sahip olmanın kadınlarda karamsar olumsuzluğu artırdığı ifade edilmektedir. Ancak bağışlayıcı kişilik ölçeğinin alt boyutlardaki etkisinin de dikkate alınacak büyüklükte olmadığı görülmektedir.

4.2. Gelir Durumuna ve Şiddete Maruz Kalma Durumlarına Göre Kadınların Psikolojik Sağlımlıkları, Bağışlayıcılıkları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeylerindeki Farklılıklara İlişkin Bulguların Tartışılması

Psikolojik sağlamlık ölçeğinin genelinde ve alt boyutlarında şiddete maruz kalma ve geliri olmanın ortak etkisinin anlamlı olmadığı görülmektedir. Kadınların şiddete maruz kalma durumları kararlılık ve kişisel yetenek, olumsuz duyguya dayanıklılık ve maneviyata yönelik eğilim alt boyutu üzerinde anlamlı bir fark oluştururken, gelir durumlarına göre anlamlı bir farklılık oluşturmamaktadır.

Şiddete uğramayan ve geliri olmayan kadınların kadınların, şiddete uğrayan ve geliri olmayan kadınlara göre kararlılık ve kişisel yetenek alt boyutu ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Şiddete uğramayan ve geliri olan kadınların, şiddete uğrayan ve geliri olmayan kadınlara göre olumsuz duyguya dayanıklılık ve maneviyata yönelik eğilim alt boyutu ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Psikolojik sağlamlık ölçeğinin genelinde, kararlılık ve kişisel yetenek ve olumsuz duyguya dayanıklılık alt boyutlarında en yüksek ortalamaya şiddete maruz kalmayan ve geliri olmayan kadınların sahip olduğu görülmektedir. Şiddete maruz kalan ve geliri olmayan kadınların ise en düşük ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Maneviyata yönelik eğilimde ise en yüksek ortalamaya şiddete maruz kalan ve geliri

olan kadınların; en düşük ortalamaya ise şiddete maruz kalmayan ve geliri olmayan kadınların sahip olduğu görülmektedir. Şiddete maruz kalan ve geliri olmayan kadınların kararlılık ve kişisel yeteneklerinin ve olumsuz duyguya dayanıklılık düşük olduğu görülmektedir. Geliri olan kadınların, geliri olmayan kadınlara göre genel psikolojik sağlamlıklarının daha yüksek olacağı değerlendirilmektedir.

Başak ve Can (2018) düşük gelir durumunun strese dolayısıyla aile içi şiddete sebep olduğunu ve bu durumun aile bireylerinin ruh sağlığını olumsuz yönde etkilediği şeklinde ifade etmektedir. Dolayısıyla gelir düzeyi düşük olan kadınların yüksek olanlara kıyasla psikolojik sağlamlıklarının daha düşük olacağı düşünülmektedir. Bektaş ve Özben (2016) kadınların öğrenim düzeyinin artmasının, sağlık koşullarının iyileşmesinin, kültürleşme düzeyindeki artışın ve evli olmanın stres yaşantılarına karşı dayanıklılıklarını artırdığını belirtmektedir.

Yağmur ve Türkmen (2017), gelir düzeyi iyi olanların psikolojik dayanıklılıklarının, gelir düzeyi düşük olanlara göre daha iyi olduğunu bu durumun ise sosyal faaliyetlere ayrılan zamanın daha fazla olmasıyla desteklendiğini dolayısıyla stresi azaltmada yardımcı olduğunu ifade etmektedir. Bu sonuçların yapılan çalışmanın sonucunu destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Gelir düzeyi iyi kişilerin problemler karşısında dışsal kaynaklara ulaşmaları daha kolay olmakta bu da psikolojik sağlamlıklarını olumlu etkilemektedir. Bektaş ve Özben (2016), sosyo-demografik faktörler arasında yer alan gelir durumu değişkeninin psikolojik dayanıklılık ve psikolojik iyi oluş üzerinde etkili olduğunu belirtilmektedir.

Sosyo-ekonomik gelir düzeyi düşük olan bireylerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin de düşük bulunduğu Atarbay'ın (2017) çalışmasında, bireyin sahip olduğu sosyo-ekonomik fırsatları sorunları çözmede etkili bir şekilde kullanamamasının bu sonucu doğurduğu belirtilmektedir. Güngörmüş, Okanlı ve Kocabeyoğlu'nun (2015) çalışmasında, maddi yetersizliklerin ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyen çevresel risk faktörleri olduğu dolayısıyla ekonomik yeterliliğin psikolojik dayanıklılığı etkilediği belirtilmektedir. Çavuşoğlu ve Yalçın (2018) da çalışanların, bir gelire sahip olanların psikolojik dayanıklılığının yüksek seviyede olduğunu belirtmektedir.

Psikolojik sağlamlığın, gerçek ya da algılanan ekonomik duruma ya da gelir durumuna göre farklılık gösterdiği görülmektedir. Ekonomik problem yaşayan kişiler sağlık, eğitim, temel ihtiyaçlar, şiddet vb. konularda sıkıntılar yaşayabilmektedirler. Bu

durum da kişilerin psikolojik sağlamlıklarını etkilemektedir. Gelir durumu tatmin edici olan kişilerin kaynaklara ulaşmaları daha kolay olacağından psikolojik sağlamlıklarının da yüksek olacağı değerlendirilmektedir.

Ernas'ın (2017), bireylerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri yönünden sosyo-ekonomik durumlarına göre anlamlı farklılıklar olup olmadığını belirlemek amacıyla yaptığı analiz sonucunda, sosyoekonomik durumu yüksek ya da düşük olan bireylerin psikolojik dayanıklılıklarında bir farklılık saptanmadığı dolayısıyla gelir durumu değişkenin psikolojik dayanıklılık düzeyini etkilemediği belirtilmektedir.

Bildirici (2014) tarafından evli bireylerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin, katılımcıların ve eşlerinin bir işte çalışıp çalışmamalarına göre anlamlı biçimde farklılaşmadığını belirtmesi, psikolojik sağlamlığın çalışma durumuna göre farklılık göstermediğini bize göstermektedir. Bu duruma bağlı olarak, geliri olmayan kadınlarda maneviyata yönelik eğilimin daha fazla olduğu görülmektedir.

Din ve maneviyatı, psikolojik sağlamlık ile ilişkilendiren ya da psikolojik sağlamlığın dindarlık ve maneviyat düzeyi tarafından etkilendiğini gösteren çalışmalar (Uysal, Göktepe, Karagöz ve İlerisoy, 2017) bulunmaktadır. Ayrıca toplumsal ve psikolojik açıdan riskli bir ortamda bulunan kişiler açısından dinî bağlılığın, psikolojik sağlamlığı destekleyen önemli bir etken olduğu belirtilmektedir. Bu bulgudan anlaşılacağı üzere din ve maneviyat, zor durumlar karşısında bireyin destek aldığı bir güç kaynağı olarak görülmektedir. Geliri olan kadınların geliri olmayan kadınlara göre olumsuz duyguya dayanıklılıklarının daha fazla olduğu görülmektedir. Benzer şekilde kendine ait geliri olan kadınların yaşanan olumsuz olaylarla başa çıkabilme sonucunda geliştirdiği koruyucu faktörlerin (Altuntaş ve Genç, 2018) ve başa çıkma kapasitelerinin daha yüksek olduğu belirtilmektedir. Bu sonuçların araştırma sonucunu desteklediğini görülmektedir.

Bağışlayıcı kişilik ölçeğinin genelinde ve alt boyutlarında şiddete maruz kalma ve geliri olmanın ortak etkisinin anlamlı olmadığı görülmektedir. Kadınların şiddete maruz kalma durumları bağışlamanın erdemi ve kin tutma ve intikam alt boyutları üzerinde anlamlı bir fark oluştururken, gelir durumlarına göre anlamlı bir farklılık oluşturmamaktadır.

Şiddete uğramayan ve geliri olan kadınların, şiddete uğrayan ve geliri olmayan kadınlara göre bağışlayıcılıklarının yüksek olduğu görülmektedir. Dolayısıyla şiddete maruz kalan ve geliri olmayan kadınların bağışlayıcılıklarının düşük olduğu görülmektedir. Şiddete uğramayan ve geliri olan kadınların, şiddete uğrayan ve geliri olan kadınlara göre genel bağışlayıcı kişiliklerinin ve kin tutma ve intikam ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Dolayısıyla şiddete maruz kalmanın geliri olmadan bağımsız olarak genel bağışlayıcılık üzerinde olumsuz etkiye sahip olduğu görülmektedir. Bağışlayıcı kişilik ölçeğinin genelinde, bağışlamanın erdemi ve kin tutma ve intikam alt boyutlarında en yüksek ortalamaya şiddete maruz kalmayan ve geliri olmayan kadınların sahip olduğu görülmektedir. Şiddete maruz kalan ve geliri olan kadınların ise en düşük ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Şiddete maruz kalmayan ve geliri olan kadınların karamsar olumsuzluklarının yüksek olduğu, şiddete maruz kalan ve geliri olmayan kadınların ise kadınların karamsar olumsuzluklarının düşük olduğu görülmektedir. Bu duruma yönelik olarak, kendine ait gelire sahip olma durumunun kadınların bağışlayıcılıkları üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı görülmektedir. Bağışlayıcı kişilik ölçeğinde şiddete maruz kalmayanlar lehine anlamlı fark bulunmuştur.

Karaman Kepenekçi ve Nayir (2015) tarafından geliştirilen örgütsel affedicilik ölçeğinde, affedicilikle ile gelir durumu arasında anlamlı bir ilişki kaydedilmediği belirtilmektedir. Bu durumun geliri düşük olan kadınların yüksek olanlara kıyasla bağışlayıcılıklarının daha düşük olduğu hipoteziyle uyumlu olmadığı görülmektedir. Ancak literatürdeki başka bir çalışma ise (Aydın, 2017) kişilerin affetmeleri üzerinde demografik özelliklerin etkili olabileceğini söylemektedir.

Psikolojik iyi oluş ölçeğinin özerklik ve çevresel hâkimiyet alt boyutlarında şiddete maruz kalma ve geliri olmanın ortak etkisinin anlamlı olmadığı görülmektedir. Kadınların şiddete maruz kalma durumları özerklik ve çevresel hâkimiyet alt boyutları üzerinde anlamlı bir fark oluştururken, gelir durumlarına göre anlamlı bir fark oluşturmamaktadır. Şiddete uğramayan ve geliri olan kadınların, şiddete uğrayan ve geliri olan ve olmayan kadınlara göre özerklik ve çevresel hâkimiyetlerinin; şiddete uğramayan ve geliri olmayan kadınların, şiddete uğrayan ve geliri olan ve olmayan kadınlara göre çevresel hâkimiyetlerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Ölçeğin genelinde ve bireysel gelişim, diğerleriyle olumlu ilişkiler, yaşam amaçları ve öz kabul alt boyutlarında şiddete maruz kalma ve geliri olmanın ortak etkisinin anlamlı olduğu görülmektedir. Psikolojik iyi olma üzerinde ortak etkinin anlamlı olduğu görülmüştür. Kadınların ölçeğin genelinde ve şiddete maruz kalma durumları bireysel gelişim, diğerleriyle olumlu ilişkiler, yaşam amaçları ve öz kabul alt boyutlarında anlamlı bir fark oluştururken, gelir durumlarına göre anlamlı bir fark oluşturmamaktadır. Şiddete uğramayan ve geliri olmayan kadınların, şiddete uğrayan ve geliri olan ve olmayan; şiddete uğramayan ve geliri olan kadınların ise şiddete uğrayan ve geliri olmayan kadınlara göre bireysel gelişimlerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Şiddete maruz kalma durumu ile bireysel gelişim arasında doğru orantı olduğu görülmektedir.

Şiddete uğramayan ve geliri olan kadınların, şiddete uğrayan ve geliri olan ve olmayanlara; şiddete uğramayan ve geliri olmayan kadınların ise şiddete uğrayan ve uğramayan ve geliri olan ve olmayan kadınlara göre diğerleriyle olumlu ilişkilerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Şiddete uğramayan ve geliri olan kadınların, şiddete uğrayan ve geliri olan ve olmayan; şiddete uğramayan ve geliri olmayan kadınların ise şiddete uğrayan ve geliri olan ve olmayan kadınlara göre yaşam amaçlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Şiddete maruz kalmanın kadınların yaşama dair amaçlarını olumsuz etkilediği görülmektedir.

Şiddete uğramayan ve geliri olan kadınların, şiddete uğrayan ve geliri olan ve olmayan; şiddete uğramayan ve geliri olmayan kadınların, şiddete uğrayan ve geliri olan ve olmayan kadınlara göre öz kabullerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Şiddete uğramayan ve geliri olan kadınların, şiddete uğrayan ve geliri olan kadınlar ile şiddete uğrayan ve geliri olmayan kadınlara göre psikolojik iyi oluş ölçeğinin genelindeki ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Şiddete uğramayan ve geliri olmayan kadınların, şiddete uğrayan ve geliri olan kadınlar ile şiddete uğrayan ve geliri olmayan kadınlara göre psikolojik iyi oluş ölçeğinin genelindeki ortalamalarının ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Psikolojik iyi oluş ölçeğinde ise şiddete maruz kalmayanların, şiddete maruz kalanlara göre ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Psikolojik iyi oluş ölçeği genelinde ve alt boyutlarında en yüksek ortalamaya şiddete maruz kalmayan

ve geliri olmayan kadınların sahip olduğu; şiddete maruz kalan ve geliri olmayan kadınların ise psikolojik iyi oluş düzeylerinin düşük olduğu görülmektedir.

Literatürde bu duruma paralel olarak Kermen, İlçin Tosun ve Doğan (2016) gelir seviyesinde artışın kişilerin yaşamlarına olumlu katkılar sağladığını bu durumun da psikolojik iyi oluşu artırdığını belirtmektedir. Gelire olan kadınların, geliri olmayan kadınlara oranla kendilerini daha az özerk hissettiği dolayısıyla (Özen Rıza, 2016) toplumsal yaşam içerisinde kişinin kendi düşünce ve davranışlarını düzenleyemediği, yönetemediği ve kendini bağımsız hissetmediği belirtilmektedir.

4.3. Kadınların Yaşına ve Şiddete Maruz Kalma Durumlarına Göre Psikolojik Sağlımlıkları, Bağışlayıcılıkları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeylerindeki Farklılıklara İlişkin Bulguların Tartışılması

Şiddete maruz kalmamış yaşlı kadınların psikolojik sağlık ölçeğinin genelinde, kararlılık ve kişisel yetenek ve olumsuz duyguya dayanıklılık alt boyutlarında en yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Kararlılık ve kişisel yetenek, olumsuz duyguya dayanıklılık ile genel psikolojik sağlımlıklarının sadece şiddete maruz kalan genç kadınlarda kendilerinden daha yaşlı olan şiddete maruz kalmayan kadınlardan daha düşük olduğu görülmektedir.

Şiddete maruz kalmayan yaşlı kadınların, şiddete maruz kalan genç kadınlardan psikolojik sağlımlıklarının daha yüksek olduğu ya da şiddete maruz kalmayan genç kadınların daha yaşlı olanlara göre psikolojik sağlımlıklarının düşük olduğunu görülmektedir. Şiddete maruz kalan genç kadınlarda ise bu değer en düşük olduğu belirtilmektedir. Şiddete maruz kalan genç kadınların daha yaşlı olanlara göre psikolojik sağlımlıklarının düşük olduğu hipotezi ile araştırmanın sonuçlarının benzerlik gösterdiği görülmektedir. Alt boyutlara ilişkin ortalamalar incelendiğinde maneviyata yönelik eğilim alt boyutu dışındaki kararlılık ve kişisel yetenek ve olumsuz duyguya dayanıklılık alt boyutlarında şiddete maruz kalmayan kadınlara ait ortalamaların, şiddete maruz kalan kadınlardan daha yüksek olduğu bu durumun da şiddete maruz kalmayanlar lehine anlamlı bir farklılık doğurduğu düşünülmektedir.

Özkara ve Özbay'ın (2018) sporcu öğrencilerin psikolojik sağlımlıklarının bazı değişkenler açısından analiz edildiği araştırmasında, yaş değişkeni açısından herhangi bir anlamlı farklılığa rastlanılmadığı belirtilmektedir. Bununla birlikte orta yaş

grubundaki kadınların genç yaş grubundaki kadınlara göre hayatlarını yeniden inşa edebilecek gücü kendilerinde bulamıyor oluşları ya da kendi hakları ile ilgili bilinçli olmamaları şiddeti kabullenme fikrini daha destekler nitelikte olduğunu bize göstermektedir. Yaşlı yaş grubundaki kadınların ise eşleri ile ilişki ve etkileşimlerinin zamana bağlı olarak daha olgunlaşmış olması dolayısıyla şiddete uğrama oranlarının daha düşük olduğu düşünülmektedir. HÜNEE'nin (2015) raporunda da genç kadınların (15-24 yaş) yaşlı kadınlara (45-59 yaş) oranla üç kat daha fazla fiziksel şiddete maruz kaldığı bulgusu yapılan araştırmayla benzerlik göstermektedir.

Bağışlayıcı kişilik ölçeğinin genelinde ve bağışlamanın erdemi, kin tutma ve intikam ve karamsar olumsuzculuk alt boyutlarında şiddete maruz kalmayan yaşlı kadınların en yüksek aritmetik ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Şiddete maruz kalan genç kadınlarda ise bu değer en düşük olduğu gözlenmektedir. Dolayısıyla şiddete maruz kalan kadınların bağışlayıcılıklarının, şiddete uğramamış kadınlara göre daha düşük olduğu görülmektedir. Taysi (2007) tarafından 80 evli çiftle yapılan araştırma sonucunda, verilen zararın şiddeti arttıkça bağışlamanın zorlaştığı sonucuna varıldığı belirtilmektedir (Çoklar ve Dönmez, 2014). Dindaş'ın (2008) şiddete maruz kalan kadının, eşinin bir gün değişeceğine dair inancını hiç kaybetmediği yönündeki bulgusu araştırma bulgusuyla benzerlik göstermektedir. Ayrıca, Çoklar ve Dönmez'in (2014), kadınların erkeklerden daha dindar olma eğilimi dikkate alındığında kadınların bağışlama eğilimlerinin erkeklerden daha fazla olmasını beklenebilir bir sonuç olarak değerlendirdikleri bulgusunun literatürle uyumlu olduğu düşünülmektedir.

Psikolojik iyi oluş ölçeğinin genelinde ve özerklik, bireysel gelişim, yaşam amaçları ve öz kabul alt boyutlarında şiddete maruz kalmamış genç kadınların en yüksek aritmetik ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Bu duruma bağlı olarak (Kılınç, 2017) bireyin kendine yönelik olumlu tutuma sahip olması, belirlediği hedeflere ulaşabileceği inancı taşıması, gelişime açık olması ve hayatıyla ilgili kararları kendinin verebilmesine ilişkin alt boyutların şiddete maruz kalmayan genç kadınlarda yüksek olacağı değerlendirilmektedir. Şiddet gören genç kadınların daha yaşlı olanlara göre psikolojik iyi oluşlarının düşük olduğu hipoteziyle benzer olmadığı görülmektedir.

Psikolojik iyi oluş ölçeğinin genelinde ve özerklik, bireysel gelişim, yaşam amaçları alt boyutlarında şiddete maruz kalan orta yaş kadınlara; çevresel hâkimiyet ve öz kabul alt boyutlarında ise şiddete maruz kalan genç kadınlara; diğerleriyle olumlu

ilişkiler alt boyutunda ise şiddete maruz kalan yaşlı kadınlara ait ortalamanın daha düşük olduğu görülmektedir.

Çevresel hâkimiyet ve diğerleriyle olumlu ilişkiler alt boyutlarında ise şiddete maruz kalmayan yaşlı kadınların en yüksek aritmetik ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Bireyin kararlarını verirken içinde bulunduğu çevreyi şekillendirebilmesi ve başkalarıyla yakın ilişkiler kurabilmesi, kültürümüzün birleştirici yönü (Beydoğan Tangör ve Curun, 2016) ve yaşın ilerlemesiyle birlikte başkalarının beklentilerine uyum sağlamaya yönelik davranışların artması ve duygusal olgunluk ile açıklanabileceği düşünülmektedir. Şiddete maruz kalmayan genç kadınların daha yaşlı olanlara göre psikolojik iyi oluşlarının düşük olduğu hipoteziyle benzerlik göstermektedir.

Sonuçta, kadınların şiddete maruz kalma durumları psikolojik sağlık ölçeğinin genelinde ve kararlılık ve kişisel yetenek ve olumsuz duyguya dayanıklılık alt boyutları üzerinde anlamlı bir fark oluştururken, yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık oluşturmamaktadır. Şiddete maruz kalan genç kadınların, şiddete maruz kalmayan yaşlı kadınlara göre kararlılık ve kişisel yetenek, olumsuz duyguya dayanıklılık alt boyutları ve ölçeğin genelindeki ortalamalarının daha düşük olduğu görülmektedir. Bu bağlamda şiddete maruz kalan genç kadınların daha yaşlı olanlara göre psikolojik sağlıklarının düşük olduğu hipotezi ile araştırmanın sonuçlarının benzerlik gösterdiği görülmektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda şiddete maruz kalmayan kadınlar lehine anlamlı bir sonucun ortaya çıktığı görülmektedir. Şiddete maruz kalmayan kadınların genel psikolojik sağlıklarının şiddete maruz kalan kadınlardan daha sağlam olduğu düşünülmektedir. Psikolojik sağlık ölçeğinin genelinde ve maneviyata yönelik eğilim alt boyutu dışındaki kararlılık ve kişisel yetenek ve olumsuz duyguya dayanıklılık alt boyutları üzerinde şiddete maruz kalma ve yaş gruplarının ortak etkisinin anlamlı olmadığı görülmektedir.

Şiddete maruz kalan kadınların psikolojik sağlık düzeylerinin, maneviyata yönelik eğilim alt boyutu dışında, kararlılık ve kişisel yetenek ve olumsuz duyguya dayanıklılık alt boyutlarında şiddete maruz kalmayan kadınlara oranla daha düşük olduğu görülmektedir. Bu durum şiddete maruz kalan kadınlarda maneviyata yönelik eğilim ihtiyacının şiddete maruz kalmayan kadınlara göre daha fazla olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla şiddet görme durumunun kadınların psikolojik sağlıklarını etkileyen bir faktör olduğu görülmektedir.

Şiddete maruz kalan kadınların yaşadıkları yetersizlik ve çaresizlik duygularının maneviyata yönelik eğilimi artırabileceği düşünülmektedir. Maneviyata yönelik eğilim alt boyutunda şiddete maruz kalma ve yaş gruplarının ortak etkisinin anlamlı olduğu görülmektedir. Kadınların şiddet görme durumları maneviyata yönelik eğilim alt boyutu üzerinde anlamlı bir fark oluştururken, yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık oluşturmamaktadır. Şiddete maruz kalan orta yaş kadınların, şiddete maruz kalmayan orta yaş ve yaşlı kadınlara göre ve şiddete maruz kalan genç kadınların şiddete maruz kalmayan orta yaş kadınlara göre maneviyata yönelik eğilimlerinin daha düşük olduğu görülmektedir.

Şiddete maruz kalan ve kalmayan genç kadınların daha yaşlı olanlara göre psikolojik sağlımlıklarının daha düşük olduğu hipotezinin çalışmanın sonuçlarıyla benzerlik gösterdiği görülmektedir. Bağışlayıcı kişilik ölçeğinin genelinde ve bağışlamanın erdemi, kin tutma ve intikam ve karamsar olumsuzculuk alt boyutlarında şiddete maruz kalma ve yaş gruplarının ortak etkisinin anlamlı olmadığı görülmektedir.

Yapılan çalışma psikolojik dayanıklılığın yaşa göre değişmediğini gösteren araştırma bulgularıyla tutarlılık göstermektedir (Tümlü ve Recepoğlu, 2013; Tekin, 2011). Bektaş ve Özben (2016), evli kişilerin psikolojik dayanıklılıklarının yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermediğini bunun aksine kişisel ve sosyal niteliklerinin sağlımlıkları üzerinde etkili olduğunu belirttiği çalışmasında, bazı kişilerin genç ve ileri yaşlarda risk alma davranışı göstermelerinin psikolojik sağlımlıkları açısından farklı sonuçlar doğurduğunu belirtmektedir.

Kadınların şiddete maruz kalma durumları bağışlamanın erdemi, kin tutma ve intikam alt boyutları üzerinde anlamlı bir fark oluştururken, yaş gruplarına göre de anlamlı bir fark oluşturmaktadır. Şiddete maruz kalan genç, orta yaş ve yaşlı kadınların, şiddete maruz kalmayan yaşlı kadınlara göre bağışlamanın erdemi alt boyutu ortalamalarının daha düşük olduğu görülmektedir.

Genel olarak ise şiddete maruz kalmayan genç kadınların, şiddete maruz kalmayan yaşlı kadınlara göre bağışlamanın erdemi alt boyutu ortalamalarının daha düşük olduğu görülmektedir. Şiddete maruz kalan genç kadınların ise şiddete uğramamış orta yaş ve yaşlı kadınlara göre kin tutma ve intikam alt boyutu ortalamalarının daha düşük olduğu görülmektedir. Kadınların şiddete uğrama durumları karamsar olumsuzculuk alt boyutu üzerinde anlamlı bir fark oluştururken, yaş

gruplarına göre anlamlı bir fark oluşturmamaktadır. Şiddete maruz kalan genç kadınların, şiddete maruz kalmayan yaşlı kadınlara göre karamsar olumsuzluk alt boyutu ortalamalarının daha düşük olduğu görülmektedir. Bu bulgudan hareketle genel olarak değerlendirdiğimizde; şiddete maruz kalan kadınların bağışlayıcılıklarının, şiddete maruz kalmayan kadınlara göre daha düşük olduğu görülmektedir. Literatür incelendiğinde Çoklar ve Dönmez (2014) tarafından, verilen zararın şiddeti arttıkça bağışlamanın zorlaştığı yönündeki bulgusunun yapılan çalışmayı destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

Çoklar ve Dönmez'in (2014), bağışlama ile kin tutma ve intikam arasındaki ilişkide şükran duymanın kısmi aracılık rolü olduğunu belirten ifadesinin araştırma bulgusuyla farklılık gösterdiği görülmektedir. Karamsar olumsuzluk alt boyutunda ise farkın etki büyüklüğünün düşük olduğu görülmektedir.

Şiddete maruz kalan yaşlı kadınların, şiddete maruz kalmayan yaşlı kadınlara göre bağışlayıcı kişilik ölçeğinin genelindeki ortalamalarının daha düşük olduğu görülmektedir. Kadınların şiddete maruz kalma durumları bağışlayıcı kişilik ölçeğinin geneli üzerinde anlamlı bir fark oluştururken, yaş gruplarına göre de anlamlı bir fark oluşturmamaktadır. Şiddete maruz kalmayan yaşlı kadınların, şiddete maruz kalan ve kalmayan genç kadınlardan ve şiddete maruz kalan yaşlı kadınlardan bağışlayıcılıklarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Psikolojik iyi oluş ölçeğinin genelinde ve özerklik, çevresel hâkimiyet, bireysel gelişim, diğerleriyle olumlu ilişkiler, yaşam amaçları ve öz kabul alt boyutlarında şiddete maruz kalma ve yaş gruplarının ortak etkisinin anlamlı olmadığı görülmektedir. Kadınların şiddete maruz kalma durumları tüm alt boyutlar üzerinde anlamlı bir fark oluştururken, yaş gruplarına göre anlamlı bir fark oluşturmamaktadır.

Şiddete maruz kalan genç ve orta yaş kadınların, şiddete maruz kalmayan genç kadınlara göre özerkliklerinin daha düşük olduğu görülmektedir. Şiddete maruz kalan genç kadınların, şiddete uğramamış genç, orta yaş ve yaşlı kadınlara göre çevresel hâkimiyetlerinin düşük olduğu görülmektedir. Toplamda ise orta yaş şiddete uğrayan kadınların, şiddete maruz kalmayan yaşlı kadınlara göre çevresel hâkimiyetlerinin daha düşük olduğu görülmektedir. Şiddete maruz kalan genç, orta yaş ve yaşlı kadınların, şiddete maruz kalmayan genç kadınlara göre bireysel gelişimlerinin daha düşük olduğu

görülmektedir. Toplamda ise şiddete maruz kalan yaşlı kadınların, şiddete maruz kalmayan yaşlı kadınlara göre bireysel gelişimlerinin daha düşük olduğu görülmektedir.

Şiddete maruz kalan genç, orta yaş ve yaşlı kadınların; şiddete maruz kalmayan genç, orta yaş ve yaşlı kadınlara göre diğerleriyle olumlu ilişkilerinin daha düşük olduğu görülmektedir. Şiddete maruz kalan genç, orta yaş ve yaşlı kadınların; şiddete maruz kalmayan genç ve yaşlı kadınlara göre yaşam amaçlarının daha düşük olduğu görülmektedir. Şiddete maruz kalan yaşlı kadınların, şiddete maruz kalmayan genç ve orta yaş kadınlara göre; şiddete maruz kalan genç ve orta yaş kadınların, şiddete maruz kalmayan genç, orta yaş ve yaşlı kadınlara göre öz kabullerinin daha düşük olduğu görülmektedir. Psikolojik iyi oluş ölçeğinin geneli üzerinde kadınların şiddete maruz kalma durumları anlamlı bir fark oluştururken, yaş gruplarına göre anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmektedir.

Karaçam ve Pular (2016) yaş değişkenine göre beden eğitimi öğretmenlerinin psikolojik iyi oluş düzeyleri arasında anlamlı fark bulunmadığını belirtmektedir. Timur (2008) ve Eraslan (2015), yaşın psikolojik iyi oluş düzeyinin anlamlı bir yordayıcısı olmadığı yönündeki bulgusunun çalışmayı destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

Psikolojik iyi oluşun kadınların yaşından etkilenmediği görülmektedir. Şiddete maruz kalan genç, orta yaş ve yaşlı kadınların, şiddete maruz kalmayan genç ve yaşlı kadınlara göre psikolojik iyi oluş ölçeğinin genelindeki ortalamalarının daha düşük olduğu görülmektedir. Bu kapsamda, ölçeğin genelinde ve alt boyutlarında, şiddete maruz kalmış olmanın psikolojik iyi oluşu olumsuz yönde etkilediği, şiddete maruz kalmamış olmanın ise psikolojik iyi oluşu olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir. Bununla birlikte şiddete maruz kalmayan kadınların, şiddete maruz kalan tüm yaş gruplarından psikolojik iyi oluşlarının daha yüksek olduğu düşünülmektedir.

Karaçam ve Pular (2016), öğretmenlerin akademik iyimserlik düzeyleri ile yaşları arasında anlamlı farklılıklar bulunduğunu, öğretmenlerin yaşları arttıkça akademik iyimserlik düzeylerinin de arttığı bulgusu ile yapılan çalışmanın farklılık gösterdiği görülmektedir.

4.4. Şiddete Maruz Kalan ve Kalmayan Kadınların Psikolojik Sağlamlıkları, Bağışlayıcılıkları ve Psikolojik İyi Oluşları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulguların Tartışılması

Çetin, Şeşen ve Basım (2015) psikolojik sağlamlığı yüksek kişilerin daha kolay kendini topladıklarını ve değişime uyum sağladıklarını, terslikler ve engeller karşısında mücadeleci olduklarını ve daha az duygusal tükenmişlik yaşadıklarını belirtmektedir.

Psikolojik sağlamlık ölçeğinin kararlılık ve kişisel yetenek alt boyutunda; şiddete maruz kalan ve kalmayan kadınların olumsuz duyguya dayanıklılık ve genel psikolojik sağlamlıkla yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Şiddete maruz kalan ve kalmayan kadınların stresli yaşam olayları karşısında kolayca uyum sağlayabildiği, bu durumunun ise psikolojik sağlamlıklarını artırdığı düşünülmektedir. Kararlılık ve kişisel yeteneğin iyimserlik hali, gelecekte beklenenler, kararlılık ve kişinin olumsuz yaşantılarla ilgili geçmiş deneyimlerini değerlendirebilmesinin psikolojik sağlamlığın önemli parçaları olduğu (Kararımak, 2006) ifade edilmektedir. Boşanma, bozuk aile yapısı ve şiddet gibi olumsuz durumla ya da risk faktörleriyle karşı karşıya kalındığında en çok kararlılık ve kişisel yetenek gibi kişisel faktörlerin, kişilik özelliklerinin ve koruyucu faktörlerin psikolojik sağlamlığı olumlu yönde etkilediği belirtilmektedir.

Maneviyata yönelik eğilimde şiddete maruz kalan kadınlarda orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunurken, şiddete maruz kalmayan kadınlarda anlamlı bir ilişki bulunmadığı görülmektedir. Şiddete maruz kalan kadınlarda maneviyata yönelik eğilim ihtiyacının şiddete maruz kalmayanlara göre daha fazla olduğu görülmektedir. Şiddete maruz kalan ve kalmayan kadınların bağışlamanın erdemi, kin tutma ve intikam ile genel bağışlayıcı kişilik arasında düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir. Şiddete maruz kalan ve kalmayan kadınların karamsar olumsuzlukla arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı görülmektedir.

Şiddete maruz kalan kadınların özerklik, çevresel hâkimiyet, bireysel gelişim, diğerleriyle olumlu ilişkiler, yaşam amaçları, öz kabul ve genel psikolojik iyi oluş arasında orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir. Şiddete maruz kalan kadınların psikolojik sağlamlıkları ile psikolojik iyi oluşları arasında anlamlı bir ilişki

bulunmaktadır. Zorlu yaşam olayları karşısında yılgınlığa düşmeyen kadınların psikolojik iyi oluşlarının da olumlu olacağı düşünülmektedir.

Ersezgin ve Sevi Tok (2018), psikolojik sağlamlığın stres seviyesini düşürdüğünü, mutluluk seviyesini artırdığını belirtmektedir. Psikolojik dayanıklılığı yüksek olan kişilerin, dayanıklılığı düşük olan kişilere göre yaşam doyumlarının anlamlı ölçüde yüksek olduğu belirtilmektedir (Tepeli Temiz ve Tari Comert, 2018). Şiddete maruz kalmayan kadınların çevresel hâkimiyet, bireysel gelişim ve genel psikolojik iyi oluş ile yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki bulunurken; özerklik, diğerleriyle olumlu ilişkiler, yaşam amaçları ve öz kabul ile orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir.

Psikolojik sağlamlık ölçeğinin olumsuz duyguya dayanıklılık alt boyutunda; şiddete maruz kalan kadınların maneviyata yönelik eğilim ile orta düzeyde ve genel psikolojik sağlamlık ile yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir. Şiddete maruz kalan kadınların olumsuz koşullar karşısında uyum sağlayabildikleri oranda psikolojik sağlamlıklarının da arttığı görülmektedir.

Şiddete maruz kalmayan kadınların maneviyata yönelik eğilim ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı görülmektedir. Şiddete maruz kalan kadınların psikolojik sağlamlık düzeylerinin, maneviyata yönelik eğilim alt boyutu dışında, şiddete maruz kalmayan kadınlara göre daha düşük olduğu görülmektedir. Bu durum şiddete maruz kalan kadınlarda maneviyata yönelik eğilim ihtiyacının şiddete maruz kalmayan kadınlara oranla daha fazla olduğunu göstermektedir. Şiddete maruz kalmayan kadınların maneviyata yönelme eğiliminde olmadıkları görülmektedir. Genel psikolojik sağlamlık ile yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Şiddete maruz kalan kadınların bağışlamanın erdemi, kin tutma ve intikam, karamsar olumsuzculuk ve genel bağışlayıcı kişilik ile arasında ilişki olmadığı görülmektedir. Şiddete maruz kalmayan kadınların bağışlamanın erdemi ile düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Kin tutma ve intikam, karamsar olumsuzculuk ve genel bağışlayıcı kişilik ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı görülmektedir.

Şiddete maruz kalan ve kalmayan kadınların özerklik, çevresel hâkimiyet, bireysel gelişim, diğerleriyle olumlu ilişkiler, yaşam amaçları, öz kabul ve genel psikolojik iyi oluş ile orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir. Psikolojik sağlamlık ölçeğinin maneviyata yönelik eğilim alt boyutunda; şiddete maruz

kalan kadınların genel psikolojik sağlamlık ile orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir.

Şiddete maruz kalmayan kadınların genel psikolojik sağlamlık ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Şiddete maruz kalan kadınların bağışlamanın erdemi, kin tutma ve intikam ile düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu bulunurken; karamsar olumsuzculuk ve genel bağışlayıcı kişilik ile anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir. Şiddete maruz kalmayan kadınların genel psikolojik sağlamlıklarının şiddete maruz kalan kadınlardan daha yüksek olduğu görülmektedir.

Şiddete maruz kalmayan kadınların bağışlamanın erdemi, kin tutma ve intikam, karamsar olumsuzculuk ve genel bağışlayıcı kişilik ile aralarında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Ancak kişilerin olumsuz duygular yaşamasına neden olduğunu düşündüğü kişiyi bağışlaması, olumsuz duygularla başa çıkma ve ilişkileri sağlıklı sürdürme yollarından biri olarak görülmektedir. Bağışlamanın, şiddete maruz kalan kadınların yaşadıkları incinmişlik duygularının üstesinden gelmelerini ve affedebilmelerini sağlayabileceği düşünülmektedir (Soylu, 2010).

Şiddete maruz kalan kadınların özerklik, diğerleriyle olumlu ilişkiler, yaşam amaçları ve öz kabul ile herhangi bir ilişki içerisinde olmadığı görülmektedir. Çevresel hâkimiyet, bireysel gelişim ve genel psikolojik iyi oluş ile düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Şiddete maruz kalmayan kadınların özerklik, bireysel gelişim, diğerleriyle olumlu ilişkiler, yaşam amaçları, öz kabul ile genel psikolojik iyi oluş arasında düşük düzeyde negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Çevresel hâkimiyet ile arasında ise anlamlı bir ilişki görülmemektedir.

Psikolojik sağlamlık ölçeğinin genelinde; şiddete maruz kalan ve kalmayan kadınların bağışlamanın erdemi, kin tutma ve intikam ile düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Karamsar olumsuzculuk ve genel bağışlayıcı kişilik ile aralarında ilişki bulunmamaktadır. Şiddete maruz kalan kadınların özerklik, çevresel hâkimiyet, bireysel gelişim, diğerleriyle olumlu ilişkiler, yaşam amaçları, öz kabul ve genel psikolojik iyi oluş ile orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

Şiddete maruz kalmayan kadınların çevresel hâkimiyet ile yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki bulunurken; özerklik, bireysel gelişim, diğerleriyle olumlu ilişkiler, yaşam amaçları, öz kabul ve genel psikolojik iyi oluş ile orta düzeyde anlamlı bir ilişki

bulunmaktadır. Şiddete maruz kalan kadınların psikolojik sağlıklarının güçlü olmasıyla psikolojik iyi oluşlarının da olumlu yönde artacağı düşünülmektedir. Akdoğan ve Yalçın (2018) tarafından psikolojik dayanıklılık seviyesi yükseldikçe kişilerin iyi oluş seviyelerinin de yükseldiği belirtilmektedir. Malkoç ve Yalçın (2015), psikolojik dayanıklılık değişkenleri ve psikolojik iyi oluş arasında anlamlı ilişkiler bulunduğunu belirtmektedir. Şiddete maruz kalmayan kadınların bir parçası olduğu çevresiyle ilişkilerini olumlu yönde düzenleyebildiği, fiziksel ya da psikolojik gereksinimlerini karşılayabilmek için kendisini çevreye ya da çevreyi kendisine uydurabildiği görülmektedir. Bu durumun da psikolojik iyi oluşu artırdığı düşünülmektedir.

Yağmur ve Türkmen (2017), psikolojik dayanıklılığın gelişiminde özerklik, yaşamda anlam algısı, çevresel hâkimiyet kurabilme ve problem çözme becerileri, öz kabul, bireysel gelişim gibi koruyucu faktörlerin stres oluşturan faktörlere karşı uyum gösterilmesinde destek olduğunu belirtmektedir. Ayrıca psikolojik sağlığı yüksek kişilerin, olumsuz duygularla daha rahat başa çıktığını bu durumun da psikolojik iyi oluşu olumlu yönde etkilediğini ifade etmektedir.

Bağışlayıcı kişilik ölçeğinin bağışlamanın erdemi alt boyutunda; şiddete maruz kalan kadınların kin tutma ve intikam ve genel bağışlayıcı kişilik ile yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki bulunurken; karamsar olumsuzluk ile orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmadığı görülmektedir. Dolayısıyla affedilince yapıcı ve olumlu duyguların geliştiği bağışlamada, şiddete maruz kalan kadınların kin tutma ve intikam duygularının daha yüksek olduğu görülmektedir. Şiddete maruz kalmayan kadınlarda kin tutma ve intikam, karamsar olumsuzluk ve genel bağışlayıcı kişilik ile yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Taysi (2010), kadınların ihlali daha şiddetli algılamış olmalarının kaçınma veya intikam yönünden anlamlı bir farka neden olmadığı sonucuna vardığını belirtmektedir. Affetme bağlamında evli kadın ve erkekleri incelediği çalışmasında Taysi (2010), affetme yönünden evli kadın ve erkeklerin farklılık göstermediğini ancak evli kadınların eşlerine göre daha fazla incindiğini belirtmektedir. Taysi (2007) incinme durumunda kadın ve erkeklerin aynı davranışları sergilediğini, intikam ve kaçınma açısından bir farka rastlanmadığını belirtmektedir.

Şiddete maruz kalan kadınların özerklik, çevresel hâkimiyet, bireysel gelişim, diğerleriyle olumlu ilişkiler, yaşam amaçları, öz kabul ve genel psikolojik iyi oluş ile orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmaktadır. Şiddete maruz kalmayan kadınların özerklik ile düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunurken; çevresel hâkimiyet, bireysel gelişim, diğerleriyle olumlu ilişkiler, yaşam amaçları, öz kabul ve genel psikolojik iyi oluş ile orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Bağışlayıcı kişilik ölçeğinin kin tutma ve intikam alt boyutunda; şiddete maruz kalan kadınların karamsar olumsuzluk ile orta düzeyde ve genel bağışlayıcı kişilik ile yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir. Bu durum, (Taysi, 2010) şiddete maruz kalan kadınların daha fazla ilişkilerini korumaya dönük davranmadıkları, bağışlamadıkları anlamına gelmektedir. Zararın algılanan şiddeti ile affetme arasındaki ilişki incelendiğinde, zararın algılanan şiddeti arttıkça affetmenin azaldığı görülmektedir (Taysi, 2007). Ancak bu bulgunun, kadınlar ihlali daha şiddetli algılamış olsalar da, kaçınma veya intikam yönünden ilişkiyi korumak adına davrandıkları bilgisiyle tutarlılık göstermemektedir.

Ayrıca, ilgili alan yazında oluşan zararın algılanan şiddeti ile bağışlama arasında anlamlı olumsuz bir ilişki bulunduğu belirtilmektedir (Bugay ve Demir, 2011). Bu da erdemin ahlâki anlamda bir kişilik özelliği olduğunu ve affetmenin de ahlâki bir değer özelliği taşıdığını (Sarıçam ve Biçer, 2015) göstermektedir. Şiddete maruz kalmayan kadınların karamsar olumsuzluk ve genel bağışlayıcı kişilik ile yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir.

Şiddete maruz kalan kadınların özerklik, çevresel hâkimiyet, bireysel gelişim, yaşam amaçları, öz kabul ve genel psikolojik iyi oluş ile düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunurken, diğerleriyle olumlu ilişkiler ile anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir. Şiddete maruz kalan kadınların bağışlayıcılıkları yüksekse psikolojik iyi oluşlarının da yüksek olacağı değerlendirilmektedir. Şiddete maruz kalmayan kadınların çevresel hâkimiyet, bireysel gelişim ve yaşam amaçları ile düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunurken; diğerleriyle olumlu ilişkiler, öz kabul ve genel psikolojik iyi oluş ile orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Özerklik ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı görülmektedir.

Bağışlayıcı kişilik ölçeğinin karamsar olumsuzluk alt boyutunda; şiddete maruz kalan ve kalmayan kadınların genel bağışlayıcı kişilik ile yüksek düzeyde

anlamli bir iliŒki olduğu bulunmaktadır. Œiddete maruz kalan kadınlarn izerklik, çevresel hâkimiyet, bireysel gelişim, diğerleriyle olumlu iliŒkiler, yaŒam amaçları, öz kabul ve genel psikolojik iyi oluş ile arasında iliŒki olmadığı görölmektedir. Œiddete maruz kalmayan kadınlarn izerklik, çevresel hâkimiyet, bireysel gelişim, diğerleriyle olumlu iliŒkiler ve yaŒam amaçları ile genel psikolojik iyi oluş arasında düşük düzeyde anlamli bir iliŒki olduğu görölmektedir. Öz kabul ile anlamli bir iliŒki bulunmamaktadır.

BaĐıŒlayıcı kiŒilik ölçeğinin genelinde; Œiddete maruz kalan kadınlarn izerklik, çevresel hâkimiyet, bireysel gelişim, diğerleriyle olumlu iliŒkiler, yaŒam amaçları, öz kabul ile düşük düzeyde anlamli bir iliŒki bulunurken; genel psikolojik iyi oluş ile orta düzeyde anlamli bir iliŒki bulunduğu görölmektedir. Œiddete maruz kalmayan kadınlarn izerklik ile arasında anlamli bir iliŒki olmadığı görölmektedir.

Çevresel hâkimiyet, bireysel gelişim, diğerleriyle olumlu iliŒkiler ve yaŒam amaçları ile düşük düzeyde anlamli bir iliŒki olduğu bulunmaktadır. Öz kabul ve genel psikolojik iyi oluş ile orta düzeyde pozitif yönde anlamli bir iliŒki olduğu bulunmaktadır. KiŒinin sahip olduğu kaynakları tanınması ve kendini kabul etmesinin psikolojik iyi oluşu artıracakĐı değerlendirilmektedir. Psikolojik iyi oluş ile affetme iliŒkisinin araŒtırıldıĐı çalıŒmalarda da iki deĐiŒken arasında pozitif yönlü anlamli iliŒkiler olduğu belirtilmektedir (Abid, 2016; Koç ve diğ., 2016; Halisdemir, 2013; Zümbül, 2019).

Psikolojik iyi oluş ölçeğinin izerklik alt boyutunda; Œiddete maruz kalan ve kalmayan kadınlarn çevresel hâkimiyet, bireysel gelişim, diğerleriyle olumlu iliŒkiler, yaŒam amaçları, öz kabul ile orta düzeyde anlamli bir iliŒki bulunurken; genel psikolojik iyi oluş ile yüksek düzeyde anlamli bir iliŒki olduğu görölmektedir. Dolayısıyla düşünce ve davranıŒlarını düzenleyebilen, bu alanda bağımsız olabilen kiŒilerin psikolojik iyi oluşlarının da olumlu yönde artacakĐı düşünölmektedir.

Psikolojik iyi oluş ölçeğinin çevresel hâkimiyet alt boyutunda; Œiddete maruz kalan kadınlarn bireysel gelişim, diğerleriyle olumlu iliŒkiler, yaŒam amaçları ve öz kabul ile orta düzeyde anlamli bir iliŒki bulunurken; genel psikolojik iyi oluş ile yüksek düzeyde anlamli bir iliŒki bulunduğu görölmektedir. Œiddete maruz kalan kadınlarn çevresiyle nitelikli iliŒkiler kurmasının psikolojik iyi oluşunu olumlu yönde etkilediği düşünölmektedir. Œiddete maruz kalmayan kadınlarn yaŒam amaçları, öz kabul ve genel

psikolojik iyi oluş ile yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki bulunurken; bireysel gelişim ve diğerleriyle olumlu ilişkilerle orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir.

Psikolojik iyi oluş ölçeğinin bireysel gelişim alt boyutunda; şiddete maruz kalan kadınların diğerleriyle olumlu ilişkiler ve öz kabul ile orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu bulunurken; yaşam amaçları ve genel psikolojik iyi oluş ile yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmaktadı. Şiddete maruz kalmayan kadınların yaşam amaçları, öz kabul ve genel psikolojik iyi oluş ile yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki bulunurken; diğerleriyle olumlu ilişkiler ile orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir. Psikolojik iyi oluş ölçeğinin diğerleriyle olumlu ilişkiler alt boyutunda; şiddete maruz kalan kadınların yaşam amaçları ve öz kabul ile orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunurken; genel psikolojik iyi oluş ile yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir.

Telef (2013), kadınların diğerleriyle nitelikli ilişkiler kurmalarının ve kişisel gelişimlerinin psikolojik iyi oluşlarını olumlu yönde etkilediğini belirtmektedir. Şiddete maruz kalmayan kadınların yaşam amaçları ile orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunurken; öz kabul ve genel psikolojik iyi oluş ile yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Psikolojik iyi oluş ölçeğinin yaşam amaçları alt boyutunda; şiddete maruz kalan kadınların öz kabul ile orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunurken; genel psikolojik iyi oluş ile yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir.

Şiddete maruz kalmayan kadınların öz kabul ve genel psikolojik iyi oluş ile yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir. Psikolojik iyi oluş ölçeğinin öz kabul alt boyutunda; şiddete maruz kalan ve kalmayan kadınların genel psikolojik iyi oluş ile arasında yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Şiddete maruz kalmanın psikolojik iyi oluşu olumsuz yönde etkilediği, şiddete uğramamış olmanın ise psikolojik iyi oluşu olumlu etkilediği düşünülmektedir.

4.5. Psikolojik İyi Oluşun Yordama Düzeyinin Belirlenebilmesi İçin Yapılan Regresyon Analizine İlişkin Sonuçların Tartışılması

Bu araştırmada, kadınların psikolojik sağlamlıkları, bağışlayıcılıkları ve şiddete maruz kalma durumlarının, psikolojik iyi oluşlarını yordama düzeyleri açısından incelenmiştir. Kadınların psikolojik iyi oluşlarında yordayıcı değişkenlerden psikolojik sağlamlığın bağışlayıcı kişiliğe göre daha önemli bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

Her iki yordayıcı değişkenin de psikolojik iyi oluş üzerinde anlamlı olduğu görölmektedir.

Araştırmada ayrıca, şiddete maruz kalma durumlarına göre kadınların psikolojik sağlıklı ve bağışlayıcılıklarının, iyi oluşlarını yordama düzeyi belirlenmiştir. Bu değişkenlerle birlikte şiddete maruz kalma durumunun da kadınların psikolojik iyi oluşlarına katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla ilişki sınırlarını ihlal eden şiddet uygulayan kişi, şiddete maruz kalan tarafından ne kadar sorumlu ve suçlu görülürse bağışlanmasının o derece zorlaştığı bu durumun da psikolojik iyi oluşu olumsuz yönde etkilediği düşünölmektedir.

Yağmur ve Türkmen (2017), psikolojik dayanıklılığı yüksek kişilerin psikolojik iyi oluşlarının da yüksek olduğunu, karşılaştıkları sorunları çözebileceğine dair olumlu benlik algılarının bulunduğunu ve daha düşük stres belirtileri gösterdiklerini dolayısıyla da iyi oluş düzeylerinin arttığını belirtmektedir. Bu değişkenlerle birlikte şiddete maruz kalma durumunun da kadınların psikolojik iyi oluşlarına katkı sağladığı görölmektedir.

Bununla birlikte ilişki sınırlarını ihlal edip şiddet uygulayan kişi, şiddet uygulanan tarafından ne kadar sorumlu ve suçlu görülürse bağışlanmasının o derece zorlaştığı bu durumun da psikolojik iyi oluşu olumsuz yönde etkilediği düşünölmektedir. Zümböl'ün (2019), affetme değişkenlerinin öğretmen adaylarının iyi oluş düzeylerini anlamlı şekilde yordadığı yönündeki bulgusunun yapılan çalışmayla uyumlu olduğu değerlendirilmektedir. Bağışlayıcılığın kişilerin psikolojik iyi oluşlarını anlamlı düzeyde yordadığı ve bu bulgunun literatürle uyumlu olduğu görölmektedir. Malkoç ve Yalçın (2015); üniversite öğrencilerinde psikolojik dayanıklılık, sosyal destek, stresle başa çıkma ve psikolojik iyi oluş değişkenleri arasındaki ilişkileri incelediği araştırmasında, psikolojik iyi oluşun psikolojik dayanıklılık tarafından anlamlı bir şekilde yordandığını belirtmektedir.

Şiddete maruz kalan kadınların kendilerine yapılan hatalı davranışın özelliklerine göre affedicilik durumlarının değiştiğini ve bu durumun psikolojik sağlıklıklarını etkilediğini dolaylı olarak da psikolojik iyi oluşu yordadığını ifade etmektedir (Eraslan Çapan ve Arıcıoğlu, 2014). Ayrıca zararın algılanan şiddeti ile affetme arasındaki ilişkiye bakılan araştırma sonuçlarında, üniversite öğrencilerinin

affetme düzeylerini hatadaki sorumluluk, hatanın yol açtığı sonuçlar ve hatanın kimin tarafından yapıldığı değişkenlerinin anlamlı şekilde yordadığı belirtilmektedir (Bugay ve Demir, 2012).

Kişinin başkasını ve kendini affetme düzeyi arttıkça stres, kaygı ve olumsuz duygu durumu gibi negatif psikolojik yaşantıların azaldığı ve yaşam doyumunun yükseldiği belirtilmektedir (Bugay ve Demir, 2011). Dolayısıyla affetme ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişki ele alınmaktadır. İlişki içerisinde belirli bir incinme olayında, yüklemelerin ve ilişki uyumunun evli çiftlerde affetmeyi yordama gücünün araştırıldığı çalışmada, yükleme alt boyutları olan sorumluluk, nedensellik yüklemelerinin ve ilişki uyumunun affetmenin önemli yordayıcıları olduğunu belirtmektedir (Taysi, 2007). Alpay (2009) evli çiftlerde zarara ilişkin algılanan incinme derecesinin affetmeyi anlamlı düzeyde yordadığını belirtmektedir. Bununla birlikte Günay ve Çelik (2019), eş desteğinin kişinin psikolojik iyi oluşunu olumlu yönde etkileyerek artırdığını söylemektedir.

Araştırma bulgularına göre şiddete maruz kalan kadınların psikolojik sağlık özelliklerinin affedicilik tarafından yordandığı söylenmektedir. Şiddete maruz kalan kadınların kendilerine yapılan hatalı davranışın özelliklerine göre affedicilik durumlarının değiştiğini ve bu durumun psikolojik sağlıklarını etkilediği dolaylı olarak da psikolojik iyi oluşu yordadığı ifade edilmektedir (Eraslan Çapan ve Arıcıoğlu, 2014).

SONUÇ, KATKILAR, SINIRLILIKLAR VE ÖNERİLER

Bu araştırma, kadınların psikolojik sağlamlıkları, bağışlayıcılıkları ve şiddete maruz kalma durumlarının, psikolojik iyi oluşlarını yordama düzeyleri açısından inceleyen bir çalışmadır. Bu genel amaç doğrultusunda kadınların psikolojik sağlamlık, bağışlayıcılık ve psikolojik iyi oluşları; şiddete maruz kalma ve yaş grupları, şiddete maruz kalma ve gelir durumu, yaşam yeri ve çocuk sayısı gruplarına göre karşılaştırılmıştır. Araştırmada ayrıca, şiddete maruz kalma durumlarına göre psikolojik sağlamlık, bağışlayıcılık ve psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkiler kontrol edilmiş ve kadınların psikolojik sağlamlık ve bağışlayıcılıklarının, iyi oluşlarını yordama düzeyi belirlenmiştir.

Araştırma sonuçları incelendiğinde, çocuk sayısına göre psikolojik sağlamlık ve psikolojik iyi oluş ölçeklerinde anlamlı bir farklılık elde edilmemiştir. Çocuğu olmayanların, iki ve daha fazla çocuğu olanlardan bağışlayıcı kişiliklerinin anlamlı olarak daha düşük olduğu görülmüştür.

Gelir ve şiddete maruz kalma durumuna bağlı olarak psikolojik sağlamlık ve bağışlayıcı kişilik üzerinde ortak etki anlamlı bulunmazken, psikolojik iyi olma üzerinde ortak etkinin anlamlı olduğu belirlenmiştir. Bağışlayıcı kişilik ölçeğinde şiddete maruz kalmayanlar lehine anlamlı fark olduğu bulunmuştur. Psikolojik iyi oluş ölçeğinde ise şiddete maruz kalmayanların, şiddete maruz kalanlara göre ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Şiddete uğramayan ve geliri olan kadınların, şiddete uğrayan ve geliri olan kadınlar ile şiddete uğrayan ve geliri olmayan kadınlara göre psikolojik iyi oluş ölçeğinin genelindeki ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Şiddete uğramayan ve geliri olmayan kadınların, şiddete uğrayan ve geliri olan kadınlar ile şiddete uğrayan ve geliri olmayan kadınlara göre psikolojik iyi oluş ölçeğinin genelindeki ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Yaş grupları ve şiddete maruz kalma durumuna bağlı olarak psikolojik sağlamlık, bağışlayıcı kişilik ve psikolojik iyi oluş üzerinde ortak etki anlamlı bulunmazken, şiddete maruz kalma durumlarının anlamlı, bağışlayıcı kişilik ölçeğinde ise şiddete maruz kalma durumu ile beraber yaş gruplarının da anlamlı olduğu görülmüştür. Şiddete maruz kalmayan yaşlı kadınların, şiddete maruz kalan genç kadınlardan psikolojik sağlamlıklarının daha yüksek olduğu; şiddete maruz kalmayan

yaşlı kadınların, şiddete maruz kalan ve kalmayan genç kadınlardan ve şiddete maruz kalan yaşlı kadınlardan bağışlayıcılıklarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca şiddete maruz kalmayan kadınların, şiddete maruz kalan tüm yaş gruplarından psikolojik iyi oluşlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Şiddete maruz kalan ve kalmayan kadınlarda psikolojik sağlamlık ile psikolojik iyi oluş arasında orta düzeyde, bağışlayıcılıkla psikolojik iyi oluş arasında düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Kadınların psikolojik iyi oluşlarında psikolojik sağlamlığın bağışlayıcılığa göre daha önemli bir yordayıcı olduğu, her iki yordayıcı değişkenin de psikolojik iyi oluş üzerinde anlamlı etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Şiddete maruz kalma durumunun da iyi oluşa katkı sağladığı, kadınların kendilerine yapılan davranışın özelliklerine göre bağışlayıcılıklarının değiştiği bunun da psikolojik sağlamlık ile psikolojik iyi oluşu yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan çalışma, kadınlarda stres kaynağı olabilecek birtakım unsurlar içermekle birlikte gönüllülük esasına dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte çalışmanın Ankara, İzmir ve Balıkesir illerindeki örneklem gruplarla yapılmış olmasının çalışmanın genellenebilirliği açısından alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırma, 2017-2018 yılları arasında Ankara, İzmir ve Balıkesir illerinde bulunan sığınma evlerinde kalan kadınlarla sınırlıdır. Araştırmada şiddete yönelik elde edilen bulgular fiziksel şiddetle sınırlıdır. Araştırmada fiziksel şiddete uğramış özellikli bir örneklem grubuyla çalışılmıştır.

Araştırmada ele alınan değişkenler ölçekler yoluyla değerlendirilmiştir. Bununla birlikte psikolojik dayanıklılık, bağışlayıcılık ve psikolojik iyi oluşun bir süreç olduğu gerçeğinden hareketle nitel araştırma yöntemleri, derinlemesine mülakat gibi kapsamlı araştırma teknikleri kullanılarak konu ile ilgili daha ayrıntılı çalışmalar yapılabilir. Bu çalışma, ülkemizde kadına şiddet ve boşanma durumlarının artmasıyla beraber bağışlayıcılığı anlama, affetmeyi ve psikolojik dayanıklılığı artırma ve bu değişkenlerin psikolojik iyi oluşa olumlu katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bağışlamaya psikolojik dayanıklılığa ait değişkenlerin psikolojik iyi oluş üzerindeki etkisinin anlaşılmasıyla psikolojik işlevselliği olumsuz etkileyebilecek değişkenlere dönük önlemler alınabilmesinin mümkün olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca bundan sonraki çalışmalarda ilgili bazı değişkenlerin modele eklenerek modelin genişletilmesini

sağlamak, şiddete maruz kalan ve kalmayan kadınların psikolojik sağlamlık ve bağışlayıcılıklarının psikolojik iyi oluşlarına etki eden diğer değişkenleri de ortaya çıkararak ilgili yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kadına yönelik şiddet bugün tüm dünyada önemli ve çok boyutlu toplumsal bir sorun olarak kabul edilmektedir. Şiddeti deneyimleyen kadınların yaşadıkları durumla başa çıkma tarzlarına ve şiddet sonrası süreçte yaşamlarını nasıl düzenleyebildiklerine ilişkin bilgi edinmek amacıyla bağışlayıcılık, psikolojik dayanıklılık ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte şiddete maruz kalan kadınların deneyimledikleri şiddet ve sonrasındaki toparlanma süreçleri, dayanıklılıkları, bağışlayıcılıkları ve psikolojik iyi oluş süreçlerine ilişkin çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

KAYNAKÇA

- Abid, M. (2016). Examining the predictive role of mindfulness in forgiveness and happiness among psychiatric patients. *Peshawar Journal of Psychology and Behavioral Sciences*, 2(2), 159-172.
- Akadlı Ergöçmen, B., Üner, S., Abbasoğlu A. ve Gökçen, C. (2009). *Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet, kadınların aile içi şiddetle mücadelesi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü Yayınları.
- Akça Koca, D. ve Yukay Yüksel, M. (2017). The effect of a family education program on marital satisfaction of married mothers. *Marital Problem Solving Skill and Psychological Well-Being, IJOFE*, 3(1), 1-19.
- Akdoğan, B. ve Yalçın, S. B. (2018). Lise öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık ve çatışma çözme davranışlarının öznel iyi oluşlarını yordaması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 46, 174-197.
- Akgül, A. ve Çevik, O. (2005). *İstatistiksel analiz teknikleri*. (2. Baskı). Ankara: Emek Ofset.
- Akın, A. (2008). Psikolojik İyi Olma Ölçekleri (PİÖÖ): Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 8(3), 721-750.
- Akkuş, S. ve Yıldırım, Ş. (2018). Erkeklerin kadına yönelik fiziksel şiddet uygulamasına etki eden faktörlerin incelenmesi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 17(4), 1368-1388.
- Aktan, S. (2012). *Öğrencilerin akademik başarısı, öz düzenleme becerisi, motivasyonu ve öğretmenlerin öğretim stilleri arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış doktora tezi. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Aktaş, A. M. (2008). Aile içi şiddet. *Doğu Batı Düşünce Dergisi*, 43(1), 151-158.
- Al-Mabuk, R. H., Enright, R. D. ve Cardis, P. A. (1995). Forgiveness education with parentally love-deprived late adolescents. *Journal of Moral Education*, 24, 427-444.
- Algan, G. ve Kaya, S. Ö. (2012). *Kadına karşı evlilik içi şiddetin çocuğa yansımaları ve çocuğun şiddetten korunma hakkı*. Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu Bildiri Kitabı (s. 678) içinde. (I. Cilt).
- Alpay, A. (2009). *Yakın ilişkilerde bağışlama: bağışlamanın; bağlanma, benlik saygısı, empati ve kıskançlık değişkenleri yönünden incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Atarbay S. (2017). *Farklı bölümlerde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin sosyal kaygı düzeylerinin psikolojik dayanıklılıklarına etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Ateş, B., (2016). Üniversite öğrencilerinde akademik başarının yordayıcısı olarak psikolojik iyi oluş ve sosyal yetkinlik. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59), 1203-1214.
- Altuntaş, S. ve Genç, H. (2018). Mutluluğun yordayıcısı olarak psikolojik sağlamlık: öğretmen örnekleminin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1-15.
- Aşkın, E. Ö., ve Umur A. (2017). Kadına yönelik aile içi şiddet ve yoksulluk ilişkisi: aile içi şiddet mağduru kadınlar üzerine bir araştırma. *Kapadokya Akademik Bakış*, 1(2), 16-37.
- Ayan, S. (2010). *Aile ve şiddet, aile içinde çocuğa yönelik şiddet*. (1. Baskı). Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Ayata, G., Eryılmaz S. ve Kalem S. (2008). *Ailenin korunmasına dair kanun kimi ve neyi koruyor? Hâkim, savcı, avukat anlatıları, insan hakları hukuku çalışmaları*. (1. Baskı). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Aydın, F. T. (2017). Pozitif bir karakter gücü olarak affedicilik. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 5(1), 1-22.
- Ayten, A. (2009). Affedicilik ve din: Affetme eğilimi ve dindarlıkla ilişkisi üzerine ampirik bir araştırma. *M.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 37(2), 111-128.
- Ayten, A. (2013). Din ve sağlık: Bireysel dindarlık, sağlık davranışları ve hayat memnuniyeti ilişkisi üzerine bir araştırma. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 13(3), 7-31.
- Balcı, A. (2001). *Sosyal bilimlerde araştırma, yöntem, teknik ve ilkeler*. (5. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Balcı, F. (2011). *Psikolojik ve öznel iyi olma hali ile dini inançlar arasındaki ilişki üzerine bir inceleme*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Balta Peltekoğlu, F. ve Tozlu E. (2017). Medya yansımaları ekseninde kadına şiddet sorunsalı ve halkla ilişkiler. *Marmara İletişim Dergisi*, 28, 1-20.
- Basım, H. N. ve Çetin, F. (2011). Yetişkinler için psikolojik dayanıklılık ölçeğinin güvenilirlik ve geçerlilik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 22(2), 104-114.
- Baskin, T.W. and Enright, R.D. (2004). Intervention studies of forgiveness: a meta-analysis. *Journal of Counseling and Development*, 82, 79-90.
- Başak, B. E. ve Can G. (2018). Düşük gelirli ailelerden gelen üniversite öğrencileri üzerinde öz duyarlılık, sosyal bağlılık ve iyimserlik ile psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 17(2), 768-785. [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr> doi 10.17051/ilkonline. 2018.419299
- Bektaş, M. ve Özben Ş. (2016). Evli bireylerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin bazı sosyo-demografik değişkenler açısından incelenmesi. *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(1), 215-240.

- Beydoğan Tangör, B. ve Curun, F. (2016). Psikolojik iyi oluşun yordayıcıları olarak bireysel farklılıklar: özgünlük, benlik saygısı ve sürekli kaygı. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 1-13.
- Bildirici, F. (2014). *Özel eğitime gereksinimi olan çocuğa sahip ailelerde aile yükü ile psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bilgin Şahin, B. ve Erbay Dünder, P. (2017). Kadına yönelik şiddet ve yaşam kalitesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 18(3), 203-210.
- Bitmiş, M. G, Sökmen A. ve Turgut H. (2013). Psikolojik dayanıklılığın tükenmişlik üzerine etkisi: Örgütsel özdeşleşmenin aracılık rolü. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 15(2), 27-40.
- Boon, S. D. ve Sulsky, L. M. (1997). Attributions of blame and forgiveness in romantic relationships: A policy-capturing study. *Journal of Social Behavior and Personality*, 12, 19-44.
- Boyacıoğlu, İ. (2016). Düünden bugüne türkiye’de kadına yönelik şiddet ve ulusal kadın çalışmaları: Psikolojik araştırmalara davet. *Türk Psikoloji Yazıları*, 19, 126-145.
- Bozatay, Ş. A. (2011). *Sosyoloji*. (1. Baskı). Ankara: Beta Yayıncılık.
- Bugay, A. (2010). *Investigation of social-cognitive, emotional and behavioral variables as predictors of self-forgiveness* Unpublished doctoral dissertation, Orta Doğu Teknik Lisesi, Ankara.
- Bugay, A. ve Demir, A. (2011). Hataya ilişkin özelliklerin başkalarını affetmeyi yordaması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(35), 8-17.
- Bugay, A. ve Demir, A. (2012). Affetme artırılabilir mi?: Affetmeyi geliştirme grubu. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(37), 96-106.
- Cem Ersoy, N., Hünler, O. S. ve Namer, Y. (2017). Kadına psikolojik eziyet envanteri kısa formu türkçe uyarlaması. *Araştırma, Klinik Psikiyatri*, 20, 276-286.
- Cenkseven, F. (2004). *Üniversite öğrencilerinde öznel ve psikolojik iyi olmanın yordayıcılarının incelenmesi*. Yayımlanmamış doktora tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Cenkseven, F. ve Akbaş, T. (2007). Üniversite öğrencilerinde öznel ve psikolojik iyi olmanın yordayıcılarının incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(27), 43-65.
- Çalışkan, M. (2019). İstanbul’da “Kadına Şiddet” ve “Kadın Cinayeti” vakalarına yönelik, nicel-nitel bir inceleme. *BAİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(1), 221-241.
- Çam, O. ve Büyükbayram, A. (2015). The results of nurses’ increasing emotional intelligence and resilience. *Journal of Psychiatric Nursing*, 6(3), 130-136.

- Çardak, M. (2012). *Affedicilik yönelimli psiko-eğitim programının affetme eğilimi, belirsizliğe tahammülsüzlük, psikolojik iyi oluş, sürekli kaygı ve öfke üzerindeki etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Çavuşoğlu S. ve Yalçın, M. (2018). Banka çalışanlarının kişilik özelliklerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerine etkisi. *MCBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2), 49-76.
- Çelik, G. (2017). *Öldüren Erkeklikler, eşine şiddet uygulamış cezaevindeki erkekler*. İstanbul: Nota Bene Yayın.
- Çetin, F. ve Basım, H. N. (2012). Örgütsel psikolojik sermaye: Bir ölçek uyarlama çalışması. *Amme İdaresi Dergisi*, 45(1), 121-137.
- Çetin, F., Yeloğlu H. O. ve Basım, H. N. (2015). Psikolojik dayanıklılığın açıklanmasında beş faktör kişilik özelliklerinin rolü: Bir kanonik ilişki analizi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 30(75), 81-92.
- Çetin, F., Şeşen, H. ve Basım, H. N. (2015). Örgütsel psikolojik sermayenin tükenmişlik sürecine etkileri: Kamu sektöründe bir araştırma. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(3), 95-108.
- Çiftçi Arıdağ, N., Erus S. M. ve Ünsal Seydooğulları, S. (2019). Eş desteğinin evlilik doyumu ve psikolojik iyi oluş ile ilişkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(71), 1014-1024.
- Çil, B. (2005). *İstatistik*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Çimen, Ş. E. (2007). *Görücü usulü ve anlaşarak evlenen bireylerin çeşitli sosyal psikolojik faktörler yönünden karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çivan, İ. (2013). *Üniversite öğrencilerinin kişilerarası ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaları ve başkalarını bağışlama davranışlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çoklar, I. ve Dönmez, A. (2014). Kişiler Arası ilişkilerde bağışlama üzerine bir gözden geçirme. *Nesne Psikoloji Dergisi*, 2(4), 33-54.
- Çoklar, I. ve Dönmez, A. (2015). Bağışlama istekliliği ölçeğinin uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 60-73.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları*. (2. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Delice, M. (2013). *Polis kayıtlarına yansımış kadına şiddet olaylarının incelenmesi: Erzurum örneği*. Sallan Gül, K. (Ed.). Aile İçi şiddet ve polis (ss. 18, 19) içinde. (1. Baskı). Ankara: Polis Akademisi Yayınları.

- Demirbaş, N. (2010). *Yaşamda anlam ve yılmazlık*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Deveci S. E., Açık, Y., Gülbayrak, C. ve Tokdemir, M. (2005). Elazığ il merkezinde 15-49 yaş evli kadınların aile içi şiddete maruz kalma durumları. *Toplum ve Hekim*, 20(3), 229-234.
- Dindaş, H. (2008). *Kadına yönelik eş şiddetinin sosyoekonomik durum ve yaşam kalitesi ile ilişkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Diner, Ç. ve Toktaş, Ş. (2014). *Türkiye’de kadın sığınma evleri: yasal süreçler ve idari uygulama*. Çelebi, E., Havlioğlu, D. ve Kayaalp E. (Ed.). Sınır bilgisi (Siyasi iktidar, toplumsal mekân ve kadına yönelik şiddet) (s.109-136) içinde. (1. Baskı). Ankara: Ayizi Yayınları.
- Doğan, T. (2013). Beş faktör kişilik özellikleri ve öznel iyi oluş. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 14(1), 5-64.
- Doğan, T. (2015). Kısa psikolojik sağlamlık ölçeğinin türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *The Journal of Happiness ve Well-Being*, 1(3), 93-102.
- Doğan, T. (2012). *Psikolojik iyi oluş ve esenlik terapisi*. <http://www.internethaber.com>, Erişim tarihi: 03.01.2019.
- Dolunay Cuğ, F. (2015). *Self-forgiveness, self-compassion, subjective vitality, and orientation to happiness as predictors of subjective well-being*. Yayınlanmamış doktora tezi. Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Dündar Z. ve Demirli, C. (2018). Medeni durumları farklı olan çalışanların psikolojik iyi olma düzeylerinin incelenmesi. *Eğitim Yansımaları*, 2(2), 1-10.
- Düzgün, E., ve Yeşiltaş, M. (2017). Çalışanlardaki prosedür adaleti algısının psikolojik sermaye üzerindeki etkilerini belirlemeye yönelik otel işletmelerinde bir uygulama. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, ICMEB17 Özel Sayısı*, 428-439.
- Ediz, A. ve Altan, Ş. (2017). Türkiye’de kadına yönelik şiddet üzerine bir alan araştırması. *TBB Dergisi (özel sayı)*, 404-409.
- Eminağaoğlu, N. (2006). *Güç koşullarda yaşayan sokak çocuklarında dayanıklılık*. Yayınlanmamış doktora tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Eraslan Çapan, B. ve Arıcıoğlu, A. (2014). Psikolojik Sağlamlığın Yordayıcısı Olarak Affedicilik. *e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 70-82.
- Eraslan, M. (2015). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin yaş, cinsiyet ve spor yapma durumlarına göre incelenmesi. *Uluslararası Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 420-424.

- Erdem, Ş. ve Kabasakal, Z. (2015). İzmir: *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 82-90.
- Ergüner Tekinalp B. ve Terzi, Ş. (2002). Terapötik bir araç olarak bağışlama: iyileştirici etken olarak bağışlama olgusunun psikolojik danışma sürecinde kullanımı. *Eğitim ve Bilim*, 37(166), 16-17.
- Erim, B. R. ve Yücens B. (2016). Kadına yönelik şiddet ve kadın sığınma evleri. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 25(4), 536-549.
- Ernas, Ş. (2017). *Özerklik ve psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ersezgin, R. ve Sevi Tok, E. S. (2018). Algılanan iş stresi, psikolojik dayanıklılık, başa çıkma stilleri ve öz-duyarlılığın tükenmişlik düzeyini yordayıcı etkisi. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(36), 1-36.
- Ertürk, Y. (2015). *Sınır tanımayan şiddet (paradigma, politika ve pratikteki yönleriyle kadına şiddet olgusu)*. (1. Baskı). İstanbul: Metis Yayınları.
- Eryurt, M. A. ve Çağatay Seçkiner, P. (2015). *Kadına yönelik şiddetin sonuçları*. Ahmet, A. (Ed.). Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet araştırması (s. 125-145) içinde. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Giddens, A. (2017) *Sosyoloji: Başlangıç okumaları*. Giddens, A. (Ed.), Çev. Günseli Altaylar. (6. Baskı). İstanbul: Say Yayınları.
- Gizir, C. A. (2004). *Akademik sağlamlık: yoksulluk içindeki 8. sınıf öğrencilerinin akademik başarılarına katkıda bulunan koruyucu faktörlerin incelenmesi*. Yayımlanmamış doktora tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Göcen, G. (2013). Pozitif psikoloji düzleminde psikolojik iyi olma ve dini yönelim ilişkisi: Yetişkinler üzerine bir araştırma. *Toplum Bilimleri Dergisi*, 7(13), 97-130.
- Gök, M. (2016). Kadına Yönelik Şiddetin Kuramsal Temelleri ve Çözüm Önerileri. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 11(2)*, Ankara, 451-472. DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9468> ISSN: 1308-2140.
- Gökçe, Birsen (2007). *Türkiye’nin toplumsal yapısı ve toplumsal kurumlar*. (3. Baskı). Ankara: Savaş Yayınevi.
- Gökler Danışman, I., Tarhan Uçar, C. ve Okay, D. (2018). Eş şiddeti nedeniyle kadın konuklarında kalmakta olan kadınlarda travma sonrası stres ve travma sonrası gelişimin incelenmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, (6), 537-544.
- Gökmen, D. (2009). *Kadın sığınma evinde yaşayan şiddet görmüş kadınlar ile eşiyile birlikte yaşayan şiddet görmüş kadınlar arasındaki psikolojik dayanıklılık ve*

bağlanma durumlarının karşılaştırılması. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Göregenli, M. (1995). Kültürümüz açısından bireycilik-toplulukçuluk eğilimleri: bir başlangıç çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 10(35), 1-14.
- Gülaçtı, F. (2009). *Sosyal beceri eğitime yönelik programın üniversite öğrencilerinin, sosyal beceri, öznel ve psikolojik iyi olma düzeylerine etkisi. Yayınlanmamış doktora tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.*
- Güler, N., Tel, H. ve Tuncay, F. Ö., (2005). Kadının aile içinde yaşanan şiddete bakışı. *C.Ü. Tıp Fakültesi Dergisi*, 27(2), 51-56.
- Günay A. ve Çelik, R. (2019). Kariyer stresinin psikolojik iyi oluş ve iyimserlik değişkenleriyle yordanması: halkla ilişkiler ve tanıtım öğrencileri örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(33), 205-218.
- Gündüz, Ö. (2014). *Üniversite öğrencilerinde affetmeyi yordayan değişkenlerin belirlenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Temmuz, 12-15.*
- Güngörmüş K., Okanlı, A. ve Kocabeyoğlu, T. (2015). Hemşirelik öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıkları ve etkileyen faktörler. *Atatürk Üniversitesi Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 6(1), 9-14.
- Gürkan, U. (2006). *Grupla psikolojik danışmanın üniversite öğrencilerinin yılmazlık düzeylerine etkisi. Yayınlanmamış doktora tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.*
- Halisdemir, D. (2013). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi oluşları, kendini affetme düzeyleri ve geçmişe yönelik anne kabul red alguları arasındaki ilişkiler. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.*
- Hamurcu, H. (2011). *Ergenlerin yetkinlik inançları ve psikolojik iyi oluşlarını yordamada psikolojik ihtiyaçlar. Yayınlanmamış doktora tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.*
- Han Almış B., Koyuncu Kütük, E., Gümüştaş F. ve Çelik, M. (2018). Kadınlarda ev içi şiddet için risk faktörleri ve ev içi şiddete uğrayan kadınlarda ruhsal bozulmanın belirleyicileri. *Nöro Psikiyatri Arşivi*, 55, 67-72.
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (2015). *Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet araştırması. Elma Teknik Basım: Ankara.*
- Irmak, Ç. ve Altıntaş, M. (2017). Aile içi şiddet mağduru kadınlarda ruhsal dayanıklılık, bağlanma biçimleri, başa çıkma tutumları ve psikopatoloji. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 18(6), 561-570.
- Jansen, Henrica A. F. M, Yüksel, İ. ve Çağatay P. (2010). *Kadına yönelik şiddetin yaygınlığı (Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet). (2. Baskı). Ankara: Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayınları.*

- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM) (2014). *Kadına yönelik aile içi şiddet araştırması*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi yayınları.
- Kahraman, N. (2016). *Kamu ağız ve diş sağlığı merkezi çalışanlarının psikolojik dayanıklılık düzeyleri: Ankara İli örneği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kamat, V. I, Jones, W. H. ve Row, K. L. (2006). Assessing forgiveness as a dimension of personality. *Individual Differences Research*, 4, 322-330.
- Kanbay, Y., Işık, E., Yavuzaslan, M. ve Keleş, S. (2012). Hemşirelik öğrencilerinin kadına yönelik aile içi şiddetle ilgili görüş ve tutumlarının belirlenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(2) 107.
- Kaner, S. ve Bayraklı, H. (2010). Anne yılmazlık ölçeğinin psikometrik özellikleri. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi*, 9(17), 77-94.
- Kara, E. (2009). Dini ve psikolojik açıdan bağışlayıcılığın terapötik değeri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(8), 224.
- Karaçam, A. ve Pulur, A. (2016). Beden eğitimi öğretmenlerinin başarı algısı, akademik iyimserlik, psikolojik iyi oluş ve fiziksel saygı düzeylerinin incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 1-23.
- Kararımkar, Ö. (2006). Psikolojik sağlamlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(26), Ortadoğu Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, 129-142.
- Kararımkar, Ö. (2010). Establishing the psychometric qualities of the Connor-Davidson Resilience Scale (CD-RISC) using exploratory and confirmatory factor analysis in a trauma survivor sample. *Psychiatry Research* 179, 350-356.
- Karaman Kepenekçi, Y. ve Nayir, K. F. (2015). Örgütsel affedicilik ölçeğinin geliştirilmesi ve öğretmenlerin örgütsel affediciliğe ilişkin görüşleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 922-934.
- Karasar, N. (2004). *Bilimsel araştırma yöntemi*. 13. Baskı, Ankara: Nobel Yayınları.
- Karataş, R. (2016). *Özel Eğitim okullarında çalışan öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ve başa çıkma stratejilerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kathryn M. Connor, M. D. ve Jonathan R.T., Davidson, M.D. (2003). Development of a new resilience scale: The Connor-Davidson resilience scale (CD-RISC). *Depression and anxiety*, 18(2), 76-82.
- Kaufman, M. (1999). *The Seven P's Of Men's Violence*. <http://www.michaelkaufman.com>., Erişim tarihi: 12.08.2013.
- Kaya A., Balay, R. ve Demirci, Z. (2014). Ortaöğretimde görev yapan öğretmenlerin psikolojik sermaye düzeylerinin incelenmesi (şanlıurfa ili örneği). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(48), 047-068.

- Kaya, N. (2017). *Kırsal ve kentsel alanda yaşayan evli kadınların evlilik uyumu, evlilik doyumu ve ilişkilerde mutluluk düzeylerinin karşılaştırılması ve incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kermen, U., İlçin Tosun, N. ve Doğan, U. (2016). Yaşam doyumu ve psikolojik iyi oluşun yordayıcısı olarak sosyal kaygı. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 20-29.
- Kılınç, M. (2017). Psikolojik İyi Oluşun Yordayıcıları Olarak Öz-Yeterlik ve Etkileşim Kaygısı. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(4), 207-216.
- Kıroğlu, G. (2006). *Şiddet, terör ve toplum*. F. Gümüsoğlu (Ed.). Terör, Şiddet ve Toplum (s.19-25). İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Koç, M., İskender, M., Çolak, T. S. ve Düşünceli, B. (2016). Investigation of the effect of intolerance of uncertainty and the effect of anger control on the relationship between forgiveness and psychological well-being through structural equation modelling. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, 6(3), 201-209.
- Konan, N. ve Nazlı, K. (2018). Okul yöneticilerinin örgütsel affedicilik düzeyleri. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(8), 127-143.
- Köknel, Ö. (2007). *Çatışan değerlerimiz (Aileden topluma, politikadan inançlara, sevgiden aşka kadar...)*. (1. Baskı). İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Köknel, Ö. (2000). *Bireysel ve toplumsal şiddet*. (Baskı). İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Köknel, Ö. (2013). *Şiddet dili*. (1. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Köse, A. ve Beşer, A. (2007). Kadının değiştirilebilir yazgısı “şiddet”. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 10(4), 114-121.
- Köseoğlu, M. (2018). Kadına Yönelik Şiddet Sorununun Sosyalleşme Süreci ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Çerçevesinde Değerlendirilmesi. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi, Kadın Çalışmaları Özel Sayısı*, 19(42), 77-95.
- Kurçer M. A., Güneş G. ve Genç M. (1999), Malatya'da sosyoekonomik düzeyleri farklı iki ayrı bölgede evli kadınlara yönelik aile içi şiddet ve etkileyen faktörler. *Sağlık ve Toplum*, 9, 34-37.
- Kurt, A. (2009). Dindarlığı etkileyen faktörler. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 18(2), 1-26.
- Kuzu, Ş. L. (2013). Toplumsal cinsiyet rejimi bağlamında aile ve aile içi şiddet. *Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 1(1).
- Lawler Row, K. A. ve Piferi, R. L. (2006). The forgiving personality: Describing a life well lived. *Personality and Individual Differences*. 41(6), 1009-1020.

- Malkoç, A. ve Yalçın, I. (2015). Relationships Among Resilience, Social Support, Coping, and Psychological Well-Being Among University Students. *Turkish Psychological Counselling and Guidance Journal*, 5(43), 35-43.
- Mccullough, M. E. (2000). Forgiveness as human strength: Theory, measurement, and links to well-being. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 19(1), 43-55.
- Mccullough, M. E., Bellah, C. G., Kilpatrick, S. D. ve Johnson, J. L. (2001). Vengefulness: Relationships with forgiveness, rumination, well-being, and the Big Five. *Personality and Social Psychology*, 27(5), 601-610.
- Mccullough, M. E., Pargament, K. I. ve Thoresen, C. E. (2000). *The Psychology of forgiveness*. M. E. McCullough, K. I. Pargament ve C. E. Thoresen, (Ed.) Forgiveness: Theory, research and practice içinde (ss.1-14). İçinde.
- Newman, D. M. (2016). *Sosyoloji (Günlük yaşamın mimarisini keşfetmek)*. (A. Arslan, Çev.). (3. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Odman, M. T. (2012). *Kadına Karşı Cinsel Şiddet. Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu Bildiri Kitabı*,1. Ankara: Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları.
- Öğülmüş, S. (2001). *Bir Kişilik Özelliği Olarak Yılmazlık*. I. Ulusal Çocuk ve Suç Sempozyumu: Nedenler ve Önleme Çalışmaları, Ankara (29-30 Mart).
- Öz, F. ve Yılmaz, E. B. (2009). Ruh sağlığının korunmasında önemli bir kavram: Psikolojik sağlık. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 82-89.
- Özen, Y. (2010). Kişisel Sorumluluğu bağlamında öznel ve psikolojik iyi oluş (Sosyal psikolojik bir değerlendirme). *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi (DÜSBED)*, 2(4), 46-58.
- Özen Rıza, S. (2016). *Evli bireylerin bilişsel duygu düzenleme stratejilerinin psikolojik iyi oluşları ve evlilik doyumları ile ilişkisinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özgentürk, İ., Karğın, V. ve Baltacı, H. (2012). Aile içi şiddet ve şiddetin nesilden nesile iletilmesi. *Polis Bilimleri Dergisi*, 14(4), 55-77.
- Özkalp, E. (2009). Örgütsel davranışta yeni bir boyut: pozitif (olumlu) örgütsel davranış yaklaşımı ve konuları. *Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildiriler Kitabı*, 491-498.
- Özkara, A.B. ve Özbay, S. (2018). Lise düzeyindeki sporcu öğrencilerin psikolojik sağlıklarının incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 48(221), 207-214.
- Özkazanç, A. ve Yetiş, E. Ö. (2016). Erkeklik ve kadına şiddet sorunu: eleştirel bir literatür değerlendirmesi. *Fe Journal: Feminist Critique/Fe Dergi: Feminist Elestiri*, 8(2), 1-23.
- Özmete, E. (2016). Evli kadınlar ve erkekler için psikolojik iyi oluş ölçeğinin türkçe'ye uyarlaması. *Bilig*, 78, 361-391.

- Öztürk, E. (2014). Türkiye’de aile, şiddet ve kadın sığınma evleri. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum, Bahar*, 3(7), 39-55.
- Öztürk Turgut, E. (2018). *Şiddet gören kadınlarda tidal modele dayalı psikiyatri hemşireliği yaklaşımının psikolojik dayanıklılıklarına etkisi*. Yayımlanmamış doktora tezi. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Pektaş, E. (2017). *Toplumsal cinsiyetin anahtar kavramları cinsellik, şiddet emek*. (1.Baskı). İstanbul: İleri Kitaplığı Yayınevi.
- Polat, O. (2001). *Çocuk Ve Şiddet*. İstanbul: Der Yayınevi.
- Polatçı, S., İrk, E., Gültekin Z. ve Sobacı F. (2017). Psikolojik dayanıklılık ve kişilik özellikleri tatmin düzeyini etkiler mi?, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(29), 553-578.
- Polatçı, S. (2014). Psikolojik sermayenin görev ve bağlamsal performans üzerindeki etkileri: Polis teşkilatında bir araştırma. *Ege Akademik Bakış*, 14(1), 115-124.
- Rath G. D, Jarratt L. G. ve Leonardson G. (1989). Rates of domestic violence against adult women by men partners. *I Am Board Fam Pract* 2, 227-333.
- Ryff, C. D. (1989). Beyond ponce de leon and life satisfaction: New well-being among the elderly. *Psychology and Aging*, 1, 91-102.
- Ryff, C. D. (1995). Psychological well-being in adult life. *Current Directions in Psychological Science*, 4(4), 99-104.
- Ryff, C. ve Keyes, C. (1995). The structure of psychological well-being revisited. *Journal of personality and Social Psychology*, 69, 719-727.
- Sadedemir, H. (2016). *Evli olan ve olmayan bireylerde karar verme stratejisinin psikolojik dayanıklılık üzerine etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sancar, S. (2009). *Erkeklik: İmkânsız iktidar ailede, piyasada ve sokakta erkekler*. (1. Baskı). İstanbul: Metis Yayıncılık.
- Sallan Gül, S. (2011). *Türkiye’de kadın sığınma evleri erkek şiddetinden uzak yaşama açılan kapılar mı?*.(1. Baskı). İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Sallan Gül, S. ve Alican, A. (2012). *Türkiye’de Aile içi şiddetle mücadelede sığınma evleri ve sığınma evlerinin unutulmuş yüzü: Çocuklar*. Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu Bildiri Kitabı (ss 630-642) içinde. Ankara: Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları.
- Samman, E. (2007). Psychological and subjective well-being: A proposal for internationally comparable indicators. *Oxford Development Studies*, 35(4), 459-486.
- Sarı, E. (2014). Affetmenin Kendini Gerçekleştirme Üzerindeki Etkileri. *İlköğretim Online*, 13(4), 1493-1501.

- Sarıçam, H. ve Akın, A. (2013). Affedicilik ölçeğinin türkçe uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(10), 37-46.
- Sarıçam, H. ve Biçer B. (2015). Affedicilik Üzerinde ahlaki değer ve öz anlayışın açıklayıcı rolü. *Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD, GEFAD/GUJGEF*, 35(1), 109-122.
- Satıcı, S. A., Can G. ve Akın, A. (2015). İntikam ölçeği: Türkçeye uyarlama çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 16(1), 36-43.
- Sevil, Ü., Yanikkerem E. (2006). *Kadına yönelik aile içi şiddet*. (1. Baskı).. İzmir: Güven Kitabevi.
- Sezgin, F. (2012). İlköğretim okulu öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(2), 489-502.
- Somunoğlu İkinci, S. (2014). Toplumun kanayan yarası: Kadına yönelik aile içi şiddet kavramı ve yansımaları. *Ankara Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 13(2), 21-28.
- Soylu, B. (2010). *Psikolojik ve sosyal dışlanma ile sosyal reddedilme kavramları arasındaki farklılıkların saldırganlık temelinde incelenmesi: cinsiyet, bağışlayıcı kişilik ve negatif duygulanımın rolü*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Sungur, Z., Karkıner, N., Güllüpınar, F., Tonus, Ö., Sündal, F., Özgün Y. ve Suğur, N. (2015). Z. Sungur, (Ed.). *Türkiye'nin toplumsal yapısı*. (4. Baskı). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Şahin, M. (2013). *Affedicilik ile psikolojik iyi olma arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Şenol, D., Yıldız, S., Kıymaz T. ve Kala H. (2012). *Kadına karşı cinsel şiddet*. Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu Bildiri Kitabı (ss 130-171) içinde. Ankara: Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları.
- Tatlılıoğlu, K. (2015). Üniversite öğrencilerinin aylık gelir ve harcama düzeyi ile psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Bingöl üniversitesi örneği). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(55), 1-15.
- Taysi, E. (2007). *İkili ilişkilerde bağışlama: ilişki kalitesi ve yüklemelerin rolü*. Yayımlanmamış doktora tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Taysi, E. (2010). Evlilikte bağışlama: evlilik uyumu ve yüklemelerin rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 25(65), 40-52.
- Tekin, Ü. (2011). *Şiddet (Şiddet Kavramı, aile içi şiddet, kadına yönelik şiddet ve çocuk istismarı)*. (1. Baskı). Ankara: Orient Yayınları.
- Telef, Bülent B. (2013). Psikolojik iyi oluş ölçeği: Türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(28-3), 374-384.

- Tepeli Temiz, Z. ve Tari Comert, I. (2018). The relationship between life satisfaction, attachment styles, and psychological resilience in university students. *Düşünen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 31, 274-283.
- Terzi, Ş. (2005). *Öznel iyi olmaya ilişkin psikolojik dayanıklılık modeli*. Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Terzi Ş. (2006). Kendini toparlama gücü ölçeğinin uyarlanması: geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(26), 77-86.
- Terzi Ş. (2008). Üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıkları ve algıladıkları sosyal destek arasındaki ilişki. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3, 1-11.
- Timur, M. (2008). *Boşanma sürecinde olan ve olmayan evli bireylerin psikolojik iyi oluş düzeylerini etkileyen faktörlerin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Toprak, H. (2013). Psikolojik danışma sürecinde affetmeye genel bir bakış. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 115-131.
- Tösten, R. ve Özgan, H. (2017). Öğretmenlerin pozitif psikolojik sermayelerine ilişkin algılarının incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(62), 867-889.
- Turgut, H., Bitmiş, M. G. ve Sökmen A. (2005) *Psikolojik dayanıklılığın işten ayrılma niyeti üzerine etkisi: Kamu kurumu çalışanları üzerine bir araştırma*. 12. Ulusal İşletmecilik Kongresi, Muğla.
- Tümlü, G. Ü. ve Receptoğlu E. (2013). Üniversite akademik personelinin psikolojik dayanıklılık ve yaşam doyumu arasındaki ilişki. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 3(3), 205-213.
- Türkoğlu, Z. (2014). *Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde sorun çözme becerileri ile affedici özellikleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. On Dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun, 42-43.
- Uyar, M., Yıldırım E. N. ve Şahin, T. K. (2019). 2017 yılı içerisinde meydana gelen kadın cinayetlerinin haber kaynakları üzerinden kişi, yer ve zaman özelliklerine göre tanımlanması. *Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi*, 76(1), 75-84.
- Uysal, R. ve Satici, S.A. (2014). The mediating and moderating role of subjective happiness in the relationship between vengeance and forgiveness. *Educational Sciences: Theory ve Practice*, 14(6), 2097-2105.
- Uysal, V., Kaya Göktepe, A., Karagöz, S. ve İlerisoy, M. (2017). Dinî başa çıkma ile umut, hayat memnuniyeti ve psikolojik sağlamlık arasındaki etkileşim üzerine bir araştırma. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (5)2, 139-160.
- Uysal, V. (2015). Genç yetişkinlerde affetme eğilimleri ve dinî yönelim/dindarlık. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 48, 35-56.
- Ünal, G. (2005). Aile İçi Şiddet. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 2(9), 1303-0256.

- World Health Organization (2005). *WHO Multi-Country Study on Women's Health and Domestic Violence against Women: Summary Report of Initial Results on Prevalence, Health Outcomes and Women's Responses*, World Health Organization, Geneva, Switzerland.
- Vural Yüzbaşı, D. (2019). Zihinsel engelli çocuğa sahip annelerin iyi oluşlarının başa çıkma tarzları, aile gereksinimleri ve sosyal destek değişkenleriyle modellenmesi. *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 107-134.
- Yağmur, T. ve Türkmen, S. N. (2017). Ruh hastalığı olan hastalara bakım veren aile üyelerinde algılanan stres ve psikolojik dayanıklılık. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 4(1), 542-548.
- Yalçın, M. (2014). *Aile içi şiddet nedeniyle kadın konukevinden hizmet alan şiddet mağduru kadınlar ile kuruluştta görev yapan meslek elemanlarının kadın konukevi hizmetlerine ilişkin değerlendirmeleri: ankara örneği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yalçın, S. (2019). Öğretmenlerin pozitif psikolojik sermaye düzeylerinin incelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 13-26.
- Yaman, Ö. M., Aydın V. ve Tel Ö. (2015). *Türkiye sosyal hizmet birikiminde kadın-bibliyografik bir değerlendirme (1950-2013)*. (1. Baskı). İstanbul: Açılım Kitap.
- Yeşiltepe, S. S., ve Çelik, M. (2014). Öğretmenlerin evlilik uyumlarının psikolojik iyi olma ve bazı değişkenler açısından incelenmesi. *İlköğretim Online*, 13(3), [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>, 992-1013.
- Yıldırım, İ. ve Kızmaz, Z. (2018). Ortaöğretim öğrencilerine yönelik aile içi şiddet ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması, *e-Şarkiyat İlmî Araştırmalar Dergisi*, 3(21), 1135-1153.
- Yılmaz Irmak, T. (2004). *Çocuk istismarı ve ihmalinin yaygınlığı ve dayanıklılıkla ilişkili faktörler*. Yayımlanmamış doktora tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Yiğitbaş, Ç., Ağçay, B. Ç., Erdoğan, Y., Taş, Z., Özdemir, D. H., Gökçe, T. ve Çöpoğlu Eren, Ü. (2018). Hemşirelik öğrencilerinde psikolojik dayanıklılık. *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*, 5(3), 220-225.
- Zümbül, S. (2019). Öğretmen Adaylarının Psikolojik İyi Oluş Düzeylerinde Bilinçli Farkındalık ve Affetmenin Yordayıcı Rollerini. *Ege Eğitim Dergisi*, 20(1), 20-36.

EKLER

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Ufuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Psikoloji bölümü yüksek lisans öğrencisi olarak yürüttüğüm bu araştırmanın amacı; kadın sığınma evinde kalan kadınların psikolojik iyi oluşları ile bağışlayıcılıkları ve psikolojik dayanıklılıkları arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Bu çalışmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayalıdır. Eğer katılmayı kabul ederseniz, sizden konuyla ilgili bazı ölçekleri doldurmanız istenecektir. Lütfen soruları olmasını gerektiğini düşündüğünüz biçimde değil, sizin düşüncelerinizi ve gerçekten ne yaptığınızı gösterecek şekilde cevaplayınız.

Cevaplarınız sadece araştırmanın amacına uygun olarak bilimsel açıdan kullanılacak ve gizli tutulacaktır. Araştırmada kişilerin tek tek düşünceleri değil genel olarak olaylara bakış algıları değerlendirilecektir. Bu nedenle kimliğinizle ilgili sorular sorulmayacaktır.

Önemli olan düşüncelerinizi açıklıkla yansıtmanız ve görüşlerinize uyan seçeneği işaretlemenizdir. Vereceğiniz bilgiler sadece bu araştırma için kullanılacak olup başka kişi veya kişilere verilmeyecektir. Lütfen tüm soruları içtenlikle ve eksiksiz olarak cevaplayınız. Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Sizden kimlik belirleyici hiçbir bilgi alınmayacağı için kâğıt üzerine isim yazmayınız.

Bu çalışmaya katılmayı kabul ya da reddedebilirsiniz; ayrıca çalışmanın herhangi bir yerinde onayınızı çekme hakkına da sahiptir. Ancak formları sonuna kadar eksiksiz doldurmanız ve samimi cevaplar vermeniz, bu araştırmanın sağlığı açısından çok önemlidir. Zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.

Duygu ALTINTAŞ

Ufuk Üniversitesi, Fen-Edb. Fakültesi, Psikoloji Bölümü

Herhangi bir sorunuz olduğunda;

İş Tel: 4026100-2564

E-mail: duygualtintas35@hotmail.com

Katılımcı Beyanı:

Araştırma ile ilgili yukarıdaki bilgiler bana aktarıldı. Bana yapılan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anlamış bulunmaktayım. Eğer bu araştırmaya katılırsam, bana ait bilgilerin gizliliğine özen ve saygı ile yaklaşılacağı konusunda bana güvence verildi. Verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlı yayınlarda kullanılmasını kabul ediyorum. Bu araştırmada “katılımcı” olarak yer alma kararını aldım.

Çalışmaya katılmayı kabul ediyorum ()

Çalışmaya katılmayı kabul ediyorsanız, lütfen parantez içine işaret koyunuz. Katılmak istemiyorsanız formu iade ediniz.

Ankette yer alan tüm soruları eksiksiz doldurmanız bu çalışma için oldukça önem taşımaktadır. Katılımınız ve ayırdığınız vakit için şimdiden teşekkür ederiz.

Tarih:

Paraf veya imza:

EK-1: Kişisel Bilgi Formu ve Şiddet Veri Formu

Yaşınız:	☐ 25 ve daha küçük ☐ 26-35 ☐ 36-45 ☐ 46 ve üzeri
Kendinize ait geliriniz var mı?	☐ Evet ☐ Hayır
Kaç çocuğa sahipsiniz?	☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 ve daha fazla
Yaşamınızın büyük bir çoğunluğunu nerede geçirdiniz?	☐ İl ☐ İlçe ve daha küçük yerleşim birimi
Öğrenim durumunuz:	☐ Okur yazar değil ☐ Okur yazar ☐ İlk veya Ortaokul ☐ Lise ☐ Yüksekokul veya Üniversite ☐ Yüksek lisans
Yaptığınız iş nedir? Neyle geçiniyorsunuz?	☐ İşsiz ☐ Öğrenci ☐ Ev hanımı ☐ Memur /Küçük esnaf vb. ☐ İşçi/Tezgahtar/Usta/Çiftçi ☐ Üst düzey bürokrat, serbest meslek sahibi (doktor, avukat, mimar, mühendis, vb.) ☐ Diğer (lütfen açıklayınız).....
Türkiye şartlarında kendinizi hangi sosyo-ekonomik grupta görüyorsunuz?	☐ Düşük ☐ Ortanın altı ☐ Orta ☐ Ortanın üstü ☐ Yüksek
Eşiniz ya da birlikte olduğunuz kişiyle evlenme /tanışma biçiminiz hangisine uygun düşer?	☐ Görücü usulü ☐ Konuşup anlaşarak ☐ Diğer (lütfen açıklayınız)
Kaç yaşında evlendiniz /tanıştınız?	☐ 20'den az ☐ 21-25 ☐ 26-30 ☐ 31-35 ☐ 36'dan büyük
Eşinizle kaç yıldır evlisiniz veya partnerinizle kaç yıldır birliktesiniz?	☐ Bir yıldan az ☐ 1-5 yıl ☐ 6-10 yıl ☐ 11 yıl ve üstü
Medeni durumunuz:	☐ Evli ☐ Bekâr ☐ Dul ☐ Boşanmış veya ayrılmış
Anne veya babadan biri sağ mı?	☐ Evet ☐ Hayır

Eşiniz/ birliktelik yaşadığınız kişi size neden şiddet uygular?	☐ Kendisini reddetme (cinsel ilişki) ☐ Çocuklarla ilgili sorunlar ☐ Kıskançlık ☐ Ekonomik sıkıntılar ☐ Alkol kullanımı ☐ Dışarıda yaşadığı sıkıntılar ☐ Babasından gördüğü için ☐ Ailenin gelini istememesi ☐ Diğer
Şiddet gördükten sonra genellikle hangisini veya hangilerini yapardınız?	☐ Evi terk ederim ☐ Aileme haber veririm ☐ Polis çağırırım ☐ Eşim ile konuşmaya çalışırım ☐ Onu, istediği şeyleri yapmayarak cezalandırırım ☐ Susup, öfkesinin geçmesini beklerim ☐ Şiddet uygulamaya devam ettiği durumda boşanacağını söylerim ☐ Diğer
Şiddet görmemenizin ardından ne tür duygu ya da duygular yaşadınız?	☐ Kendimden nefret ettim ☐ Kendimden utandım ☐ Şiddeti engelleyemediğim için kendime kızdım ☐ Kendimi aşağılanmış hissettim ☐ Ondan nefret ettim ☐ Kendimi suçlu hissettim ☐ Ona karşı öfke hissettim ☐ Çaresiz olduğumu hissettim ☐ Diğer
Fiziksel şiddet nedeniyle polis, hastane veya yargı kurumlarından yardım talebiniz oldu mu? Evet, ise kaç kez?	☐ Evet ☐ Hayır Kaç kez?
Fiziksel şiddet sonucu rapor aldınız mı? Dava sürecine nasıl etki etti?	☐ Evet ☐ Hayır Evet ise sonuç ne oldu ? ☐ Boşandık ☐ Dava reddedildi ☐ Duruşmaya gitmedim ☐ Duruşma devam ediyor ☐ Vazgeçtim
Eşinizin ailesiyle ne kadar sıklıkta görüşürsünüz?	☐ Her gün ☐ Haftada 1-2 ☐ Ayda birkaç kere ☐ Yılda birkaç kere ☐ Nadiren ☐ Hiçbir zaman

Eşiniz veya birlikte yaşadığınız kişi dışında evliliğiniz/birlikteliğiniz süresince eşinizin ailesinden size şiddet uygulayan oldu mu?	☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kocamın annesi ☐ Kocamın kardeşleri ☐ Kocamın diğer akrabaları ☐ Diğer
Ebeveynlerinizle ilişkilerinizi nasıl tanımlarsınız?	☐ Çok kötü ☐ Kötü ☐ Orta ☐ İyi ☐ Çok iyi
Ailenizle ne kadar sıklıkta görüşürsünüz?	☐ Her gün ☐ Haftada 1-2 ☐ Ayda birkaç kere ☐ Yılda birkaç kere ☐ Nadiren ☐ Hiç
Kardeşinizle aile bağlarınızı nasıl tanımlarsınız?	☐ Kardeşim yok ☐ Çok kötü ☐ Kötü ☐ Orta ☐ İyi ☐ Çok iyi
Kocanızın / birlikte olduğunuz kişinin size şiddet uyguladığını yakınlarınıza anlattınız mı? Evet, ise yakınlarınızın tutumu ne oldu?	☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kocamı haklı buldular ☐ Kocamı uyardılar ☐ Sabretmemi, zamanla değişeceğini söylediler ☐ Boşanmama destek oldular ☐ Diğer
Yakın arkadaşlarınız yaşadıklarınız konusunda destek oldular mı?	☐ Evet ☐ Hayır
Sığınma evine başvurmadan önce eviniz dışında bir yerde kaldınız mı?	☐ Evet ☐ Hayır ☐ Ailemin yanında ☐ Kardeşlerimin yanında ☐ Arkadaşlarımın yanında ☐ Akrabalarımın yanında ☐ Diğer
Kaldığınız yerden ayrılma sebebiniz nedir?	☐ Maddi sıkıntılar ☐ Kocamın yanına dönmem için baskı kurdular ☐ Daha fazla bakamayacaklarını söylediler ☐ Yanlarında güvende olmayacağımı düşündüm ☐ Diğer
Ne kadar süredir kadın sığınma evinde kalıyorsunuz?	☐ 0-3 ay ☐ 3-6 ay ☐ 6-9 ay ☐ 9-12 ay ☐ 12 ay ve üzeri

Kadın sığınma evine başvurmayı ilk ne zaman düşündünüz?	☐ Şiddete ilk maruz kaldığım zaman ☐ Şiddet uygulamaları sıklaştığında ☐ Ciddi ruhsal ve bedensel hasarlardan sonra ☐ Şiddet çocuklara yönelince ☐ Çocuklar büyüyünce ☐ Ailem şiddete rağmen kocamla kalmam için baskı yaptığında ☐ Şiddete daha fazla dayanamayacağımı anladığımda ☐ Diğer
---	--

EK-2: Psikolojik Sağlamlık Ölçeği

Maddeler	1. Hiç Doğru Değil	2. Nadiren Doğru	3. Bazen Doğru	4. Sıklıkla Doğru	5. Her Zaman Doğru
1. Değişiklikler karşısında uyum sağlayabilirim.					
2. Stres içerisindeyken beni rahatlatacak en az bir tane yakın ve güvенеbileceğim ilişkim var.					
3. Sorunlarıma açık bir çözüm bulunmadığında, bazen Tanrı ya da kader yardım edebilir.					
4. Önüme çıkan her şeyle başa çıkabilirim.					
5. Geçmiş başarılarım, yeni zorluklarla mücadele etmemde bana güven veriyor.					
6. Sorunlarla karşılaştığım zaman, olayların komik yönlerini görmeye çalışırım.					
7. Stresle mücadele etmek durumunda kalmak beni daha da güçlendirebilir.					
8. Hastalık, yaralanma ya da benzeri güçlüklerden sonra çabuk normale dönerim.					
9. İyi ya da kötü, her şeyin olmasında belli bir sebep olduğunu düşünürüm.					
10. Sonuç ne olacak olursa olsun, elimden gelenin en iyisini yaparım.					
11. Engeller olsa da, hedeflerime ulaşacağıma inanırım.					
12. Umutsuz durumlarda bile vazgeçmem.					
13. Kriz ya da stres durumlarında yardım için nereye gideceğimi bilirim.					
14. Stres altında dikkatim dağılmaz ve açık bir şekilde düşünebilirim.					
15. Sorunları çözerken bütün kararları başkasının almasına izin vermektense, kendim için başına geçmeyi tercih ederim.					
16. Başarısızlıklar karşısında kolay pes etmem.					
17. Yaşamdaki zorluklarla uğraşmada kendimi güçlü bir insan olarak görürüm.					
18. Gerektiğinde başkalarını etkileyecek zor ya da kimsenin vermek istemediği kararları alabilirim.					

Maddeler	1. Hiç Doğru Değil	2. Nadiren Doğru	3. Bazen Doğru	4. Sıklıkla Doğru	5. Her Zaman Doğru
19. Üzüntü, korku ve öfke gibi hoş olmayan ve acı verici duygularla baş edebilirim.					
20. Yaşamdaki sorunlarla baş ederken, bazen olayların nedenini bilmeden varsayımlar üzerine hareket etmek gerekir.					
21. Yaşamdaki amacıma dair güçlü bir duyguya sahibim.					
22. Hayatımın kontrolüne sahip olduğumu hissediyorum.					
23. Zoru severim.					
24. Önüme ne engel çıkarsa çıksın, hedeflerime ulaşmaya çalışırım.					
25. Başarılarımla gurur duyarım.					

EK-3: Bağışlayıcı Kişilik Ölçeği

Maddeler	1. Hiç Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Tamamen Katılıyorum
1. Bağışlamanın önemine inanıyorum.					
2. “İntikam tatlıdır” atasözünde önemli ölçüde doğruluk payı vardır.					
3. İnsanlar, kendilerine “yanlış yapan” kişileri bağışlayabilmelidirler.					
4. Kin tutmaya eğilimli biriyim.					
5. Geçmişte bana “yanlış yapmış” olan kişileri gerçekten bağışladım.					
6. Bana “yanlış yapanlara” birazcık öfkeden daha fazlasını biriktirdiğimi kabul etmeliyim.					
7. Bağışlama bir zayıflık işaretidir.					
8. Biri bana “yanlış yaptığında” ona kin tutarım.					
9. İntikamın şeytani, bağışlamanın ise kutsal olduğuna inanıyorum.					
10. Kolay bağışlayan biri değilim.					
11. Biri bana “yanlış yapsa” bile intikam peşinde koşmanın doğru olmadığını düşünüyorum.					
12. Size “yanlış yapan” birini bağışlamak, onun sizi ezmesi için davetiye çıkarmak demektir.					
13. Diğer insanlardan en kötüsünü beklemeye eğilimliyim.					
14. Çabucak (kısa sürede) bağışlarım.					
15. Öfkeli olduğumda birini bağışlamam hemen hemen imkânsızdır.					
16. Eğer biri bana “yanlış yaparsa”, er ya da geç bunun bedelini ödetmeye çalışırım.					
17. Sizi inciten ya da size zarar veren kişileri bağışlamak sadece bu davranışları tekrar yapmaları için o kişileri cesaretlendirir.					
18. Aralarında geçen ne olursa olsun, arkadaşlar ya da aile bireyleri konuyu tartışarak her şeyi bağışlayabilirler.					
19. Ne yapmış olurlarsa olsunlar, diğer insanları çok katı bir biçimde yargılamamaya çalışırım.					
20. İnsanlara ikinci bir şans verilmesinin işe yarayacağına inanmam.					

Maddeler	1. Hiç Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Tamamen Katılıyorum
21. Sık sık öfkeden köpürürüm.					
22. Özür dileseler bile insanları bağışlamakta zorlanırım.					
23. Bağışlama, bağışlanan için olduğu kadar bağışlayan için de yararlıdır.					
24. Kötümser bir insan olmaya eğilimliyimdir.					
25. İnsanlar hatalarının sonuçları ile yüzleşmelidir; ama aynı zamanda da bağışlanmalıdır.					
26. Çabucak bağışlayamam.					
27. Bazı yanlış davranışlar öylesine korkunçtur ki, bağışlama söz konusu bile olamaz.					
28. Beni biraz inciteni çok fazla incitirim.					
29. Uzlaşma, bir zayıflık işaretidir.					
30. Bağışlayıcı bir kişi olmaya eğilimliyimdir.					
31. Belirli insanların bana ilişkin davranışları karşısında burukluk ve öfkem devam eder.					
32. Öfkeli bir kişi olmaya eğilimliyimdir.					

EK-4: Psikolojik İyi Oluş Ölçeği

Maddeler	1. Hiç Katılmıyorum	2. Biraz Katılmıyorum	3. Çok Az Katılmıyorum	4. Çok Az Katılıyorum	5. Biraz Katılıyorum	6. Tamamen Katılıyorum
1. İnsanların çoğu beni sevgi dolu ve şefkatli biri olarak görür.						
2. Bazen etrafımdaki insanlara daha fazla benzemek için düşünce ve davranış tarzımı değiştiririm.						
3. Genellikle yaşadığım durumlardan sorumlu olduğumu hissederim.						
4. Ufkumu genişletecek aktivitelerle ilgilenmiyorum.						
5. Geçmişte yaptıklarımı ve gelecekte yapacaklarımı düşündüğümde kendimi iyi hissederim.						
6. Yaşamımı gözden geçirdiğimde, yaşamımdaki olayların sonuçlanış şekline memnunluk duyarım.						
7. Yakın arkadaşlıkları devam ettirmek benim için zor ve başarısızlıkla sonuçlanan bir süreçtir.						
8. Birçok insanın görüşlerinin tersi olduğu zaman bile görüşlerimi ifade etmekten korkmam.						
9. Genellikle her geçen gün kendimle ilgili daha fazla şey öğrendiğimi hissederim.						
10. İçinde bulunduğum günü yaşarım ve geleceği gerçekten düşünmem.						
11. Genellikle kendimi güvenli ve olumlu hissederim.						
12. Sorunlarımı paylaşabileceğim az sayıda yakın arkadaşım olmasından dolayı çoğunlukla kendimi yalnız hissederim.						
13. Kararlarım genellikle başkalarının kararlarından etkilenmez.						
14. Etrafımdaki insanlarla ve içinde bulunduğum toplumla çok uyumlu değilimdir.						
15. Yeni şeyleri denemekten hoşlanan biriyim.						

Maddeler	1. Hiç Katılmıyorum	2. Biraz Katılmıyorum	3. Çok Az Katılmıyorum	4. Çok Az Katılıyorum	5. Biraz Katılıyorum	6. Tamamen Katılıyorum
16. Gelecek bana hemen hemen her zaman problemler getireceğinden içinde yaşadığım ana odaklanmayı tercih ederim.						
17. Tanıdığım birçok kişinin yaşamdan benim elde ettiğimden daha çok şey elde ettiğini hissedirim.						
18. Aile üyeleri ya da arkadaşlarla kişisel ve karşılıklı konuşmalar yapmaktan hoşlanırım.						
19. Diğer insanların benimle ilgili düşünceleri hakkında endişe duyarım.						
20. Günlük yaşamımdaki sorumlulukların çoğunun üstesinden gelmekte oldukça başarılıyım.						
21. Yaptığım şeylerde yeni yolları denemeyi istemem. Yaşamım bu şekilde güzeldir.						
22. Fırsat olursa kendimle ilgili değiştirmeyi düşündüğüm birçok şey var.						
23. Yakın arkadaşlarım problemleri hakkında benimle konuştuklarında iyi bir dinleyici olmak benim için önemlidir.						
24. Benim için kendi mutluluğum başkalarının beni onaylayıp onaylamamasından daha önemlidir.						
25. Kendim ve yaşam hakkındaki düşüncelerime meydan okuyan yeni deneyimler yaşamının önemli olduğunu düşünürüm.						
26. Günlük etkinliklerim bana sık sık dikkate değer ve önemsiz gibi görünür.						
27. Kişiliğimin pek çok yönünden hoşlanırım.						
28. Konuşmaya ihtiyacım olduğunda çevremde beni dinlemek isteyen çok insan yoktur.						
29. Güçlü fikirleri olan insanlardan etkilenmeye yatkınım.						
30. Yaşadığım durumdan mutsuz olsaydım, onu değiştirmek için etkili önlemler alırdım.						

Maddeler	1. Hiç Katılmıyorum	2. Biraz Katılmıyorum	3. Çok Az Katılmıyorum	4. Çok Az Katılıyorum	5. Biraz Katılıyorum	6. Tamamen Katılıyorum
31. Bir birey olarak yıllardır gerçekten ilerleme kaydetmediğimi düşünüyorum.						
32. Yaşamda başarmaya çalıştığım şeylerle ilgili olarak akılcı davranma yetisine sahip değilim.						
33. Geçmişte bazı hatalar yaptım ancak her şeyin olabilecek en iyi şekilde sonuçlandığını düşünüyorum.						
34. Arkadaşıklıktan çok şey öğrendiğimi düşünüyorum.						
35. İnsanlar bana yapmak istemediğim şeyleri nadiren yaptırabilirler.						
36. Bireysel ve mali işlerimi yürütmede genellikle başarılıyım.						
37. Bence insan her yaşta olgunlaşmaya ve gelişmeye devam edebilir.						
38. Eskiden kendim için amaçlar koyardım fakat şimdi bu, zaman kaybı gibi görünüyor.						
39. Birçok yönden yaşamımdaki kazançlarıma ilişkin hayal kırıklığı hissediyorum.						
40. Diğer insanların çoğunun benden daha fazla arkadaşı olduğunu düşünüyorum.						
41. Benim için başkalarıyla uyum sağlamak ilkelerimle tek başına ayakta durmaktan daha önemlidir.						
42. Her gün yapmak zorunda olduğum şeylere yetişememek bende gerginlik yaratır.						
43. Zamanla, beni daha güçlü ve yetenekli kılan bir yaşam anlayışına sahip oldum.						
44. Gelecek için planlar yapmaktan ve onları gerçekleştirmeye çalışmaktan hoşlanırım.						
45. Birçok açıdan kim olduğumla ve sürdürdüğüm yaşamla gurur duyuyorum.						
46. İnsanlar beni, zamanını başkalarıyla paylaşmada istekli ve verici bir kişi olarak tanırlar.						
47. Genel fikirlere ters düşse bile kendi görüşlerime güvenirim.						
48. Yapılması gerekenleri yapabilmek için zamanımı planlama konusunda başarılıyım.						

Maddeler	1. Hiç Katılmıyorum	2. Biraz Katılmıyorum	3. Çok Az Katılmıyorum	4. Çok Az Katılıyorum	5. Biraz Katılıyorum	6. Tamamen Katılıyorum
49. Zamanla bir birey olarak çok geliştiğimi düşünüyorum.						
50. Kendim için yaptığım planları gerçekleştirmede etkinimdir.						
51. Birçok insanın yaşam biçimine imrenirim.						
52. Başkalarıyla çok sıcak ve güvenli ilişkilerim olmadı.						
53. Tartışmalı konularla ilgili düşüncelerimi ifade etmek benim için güçtür.						
54. Günlük yaşamım hareketlidir fakat her şeye yetişmek bana mutluluk verir.						
55. Daha önceden alıştığım tarzdan farklı olan ve değişmemi gerektiren yeni durumlarda bulunmaktan hoşlanmam.						
56. Bazı insanlar yaşamları boyunca amaçsız gezinirler fakat ben onlardan biri değilim.						
57. Kendime ilişkin düşüncelerim muhtemelen çoğu insanın kendisi hakkında hissettiği kadar olumlu değildir.						
58. Arkadaşlıklar konusunda kendimi genellikle dışardan bakan birisiymiş gibi hissederim.						
59. Eğer ailem veya arkadaşlarım kararlarımı katılmıyorsa genellikle fikrimi değiştiririm.						
60. Günlük yaşam aktivitelerimi planlamayı denediğim zaman hüsrana uğrarım çünkü yapmayı tasarladığım şeyleri asla tamamlayamam.						
61. Benim için yaşam; devam eden bir öğrenme, değişme ve büyüme sürecidir.						
62. Çoğu sabah, yaşam tarzım konusunda umutsuzluk duygusuyla uyanırım.						
63. Arkadaşlarıma güvenebileceğimi biliyorum, onlar da bana güvenebileceklerini bilirler.						
64. Belirli bir biçimde düşünmemi veya davranmamı gerektirecek sosyal baskılara boyun eğen biri değilim.						
65. İhtiyacım olan etkinlik ve ilişkileri bulma çabalarımda oldukça başarılıyım.						

Maddeler	1. Hiç Katılmıyorum	2. Biraz Katılmıyorum	3. Çok Az Katılmıyorum	4. Çok Az Katılıyorum	5. Biraz Katılıyorum	6. Tamamen Katılıyorum
66. Yıllar geçtikçe görüşlerimin nasıl değiştiğini ve olgunlaştığını görmekten hoşlanırım.						
67. Yaşamdaki amaçlarım benim için hayal kırıklığı yaratmaktan çok doyum kaynağı olmuştur.						
68. Geçmişim iniş çıkışlarla doludur fakat genellikle geçmişimi değiştirmeyi istemem.						
69. Başkalarıyla konuşurken onlara gerçekten açılmakta zorlanırım.						
70. Yaşamımda yaptığım seçimlerin başkaları tarafından nasıl değerlendirildiğini önemserim.						
71. Yaşamımı beni tatmin edecek biçimde düzenlemekte zorlanırım.						
72. Yaşamımda büyük gelişmeler ya da değişiklikler yapmayı denemekten uzun zaman önce vazgeçtim.						
73. Kendimi arkadaşlarım ve tanıdıklarım ile karşılaştırdığımda kim olduğumla ilgili olarak kendimi iyi hissederim.						
74. Ben ve arkadaşlarım sorunlarımızı birbirimizle paylaşırız.						
75. Kendimi, başkalarının önem verdiği değerlerle değil kendi önem verdiğim şeylerle değerlendiririm.						
76. Zevklerime uygun bir ev ve yaşam tarzı oluşturabildim.						
77. Bence “Yaşlı bir köpeğe yeni numaralar öğretilemez” özdeyişi doğrudur.						
78. Bir sonuç değerlendirmesi yaptığımda, yaşamımda çok fazla kazançlarım olduğundan emin değilim.						
79. Herkesin zayıf olduğu yönler vardır fakat benim payıma daha fazlası düşmüş gibi görünüyorum.						

EK-5: Ölçeklere Ait Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

Alt Boyutlar	En Küçük	En Büyük	Çarpıklık	Basıklık
1. Özerklik	2.071	5.929	.323	-.279
2. Çevresel Hâkimiyet	1.500	5.809	-.978	.890
3. Bireysel Gelişim	1.714	6.000	-.740	.445
4. Diğerleriyle Olumlu İlişkiler	1.286	6.000	-.805	.897
5. Yaşam Amaçları	1.727	6.000	-.444	.029
6. Öz kabul	1.286	5.929	-.446	-.216
Psikolojik İyi Oluş Ölçeği	1.722	5.722	-.713	.875
1. Kararlılık ve Kişisel Yetenek	1.000	5.000	-.934	.517
2. Olumsuz Duyguya Dayanıklılık Gösterim	1.000	5.000	-.498	-.075
3. Maneviyata Yönelik Eğilim	1.000	5.000	-.603	-.140
Psikolojik Sağlamlık Ölçeği	1.000	5.000	-.721	.366
1. Bağışlamanın Erdemi	1.643	5.000	-.561	-.019
2. Kin Tutma ve İntikam	1.250	5.000	-.435	-.130
3. Karamsar Olumsuzculuk	1.000	5.000	-.129	-.144
Bağışlayıcı Kişilik Ölçeği	1.406	5.000	-.422	.062

N=226

EK-6: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Araştırma İzni

T.C.
AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI
Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü

Sayı : 96559647-121-E.27094

07/03/2018

Konu : Araştırma Talebi Hak. (Duygu ALTINTAŞ ÖZLER)

Sayın Duygu Altıntaş ÖZLER
Yıldız Mah. Yakup Şevki Paşa Cad. Evren Apt. No:2/25 D:8 Balıkesir

İlgi : 01.03.2018 tarihli ve 42862 sayılı dilekçeniz.

İlgi sayılı dilekçenizde Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim dalında yüksek lisans öğrencisi olduğunuz, "Psikolojik Dayanıklılık ve Bağışlayıcılığın Kadın Sığınmaevinde Kalan Kadınların İyi Oluş Hali Üzerindeki Hali" isimli tez çalışması kapsamında onay talebinde bulunduğunuz ifade edilmiştir.

Genel Müdürlüğümüzce kadın konukevlerinde verilen hizmetlerin geliştirilmesine, etkinlik ve verimliliğinin yükseltilmesine destek olacak bilimsel her türlü çalışmaya, kadın konukevlerine müracaat eden kadınların duygusal hassasiyetlerine ve bilgilerinin gizliliğinin korunmasına özen gösterilerek destek olunması uygun görülmektedir. Ancak Genel Müdürlüğümüzce yapılan incelemede; gerçekleştirmek istediğiniz bilimsel çalışmanın kuramsal çerçevesine (literatür) kaynakçasına, örnekleme (kaç kadınlı, hangi tarihler arasında gerçekleştirileceği) ilişkin herhangi bir veriye yer verilmediği tespit edilmiştir. Bu kapsamda söz konusu araştırma talebinin, yukarıda bahsi geçen eksikliklerin giderilmesi halinde değerlendirileceği hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Fatma KARAGÖZ
Bakan a.
Daire Başkan V.

Elektronik İmzalı
Aslı ile Aynıdır
07.03/2018

*Bu belge elektronik imzalıdır. İmzalı suretinin aslını görmek için <https://bys.aile.gov.tr/EvrakDogrulama> adresine girerek (zFH/7X-L6ugV/-KChzxj-PLGCK1-yd1Js240) kodunu yazınız.

Eskişehir Yolu Söğütözü Mah. 2177 Sok. No: 10/ A Kat: 20-21 Çankaya/ Ankara/ Türkiye Bilgi için: Melike YALÇIN

Telefon No: (312)705 91 77 Dahili: 9178 Faks: (312)705 91 94 Sosyal Çalışmacı
e-Posta: info.ksgm@aile.gov.tr İnternet Adresi: <http://kadininstatusu.aile.gov.tr/iletisim>

T.C.
AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI
Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı

Sayı : 94952863-605.01-E.34475
Konu : Duygu ALTINTAŞ ÖZLER

26/03/2018

DUYGU ALTINTAŞ ÖZLER
Balıkesir Kara Astsubay M.Y.O.
Çayırhisar/BALIKESİR

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün 17/03/2018 tarihli ve 31360 sayılı yazısı ile Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim dalı yüksek lisans öğrencisi Duygu ALTINTAŞ ÖZLER “Psikolojik Dayanıklılık ve Bağışlayıcılığın Kadın Sığınmaevinde Kalan Kadınların İyi Oluş Hali Üzerindeki Hali” isimli tez çalışması kapsamında 01Mart-30Haziran 2018 tarihleri arasında Balıkesir Kadın Konukevinde anket uygulayabilme talebinin olumlu değerlendirildiği bildirilmiştir.

Söz konusu talebe ilişkin alınan Makam Onayı ekte sunulmuştur.
Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Güvenli Elektronik İmzalı
Aslı ile Aynıdır
Tarih : 26.03.2018...

Abdulkerim GÜN
Bakan a.
Daire Başkan V.

EK :
1- 1 Sayfa

Gülhan ŞAHİNLİ
VHTA

DAĞITIM :
Gereği:

Bilgi:

Balıkesir Valiliğine (Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü) Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
Duygu Altıntaş Özler
Balıkesir Kara Astsubay M.Y.O.
Çayırhisar/BALIKESİR

*Bu belge elektronik imzalıdır. İmzalı suretinin aslını görmek için <https://bys.aile.gov.tr/EvrakDogrulama> adresine girerek (VWeTp8-ZZZWt6-WO4wpI-ZDRJrL-fKchHHwk) kodunu yazınız.

Eskişehir Yolu Söğütözü Mah. 2177. Sok. No: 10/ A Kat: 27 Posta Kodu: 06510 Çankaya/ Ankara
Telefon No: (312)705 57 00 Faks: (312)705 57 57
e-Posta: evdb@bile.gov.tr İnternet Adresi: <http://evdb.aile.gov.tr/iletisim>

Bilgi için: Seval ÇETİN
Sosyal Çalışmacı
Telefon No: (312)705 57 22

T.C.
AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI
Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı

Sayı : 94952863-605.01-E.33056
Konu : Duygu ALTINTAŞ ÖZLER

21/03/2018

MÜSTEŞARLIK MAKAMINA

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün 17/03/2018 tarihli ve 31360 sayılı yazısı ile Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim dalı yüksek lisans öğrencisi Duygu ALTINTAŞ ÖZLER "Psikolojik Dayanıklılık ve Bağışlayıcılığın Kadın Sığınmaevinde Kalar Kadınların İyi Oluş Hali Üzerindeki Hali" isimli tez çalışması kapsamında 01 Mart-30 Haziran 2018 tarihleri arasında Balıkesir Kadın Konukevinde anket uygulayabilme talebinin olumlu değerlendirildiği bildirilmiştir.

Söz konusu araştırmanın İl Müdürlüğünün koordinesinde ve uygun göreceği bir mekanda, gönüllülük esasına dayalı olarak, ses-görüntü kaydı alınmaksızın, görüşmelerin kadınların özel hayat ve kimliklerinin gizliliğine özen gösterilerek, kadınların ayrıntılı bilgilendirilmesinin sağlanması sonrasında yalnızca istekli olan kadınların katılmaları ile gerçekleştirilmesi, araştırma sonuçlarının herhangi bir yerde yayınlanmadan önce kurum izni alınması ve araştırma bitiminde bir örneğinin Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü ve Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığına gönderilmesi koşulları ile uygulanabilmesi hususunu;

Olurlarınıza arz ederim.

Abdulkerim GÜN
Daire Başkan V.

O L U R
21/03/2018

Ayşe KARDAŞ
Müsteşar Yardımcısı V.

EK :
1- 1 Sayfa

*Bu belge elektronik imzalıdır. İmzalı suretinin astını görmek için <https://bys.aile.gov.tr/EvrakDogrulama> adresine girerek (YtOdWz-DLCO3I-1h+/qH-ZiJNRL-cZs9GIcm) kodunu yazınız.

1

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı - Soyadı : Duygu ALTINTAŞ
Doğum Yeri ve Tarihi : Bornova, İZMİR 19.03.1984

Eğitim Durumu

Önlisans Öğrenimi : Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Sosyal Hizmetler Bölümü (Devam Ediyor)

Lisans Öğrenimi : Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü

Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü

Yüksek Lisans Öğrenimi: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı, Felsefe Tezsiz Yüksek Lisans Programı

Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Bölümü (Devam Ediyor)

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce, İspanyolca

Bilimsel Faaliyetleri : XII. Sosyoloji Öğrencileri Kongresi Akdeniz Üniversitesi Antalya Bildiri Sunumu (31 Mart, 1-2 Nisan 2006)

Ankara Üniversitesi Avrupa Toplulukları Araştırma ve Uygulama Merkezi Uluslararası İlişkiler ve Uzmanlık Kursu (13.10.2014-31.12.2014)

Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi Kriz Yönetimi Sertifika Programı (02, 09, 16 ve 23 Mayıs 2015)

I. International Antalya Security Symposium “Radicalization, Violent Extremism and Terrorism” (02-04 December 2016 Antalya)

İş Deneyimi

Stajlar : -

Projeler : Toplumbilimciler Derneği İle Isparta Devlet Hastanesi Toplam Kalite Yönetim Merkezi'nin Hasta Hakları konulu projesi

İzmir Narlıdere Belediyesi Engelliler İle İşkur Projesi

Çalıştığı Kurumlar : İzmir Karşıyaka Belediyesi Kadın Sığınmaevi

Kara Harp Okulu Dekanlık Sosyoloji Böl. Sosyoloji ABD (2009-2014)

Gnkur. Hrk. Pl. D. Bşk. Harekât Başkanlığı Terörizmle Mcdl. Ş. Eko./Hukuki ve Sosyo-Kültürel Tedbirler Anlz. Ks. (2014-2017)

Milli Savunma Üniversitesi Kara Astsubay Meslek Yüksekokulu Müdürlüğü (2017-Devam Ediyor)

İletişim

E-posta Adresi : duygualtintas35@hotmail.com

Tarih : 07.12.2019.